

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Kallelse Stadsdelsnämnden

Sammanträdesdatum 2013-01-22

Tid

14:00

Plats

Lokal: Nils Holgersson, Kulturhuset på Selma Lagerlöfs Torg

Ledamöter

Tord Karlsson (S)	ordförande
Ingela Ferneborg (M)	1:e vice ordförande
Soili Brunberg (MP)	2:e vice ordförande
Catharina Perlenius (M)	
Helen Sandgren-Stenmark (S)	
Toni Orsulic (M)	
Sture Stenborg (S)	
Johan Svensson (V)	
Bo Anderssen (FP)	
Timo Mäki (S)	
Maj-Britt Boström Grahn (M)	

Ersättare

Bahman Esmailnejad (S)
Arto Niskala (M)
Dragana Todorovic (S)
Christina Svanberg (M)
Hasse Andreasson (MP)
Kjerstin Fogelklou (FP)
Linus Glanzelius Johansson (S)
Mikael Wallgren (V)
Christopher Solum-Faeste (FP)
Pia Rönnesjö (S)
Carlos Andersson (C)

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Föredragningslista Stadsdelsnämnden

Sammanträdesdatum 2013-01-22

Tjänstemän

Göran Pregmark	tf stadsdelsdirektör
Karl-Erik Engström	HR-chef
Ken Gunnesson	ekonomichef
Birgitta Flärdh	utvecklingschef
Anders Andrén	sektorschef utbildning
Britta Schröder	sektorschef äldreomsorg samt hälso- och sjukvård
Elisabeth Johansson	sektorschef individ- och familjeomsorg samt funktionshinder
Camilla Sarnér	sektorschef kultur och fritid
Doris Eliasson	kanslichef
Helena Berglund	nämndsekreterare

Personalföreträdare

Mona Skog	TCO
Monica Landin	SACO
Margareta Hoserius	Kommunal Väst

**Eventuella förhinder att närvara anmäls till nämndsekreterare Helena Berglund
e-post: helena.berglund@norrahisningen.goteborg.se eller 031-366 94 35**

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Föredragningslista

Stadsdelsnämnden

Sammanträdesdatum 2013-01-22

1

Upprop och tjänstgöring

Antecknas

2

Fastställande av dagordning

Beslut

3

Val av justerare och justeringstid

Beslut

4

Redovisning av SOM-institutets rapport "Backabornas samhällsanda 1994-2011"

Föredragning av Gabriella Sandstig, SOM-institutet, cirka 45 minuter

Antecknas

5

Information om anhöriginvandringen

Antecknas

6

N140-0555/11

Granskning av självdeklaration inköp 2012

Beslut

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Föredragningslista Stadsdelsnämnden

Sammanträdesdatum 2013-01-22

7 N140-0070/11

Begäran om investering för nybyggnad av bostad med särskild service på Övralidsgatan i Backa

Beslut

8 N140-0017/13

Utveckling av ungdomsmottagningen på Hisingen

Beslut

9 N140-0648/12

Återrapport av tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning samt kontroll av läkemedelsförsäljning 2012

Beslut

10 N140-0593/12

Ansökan från Christella Barnomsorg om rätt till bidrag för pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola eller fritidshem

Beslut

11 N140-0683/12

Ansökan till Skolinspektionen om färdighetsprov i musik från årskurs 4 på Brunnsboskolan

Beslut

12 N140-0545/12

Yttrande över motion från (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad

Beslut

13 **N140-0490/12**

Yttrande över förslag till Göteborgs Stads miljöprogram 2013-2020 med handlingsplan för miljömålen

Beslut

14

Stadsdelsnämndens frågor och uppdrag till förvaltningen

Antecknas

15

Rapporter från förtroendevalda

Antecknas

16

Inkomna skrivelser och handlingar

Antecknas

17 **N140-0563/12**

Redovisning av delegationsbeslut

Beslut

18

Stadsdelsdirektören informerar

Antecknas

19

Övriga frågor

Antecknas

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2013-01-08
Diarienummer N140-
0555/11

Ekonomiavdelningen

Ken Gunnesson
Telefon: 366 94 02
E-post: ken.gunnesson@norrahisingen.goteborg.se

Granskning av självdeklaration inköp 2012

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till åtgärdsplan för inköpsprocessen.

Ärendet

Göteborgs Stads samtliga bolag och förvaltningar gjorde under 2012 en självvärdering, kallad självdeklaration avseende intern kontroll av inköpsprocessen. Självdeklarationen verifierades sedan av ett externt revisionsföretag som lämnat en rapport innehållande iakttagelser och rekommendationer. Utifrån gjorda iakttagelser och rekommendationer har förvaltningen arbetat fram ett förslag till åtgärdsplan.

Bakgrund

Göteborgs Stads samtliga bolag och förvaltningar gjorde under 2011 en självvärdering, kallad självdeklaration, avseende intern kontroll av verksamhetsövergripande processer samt inköpsprocessen. Självdeklarationen verifierades sedan av ett externt revisionsföretag som lämnade en rapport innehållande iakttagelser och rekommendationer. Utifrån gjorda iakttagelser och rekommendationer upprättade förvaltningen sedan en åtgärdsplan som man arbetat med under 2012. Staden bestämde under våren att en uppföljning av inköpsprocessen skulle göras under hösten 2012 med en så kallad verifiering av inköpsprocessen. Även denna självdeklaration har verifierats av ett externt revisionsföretag som i en rapport lämnat iakttagelser och rekommendationer.

Förvaltningens överväganden

Den gjorda verifieringen uppvisar ett klart förbättrat resultat jämfört med föregående år bland annat då förvaltningen arbetat med att åtgärda de förbättringsförslag som lämnades 2011. Det finns dock områden där förvaltningen inte nått ända fram och ytterligare insatser är nödvändiga. Dessa åtgärder är sammanställda i en åtgärdsplan som förvaltningen har för avsikt att arbeta med under 2013. I några av de iakttagelser som revisionsföretaget gör är förvaltningen inte enig i bedömningen och där anser förvaltningen att man redan arbetar efter rekommendationen och att de ytterligare insatser som de rekommenderar inte förbättrar internkontrollen utan endast medför merarbete.

Den totala bedömningen 2011 från revisionsföretaget var att förvaltningen hade ett resultat på 47 på en skala från 0 till 100. Årets bedömning från revisionsföretaget har

medfört en förbättring på 30 enheter upp till 77. Målet för förvaltningen är att komma upp till minst 95.

Samverkan

Information i FSG den 16 januari 2013.

Bilagor

1. Förslag till åtgärdsplan inköpsprocessen
2. Rapport Deloitte verifiering självdeklaration 2012

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Ken Gunnesson
Ekonomichef

Åtgärdsplan 2013 baserad på iakttagelser självdeklaration inköp hösten 2012

Förvaltning/bolag: SDN Norra Hisingen

Nedan redovisas de iakttagelser som identifierats som "ej effektiva" under verifieringen av Självdeklaration 2012 samt de åtgärder som förvaltningen föreslår ska genomföras under 2013 och framåt.

EKC = ekonomichef

Inköpsprocessen						
Nr	Kontrollfråga självdeklaration	Iakttagelse	Rekommendation	Förvaltningens kommentar och förslag på åtgärd:	Ansvarig	Tidplan
1.17	Övergripande styrmodell/ Mål och strategier En analys sker för att säkerställa en ändamålsenlig ansvarsfördelning inom inköpsprocessen.	Vi har noterat att förvaltningen har spärrar i systemet vilket motverkar oförenliga arbetsuppgifter. Dock har finns ingen analys som ger en överblick avseende ändamålsenlig ansvarsfördelning inom inköpsprocessen.	Förvaltningen bör analysera och dokumentera oförenliga arbetsuppgifter inom inköpsprocessen i syfte att identifiera kritiska arbetsmoment som inte bör utföras av en och samma person. Analysen bör dokumenteras, exempelvis i en förteckning/matrix avseende oförenliga arbetsuppgifter. I de fall konflikter på grund av oförenliga aktiviteter identifieras bör förslag upprättas till hur dessa hanteras inklusive eventuella befintliga kompenserande kontroller inom verksamheten.	Förvaltningen arbetar redan efter rekommendationen och i stadens utanordningsreglemente så framgår vad attestant och kontrollant har för skyldigheter. Det är naturligt att den som gör inköpet är den person som kontrollattester fakturan och där chefen sedan slutattesterar och med detta uppnår vi en så kallad tvåhandsprincip där det är minst två personer som godkänner en faktura. Stadsdelarna har dock kommit överens om att ta fram en gemensam matris för att tillgodose rekommendationen.	EKC	2013-06-30
2.1	En utvärdering av risker i inköpsprocessen har genomförts för att möjliggöra etablering av ändamålsenliga interna kontroller i processen.	Vi har noterat att ingen dokumenterad utvärdering/analys av risker relaterade till inköpsprocessen har genomförts.	Förvaltningen bör genomföra en grundläggande riskanalys avseende inköpsprocessen i syfte att säkerställa att formaliserade och ändamålsenliga kontroller finns på plats. Riskanalysen bör innefatta identifiering, utvärdering och dokumentation av risker. (Brutto) När riskerna fastställts bör följande moment genomföras: - Identifiering och dokumentation av befintliga kontroller för att minimera riskerna - Identifiering av förbättringsbehov på grund av avsaknad av kontroller - Utveckling av förbättrade eller nya kontroller - Implementering av förbättrade eller nya kontroller Kontrollerna bör dokumenteras vad avser: - Varför? Beskriv kortfattat syftet med kontrollen och vilka risker den skall hantera, dvs varför kontrollen utförs - Vad? Beskriv kortfattat vad kontrollen skall utföra d.v.s. vad det är som skall göras - Hur? Vilka rapporter/system/moment som används/utförs vid kontrollen samt vilka underlag som skall fungera som bevis för genomförd kontroll - Vem? Vilken avdelning/funktion/roll eller system som utför kontrollen - När? Beskriv frekvens och tidpunkt för kontrollen Dokumenterade	Se åtgärd enligt 2.1. Stadsdelen har dessutom ökat antalet utbildade och behöriga inköpare i Winst från några enstaka i början av 2012 till att nu ha upp mot 200 st. Det senare kvalitetssäkrar också att de som gör inköp skall vara fullt införstådda med de regler som gäller. Förvaltningen gör nu över 450 inköp i månaden via Winst där vi förra året endast gjorde något enstaka i månaden. Vi har dessutom börjat göra en flertal förnyade konkurrensutsättningar vilket inte var fallet under 2011. Från senhösten 2012 har förvaltningen också infört krav på skriftligt medgivande från chef till medarbetare för att få göra inköp för Norra Hisingens räkning. Arbetet kommer att fortsätta under 2013.	EKC	2013-06-30
3.1	Övergripande Ändamålsenliga kontroller i inköpsprocessen har definierats och dokumenterats.	Vi har noterat att det på förvaltningen utförs kontroller inom inköpsprocessen och dessa finns delvis dokumenterade i inköpshandboken. Dock har ingen riskanalys utförts, vilket leder till att eventuella väsentliga kontroller ej har kunnat identifierats samt att kontrollerna ej har kunnat kopplats till risker. Se vidare i kontroll 2.1 ovan.	Se punkt 2.1	Se åtgärd enligt 2.1	EKC	2013-06-30

3.5	Övergripande Det säkerställs att endast godkända leverantörer anlitas.	Det görs ingen kontroll av att godkända leverantörer har anlits. Vi har diskuterat kontrollen med Redovisningsekonomen som menar att detta bör kunna göras i samband med stickprovskontrollen han utför kontinuerligt avseende om inköp är i enlighet med ramavtal, om kostnader har attesterats av överordnad, samt om inköp är förenligt med verksamheten.	I syfte att förvaltningen ska säkerställa att endast godkända leverantörer anlitas bör förvaltningen säkerställa att samtliga inköp görs genom ramavtalsleverantörer i så hög utsträckning som möjligt. I de fall ramavtalsleverantör saknas och beloppsgränsen inte överstiger högsta tillåtet belopp för direktupphandling enligt LoU, bör erforderlig dokumentation upprättas samt motiv och utvärderingskriterier till val av leverantör tydligt framgå. Vidare bör spårbarhet över riskbedömning/leverantörskontroll av leverantörer framgå i den dokumentation som upprättas vid direktupphandling.	Förvaltningen lägger inte själva upp några leverantörer utan detta görs av Intraservice. Kontroll av att inköpet är förenligt med verksamheten är i realiteten väldigt svårt att avgöra av utomstående i många fall då staden har väldigt många olika verksamheter och således behov. Det senare kvalitetssäkras genom att det är två olika som skall attestera varje faktura. I avvaktan på nytt fakturahanteringssystem som är under implementation under senare delen av 2013 så skall förvaltningen slå på ny funktion i nuvarande fakturahanteringssystem där man är tvungen att ange på varje faktura om den är ramavtalsupphandlad eller ej. Är den ej det måste skäl anges till varför man gått utanför eventuellt ramavtal och även dokumentera hur man gjort direktupphandlingen.	EKC	2013-04-30
3.12	Behörighetsfrågor Behörigheterna i systemen är genomgångna och uppdaterade minst årligen.	Enligt förvaltningen utförs en genomgång varje år av samtliga behörighetskonton i PClev och Gasellen, denna har dock inte dokumenteras.	Förvaltningen bör regelbundet, dock minst årligen, genomföra en dokumenterad analys av behörigheter i inköpssystem i syfte att säkerställa en ändamålsenlig behörighetsstruktur, det vill säga att medarbetares behörigheter i system överensstämmer med medarbetarens arbetsuppgifter och att behörigheter har begränsats på ett ändamålsenligt sätt.	Detta görs redan och kan verifieras genom loggfiler från systemet. Förvaltningen skall säkerställa att logglistan tas ut och godkänns	EKC	2013-04-30
3.13	Masterdatafrågor Samtliga ändringar i masterdata (fasta data) är baserade på attesterade underlag.	Vid utförd testning har vi för ett av fem stickprov noterat avsaknad av underlag avseende utförda förändringar av masterdata i systemet PClev.	Samtliga ändringar av masterdata ska godkännas av behörig person och underlag inklusive godkännande bör sparas.	Förvaltningen har en fungerande rutin för detta då underlag fanns i alla utom ett fall och tyvärr har det förekommit vilket är ytterst olyckligt. Ansvariga på ekonomiavdelningen är nu medvetengjorda av vikten av att dessa samlas på ett säkert sätt och rutinen skall skärpas upp ytterligare.	EKC	2013-04-30

3.14	<i>Masterdatafrågor</i> Kontroll finns på plats som säkerställer att uppföljning utförs av att samtliga masterdata (fasta data) förändringar är korrekta.	Förvaltningen kan endast göra ändringar av Masterdata i systemet PcleV. Vi har noterat avsaknad av rutin avseende uppföljning av att ändringar av masterdata i PcleV är korrekt genomförd och att underlag finns sparad	Förvaltningen bör säkerställa att ändringar av masterdata är korrekt utförda (alternativt för specificerad masterdata såsom gironummer, organisationsnummer etc.) . Exempelvis kan logglistor över samtliga förändringar i masterdata regelbundet granskas. Då logglistan från PcleV ej visar vilken ändring som har utförts bör förändringar stämmas av gentemot bakomliggande attesterade underlag, förslagsvis kan detta göras genom stickprovsvis testning. Granskningen bör dokumenteras och dokumentation signeras och sparas som bevis på att kontrollen utförts.	När det gäller masterdata kan man aldrig ändra på sig själv. Där det är möjligt att ändra masterdata är endast i PC-lev och där är beloppen av ringa storlek. Förvaltningen kommer att ta fram skriftlig rutin och även fortsättningsvis ta ut logglistor på gjorda ändringar som godkänns och sparas som bevis på att kontroll är utförd.	EKC	2013-04-30
3.28	Vid samtliga inköp har kontroll gjorts om relevant ramavtal finns och i sådana fall använts. (I enlighet med Inköps och upphandlingspolicyn)	För fyra av fem testade inköp har ramavtal ej använts trots att det existerar ramavtal inom inköpskategorin.	Vid samtliga inköp bör kontroll mot befintliga ramavtal göras innan inköp genomförs. Om synnerliga skäl föreligger för att ej använda ramavtal bör detta dokumenteras i enlighet med Göteborgs stads Upphandlings- och Inköpspolicy.	Här finns en förbättringsområde och i och med att ny funktionalitet kommer att läggas på i stadens fakturahanteringssystem i mitten av februari skall uppföljning av detta underlättas avsevärt tillsammans med att det försvårar att göra inköp utanför ramavtal. Fortsatt arbete med att utbilda fler användare i Winst tillsammans med det skriftliga medgivandet från chef till inköpare skall borge för att alla som gör inköp för Norra Hisingens räkning skall vara helt införstådda med att ingåna ramavtal måste användas. Se även svar 3.5	EKC	2013-06-30
3.30	<i>Upphandling</i> När direktupphandling skett har reglerna härom tillämpats. (se nedan), exempelvis: - Beloppsgräns - Dokumentationskrav - Riskbedömning - Kriterier för val av leverantör (exempelvis miljökrav, pris, kvalitet) osv	Vi har erhållit inköpshandboken, vilken inkluderar information med avseende på hur direktupphandlingar ska hanteras. Vi har noterat att direktupphandlingar ej har utförts i enlighet med inköpshandbok gällande krav på dokumentation av direktupphandling samt dokumenterad leverantörskontroll.	Förvaltningen bör vid direktupphandling upprätta dokumentation där det framgår att gällande regler och riktlinjer relaterat till direktupphandling har efterlevts. Förvaltningen bör tydliggöra kriterier för när dokumentation ska ske (ex. beloppsgränser) samt inkludera dokumenterad riskbedömning och kriterier för val av leverantör (ex. miljökrav, pris, kvalitet). Förvaltningen bör även säkerställa att beloppet för direktupphandlingen understiger maxtillåten beloppsgräns. Dokumentationen bör utformas så att spårbarhet säkerställs till enskilda inköp och leverantörsfakturor.	Se svar 3:28 och åtgärder för att komma tillrätta med detta problem. Stadens systembyte som kommer att ske under 2013 via projektet "Beställning till betalning" kommer också att avsevärt höja kvaliteten och kvalitetssäkringen på att inköp via ramavtal sker.	EKC	2013-06-30

3.47	<u>Godkännande av faktura</u> Egna kostnader godkänns alltid av en överordnad.	Noterat att för sex av 25 valda stickprov har attest skett av person som deltog på aktiviteten som kostnaden avsåg, och har därmed attesterat sina egna kostnader.	Förvaltningen bör säkerställa att egna kostnader alltid godkänns av en överordnad. Vi rekommenderar vidare ifall överordnad varit med vid aktiviteten som kostnaden avser bör någon överordnad godkänna kostnaden för dennes del. Vidare bör det även framgå samtliga deltagare som varit med.	Det finns tydliga regler för vad som gäller i stadsdelen och dessa har kommunicerats både på chefsmöten av ekonomichef samt i chefsnytt som går ut till alla stadsdelens chefer tillsammans med att rutin och information finns på vårt intranät. Fortsatta insatser i form av ytterligare information och tätare stickprov på aktuella konton i redovisningen kommer att ske för att komma tillrätta med problemet.	EKC	2013-06-30
5.11	<u>Överträdelser/ Åtgärdsplaner</u> Uppföljning sker av att rapportering och omhändertagande av överträdelser av interna anvisningar sker på ett tillfredställande sätt.	Vid vår granskning har vi noterat att förvaltningen har rutiner för hantering av överträdelser av interna anvisningar. Vi har dock inte kunnat se att det gjorts någon uppföljning på att dessa rutiner efterlevs.	Förvaltningen bör följa upp att överträdelser av interna anvisningar hanteras och att lämpliga åtgärder vidtas. Uppföljningen bör dokumenteras.	Uppföljning sker genom den fakturakontroll som sker via stickprov samt att varje verksamhetsekonom ständigt är inne i redovisningen och tittar på utfall och fakturor. Framkommer det misstänkar så används rutinen. Att ingen uppföljning gjort är ett resultat av att det i stickproven inte framkommit något som föranlett åtgärd enligt rutin.	EKC	2013-06-30

SDN Norra Hisingen

Självdeklaration 2012 Verifiering av inköpsprocessen Utförd av Deloitte

18 december 2012

**Göteborgs
Stad**

1 Sammanfattning

Med start hösten 2010 har Deloitte, Ernst & Young och PwC på uppdrag av Göteborgs Stad, som ett led i Göteborgs Stads arbete att utveckla och stärka riskhantering och intern kontroll, utvecklat ett formulär (Självdeklaration) inom området ”verksamhetsövergripande” och inköpsprocessen.

Självdeklarationen är baserad på COSO, vilket är det internationellt mest erkända ramverket för intern kontroll. COSO-modellen bygger på ett strukturerat sätt att arbeta med intern kontroll omfattande ett antal olika komponenter. Komponenterna är kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning och övervakning.

Förvaltningen genomförde under våren 2011 självutvärdering av intern kontroll inom området ”verksamhetsövergripande” och inköpsprocessen. Därefter genomförde Deloitte under hösten 2011 som ett fristående uppdrag en verifiering av förvaltningens självutvärdering inom de båda områdena.

Under hösten 2012 har Deloitte som ett fristående uppdrag genomfört en verifiering av intern kontroll inom inköpsprocessen. Området ”verksamhetsövergripande” har inte verifierats under 2012. Under 2012 har det inte genomförts någon självutvärdering av förvaltningen innan den externa verifieringen. Att inte genomföra någon självutvärdering 2012 är beslutat av Göteborgs Stad.

Verifiering har utförts genom besök hos förvaltningen och har omfattat intervjuer med av förvaltningen utvalda medarbetare inom respektive verksamhet. Om tillämpligt har även relevant dokumentation insamlats och viss testning genom stickprov genomförts.

Återrapporteringen av verifieringen är en avvikelserapportering och är inte av beskrivande karaktär. Verifieringen är på en översiktlig nivå och kan därmed inte jämföras med ett bestyrkandeuppdrag såsom revision eller översiktlig granskning.

Vid verifieringen har ett antal områden där den interna kontrollen kan förbättras framkommit inom inköpsprocessen. Årets verifiering uppvisar ett förbättrat resultat jämfört med föregående år då förvaltningen fått möjlighet att åtgärda de förbättringsförslag som lämnades 2011.

Utvecklingsarbetet i syfte att stärka den interna kontrollen inom förvaltningen har fortsatt under 2012, vilket i vissa fall ännu inte fått genomslag vid tidpunkten för vår verifiering.

Detaljerade iakttagelser framgår i avsnitt 4 nedan.

2 Avgränsningar

2.1 Avgränsningar

Bedömningar bygger på en övergripande verifiering av påståendena i Självdeklarationen 2012 för inköpsprocessen. Eftersom ett stort antal påståenden har verifierats har det inte varit möjligt att utföra någon djupare analys av respektive påstående. Återrapporteringen är en avvikelserapportering och är därmed inte av beskrivande karaktär. Detta innebär att redan fungerande områden inte lyfts fram i samma utsträckning som eventuella brister och förbättringsområden.

I de fall där testning inte ingått som en del av utvärderingen bygger våra bedömningar på den information vi erhållit via intervjuer med personer valda av förvaltningen.

Vad gäller styrande dokument har verifieringen inte innefattat en djupare analys av dess ändamålsenlighet.

Verifieringen är på en översiktlig nivå och kan därmed inte jämföras med ett bestyrkandeuppdrag såsom revision eller översiktlig granskning.

3 Metod

Vårt arbete har baserats på ett formulär (Självdeklaration) som en styrgrupp sammansatt av specialister från Deloitte, Ernst & Young och PwC utvecklat på uppdrag av Göteborgs Stad. Arbetet inleddes hösten 2010 som ett led i Göteborgs Stads arbete att utveckla och stärka riskhantering och intern kontroll inom området ”verksamhetsövergripande” och inköpsprocessen.

Självdeklarationen har initierats som ett led i att stärka och utveckla kvaliteten i riskhantering och intern kontroll inom Göteborgs Stad. Självdeklarationen är baserad på COSO, vilket är det internationellt mest erkända ramverket för intern kontroll. COSO-modellen bygger på ett strukturerat sätt att arbeta med intern kontroll omfattande ett antal olika komponenter. Komponenterna är kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning och övervakning. I Självdeklaration finns ett antal påståenden, vilka har riskklassificerats i en skala från 1 till 3.

Riskklassificeringen har upprättats av Göteborgs Stad i samråd med styrgruppen.

- **Riskkategori 1** har tilldelats påståenden med liten inverkan på det operativa, finansiella och/eller legala perspektivet.
- **Riskkategori 2** har tilldelats påståenden med medelstor inverkan på det operativa, finansiella och/eller legala perspektivet.
- **Riskkategori 3** har tilldelats påståenden med större inverkan på det operativa, finansiella och/eller legala perspektivet.

Syftet med denna klassificering har varit att få en nyanserad och rättvisande bild av den interna kontrollen inom Göteborgs Stads förvaltningar.¹

Deloitte's uppgift har varit att verifiera i vilken utsträckning fastställda påståenden uppnås inom förvaltningen. I samband med verifieringen 2012 har vi även granskat, av förvaltningen, vidtagna åtgärder utifrån 2011 års verifiering.

Under 2012 har det inte genomförts någon självutvärdering av förvaltningen innan den externa verifieringen. Att inte genomföra någon självutvärdering 2012 är beslutat av Göteborgs Stad.

¹ Andelen effektiva påståenden multiplicerat med risknivå har dividerats med totalt antal tillämpliga påståenden per process, multiplicerat med deras risknivå. Kvoten som erhålls från denna beräkning utgör sedan underlaget för utvärdering av respektive process övergripande bedömning. Påståenden som bedömts som ej tillämpliga ingår inte i beräkningen.

Verifieringen har utförts genom besök hos förvaltningen och har omfattat intervjuer med av dem utvalda medarbetare inom respektive verksamhet. Om tillämpligt har även relevant dokumentation insamlats och viss testning genomförts. Beroende på påståendets karaktär har en av följande tre testmetoder använts för att utvärdera dess effektivitet:

Intervju	Påståenden har utvärderats genom intervju med ledande befattningshavare och övriga nyckelpersoner.
Intervju/ dokumentation	Påståenden har utvärderats genom intervju med ledande befattningshavare och övriga nyckelpersoner. Vidare har även tillämplig dokumentation insamlats och översiktligt utvärderats.
Intervju/ dokumentation/ testning	Påståenden har utvärderats genom intervju med ansvarig befattningshavare och övriga nyckelpersoner. Vidare har testning genom stickprov genomförts enligt gemensamt beslutade urvalskriterier.

Efter utvärderingen enligt ovan har varje kontroll bedömts som ”effektiv” eller ”ej effektiv”. För att ett påstående ska bedömas som effektivt måste det finnas en rutin som säkerställer att påståendet fungerar. Kontrollen måste även ha fungerat under testperioden 2012, vilket validerats genom en av de tre testmetoderna. För de kontroller där det via testning har visat sig att minst ett stickprov har en avvikelse har det aktuella påståendet bedömts som ej effektivt även om majoriteten av stickproven visat sig fungera väl. Även i de fall kontroller finns på plats men där dokumentation saknas eller är bristfällig har kontrollerna bedömts som ej effektiva. För de kontroller som implementerats under 2012 har stickprov tagits efter det datum kontrollen implementerades.

Utvärderingen har skett enligt en tregradig skala. Nivån i nedanstående beskriven bedömningsskala har beslutats vid Självdeklarationens införande av Göteborgs Stad tillsammans med externa specialister från Deloitte, Ernst & Young och PwC. Skalan är satt utifrån en hög ambitionsnivå då Göteborgs Stad arbetar med ständiga förbättringar och åtgärdsplaner.

Bedömningsskala	
Stort behov av förbättring	< 70 % effektiva påståenden
Behov av förbättring	70-90 % effektiva påståenden
God måluppfyllelse	90-100 % effektiva påståenden
E/T	Ej tillämpligt

4 Resultat

Årets verifiering uppvisar ett förbättrat resultat jämfört med föregående år bland annat då förvaltningen arbetat med att åtgärda de förbättringsförslag som lämnades 2011. Det finns dock fortfarande områden där den interna kontrollen i inköpsprocessen kan förbättras. Den totala bedömningen visar på att det finns ett behov av förbättring avseende intern kontroll i inköpsprocessen.

Resultatet av verifieringen är enligt vår bedömning att anse som normalt i jämförelse med vad andra organisationer brukar erhålla när verifieringen genomförs för andra gången. Det beror i huvudsak på att förvaltningen fått möjlighet att åtgärda de förbättringsförslag som lämnades 2011.

Nedan framgår en övergripande sammanställning per område utifrån de fem COSO-komponenterna och i avsnitt 4.1 återfinns detaljerade iakttagelser med tillhörande rekommendationer.

Process - Inköp	Deloittes bedömning 2011	Deloittes bedömning 2012
Kontrollmiljö	66%	95%
Riskbedömning	25%	25%
Kontrollaktiviteter	34%	72%
Information & kommunikation	100%	100%
Uppföljning	75%	88%
Total	47%	77%

4.1 Inköpsprocessen

Nedan redovisas de iakttagelser som identifierats som "ej effektiva" under verifieringen av Självdeklarationen 2012. Vi har även lämnat förslag på förbättringsåtgärder/rekommendationer för respektive iakttagelse. Göteborgs Stad kommer att kommunicera tidplan för när åtgärdsplan, ansvarig och tidplan för respektive iakttagelse ska vara framtaget.

Inköpsprocessen				
Nr	Kontrollfråga självdeklaration	Risk-kategori	Iakttagelse	Rekommendation
1.17	Övergripande styrmodell/ Mål och strategier En analys sker för att säkerställa en ändamålsenlig ansvarsfördelning inom inköpsprocessen.	1	Vi har noterat att förvaltningen har spärrar i systemet vilket motverkar oförenliga arbetsuppgifter. Dock finns ingen dokumenterad analys som ger en överblick avseende ändamålsenlig ansvarsfördelning inom inköpsprocessen.	Förvaltningen bör analysera och dokumentera oförenliga arbetsuppgifter inom inköpsprocessen i syfte att identifiera kritiska arbetsmoment som inte bör utföras av en och samma person. Analysen bör dokumenteras, exempelvis i en förteckning/matrix avseende oförenliga arbetsuppgifter. I de fall konflikter på grund av oförenliga aktiviteter identifieras bör förslag upprättas till hur dessa hanteras inklusive eventuella befintliga kompenserande kontroller inom verksamheten.

2.1	En utvärdering av risker i inköpsprocessen har genomförts för att möjliggöra etablering av ändamålsenliga interna kontroller i processen.	3	Vi har noterat att ingen dokumenterad utvärdering/analys av risker relaterade till inköpsprocessen har genomförts.	Förvaltningen bör genomföra en grundläggande riskanalys avseende inköpsprocessen i syfte att säkerställa att formaliserade och ändamålsenliga kontroller finns på plats. Riskanalysen bör innefatta identifiering, utvärdering och dokumentation av risker.(Brutto) När riskerna fastställts bör följande moment genomföras: - Identifiering och dokumentation av befintliga kontroller för att minimera riskerna - Identifiering av förbättringsbehov på grund av avsaknad av kontroller - Utveckling av förbättrade eller nya kontroller - Implementering av förbättrade eller nya kontroller Kontrollerna bör dokumenteras vad avser: - Varför? Beskriv kortfattat syftet med kontrollen och vilka risker den skall hantera, dvs varför kontrollen utförs - Vad? Beskriv kortfattat vad kontrollen skall utföra d.v.s. vad det är som skall göras - Hur? Vilka rapporter/system/moment som används/utförs vid kontrollen samt vilka underlag som skall fungera som bevis för genomförd kontroll - Vem? Vilken avdelning/funktion/roll eller system som utför kontrollen - När? Beskriv frekvens och tidpunkt för kontrollen Dokumenterade kontroller bör kopplas till identifierade risker, exempelvis i en risk och kontrollmatris. Risk- och kontrollmatrisen bör kontinuerligt utvärderas och ansvar för respektive kontroll fastställas.
-----	---	---	--	--

3.1	Övergripande Ändamålsenliga kontroller i inköpsprocessen har definierats och dokumenterats.	3	Vi har noterat att det på förvaltningen utförs kontroller inom inköpsprocessen och dessa finns delvis dokumenterade i inköpshandboken. Dock har ingen riskanalys utförts, vilket leder till att eventuella väsentliga kontroller ej har kunnat identifieras samt att kontrollerna ej har kunnat kopplats till risker. Se vidare i kontroll 2.1 ovan.	Se punkt 2.1
3.5	Övergripande Det säkerställs att endast godkända leverantörer anlitas.	2	Det görs ingen kontroll av att godkända leverantörer har anlitats, det vill säga att leverantörkontroll i Winst har gjort i enlighet med lokala anvisningar innan inköp. Vi har diskuterat kontrollen med Redovisningsekonom som menar att detta bör kunna göras i samband med stickprovskontrollen han utför kontinuerligt avseende om inköp är i enlighet med ramavtal, om kostnader har attesterats av överordnad, samt om inköp är förenligt med verksamheten.	I syfte att förvaltningen ska säkerställa att endast godkända leverantörer anlitas bör förvaltningen säkerställa att samtliga inköp görs genom ramavtalsleverantörer i så hög utsträckning som möjligt. I de fall ramavtalsleverantör saknas och beloppsgränsen inte överstiger högsta tillåtet belopp för direktupphandling enligt LoU, bör erforderlig dokumentation upprättas samt motiv och utvärderingskriterier till val av leverantör tydligt framgå. Vidare bör spårbarhet över riskbedömning/leverantörskontroll av leverantörer framgå i den dokumentation som upprättas vid direktupphandling.
3.12	Behörighetsfrågor Behörigheterna i systemen är genomgångna och uppdaterade minst årligen.	1	Enligt förvaltningen utförs en genomgång varje år av samtliga behörighetskonton i PClev och Gasellen, denna har dock inte dokumenteras.	Förvaltningen bör regelbundet, dock minst årligen, genomföra en dokumenterad analys av behörigheter i inköpssystem i syfte att säkerställa en ändamålsenlig behörighetsstruktur, det vill säga att medarbetares behörigheter i system överensstämmer med medarbetarens arbetsuppgifter och att behörigheter har begränsats på ett ändamålsenligt sätt.
3.13	Masterdatafrågor Samtliga ändringar i masterdata (fasta data) är baserade på attesterade underlag.	2	Förvaltningen har rutiner avseende ändringar av masterdata. Dock har vi vid utförd testning noterat avsaknad av underlag för ett av fem stickprov avseende utförda förändringar av masterdata i systemet PClev.	Samtliga ändringar av masterdata ska godkännas av behörig person och underlag inklusive godkännande bör sparas.

3.14	Masterdatafrågor Kontroll finns på plats som säkerställer att uppföljning utförs av att samtliga masterdata (fasta data) förändringar är korrekta.	1	Förvaltningen kan endast göra ändringar av Masterdata i systemet Pcle. Vi har noterat avsaknad av rutin avseende uppföljning av att ändringar av masterdata i Pcle är korrekt genomförd och att underlag finns sparad.	Förvaltningen bör säkerställa att ändringar av masterdata är korrekt utförda (alternativt för specificerad masterdata såsom gironummer, organisationsnummer etc.) . Exempelvis kan logglistor över samtliga förändringar i masterdata regelbundet granskas. Då logglistan från PCLev ej visar vilken ändring som har utförts bör förändringar stämmas av gentemot bakomliggande attesterade underlag, förslagsvis kan detta göras genom stickprovvis testning. Granskningen bör dokumenteras och dokumentation signeras och sparas som bevis på att kontrollen utförts.
3.28	Vid samtliga inköp har kontroll gjorts om relevant ramavtal finns och i sådana fall använts. (I enlighet med Inköps och upphandlingspolicyn)	2	För fyra av fem testade inköp har ramavtal ej använts trots att det existerar ramavtal inom inköpskategorin.	Vid samtliga inköp bör kontroll mot befintliga ramavtal göras innan inköp genomförs. Om synnerliga skäl föreligger för att ej använda ramavtal bör detta dokumenteras i enlighet med Göteborgs stads Upphandlings- och Inköspolicy.
3.30	Upphandling När direktupphandling skett har reglerna härom tillämpats. (se nedan), exempelvis: - Beloppsgräns - Dokumentationskrav - Riskbedömning - Kriterier för val av leverantör (exempelvis miljökrav, pris, kvalitet) osv	1	Vi har erhållit inköpshandboken, vilken inkluderar information med avseende på hur direktupphandlingar ska hanteras. Vi har noterat att direktupphandlingar ej har utförts i enlighet med inköpshandbok gällande krav på dokumentation av direktupphandling samt dokumenterad leverantörskontroll.	Förvaltningen bör vid direktupphandling upprätta dokumentation där det framgår att gällande regler och riktlinjer relaterat till direktupphandling har efterlevts. Förvaltningen bör tydliggöra kriterier för när dokumentation ska ske (ex. beloppsgränser) samt inkludera dokumenterad riskbedömning och kriterier för val av leverantör (ex. miljökrav, pris, kvalitet). Förvaltningen bör även säkerställa att beloppet för direktupphandlingen understiger maxtillåten beloppsgräns. Dokumentationen bör utformas så att spårbarhet säkerställs till enskilda inköp och leverantörsfakturer.

3.47	Godkännande av faktura Egna kostnader godkänns alltid av en överordnad.	2	Noterat att för sex av 25 valda stickprov har attest skett av person som deltog på gruppaktiviteten som kostnaden avsåg, och har därmed attesterat sina egna kostnader.	Förvaltningen bör säkerställa att egna kostnader alltid godkänns av en överordnad. Vi rekommenderar vidare ifall överordnad varit med vid aktiviteten som kostnaden avser bör någon överordnad godkänna kostnaden för dennes del. Vidare bör det även framgå samtliga deltagare som varit med.
5.11	Överträdelser/ Åtgärdsplaner Uppföljning sker av att rapportering och omhändertagande av överträdelser av interna anvisningar sker på ett tillfredställande sätt.	2	Vid vår granskning har vi noterat att förvaltningen har rutiner för hantering av överträdelser av interna anvisningar. Vi har dock inte kunnat verifiera att det gjorts någon uppföljning på att dessa rutiner efterlevs eftersom dokumentation ej har kunnat erhållas.	Förvaltningen bör följa upp att överträdelser av interna anvisningar hanteras och att lämpliga åtgärder vidtas. Uppföljningen bör dokumenteras.

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2013-01-03
Diarienummer N140-
0070/11

Individ- och familjeomsorg samt funktionshinder

Charlie Öfverholm
Telefon: 031-368966
E-post: charlie.ofverholm@norrahisingen.goteborg.se

Begäran om investering för nybyggnad av bostad med särskild service på Övralidsgatan i Backa

1. Stadsdelsnämnden begär att kommunstyrelsen avsätter investeringsmedel motsvarande 16 000 tkr inom ramen för Lokalsekretariatets uppdrag för nybyggnad av bostad med särskild service på Övralidsgatan i Backa.
2. Stadsdelsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsnämnden Backa begärde 2005-12-13 § 172 en förstudie från Lokalsekretariatet som skulle visa på möjligheter och kostnader för att bygga om Skälltorpshemmet till fullvärdiga lägenheter eller riva och bygga ett nytt hus. Stadsbyggnadskontoret har tagit fram en detaljplan för Övralidsgatan. Detaljplanen beräknas vinna laga kraft under våren 2013. Övralidsgatan blir anslutningspunkt för den nya bostaden med särskild service som byggs där Skälltorpshemmet fanns. Huset har rivits och verksamheten i Skälltorpshemmet har tillsammans med hyresgästerna flyttat till en ny bostad med särskild service. Övralidsgatan blir istället ny bostad för hyresgäster och verksamhet i "Mellangård", en bostad med särskild service som idag är evakuerade till Smörkärnegatan i Kallebäck.

Lokalsekretariatet redovisar i den aktuella förstudien en byggnad som utformas i vinkel med tre lägenheter på vardera sidan om personal- och gemensamhetsutrymmen. Totalt beräknas byggnaden omfatta ca 473 kvadratmeter varav lokaldelen utgör ca 68 kvadratmeter. Lägenheterna får en yta om ca 42 kvadratmeter exklusive gemensamhetsutrymmen och hyran beräknas till preliminärt 8 000 – 8 100 kronor per lägenhet och månad. Inflyttning är beräknad till hösten 2014. Investeringen beräknas uppgå till 16 000 tkr.

Lokalförvaltningen genomför projektering och byggande. En preliminär bedömning visar att SDN Norra Hisingens hyreskostnad för den nya byggnaden beräknas uppgå till ca 683 000 kronor per år varav ca 105 000 kronor avser personalutrymmen (2013 års priser).

Om SDN Norra Hisingen inte genomför projektet kommer Lokalförvaltningen att fakturera nedlagda kostnader avseende förstudien.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden Backa begärde 2005-12-13 § 172 en förstudie från Lokalsekretariatet som skulle visa på möjligheter och kostnader för att bygga om Skälltorpshemmet (en

bostad med särskild service i ett äldre hus på Heidenstams gata 100) till fullvärdiga lägenheter eller riva och bygga ett nytt hus.

Lokalsekretariatet tog 2007 fram en första förstudie som inte uppfyllde verksamhetens krav. Därefter kom ett förslag från stadsbyggnadskontoret att bevara fastigheten, ”som är tidstypisk”. En längre diskussion uppstod mellan stadsbyggnadskontoret, lokalförvaltningen och fastighetskontoret, där de senare tillsammans med stadsdelsförvaltningen hävdade att huset var i så dåligt skick att det borde rivas.

Stadsbyggnadskontoret har nu tagit fram en detaljplan för Övralidsgatan. Detaljplanen beräknas vinna laga kraft under våren. Övralidsgatan blir därmed anslutningspunkt för den nya bostaden med särskild service som byggs där Skälltorpshemmet, som nu har rivits, fanns. Hyresgästerna i Skälltorpshemmet har erbjudits lägenheter i och flyttat, tillsammans med verksamheten, till en ny bostad med särskild service på Lisa Sass gata 14. Övralidsgatan kommer istället bli ny bostad för ”Mellangård”, som var namnet på en gammal bostad med särskild service i Tuve. Hyresgäster och verksamhet är för närvarande evakuerade till Smörkärnegatan i Kallebäck, då huset Mellangård blev otjänligt för både hyresgäster och verksamhet.

”Mellangård” har haft fyra hyresgäster, men har under 2012 expanderat med en och förväntas utöka med ytterligare en hyresgäst under 2013. Det innebär att verksamheten och de sex hyresgästerna kommer fylla hela bostaden på Övralidsgatan, när denna blir färdig hösten 2014.

Den nya byggnaden omfattar ca 473 kvadratmeter och utformas i en vinkel med tre lägenheter på vardera sidan om personal- och gemensamhetsutrymmen. Lokaldelen utgör ca 68 kvadratmeter. Lägenheterna utformas som 2 rum och kök, med en yta om ca 42 kvadratmeter exklusive gemensamhetsutrymmen. WC och sovrum har plats för hjälpare på båda sidor. Varje lägenhet har en uteplats. Hyran beräknas preliminärt till 8 000 – 8 100 kronor per lägenhet och månad.

Gemensamhetsdelen utrustas med kök och tvättstuga samt ett samvarorum. Personalutrymmena innehåller jourrum, pausrum med omklädningsskåp samt kontor och WC med dusch. Förråd och återvinning placeras i en separat byggnad på tomten.

Ekonomiska konsekvenser

Lokalsekretariatet gör en preliminär bedömning som visar att SDN Norra Hisingens hyreskostnad för den nya byggnaden beräknas uppgå till ca 683 000 kronor per år (2013 års priser). Cirka 105 000 kronor avser personalutrymmen och resterande är hyror som stadsdelen tar ut från hyresgästerna. Hyran för lägenheterna beräknas till 8 000 – 8 100 kronor per lägenhet och månad, vilket innebär att verksamheten kommer att få kostnader i form av förbehållsbelopp.

Nämnden får i samband med den vanliga resursfördelningen särskilda medel för bostad med särskild service mot bakgrund av behovsbedömningar. I detta fall har nämnden redan medel för ”Mellangård” som flyttar in och därför utgår inga särskilda expensionsmedel. Investeringen beräknas uppgå till 16 000 tkr.

Barnperspektiv

Bostaden med särskild service planeras för vuxna med funktionsnedsättning. Om någon hyresgäst har barn, vilket dock är ovanligt i dessa sammanhang, så får stadsdelen/verksamheten planera för barnets möjligheter att vistas och kanske bo över i hyresgästens lägenhet. I närområdet, med utsikt från uteplatserna, finns skog med möjlighet till strövtåg och lekar.

Jämställdhet/mångfaldsperspektiv

Bostaden utformas för att passa flertalet vuxna personer (oavsett kön, etnicitet etc.) med funktionsnedsättningar som har rätt till bostad med särskild service.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen kan konstatera att två otjänliga bostäder med särskild service, Skälltorpshemmet och Mellangård, i samband med detta nu får sin lösning i nya bostäder.

Förvaltningen har tagit aktiv del i förstudien och tillstyrker förslaget till ny bostad med särskild service på Övralidsgatan.

Samverkan

Information på LSG den 30 januari 2013.

Samråd

Samråd har skett i samband med upprättandet av plan inom funktionshinderområdet, funktionshinderrådet den 21 augusti 2012

Bilagor

1. Yttrande från Lokalsekretariatet

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Elisabeth Johansson
Sektorschef
IFO-FH

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Inga Myhrberg
031-36 806 11

2012-12-17

Dnr 0542/11

Till
SDN Norra Hisingen

Yttrande beträffande etablering av en ny bostad med särskild service vid Övralidsgatan

På uppdrag av stadsdelsnämnden Norra Hisingen och Lokalsekretariatet har Lokalförvaltningens projektavdelning genomfört en förstudie avseende nybyggnad av bostad med särskild service vid Övralidsgatan.

Befintlig byggnad har bedömts olämplig att bygga om och förstudien redovisar därför en rivning av befintlig byggnad, det s k Skälltorps hemmet.

Den nya byggnaden föreslås utformas i en vinkel med 3 st lägenheter på vardera sidan om personal- och gemensamhetsutrymmen. Totalt beräknas byggnaden omfatta ca 473 kvm varav lokaldelen utgör ca 68 kvm.

Lägenheterna utformas på ett likartat sätt som 2 rum och kök där WC och sovrum har plats för hjälpare på båda sidor. Till varje lägenhet planeras för en uteplats. Gemensamhetsdelen utrustas med kök och tvättstuga samt ett samvarorum. Personalutrymmena föreslås innehålla jourrum, pausrum med omklädningsskåp samt kontor och WC med dusch. En separat byggnad föreslås uppföras för förråd och återvinning.

Lägenheterna får en yta om ca 42 kvm exklusive gemensamhetsutrymmen och hyran beräknas till preliminärt 8 000 – 8 100 kr per lägenhet och månad.

Investeringen beräknas uppgå till 16 000 tkr.

Lokalförvaltningen genomför projektering och byggande. En preliminär bedömning visar att SDN Norra Hisingens hyreskostnad för den nya byggnaden beräknas uppgå till ca 683 tkr per år varav ca 105 tkr avser personalutrymmen (2013 års priser).

Om SDN Norra Hisingen ej genomför projektet kommer Lokalförvaltningen att fakturera nedlagda kostnader avseende förstudien.

Lokalsekretariatet

Claes Johansson

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2013-01-14
Diarienummer N140-
0017/13

Individ- och familjeomsorg samt funktionshinder

Elisabeth Johansson
Telefon: 031-366 83 60
E-post: elisabeth.johansson@norrahisingen.goteborg.se

Utveckling av ungdomsmottagningen på Hisingen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förslaget till projektbeskrivning för att utveckla ungdomsmottagningen på Hisingen.
2. Beslutet gäller under förutsättning att övriga stadsdelar på Hisingen samt Hälso- och sjukvårdsnämnd 11 fattar likalydande beslut.
3. Stadsdelsnämnden godkänner en kostnad på 120 000 kronor för sin del av finansieringen av projektet.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen på Västra Hisingen har tillsammans med Hälso- och sjukvårdsnämndens kansli utarbetat en projektbeskrivning för att utveckla ungdomsmottagningen på Hisingen. Förslaget har utformats i samråd med presidierna för de tre stadsdelsnämnderna; Västra Hisingen, Lundby och Norra Hisingen, samt hälso- och sjukvårdsnämnden på Hisingen.

Bakgrund

Ungdomsmottagningen på Hisingen har ett mycket stort befolkningsunderlag. Det är markant större än underlaget för övriga ungdomsmottagningar i Göteborgs Stad. Det gör att situationen på mottagningen är ansträngd och att möjligheterna till uppsökande verksamhet är begränsade. En projektbeskrivning kring en utökning av verksamheten har därför utarbetats. Förslaget är baserat på dels de politiska inriktningsdokument som finns för verksamheten, dels olika former av dialogmöten med ungdomar.

Barnperspektiv

En utökning av ungdomsmottagningens verksamhet skulle gynna uppväxtvillkoren för ungdomar och unga vuxna på hela Hisingen.

Jämställdhet/mångfaldsperspektiv

En viktig del i ungdomsmottagningens verksamhet är att verka för jämställdhet och motverka stereotypa könsmönster. På samma sätt har verksamheten en självklar utgångspunkt i arbetet med mänskliga rättigheter.

Ekonomiska konsekvenser

Projektkostnaden uppgår för 2013 till 700 000 kronor. Stadsdelsnämndens andel av detta är beräknad till 120 000 kronor. Vid en eventuell utökning av ungdomsmottagningens verksamhet efter projekttiden kommer kostnaderna att fördelas

mellan stadsdelarna och hälso- och sjukvårdsnämnden. Idag fördelas kostnaderna så att hälso- och sjukvårdsnämnden står för 85 procent av kostnaderna. Den återstående kostnaden fördelas mellan stadsdelarna.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen ser ett stort behov av en utökning av ungdomsmottagningen. Det finns ett värde i att formerna och inriktningen på en sådan utökning analyseras och beskrivs i ett projekt innan nämnderna tar ett mer definitivt ställningstagande i frågan.

Samverkan

FSG 2013-01-16

Bilagor

1. Utveckling av ungdomsmottagningen på Hisingen - projektbeskrivning

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Elisabeth Johansson
Sektorschef
IFO-FH

Göteborgs Stad
Västra Hisingen

Göteborgs Stad
Lundby

Göteborgs Stad
Norra Hisingen

Presidierna Hisingen, Göteborg

2012-09-10

Utveckling av Ungdomsmottagningen Hisingen

Ärende

I maj 2012 redovisades första steget i utvecklingen av Ungdomsmottagningen på Hisingen. Stadsdelsnämnderna på Hisingen föreslås ta nästa steg i utvecklingsarbetet genom att delfinansiera en processledare samt att tillsammans med stadsdelarna på Hisingen skriva en avsiktsförklaring om den fortsatta utvecklingen.

Bakgrund

Under 2011 gav SDN Västra Hisingen, SDN Norra Hisingen, SDN Lundby och HSN 11 uppdrag om att utveckla ungdomsmottagningen för att möta behovet hos ungdomarna på Hisingen.

Under våren 2011 bildades en arbetsgrupp med tjänstemän från HSNK och de tre stadsdelsförvaltningarna på Hisingen. Arbetsgruppen tog fram ett förslag på inriktning och fortsatt arbete som presenterades i maj 2012. Detta baserades på ungdomarnas synpunkter samt inriktningsdokument och avtal gällande ungdomsmottagningen Hisingen. Förslaget kan sammanfattas i tre viktiga punkter nämligen att ungdomsmottagningen samlokaliseras med Mini-Maria på nuvarande plats, "Satelliter" i form av uppsökande och utåtriktad verksamhet och Samverkan "En dörr in".

I fokusgrupperna med ungdomarna framkom att de var nöjda med placeringen geografiskt, däremot önskade de att se och möta ungdomsmottagningens personal på sina egna arenor. Detta stärker uppfattningen kring vikten av att bygga ut samt utveckla och hitta andra former för det uppsökande och förebyggande hälsofrämjandet arbetet på ungdomsmottagningen.

Denna utveckling av ungdomsmottagningen på Hisingen är en process som beräknas komma att sträcka sig över en längre tid, från 2013 och med målgång 2015.

Överväganden

En utveckling av ungdomsmottagningen för att möta ungdomarnas behov ligger i linje med vad nämnden har uttryckt i sitt mål och inriktningsdokument.

För att tydligt hålla ihop, starta upp och driva den fortsatta utvecklingen behöver en processledare rekryteras. Uppdraget beräknas omfatta ett år. I uppdraget ingår att arbeta fram nya former för ungdomsmottagningens utåtriktade och uppsökande arbete i samverkan med SDN, elevhälsovården, gymnasieskolorna och föreningslivet på Hisingen, samlokaliseringen av ungdomsmottagningen och Mini-Maria samt samverkan med primärvård.

Bilda en styrgrupp med representanter från Stadsdelarna Hisingen, HSK, samt planeringsledare för folkhälsoarbetet Stadsledningskontoret samt en referensgrupp.

Utvecklingen av ungdomsmottagningen är en process som kommer att sträcka sig över en längre tid, 2013-2015. För att få en stabilitet i arbetet bör en avsiktsförklaring om utvecklingen av ungdomsmottagningen skrivas mellan stadsdelarna på Hisingen och HSN 11.

Finansiering

Kostnaden för en processledare beräknas vara 700 tkr under ett år. Stadsdelarnas på Hisingens del är hälften av denna summa 350 tkr under ett år att fördelas på tre stadsdelar.

Förslag för respektive nämnd att ta ställning till

1. Delfinansiering med 117 tkr/stadsdel under ett år till en processledare.
2. Uppdrag till verksamhetschefen för Ungdomsmottagningen Hisingen att påbörja arbetet med att ta fram en avsiktsförklaring mellan stadsdelarna på Hisingen och HSN 11 avseende fortsatt utveckling av Ungdomsmottagningen Hisingen.

Barbro Carlhamre

Områdeschef/Verksamhetschef Ungdomsmottagningen Hisingen

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2012-11-26
Diarienummer N140-
0648/12

Kultur och Fritid

Christer Klingberg
Telefon: 031-366 88 44
E-post: christer.klingberg@norrahisingen.goteborg.se

Återrapport av tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning samt kontroll av läkemedelsförsäljning 2012

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner föreliggande återrapport av genomförd tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning samt kontroll av den receptfria läkemedelsförsäljningen 2012.

Ärendet

Sedan november 1995 har stadsdelsnämnderna inom respektive upptagningsområde ansvar för tillsyn avseende försäljning och servering av folköl. Stadsdelsnämnderna har vidare ansvar för den lokala tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i tobakslagen om förbud mot försäljning eller utlämning av tobaksvaror till den som inte har fyllt 18 år. Från och med år 2011 gäller det även kontroll av läkemedelsförsäljningen. Tillsynsarbetet och kontrolluppdraget, inom Norra Hisingens stadsdelsnämnds upptagningsområde år 2012, har slutförts och redovisas i en återrapport.

Bakgrund

Tillståndsplikten för detaljhandel med folköl ersattes 1995 med en automatisk rätt att bedriva ölförsäljning under förutsättning att verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal samt att livsmedel säljs i lokalen. Kommunfullmäktige beslutade i november 1995 att delegera tillsynen avseende försäljning och servering i vissa fall av folköl till respektive stadsdelsförvaltning. Tillsynen inom Norra Hisingen stadsdelsförvaltning samordnas i enlighet med rutinerna inom de flesta stadsdelsförvaltningar utifrån bestämmelserna i tobakslagen om förbud mot försäljning eller utlämnande av tobaksvaror eller nikotinläkemedel till den som inte fyllt 18 år och alkohollagen angående detaljhandel med öl.

Tillsynen genomförs av sektor kultur och fritid. Kontroll av försäljningen av receptfria läkemedel utförs av samma personal vid besök på angivna försäljningsställen.

Det åligger den enskilde butiksinnehavaren anmäla att denne ska sälja öl och tobak. En anmälan görs genom att en avgift betalas till tillståndsenheten inom Social resursförvaltning. När avgift samt en formell ansökan inkommit till tillståndsenheten beviljas tillståndet. Vad gäller läkemedelsförsäljning ska näringsidkaren göra en anmälan till Läkemedelsverket innan försäljning kan ske. Läkemedelsverket har nationellt ansvar för efterlevnaden av lagen och kommunen har ansvar för den lokala kontrollen.

Social resursnämnd beslutade den 14 mars 2012 om vissa förändringar för tillsynsarbetet i stadsdelarna. I korthet innebär beslutet att tillsynsavgifterna för folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel ska vara prestationsbaserat. Det innebär att stadsdelarna i fortsättningen får sin tillsynsavgift utbetald av Social resursnämnd först vid utförd tillsyn. Stadsdelarna måste också varje år lämna in en tillsynsplan till tillståndsenheten.

Social resursnämnd beslutade också om en ny fördelningsmodell för avgifterna. Kommunen tar ut särskilda tillsynsavgifter i samband med tillsyn av folkölsförsäljning, tobaksförsäljning och läkemedel. Tillsynsavgiften varierar från 1 500 kr till 3 100 kr beroende på omfattningen av försäljningen avseende typ av varor. Administration av tillsynsavgifter sker genom tillståndsenheten inom Social resursförvaltning. Ett överskott efter avdrag för administrativa kostnader tillförs respektive stadsdelsförvaltning. Debiteringen baseras på egen anmälan från butik eller servering.

Tillsynsavgifter:	Kr per år	Tillståndsenheten	Stadsdelarna
Folköl eller tobak	1800	900	900
Folköl och tobak	2100	1200	900
Vissa receptfria läkemedel	1500	750	750
Vissa receptfria läkemedel och folköl eller tobak	2600	1300	1300
Vissa receptfria läkemedel och folköl och tobak	3100	1700	1400

Lagstöd

Villkor för försäljning av öl och tobak regleras i alkohollagen och tobakslagen. Den 1 november 2009 trädde en ny lag (2209:730) om handel av vissa receptfria läkemedel ikraft.

Tillsynsarbetet

Tillsynsbesöken på försäljningsställen av folköl baseras på en förteckning från tillsynsmyndigheten över vilka som betalat in avgift för år 2012. Årets förteckning rörande stadsdelsnämnden i Norra Hisingens upptagningsområde innehåller 36 försäljningsställen som har betalat in avgift för att få sälja folköl/tobak/läkemedel eller enbart något av det, utöver de restauranger, som omfattas av Social resursförvaltnings inspektionsverksamhet. Ett godkännande som försäljningslokal av livsmedel utgör fortfarande grunden för rätten att få sälja öl medan inga sådana villkor föreligger när det gäller tobaksförsäljning. Det ankommer därför på den som utför tillsyn kring eventuell folkölsförsäljning att även kontrollera om tobaksförsäljning förekommer.

En tillkommande uppgift i samband med tillsynsbesöken har blivit att påminna den som säljer öl/tobak/ läkemedel om den anmälningsskyldighet som föreligger, vilken i förlängningen medför affärsidkaren en särskild tillsynsavgift.

Social resursförvaltning följer upp, bevakar och driver ärenden kring uteblivna avgifter som stadsdelen anmält.

Tre butiker i förteckningen har upphört under året och två butiker har felaktigt hamnat på Norra Hisingens lista, en som tillhör Lundby och en som inte säljer till privatpersoner utan idkar partihandel.

Egentillsyn

Det åligger kommunen att i samband med tillsyn informera handlarna om skyldigheterna att ha en särskild egentillsyn över öl- och tobaksförsäljningen, helst i form av ett utarbetat skriftligt program. Detsamma gäller för läkemedelsförsäljning. Vid tillsynsbesöken under år 2012 konstaterades att egentillsynsprogram förekom på de flesta försäljningsställena. Vid samtal med ansvarig personal angavs ofta att man diskuterade och påminde om reglerna vid personalmöten och liknande men att man inte upplevt att särskilda program skulle vara motiverade. Nyanställd personal fick särskild information.

Nio butiker saknar skriftligt egentillsynsprogram gällande tobaks- och ölförsäljning. Vid tillsynen informerades butikens personal om skyldigheten att ha egentillsynsprogram.

Tillsyn under 2012

Antal försäljningsställena	Antal tillsynsbesök	Antal som ej anmält försäljning	Antal som ej hade skriftligt egenkontrollprogram	Antal som hade annan anmärkning
31	31	1	9	1 bristande matutbud

Tillsynen utfördes under april till och med november månad 2012 av planeringsledaren vid sektor kultur och fritid. I samband med tillsynsbesöken lämnas information om gällande regler och kundinformationen kring försäljningsrutinerna granskas, liksom omfattningen av livsmedelsutbudet i de butiker som tillhandahåller öl. Personalens ansvar och kunskaper inom området tas upp.

Vid tillsynsbesöken förs särskilda samtal med affärspersonalen kring eventuellt upplevda problem. Från årets tillsyn har inga direkta konfliktsituationer noterats.

Överlag uppger man sig inte uppleva några nämnvärda problem kring försäljningen, varvid man delvis hänvisar till effekterna av kommunens anslag på dörrar och i kassor. Vid situationer som uppstått har det handlat om ungdomar under 18 år som försöker handla cigaretter.

En butik har tillstånd för försäljning av folköl men har inte ett tillräckligt stort utbud av matvaror. Vid tillsynsbesöket uppgav innehavaren att hon skulle upphöra med ölförsäljningen och göra avanmälan till tillståndsenheten. Detta bekräftades vid ett återbesök i butiken några veckor senare.

Vad gäller kontrollen av försäljning av receptfria läkemedel fokuserades vid årets tillsyn huvudsakligen på exponering och förekomst av egenkontrollprogram. Detta fungerade enligt gällande föreskrifter.

Förvaltningens slutsatser

Med de enstaka undantag som här beskrivits har tillsynen bekräftat att kunskaperna om gällande bestämmelser vad gäller försäljning av folköl och tobak över lag är goda. Regelverket kring försäljning av receptfria läkemedel är oftast känt av personalen och riktlinjerna följs. Personalens kunskaper och attityder till försäljningsregler och kommunens system för tillsyn och kontroll är övervägande positiva.

En viss försämring har dock skett beträffande egentillsynsprogram jämfört med föregående års tillsynskontroller. Antalet påpekanden angående försäljningsställena som inte haft egenkontrollprogram eller där personalen inte haft kunskap om dessa har ökat, från tre stycken 2011 till nio stycken 2012. Erfarenheterna från årets tillsyn ger därmed anledning till att stödja handlarna mer i att utveckla sin egenkontroll nästa år. Det finns

för det ändamålet många goda exempel på bra rutiner från Social resursförvaltning och andra kommuner som kan användas.

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Camilla Sarner
Sektorschef
Kultur och Fritid

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2012-12-03
Diarienummer N140-
0593/12

Sektor utbildning

Pia Forsström
Telefon: 031-366 94 08
E-post: pia.forsstrom@norrahisningen.goteborg.se

Ansökan från Christella Barnomsorg om rätt till bidrag för pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola eller fritidshem

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden ger Christella Barnomsorg, med Charlotte Jonasson som huvudman, rätt till bidrag för varje specifikt familjedaghem (enskild pedagogisk omsorg) under förutsättning att familjedaghemmet uppfyller de kvalitetskrav som uppställs i skollagen och att huvudmannen följer de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet.
2. Stadsdelsnämnden beslutar att bidrag lämnas för högst tio specifika familjedaghem inom SDF Norra Hisingen.
3. Stadsdelsnämndens beslut äger giltighet ett år från beslutsdatum.
4. Stadsdelsnämnden beslutar att inför start av varje enskilt familjedaghem ålägga förvaltningen att göra ett hembesök för kvalitetskontroll vad gäller säkerhet och personlig lämplighet av dagbarnvårdaren.
5. Stadsdelsnämnden delegerar till stadsdelsdirektören beslutanderätten rörande rätt till bidrag för varje specifikt familjedaghem.

Ärendet

Christella Barnomsorg ansökte den 5 november 2012 om rätt till bidrag för pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola eller fritidshem. I sin ansökan anger Christella Barnomsorg att man avser att bedriva enskild pedagogisk omsorg med tio dagbarnvårdare och 50 barn i Norra Hisingen.

Bakgrund

Christella Barnomsorg bedriver pedagogisk omsorg i ett antal kommuner. Ansvarig för Christella Barnomsorg, Charlotte Jonasson, är grundskollärare och har såväl pedagogisk som administrativ erfarenhet från olika befattningar.

Christella Barnomsorg strävar efter att anställa dagbarnvårdare med pedagogisk utbildning eller med erfarenhet av arbete i förskola/fritidshem. I övrigt ska personal anställas med sådan utbildning eller erfarenhet som gör att barnens behov av omsorg och pedagogisk verksamhet tillgodoses.

I ansökan ges en pedagogisk beskrivning av verksamheten. Verksamheten kommer att bedrivas i dagbarnvårdarens egna hem och fem heltidsbarn utgör ett riktmärke för barngruppens storlek, vilket innefattar även de anställdas egna barn. Öppethållande sker utifrån föräldrarnas behov, dagar, kvällar och helger.

Verksamheten ska vara öppen för alla barn och tillämpa de regler som gäller i kommunen i övrigt. Föräldraavgifter tas ut inom ramen för maxtaxan.

Christella är en registrerad bifirma till ASAP Ritkonsult KB och en ekonomisk kalkyl finns upprättad.

Förvaltningens överväganden

Norra Hisingen har idag tolv kommunalt anställda dagbarnvårdare med 51 barn samt en enskild dagbarnvårdare med fem förskolebarn och tre skolbarn.

Det finns en rad förutsättningar som en enskild huvudman ska uppfylla för att få rätt till bidrag för att bedriva enskild pedagogisk omsorg. Till exempel ska "... verksamheten förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på..." "...Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap" (skollagen kap. 25 6 §). Förvaltningen bedömer att huvudmannen för Christella barnomsorg uppfyller aktuella förutsättningar.

Förvaltningen föreslår att nämnden ger Christella Barnomsorg rätt till bidrag för varje specifikt familjedaghem (fristående pedagogisk omsorg) under förutsättning att familjedaghemmet uppfyller de kvalitetskrav som uppställs i skollagen och att huvudmannen följer de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet samt att bidrag lämnas för högst tio specifika familjedaghem i Norra Hisingen.

Därefter ska en ansökan lämnas för varje specifikt familjedaghem. Förvaltningen kommer då att inspektera lokalerna samt titta på om de personer huvudmannen ämnar anställa har sådan utbildning och/eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Förvaltningen föreslår att nämnden till stadsdelsdirektören delegerar beslutanderätten rörande rätt till bidrag för varje specifikt familjedaghem.

Barnperspektivet

Barns bästa ska stå i fokus vid beslut som rör barn. Olika alternativa barnomsorgsformer innebär fler valmöjligheter och ökar vårdnadshavarnas möjligheter att välja den verksamhet som bäst motsvarar familjens behov och önskemål. Av största vikt är att den pedagogiska omsorgen erbjuder verksamhet som är säker och trygg med ett innehåll som tillgodoser barnets behov av omsorg och pedagogisk verksamhet.

Samråd

Barn- och ungdomsrådet 2013-01-14

Samverkan

Information i FSG 2013-01-16

Bilagor

1. Bilagor till ansökan
2. Budgetmall Norra Hisingen

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Anders Andrén
Sektorschef
Utbildning

Ansökan om bidrag till pedagogisk omsorgs verksamhet/ Verksamhetsbeskrivning Christella barnomsorg

Kontaktuppgifter

Christella barnomsorg:

Christella är en registrerad bifirma till ASAP Ritkonsult KB, org. nr 96 96 90-9788

Ägare och ansvarig kontaktperson:

Charlotte "Lotta" Jonasson,

Koleholmen 109, 459 94 Ljungskile

Tel: 0522-78 00 68

Fax: 0522-829 08

Mobil: 0703 64 03 84

lotta@christella.se

www.christella.se

Vårt bankgiro: 729-9464

F-skattsedel, registreringsbevis och alla övriga dokument ni kan behöva hittar ni på www.christella.info

Vi har också en Likabehandlingsplan, Krisplan mm. Alla sådana dokument kan ni se på www.christella.info som är en sida bara för kommunerna. Där finns en länk som går till våra dokument som finns på Google documents.

Inledning

I enlighet med riksdagens beslut om barnomsorgspeng, som gäller fr. o m 1 juli 2009, vill Christella barnomsorg härmed ansöka om bidrag till vår verksamhet i Er kommun. Som det framgår av lagen föreslås kommunerna vara skyldiga att godkänna enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg i form av förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, om verksamheten uppfyller de krav på kvalitet och säkerhet som ställs på motsvarande offentlig verksamhet.

Kommunernas skyldighet att ge bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg (barnomsorgspeng) ska gälla enskilda verksamheter som är godkända samt är öppna för alla barn som ska tas emot i motsvarande offentlig verksamhet.

Christella barnomsorg startade sin verksamhet i Uddevalla kommun, den 1 juli 2007 efter att ha ansökt om tillstånd och bidrag från kommunen. Ansvariga tjänstemän gjorde hembesök hos undertecknad och har sedan genomfört uppföljning av verksamheten en gång per år.

Nu när möjligheten kommit för föräldrar att använda sin barnomsorgspeng för att välja barnomsorg för sina barn, vill vi etablera oss även i Er kommun. Därför skickar vi denna ansökan. Vi vill gärna veta om Ni vill ha någon mer information ifrån oss, så fort som möjligt, för att vi ska kunna rekrytera personal till att arbeta med pedagogisk omsorg i Er kommun. Vi har tänkt starta pedagogisk omsorg i form av familjedaghem inklusive fritidsbarn, om intresse finns hos Era invånare.

Vi är en politiskt och religiöst obunden verksamhet och arbetar inte efter någon speciell pedagogik (se avsnittet om Kvalitet och krav).

Detta gynnar både individ och kommun på olika sätt. Som individ kan man bli anställd som dagbarnvårdare, få räkna med eventuella egna barn och samtidigt finnas kvar i trygghetssystem som t ex att behålla sin föräldrapengsnivå. Man behöver inte heller starta eget företag utan kan vara anställd och därmed behålla tryggheten att t ex vara kvar i a-kassasystemet.

För Er som kommun innebär det att ni godkänner en etablerad aktör som bedriver en genomtänkt pedagogisk verksamhet med upparbetade rutiner.

Kompetens

Ansvarig för Christella:

Charlotte Jonasson:

Jag är född i Stockholm, uppvuxen i Dalarna och bosatt på västkusten sedan 1980, då jag började i femte klass på Ljungskile skolan i Uddevalla kommun. Efter att ha vuxit upp med en hemmavarande mor och fyra yngre syskon, varav ett fostersyskon, där mamma var dagbarnvårdare i många år, har jag lång erfarenhet av att ta hand om barn. Jag läste tvåårig barnskötarutbildning på vårdskolan. Därefter följde några år som vikarie på olika förskolor. Jag hade också praktik i en klass på Åsperödsskolan under ett läsår.

Sommaren 1999 tog jag min grundskollärarexamen Svenska/So år 1-7 efter 3,5 år på Mithögskolan i Härnösand där jag läst på distans. Mitt examensarbete handlade om att förebygga mobbning. Jag valde idrott som tillval och läste också en extra kurs om Datorer och skolbarn. Sedan fick jag anställning på Stenbackes skolan och arbetade där i 4 år innan vårt första barn föddes. Efter två års föräldraledighet arbetade jag halvtid i ett läsår innan vårt andra barn föddes. Sedan har jag arbetat med Christella efter att vi fått vårt tredje barn.

På sommarkurser och extra kurser på Mithögskolan, distanskurser på Blekinge Tekniska Högskola mm, har jag även läst bl.a. Pedagogisk idéhistoria, Grundläggande datautbildning och Grundkurs IT.

Jag har också arbetat ett år som handikappavlastare i en familj och läst specialpedagogik, 10 p. i min lärarutbildning.

Jag har lång erfarenhet av administrativ verksamhet genom ideella föreningar, där jag bl. a. varit organisationsansvarig och vice ordförande i styrelsen för ett politiskt parti. Samtidigt som jag tycker om det pedagogiska arbetet i en barngrupp/skolklass, så gillar jag att planera

och administrera. Som pedagogisk huvudman får jag arbeta med de olika delarna av min profession. Sedan flera år tillbaka driver jag ett företag som heter Ritkonsult och där är Christella en registrerad bifirma.

Till min hjälp har jag:

Camilla Edvardsson Edlund

Utbildad förskollärare. Arbetar som Verksamhetsansvarig för våra anställda. Bor i Kungälv kommun.

Mikael Sannholm

Civilekonom.

Sköter löner, årsredovisning och övrig ekonomi.

Hans Jonasson

Data- och systemvetare.

Ansvarar för områdena: Ekonomi / Kommunala resursfördelningssystem / Avtal / IT / Juridik

Elisabet Sääf

Anlitad som föreläsare och även som hjälp vid personalrelaterade frågor.

Hon har en fil. kand. inom beteendevetenskap med pedagogik som huvudämne. Elisabet har även läst arbets- och organisationspsykologi och psykologi.

Hon har många års erfarenhet av arbete med barn, dels som dagbarnvårdare inom Uddevalla kommun och sedan -01 på förskolan Fisken, där hon de sista åren har varit ordförande i föreningen.

Ekonomi/Budget

Vad det gäller vår ekonomiska kalkyl kan ni fylla i era siffror i vår kalkyl som ni hittar på www.christella.info

Då kan ni se hur budgeten blir för er kommun. Ni skriver era siffror i den högra kolumnen så ser ni budgeten i den vänstra.

Vi räknar ut lön, arbetsgivaravgift mm. utifrån den barnpeng som följer varje barn och den anställda får betalt per barn och månad. De får dessutom redovisa hur många barn de haft per hel/halvdag och får omkostnadsersättning därefter, varje månad, i enlighet med Skatteverkets regler.

Kö och taxa

Varje enskild dagbarnvårdare väljer själv om de ska ta ut föräldraavgifter, dock aldrig mer än gällande maxtaxebelopp.

Vad det gäller kön så hanteras den olika av olika kommuner och där ämnar vi följa Era regler.

Varje typ av pedagogisk omsorg får ha en egen kö i den mån det behövs.

Barnen erbjuds plats i första hand där de önskat plats, i mån av plats. Om inte det finns önskad plats får kö bildas och plats hos annan dagbarnvårdare erbjudas. Hänsyn tas till datum för inlämnad ansökan men också datum för önskad start.

Uppsägning av plats

Vi följer kommunens regler.

Öppettider

Våra dagbarnvårdare kommer att anpassa sig efter de föräldrars behov vars barn de ska ta hand om. Det innebär att Christella avser att erbjuda barnomsorg dygnet runt om det finns anställda som vill arbeta kväll, helg och natt. Det är föräldrarnas omsorgsbehov som styr.

Försäkringar

Vi har en gruppförsäkring för de anställda som uppfyller lagens krav och är jämförbar med den som annan personal inom förskoleverksamhet har.

Vi har en olycksfallsförsäkring för de barn som är inskrivna om de inte omfattas av den kommunala försäkringen för barn i kommunal barnomsorg.

Anställningskrav

Innan vi anställer någon ställer vi krav på lämplighet, utbildning/erfarenhet och säkerhet (se mer under rubrikerna Kvalitet och krav, Kompetens)

Vi kommer att kräva att hemmet är barnsäkrat enligt de rutiner vi har arbetat fram och vi begär utdrag ur Belastningsregistret från polisen för varje person och för deras eventuella make/sambo.

Vad det gäller lokaler mm. återkommer vi för de personer som ansöker om anställning med bostadsbeskrivning och säkerhetskontroll.

Barngruppens sammansättning och storlek

Beroende på hur många som blir anställda så kommer platsantalet att variera och utökas efterhand. Det är svårt att säga hur många platser det kan bli maximalt.

Barnen kan vara 1 t.o.m. 12 år.

Man måste ha lika många externa barn som man vill räkna in egna i gruppen.

Målsättningen är att ha 10 anställda, uppdelade i lämpliga grupper, som kan träffas och t ex pyssla eller göra utflykter (se mer under rubriken nedan). Ett riktmärke för antal barn är att varje anställd har 5 heltidsplatser (observera att det kan innebära fler än fem barn med t ex. 15-timmarsplatser eller fritidsbarn på eftermiddagar och förskolebarn på förmiddagar).

Organisation och verksamhetsbeskrivning

Ansökan, hembesök och anställning

Vi har en hemsida på Internet där man kan lämna en intresseanmälan. När en intresseanmälan kommer in så kontaktar vi personen ifråga. Utdrag från belastningsregistret skickas in till oss. Om en anställning verkar bli aktuell ska personen ifråga säkerställa sitt hem enligt vår säkerhetslista (se www.christella.se)

Vi skickar kontaktuppgifter till respektive kommun om Ni vill göra hembesök med en kvalitetskontroll av hemmet, inkl. utemiljön. Annars gör vi det. När avtal skrivits startar anställningen och barnen som skrivs in anmäls till kommunen enligt kommunens riktlinjer.

Man kan också ansöka om barnomsorgsplats via blankett på hemsidan utan att själv bli anställd som förälder.

Gruppindelning, verksamhet och utvärdering

Dagbarnvårdare

Om det finns flera personer anställda i samma kommun får de bilda små grupper och träffas regelbundet. De ska också fungera som vikarie för varandra. Man kan göra skogsutflykter, besöka museer, bibliotek osv. Det kommer att finnas en gruppleddare i varje grupp som planerar verksamheten och sköter kontakten med Christellas huvudkontor. Gruppleddaren samordnar utflykter, introducerar nyanställda, ansvarar för personalmöten och utbildningstillfällen, mm.

Vi planerar att ha julfest och sommarfest för barn, föräldrar och personal.

De anställda kan berätta om verksamheten på en gemensam blogg där man kan utbyta idéer och arbetssätt när man jobbat med ett tema eller projekt.

Om det bara är en person som startar sin verksamhet i en kommun så annonserar vi via Arbetsförmedlingen efter fler intresserade i aktuell kommun.

Vad det gäller vikariefrågan kan vi undersöka möjligheten att samarbeta med en förskola i respektive område, där det finns enskild verksamhet i närheten av dagbarnvårdaren för att se om den skulle kunna fungera som en lösning vid behov, t ex vid sjukdom eller ledighet hos dagbarnvårdaren.

Vi kan också timanställa arbetslösa barnskötare i respektive område som kan träffa dagbarnvårdaren och barnen regelbundet, för att kunna rycka in vid behov.

Föräldrar

Föräldrarna ska fortlöpande informeras om pågående teman och arbetssätt. De blir inbjudna till ev. fester och föräldramöten. Annars får de information från familjedaghemmet på plats och övergripande information från Christella via hemsida, blogg och e-post. De kan givetvis också ha telefonkontakt med mig som huvudansvarig och med gruppleddaren i respektive område.

Vad det gäller klagomålshantering ska föräldern enkelt kunna meddela synpunkter på verksamheten. I det välkomstbrev som föräldrarna får ska framgå hur man kontaktar rektor, telefonnummer och mailadress och att de är välkomna att höra av sig oavsett vad det gäller.

Den anställda ska också vara informerad om att en förälder har all möjlighet att höra av sig till ansvarig rektor och framföra synpunkter. Sedan är det rektors ansvar att kontakta dagbarnvårdaren.

Måltider

Måltiden ska serveras enligt gällande råd från Livsmedelsverket. Antal beror på barnens vistelsetid och behov, men inkluderar frukost, mellanmål fm. och em., lunch och kvällsmål om det är barn som är kvar sent. Dvs. precis som på förskola. Vi har utarbetat riktlinjer som finns bland övriga bilagor, "Livsmedelshygien".

Dagliga rutiner

Vad det gäller de dagliga rutinerna hos varje enskild dagbarnvårdare så får de anpassa sig efter barnens behov och åldrar men rent generellt kan man utgå ifrån att dagen består av frukost, pysselstunder, utevistelse, lunch, vila, mellanmål och ibland gör man utflykter till lekplatser, skogen, bibliotek, mm. Varje anställd får ha en kommunikation med föräldrarna om hur rutinerna ser ut just i det hemmet.

Personalmöte, utbildning, uppföljning

En kväll varje månad kommer vi att ha personalmöte där vi kan diskutera och utbyta tankar och idéer. Det är en viktig del av uppföljningen. Det är också här vi primärt kommer att utbilda personalen. Vi kommer att gå igenom Allmänna råd för familjedaghem (t ex hur vi ger barnen mer inflytande över sin vardag), Mål för verksamheten från Lpfö, Brandsäkerhet i familjedaghem, anmälningsplikt och sekretesslagen, mm.
Man kan också tänka sig att vi har anställda från flera grannkommuner som träffas några gånger på ett år, beroende på antal och avstånd.

Vi har en utbildningsplan som gäller för hela året, där några rutiner och planer uppdateras varje månad.

De anställda ska i grupp eller enskilt göra reflektioner utifrån varje månads personalmöte (se utbildningsplan) och skriva på vår interna kommunikation på Google Groups. Där har vi en fortlöpande diskussion om de olika rutinerna och dokumenten så att kunskapen hålls aktuell. Vi uppdaterar våra dokument efter hand då nya tankar och idéer kommer fram.

Personalen kommer att få löpande information via sina gruppansvariga och via Camilla om t ex annan verksamhet som erbjuds (teater, utställningar, mm) i kommunen. De kommer att få lämna in månadsrapporter om närvaro och utlägg. De kommer också att få möjlighet att utvärdera sin verksamhet varje termin genom att lämna in en verksamhetsrapport och svara på frågorna:

- Vad har vi gjort?
- Vad har vi lärt oss?
- Vad skulle vi kunna göra bättre?
- Behöver jag hjälp med något?

Dessa verksamhetsrapporter lämnas in i slutet av varje termin, fr.o.m. hösten 2012 på vår blogg så både respektive kommun och barnens föräldrar kan följa arbetet. Bloggen når man via hemsidan.

Barnen kan också få vara med och svara på vad de lärt sig i enkla samtal under terminernas gång. På detta sätt vill vi följa barnens utveckling och lärande. En annan del av uppföljningen är att låta barnen vara delaktiga i verksamheten och kunna påverka vad de vill göra för aktiviteter. Barnen ska, precis som det står i Barnkonventionen, få uttrycka sina åsikter och känna att de har inflytande över sina liv.

För att barnens behov av omsorg och pedagogisk verksamhet ska tillgodoses på bästa sätt kommer vi att arbeta med genomtänkta övergripande teman för varje termin, som den enskilde dagbarnvårdaren sedan tillsammans med barnen utformar på olika sätt. Sedan utformar varje dagbarnvårdare/grupp verksamhet för barnen utifrån mallen

- 1) en upplevelse
- 2) en sång/saga/bok
- 3) en kreativ aktivitet (t ex göra en tavla av saker plockade på stranden som de kan arbeta med under en längre tid vid flera tillfällen).

Ni kan läsa mer om vårt arbete med tema bland bilagorna, se "Tema".

Men givetvis gör man olika saker med barnen varje vecka. Utifrån de Allmänna råden kan man säga att man bör ha vissa saker för barnen varje vecka:

- kreativ aktivitet (måla, drama, teater, musik, baka o dyl)
- utevistelse (lek/skogen/promenad)
- språkträning utifrån ålder (läsa böcker, spela spel o dyl)
- och sist men inte minst – fri lek där fantasin får flöda hos barnen och de får träna på att leka med andra barn.

Kvalitet och krav

Jag har en vision av att som pedagogisk huvudman erbjuda föräldrar möjligheten att kunna kombinera att ta hand om sina egna barn med att få ingå i en bra pedagogisk verksamhet, anpassad efter varje barns unika behov, samtidigt som de arbetar med andras barn också.

Här kan den som har ett barn få ingå i en grupp där både barn och förälder har utbyte av att träffa andra, den som har barn med särskilda behov kan få ha sitt barn i en mindre grupp, den som vill vara hemma längre med barnen på deltid kan kombinera det med att jobba deltid osv. Allt utifrån alla de olika behov som finns av barnomsorg idag.

Under förutsättning att tillräckligt stöd ges från kommunens sida tror vi att den här verksamheten lämpar sig väl för barn i behov av särskilt stöd, då de kan erbjudas att ingå i en mindre grupp som skapar trygghet och rutiner. Vid behov kommer vi att vända oss till kommunen för att få rådgivning och stöd vad det gäller barn med särskilda behov.

Vi kommer att sträva efter att våra anställda ska uppleva att de kan påverka sitt arbete och ha en stor frihet samtidigt som de får stöd och uppmuntran i sin roll. Målet är att vi ska kunna ge personlig omsorg, genom våra gruppledare, till alla anställda och barn.

Eftersom jag är van att arbeta utifrån läroplanen för skolan känner jag mig trygg i att kunna erbjuda en god verksamhet som har sin grund i styrdokumentet och som utgår från varje barns unika behov. Det är också viktigt att ha och förmedla en helhetssyn på barn och deras behov.

Detta tycker jag är särskilt viktigt:

- att varje barn ska bli sedd och få utvecklas efter sin egen förmåga
- att barnen tränas i att ta ansvar
- att de fungerar som goda kamrater i grupp där empati är ett ledord för verksamheten

I Läroplan för förskolan (Lpfö 98) står det "Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten". Detta har man goda möjligheter att uppnå när barnen får vara i mindre grupper och i hemlik miljö få lära sig grundläggande värderingar som t ex att kunna dela med sig, lyssna på andra och respektera andras åsikter.

”Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation.” (Lpfö 98). Detta ligger mig varmt om hjärtat och jag har en förhoppning om att alla barn som har barnomsorg genom Christella ska utveckla empati och förståelse för andra människor. De ska praktiskt och konkret få möjlighet att visa det genom att t ex kunna ge till hjälpprojekt i världen.

Kompetens

Dagbarnvårdarens kompetens är en mycket viktig faktor i anställningsbeslutet. Med barn i olika åldrar måste man kunna möta olika åldrars behov samtidigt, man behöver ha grundläggande kunskap om barns utveckling, man behöver kunna arbeta självständigt och ha ett positivt bemötande mot barnen. Man måste ta hänsyn till varje barns behov och förutsättningar. Som vuxen måste man vara lyhörd för varje barns behov och kunna ge barnen den trygghet de behöver för att våga vara sig själva och kunna utvecklas i samarbete med andra barn och vuxna. Därför behöver man vara trygg i sig själv och med sin roll som vuxen i förhållande till barn. Man har en viktig uppgift i att vara en förebild vad det gäller demokratiska värderingar i det dagliga arbetet i hemmet.

För att garantera kvaliteten ska alla som är aktuella för anställning lämna in en personlig beskrivning av sig själv och sin syn på barn, sin syn på arbetet som dagbarnvårdare, sina intressen, utbildning och erfarenhet (se ansökan).

Helst ser vi att man har t ex barnskötarutbildning men eftersom många som söker har gedigen erfarenhet av barn genom egna och andras (släktingar, syskonbarn, vänner mm) barn, olika typer av arbeten och det står ”utbildning och/eller erfarenhet” i lagen, så prövar vi varje persons lämplighet för sig.

Om man ser till vad som står i de Allmänna råden för familjedaghem, så kan man konstatera att många saker är viktiga. Den som anställs behöver:

- Ha samma värdegrund som beskrivs i Allmänna råd för familjedaghem.
- Vara ett föredöme och förmedla demokratiska värderingar i vardagen.
- Lära barnen vad empati innebär i praktiken, både i det lilla och i det stora perspektivet (hemmet respektive världen).
- Sträva efter samverkan med andra som relaterar till barnet.
- Ge barnen inflytande över sin vardag.
- Lära barnen att vara rädda om sin närmiljö.
- Ge barnen möjligheter att få skapa och kommunicera på många sätt (måla, drama, teater, musik, osv.)
- Främja barnets språkutveckling.
- Vara medveten om lekens betydelse.
- Främja utevistelse och lära barnen varför det är viktigt med rörelse och utevistelse.

En rökfri miljö är också ett krav vi kommer att ställa för de barn som är inskrivna hos oss.

Fritidshemsverksamhet

Om det finns behov av fritidshemsplatser i Er kommun, kan vi erbjuda det hos anställda dagbarnvårdare. Det innebär att skolbarn som skulle ha rätt till en fritidshemsplats efter skolan istället kan få gå hem till någon anställd inom Christella barnomsorg och där få omvårdnad i lugn hemmiljö efter skolan.

I dagbarnvårdarens hem ska skolbarnen både få vila efter skoldagen men också få hjälp med läxläsning och en simulerande verksamhet på eftermiddagen, t ex i form av pyssel, utelek, spela spel osv.

Föräldrarnas omsorgsbehov ska styra öppettiderna. Samma taxsystem som tillämpas i kommunen kommer att tillämpas här men den enskilde dagbarnvårdaren väljer själv om avgift tas ut och hur stor den är.

Vi kommer att ställa relevanta krav på säkerhet i hemmen, god kosthållning och samma deltagande i våra utbildningar som vi gör för dem som tar hand om förskolebarn. Som förälder ska man vara trygg med att ens skolbarn får den omsorg det behöver efter skolan, likaväl som barnet hade fått på ett fritidshem.

Vad det gäller antal platser för skolbarnomsorg i form av fritidshem i ett enskilt hem får hänsyn tas till övriga barn inskrivna i hemmet och deras åldrar och tider.

Ljungskile den 24 juni 2012

Charlotte Jonasson

Rikspolisstyrelsen
Polisens verksamhetstöd
SE-981 81 KIRUNA

Utdrag ur
Belastningsregistret Datum 2012-05-03 Sida 1 (1)

JONASSON, CHARLOTTE HJÖRDIS C
KOLEHOLMEN 109
459 94 LJUNGSKILE

Detta utdrag ur belastningsregistret är ämnat för den som enligt bestämmelser dels i

- lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg
dels i

- lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder
ska lämna sådant utdrag.

Registerutdraget är giltigt under 1 år från utfärdandedatumet. Originalet ska uppvisas för den som anställer,
anlitat eller tar emot någon enligt ovanstående punkter. Det får sedan behållas av den enskilde.

Utdraget bifogar

Innehållet i detta utdrag är begränsat enligt 22 § tredje respektive femte styckena
förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

I belastningsregistret finns inga uppgifter att redovisa i detta utdrag.

Utdraget ska

Postadress
981 81 KIRUNA

Telefon
010 - 563 35 02
Telefontid 09:00 - 14:00

Fakslax
010 - 563 53 33

Registreringsbevis

Datum
2012-01-07

Person-/Org-/Reg.nummer
969690-9788

ASAP Ritkonsult Kommanditbolag
Koleholmen 109
459 94 LJUNGSKILE

Ni är registrerad hos Skatteverket enligt följande

Huvudsaklig verksamhet Dagbarnvård (t.ex. familjedaghem, fritidshem, öppe	
SNI-kod(er) 88910, 71129	Bokslutsdatum 31 december
Juridisk form HANDELSBOLAG, KOMMANDITBOLAG	
Särskild skatteadress (används vid utskick av moms- och arbetsgivarhandlingar från Skatteverket, om så önskas av den skattskyldige)	
Besöksadress Koleholmen 109 459 94 LJUNGSKILE	
Telefon 0703-66 98 99	

	Fr.o.m.
F-skatt	2003-03-17
	Fr.o.m.
Arbetsgivare	2003-02-27
	Fr.o.m.
Moms	2003-03-17
Momsreg.nr/VAT-nr	SE969690978801

Redovisning ska ske i skattedeklaration var tredje
Redovisning ska ske enligt faktureringsmetoden.

SKV 4621e L utgåva 10-10-09

Om uppgifterna ändras eller om avregistrering ska ske ska ni anmäla detta skriftligt till Skatteverket. Använd gärna baksidan av detta registreringsbevis. Nytt registreringsbevis utfärdas efter varje ändring. För den som har F-skatt utfärdas registreringsbevis minst en gång per år.

Kontroll av beviset kan göras på
närmaste skattekontor

Om innehavaren av detta bevis tar emot
ersättning för utfört arbete och det är
uppenbart att det är fråga om anställning
måste arbets-/uppdragsgivaren skriva till
Skatteverket och meddela detta.

Innehavare av detta bevis är redovisnings-
skyldig för mervärdesskatt.

F-skattebevis

2012

969690-9788
ASAP Ritkonsult Kommanditbolag

Innehavare av F-skattebevis svarar själv för
preliminär skatt och socialavgifter.

Skatteverket

Telefon: 0771-567 567

PERSONBEVIS

Datum

2012-05-14

OBS!

Personbevis är endast ett intyg om vad som är registrerat i folkbokföringsdatabasen och kan inte användas som ID-handling.

Ändamål Adress

Följande uppgifter är registrerade i folkbokföringsdatabasen

* markerar mellannamn

Namn	Charlotte Hjördis Christina Jonasson
Bostadsadress	Koleholmen 109 459 94 Ljungskile
Folkbokföring	Folkbokförd 2010-03-10
Län	Västra Götaland
Kommun	Uddevalla
Församling	Ljungskile

SLUT PÅ UTSKRIFT

Ytterligare upplysningar:

Personbevis visar uppgifter som finns registrerade för en person i folkbokföringsdatabasen hos Skatteverket.

Personuppgifter för den som är avregistrerad från folkbokföringen (utvandrad eller avliden) aktualiseras som regel inte och avser därför normalt förhållanden vid tidpunkten för avregistreringen.

REGISTRERINGSBEVIS

KOMMANDITBOLAG

Objektets registreringsdatum	Nuvarande firmas reg.dat.
2003-01-20	2005-03-11
Utskriftsdatum/tid	Sida
2012-06-14, 19.22	1

Org.nummer: 969690-9788

Firma: ASAP Ritkonsult Kommanditbolag

Adress: Koleholmen 109
459 94 LJUNGSKILE

Säte: Västra Götalands län, Uddevalla kommun

Registreringslän: Västra Götalands län

Anmärkning:

KOMPLEMENTÄR(ER)

Jonasson, Charlotte Hjördis C, Koleholmen 109,
459 94 LJUNGSKILE

KOMMANDITDELÄGARE, PROKURIST

Jonasson, Hans Jakob, Koleholmen 109, 459 94 LJUNGSKILE
INSATS: 100,00 Kr

FIRMA TECKNING

Firman tecknas ensam av
komplementären

VERKSAMHET

Att genomföra olika rituppdrag såsom utrymningsplaner och orienteringsritningar inom 2D och 3D Cad samt i andra ritprogram. Arbetar även med att konvertera pappersritningar till digitala cad ritningar.

Bolaget skall bedriva konsultationer inom managementområdet med inriktning främst mot offentlig verksamhet.
Handel med värdepapper och fastighetsförvaltning samt idka därmed förenlig verksamhet.
Barnomsorg och hushållsnära tjänster.

BIFIRMA

Tåbergsvägen Consulting

VERKSAMHET:

För den del av verksamheten som avser konsultationer inom managementområdet med inriktning främst mot offentlig verksamhet.

REGISTRERINGSDATUM OCH LÄN FÖR FIRMASKYDD:

2006-05-05 Västra Götalands

Christella
VERKSAMHET:

FORTS

REGISTRERINGSBEVIS**KOMMANDITBOLAG**

ORG.NUMMER: 969690-9788

Objektets registreringsdatum	Nuvarande firmas reg.dat.
2003-01-20	2005-03-11
Utskiftsdatum/tid	Sida
2012-06-14, 19.22	2

För den del av verksamheten som avser barnomsorg och hushållsnära
tjänster.

REGISTRERINGSDATUM OCH LÄN FÖR FIRMASKYDD:
2007-08-14 Västra Götalands

E-POSTADRESS
hans@ritkonsult.se

FIRMAHISTORIK
2003-01-20 ITE Väst Kommanditbolag

***** Ovanstående registreringsbevis är utfärdat av *****
Bolagsverket

Om ni inte ser tillkoma nedan så klicka på länken till
höger för att komma till rätt budget dokument

<https://docs.google.com/spreadsheet/ccc?key=0AmUu04cX-ytsdERkbjd4XzVqX0gtZlo5OGMyaUI4clE>

Christella budget

(Se mer info om budgeten under fliken
"Förklaring" nedan)

Intäkter

Kommunbidrag	431,850 kr
Föräldraavgifter	30,000 kr

Summa: 461,850 kr

Kostnader

Löne kostnader 372,855 kr (Inklusive semester och sjuklön)

Omkostnadsersättning 41,428 kr

Administration, IT, Tele, försäkringar	27,711 kr	(Vår vinst uppstår när vi kan administrera verksamheten billigare än beräknat)
Marknadsföring	4,619 kr	
Utbildning	9,237 kr	
Pedagogiskt material	6,000 kr	

Summa: 461,850 kr

Parametrar

Kommunbidrag heltid	86,370 kr
Kommunbidrag deltid	0 kr
Kommunbidrag fritids	0 kr

Barn Heltid	5
Barn Deltid	0
Barn Fritids	0

Föräldraavgifter Heltid	6,000 kr
Föräldraavgifter Deltid	3,000 kr

Procent

Administration, IT, Tele, försäkringar	6.0%
Marknadsföring	1.0%

Utbildning	2.0%
Pedagogiskt material	1.3%
Omkostnadsersättning	9.0%
Löne kostnader	80.7%

Fyll i er kommuns
värden i fliken
parametrar nedan.

Önskar ni en kopia av denna budget så väljer ni "Arkiv" i menyn ovan
(under texten Budget mall) och väljer "Hämta som" och väljer PDF eller
Excel

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2012-12-18
Diarienummer N140-
0683/12

Sektor utbildning

Pia Forsström
Telefon: 031-366 94 08
E-post: pia.forsstrom@norrahisningen.goteborg.se

Ansökan till Skolinspektionen om färdighetsprov i musik från årskurs 4 på Brunnsboskolan

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden ställer sig bakom Brunnsboskolans ansökan om tillstånd att få använda färdighetsprov från årskurs 4 till den musikprofil som bedrivs på skolan.

Ärendet

Skolinspektionen får efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4. Färdighetsproven får användas som villkor för antagning och som grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökanden än platser eller som villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

Brunnsboskolan ansöker hos Skolinspektionen om tillstånd att få använda färdighetsprov till den musikprofil som sedan 27 år bedrivs på skolan. En ansökan om tillstånd att använda färdighetsprov ska innehålla ett underlag som styrker att det är huvudmannens vilja att färdighetsprov ska användas vid skolan. Därför bör stadsdelsnämnden uttala att den ställer sig bakom Brunnsboskolans ansökan.

Bakgrund

Skolförordningen, SFS 2011:185 9 kap. 25-27 §§ fastställer att en huvudman som ordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd kan ansöka om att få använda färdighetsprov från årskurs 4. Det är Skolinspektionen som beslutar om en huvudman får använda färdighetsprov.

Brunnsboskolans musikklasser arbetar med körsång från starten i årskurs 4. Undervisningen som erbjuds har större omfattning och ligger på en högre nivå än vad som är möjligt i klasser utan musikprofil och för att eleverna ska kunna utvecklas och stimuleras tillsammans krävs att alla har liknande förutsättningar.

Färdigheterna som mäts i färdighetsprovet är sångrösten samt elevens gehör och rytmkänsla. Sångrösten bedöms i två obligatoriska sånger samt en valfri sång utan ackompanjemang. Det som provas är elevernas förmåga att sjunga rent. Elevernas gehör och rytmkänsla bedöms i olika delprov - melodiminne, tonträffning, tonminne, och rytm sinne. Det är alltid två lärare som gör bedömningarna. Skolan har sedan mitten av 1980-talet använt sig av färdighetsprov men utifrån nu gällande lagstiftning måste ansökan om tillstånd göras hos Skolinspektionen.

Förvaltningens överväganden

Det är förvaltningens bedömning att Brunnsboskolan, för att behålla den goda kvalitet musikklasserna har idag, även fortsatt ska kunna använda sig av färdighetsprövning vid antagning. För att detta ska vara möjligt är en ansökan till Skolinspektionen nödvändig.

Samråd

Barn- och ungdomsrådet 2013-01-14

Samverkan

Information i LSG den 2013-01-09

Bilagor

1. Ansökan om att använda färdighetsprov med kompletteringar
2. Skolinspektionens begäran om kompletteringar

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Anders Andrén
Sektorschef
Utbildning

Ansökan om att använda färdighetsprov

Skolinspektionen får efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4 om utbildningen kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning. Färdighetsproven kan användas som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och
3. villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas. Observera att inget särskilt beslut behövs för att använda färdighetsprov enligt ovan från och med årskurs 7.

(9 kap. 25-27 §§, skolförordningen, SFS 2011:185)

Underskrift av sökande och kontaktperson

Skolans namn Brunnsboskolan
Kommunens namn Göteborg, SDF Norra Hisingen
Ort och datum Göteborg 2012-12-17
Underskrift av firmatecknare/behörig företrädare för sökande
Namnförtydligande Göran Pregmark, stadsdelsdirektör
Ort och datum Göteborg 2012-12-17
Underskrift av kontaktperson
Namnförtydligande Lars Ljungberg, rektor & Anne Johansson, musikansvarig Brunnsbo musikklasser

Genom ovanstående namnteckningar företräder kontaktpersonen sökanden hos Skolinspektionen i alla frågor som rör denna ansökan. Om inte sökanden meddelar annat gäller fullmakten till dess att Skolinspektionen fattat beslut i ärendet. Det undertecknade försättsbladet skickas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. En ofullständig ansökan kan komma att prövas på inlämnat underlag.

1. Sökanden

1 a) Sökandens namn, organisationsform och organisationsnummer samt adress

Sökandens namn (exempel Bolaget AB)

Brunnsboskolan, SDF Norra Hisingen

Organisationsform

Grundskola

Organisationsnummer/personnummer

21200-1355

Utdelningsadress, postnummer och ort

Klassikergatan, 422 41 Hisings Backa

Webbadress

www.goteborg.se

E-postadress

Telefon

Mobil

Fax

--	--	--

1 b) Denna punkt fylls i endast om sökanden är en fysisk person

Sökanden medger/medger ej att dessa uppgifter (exklusive personnummer) får finnas tillgängliga på Skolinspektionens webbplats.

☐

Medges

☒

Medges ej

1 c) Handlingar som styrker sökandens rättsliga handlingsförmåga ska bifogas ansökan

Bilaga nr 1 Ansökan om färdighetsprov (komplettering)

1 d) Sökandens kontaktperson

Kontaktpersonens namn

Lars Ljungberg, rektor & Anne Johansson, musikansvarig Brunnsbop musikklasser

E-postadress

lars.ljungberg@norrahisingen.goteborg.se anne.johansson@norrahisingen.goteborg.se

Telefon	Mobil	Fax
031-366 86 53	072-2123260	

1 e) Medgivande om användning av personnamn

Kontaktpersonen medger/medger ej att dessa uppgifter får finnas tillgängliga på Skolinspektionens webbplats.	
☐ Medges	☒ Medges ej

2. Skolan

2 a) Skolans uppgifter

Namn

Brunnsboskolan

Kommun

Göteborg, SDF Norra Hisingen

Utdelningsadress, postnummer och ort

Klassikergatan, 422 41 Hisings Backa

Webbadress

www.goteborg.se

E-postadress

lars.ljungberg@norrahisingen.goteborg.se

Telefon	Mobil	Fax
031-366 86 53	072-2123260	

Ange SkolID (består av 5 siffror)

00301

Nuvarande antal elever i skolan.

580

3. Planerat startdatum samt årskurser som ansökan avser

Startår och – månad: Ange när skolan avser att börja använda sig av färdighetsprov

Har genomförts sedan 1985

Antal platser: Ange hur många elevplatser som årligen kommer att tillsättas med färdighetsprov samt i vilken årskurs/i vilka årskurser detta kommer ske

30 elever åk 4

4. Krav på särskilda färdigheter hos eleverna

Ett villkor för att få använda färdighetsprov är att utbildningen kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd. Redovisa i bilaga vilket ämne ansökan rör samt varför utbildningen kräver att eleverna har särskilda färdigheter i detta ämne.

Redovisa vilka särskilda skäl som finns med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att använda färdighetsprov.

Redogörelse lämnas i bilaga nr. 1 (komplettering)

5. Färdighetsprovets användning och utformning

Färdighetsproven kan användas som

- 1 villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
- 2 grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och
- 3 villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

Redogör för hur färdighetsproven kommer att användas.

Kommer färdighetsproven att användas som villkor för antagning? Ange i vilken årskurs detta kommer att ske. Beskriv hur färdighetsprovet kommer att genomföras, vad provet består av, vilka kvalitéer som provas samt vilka bedömningskriterier som kommer att användas.

Redogörelse lämnas i bilaga nr. 1 (komplettering)

Kommer färdighetsproven att användas som grund för urval när det finns fler sökande än platser? Ange i vilken årskurs detta kommer att ske. Beskriv hur färdighetsprovet kommer att genomföras, vad provet består av, vilka kvalitéer som provas samt vilka bedömningskriterier som kommer att användas.

Redogörelse lämnas i bilaga nr. 1 (komplettering)

Kommer färdighetsproven att användas som villkor för fortsatt utbildning? Ange i vilken årskurs/vilka årskurser detta kommer att ske. Beskriv hur färdighetsprovet kommer att genomföras, vad provet består av, vilka kvalitéer som provas samt vilka bedömningskriterier som kommer att användas.

Redovisa också på vilket sätt elever och målsmän kommer att informeras om att skolan kommer att använda färdighetsprov som villkor för fortsatt utbildning.

Redogörelse lämnas i bilaga nr. 1 (komplettering)

6. Övriga upplysningar

Övriga upplysningar kan lämnas i bilaga. Ange här om skolan tidigare använt sig av färdighetsprov.

Övriga upplysningar lämnas i bilaga nr. 1 (komplettering)

Komplettering av ansökan att använda färdighetsprov vid Brunnsboskolan i Göteborgs kommun.

Dnr 66-2012:3061

1. *Ansökan ska undertecknas av behörig företrädare för sökanden. Komplettera ansökan med underlag som styrker att det är kommunens vilja att använda färdighetsprov vid Brunnsboskolan.*
Bilaga 1.
2. *Förtydliga vem firmatecknaren samt kontaktpersonen är och dess befattning.*
Firmatecknare: Lars Ljungberg, rektor
Kontaktperson: Anne Johansson, musikansvarig
3. *Klargör när skolan avser att börja använda sig av färdighetsprov.*
Brunnsbo musikklasse har sedan starten 1985 använt sig av färdighetsprov.
4. *Klargör under vilken månad ni avser att genomföra färdighetsprov.*
Febr/mars 2013.
5. *Förtydliga vilket särskilt skäl som finns med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att använda färdighetsprov från och med åk 4.*
Brunnsboskolans musikklasse arbetar med körsång från starten i årskurs 4. För att kunna ta del av undervisningen behöver eleverna, som antas till skolan, ha ett väl utvecklat musikaliskt gehör, en god sångröst samt rytmkänsla. De ska med sin röst kunna träffa rätt meloditon samt lyssna in och anpassa sig till det musikaliska sammanhanget.

a) *Sedan vilket år har huvudmannen använt färdighetsprov på skolan och för vilka årskurser?*
Från våren 1985 har färdighetsprov genomförts i Brunnsbo musikklasse, åren 1985-87 inför åk 4 och 7 och därefter har skolan haft antagning med färdighetsprov enbart inför åk 4. De tre första åren tog skolan in 30 elever till vardera åk 4 respektive åk 7.

b) *Bifoga prov med tillhörande bedömningsunderlag som har använts vid tidigare färdighetsprov i skolan.*
Bilaga 2.

6. *Tydliggör vad det är i den utbildning ni driver idag som kräver att eleverna har särskilda färdigheter inom ämnet och hur detta är kopplat till bedömningskriterierna i färdighetsprovet.*

För att kunna ta del av undervisningen vid Brunnsboskolans musikklasser krävs bland annat att eleverna med sin röst kan träffa rätt melodi och ton samt lyssna in och anpassa sig till det musikaliska sammanhanget då klassen från årskurs 4 arbetar med körsång.

7. *I ansökan uppger ni följande; "x platser till högre åk i mån av vakanser. Talet varierar starkt". Redogör för hur färdighetsproven kommer att se ut för respektive årskurs.*

Förutom att den sökande gör färdighetsprov som till åk 4, krävs att den sökande har viss notkunskap. Sökande till år 5-9 gör efter det första färdighetsprovet ett skriftligt prov i notkunskap. Detta för att elever som kommer in i högre årskurs ska vara på samma kunskapsnivå i notläsningen som de elever som börjat redan i årskurs 4 och haft många undervisningstimmar. Bedömningen är mer av fingervisande karaktär. Till högre årskurs är det sångprovet som är det utslagsgivande. Skillnaden mellan sångprovet till årskurs 4 är att de sökande till årskurs 5-9 sjunger en av de obligatoriska sångerna och en lärare sjunger en "andrastämman".

8. *Beskriv vilka kvalitéer som provas samt vilka bedömningskriterier som kommer att användas för respektive färdighet/kvalité.*

Färdigheterna, som mäts i färdighetsprovet, är sångrösten samt elevens gehör och rytmkänsla. Sångrösten bedöms i två obligatoriska sånger samt en valfri sång utan ackompanjemang. Det som provas är elevens förmåga att sjunga rent. Elevens gehör och rytmkänsla bedöms i fem delprov:

- Melodiminne 1 – eleven härmar treklanger i dur och moll, som läraren sjunger/spelar.
- Tonträffning – eleven får en startton till en av de obligatoriska sångerna och får sedan sjunga samma sång men från en annan startton (annan tonart).
- Tonminne – eleven får lyssna till två toner och skall avgöra vilken ton som är "ljusast" (högst)
- Melodiminne 2 – eleven får lyssna till en melodi på 4-5 toner. Melodin spelas på nytt och då är en av tonerna i melodin ändrad och eleven skall avgöra vilken ton, som ändrades.
- Rytmsinne testas genom att läraren klappar rytmer av olika svårighetsgrad och eleven härmar.

De tre sångerna bedöms i en skala från 1-10 och eleven måste ha minst 5 poäng av båda lärarna i samtliga tre sånger. För att bli godkänd måste eleven sjunga rent.

Momenten a-e poängsätts i en skala från 1-4.

Den sammanlagda poängen ger den sökande sin plats i antagningslistan. Vi samma poäng viktas de olika delpoängen enl. följande: Sång, Melodiminne 1, Tonträffning, Tonminne, Melodiminne 2 och Rytmsinne.

Det är alltid två lärare, som gör bedömningarna.

9. *Redogör för vem som har utformat färdighetsprovet.*
Musikdirektör Anne Johansson (initiativtagare och musiklektör i Brunnsbo musikklasser) samt lektor vid Musikhögskolan i Göteborg i samarbete med Adolf Fredriks Musikklasser, Stockholm.
10. *Är lärarna som gör bedömningen anställda på skolan?*
Ja, samtliga är anställda på skolan.
11. *Hur många poäng ska en elev ha som minst för att bli antagen?*
Den sökande måste ha minst 25 poäng för att bli antagen.
12. *Kommer färdighetsprovet att användas som grund för urval?*
Ja.
13. *Hur tydliggörs det för eleverna hur många platser som kommer att tillsättas med färdighetsprov?*
I ansökningsbroschyren, skriftlig information till den sökandes målsmän och i samband med det första "test"-tillfället, d.v.s. då de sökande kommer för att göra en genomgång av färdighetsprovet. Vid detta tillfälle träffar musiklektörerna de sökande och parallellt får föräldrarna muntlig information.
14. *Redogör för hur skolan kommer att arbeta med elever i behov av särskilt stöd.*
Mentor/klassföreståndare identifierar elever som har behov av särskilt stöd.
Åtgärdsprogram upprättas vid behov.
Pedagogisk kartläggning utformas.
Elevhälsoteamet tar del av ovanstående dokument och utreder.
Rektor beslutar om åtgärder enligt skollagen.

Brunnsboskolan den 11 december 2012

Anne Johansson
musikansvarig Brunnsbo Musikklasser

Lars Ljungberg
rektor Brunnsboskolan

BRUNNSBO MUSIKKLASSER

Den sökandes namn _____

Nuvarande skola _____

	<i>moment</i>	<i>skala</i>	<i>poäng</i>
1.	Obligatorisk sång 1	1-10	_____
2.	Valfri sång (_____)	1-10	_____
3.	Obligatorisk sång 2	1-10	_____
4.	Härma treklanger	1-4	_____
5.	Härma melodier	1-4	_____
6.	Gehör: vilken ton är ”ljusast”	1-4	_____
7.	Gehör: vilken ton är fel andra gången?	1-4	_____
8	Härma rytmer	1-4	_____

SUMMA: _____

Datum: _____

Testledare: _____

Medhjälpare: _____

Komplettering

Brunnsboskolan

2012-11-28

1 (2)

Dnr 66-2012:3061

**Komplettering av ansökan om att använda färdighetsprov vid
Brunnsboskolan i Göteborgs kommun**

Vi har i arbetet med analysen av den nya skolförordningen samt hur vi ska bedöma ansökningar om att få anordna färdighetsprov utifrån denna kommit fram till att även följande frågeställningar måste besvaras i er ansökan.

Enligt 9 kap. 25 § skolförordningen (SFS 2011:185) får en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd från och med årskurs 7 använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och
3. villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

Enligt 26 § får Statens skolinspektion efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4 i de fall som avses i 25 §, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning. Beslutet ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Enligt prop.2009/10:165 finns det möjlighet att använda tester även i lägre årskurser om det finns särskilda skäl, dock tidigast från och med åk 4. Sådana skäl kan till exempel vara att det gäller en sedan länge pågående verksamhet och att färdighetstesterna används på ett sätt som är förenligt med den praxis som i dag accepteras av Statens Skolinspektion. Av prop.2009/10:165 framgår även att användande av färdighetstester endast bör tillåtas i begränsad omfattning.

1. Ansökan ska undertecknas av behörig företrädare för sökanden. Komplettera ansökan med underlag som styrker att det är kommunens vilja att använda färdighetsprov vid Brunnboskolan.
2. Förtydliga vem firmatecknaren samt kontaktpersonen är och dess befattning.
3. Klargör när skolan avser att börja använda sig av färdighetsprov.
4. Klargör under vilken månad ni avser att genomföra färdighetsprov.
5. Förtydliga vilket särskilt skäl som finns med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att använda färdighetsprov från och med åk 4.
Observera att enbart att eleverna vill utöva sitt intresse även på skoltid samt att eleverna ska ha en gemensam startnivå för att utbildningen ska kunna bedrivas utifrån högre kunskapskrav inte anses vara särskilda skäl.

Om ni anser att ert särskilda skäl är att det handlar om en sedan länge pågående verksamhet och att ni genomfört färdighetsprov tidigare, svara även på nedanstående frågor;

- a. Sedan vilket år har huvudmannen använt färdighetsprov på skolan och för vilka årskurser?
 - b. Bifoga prov med tillhörande bedömningsunderlag som har använts vid tidigare färdighetsprov på skolan.
6. Tydliggör vad det är i den utbildning ni driver idag som kräver att eleverna har särskilda färdigheter inom ämnet och hur detta är kopplat till bedömningskriterierna i färdighetsprovet.
 7. I ansökan uppger ni följande; "x platser till högre åk i mån av vakanser. Talet varierar starkt". Redogör för hur färdighetsproven kommer att se ut för respektive årskurs.
 8. Beskriv vilka kvalitéer som provas samt vilka bedömningskriterier som kommer att användas för respektive färdighet/kvalité.
 9. Redogör för vem som har utformat färdighetsprovet.
 10. Är lärarna som gör bedömningen anställda på skolan?
 11. Hur många poäng ska en elev ha som minst för att bli antagen?
 12. Kommer färdighetsprov att användas som grund för urval.
 13. Hur tydliggörs det för eleverna hur många platser som kommer att tillsättas med färdighetsprov.
 14. Redogör för hur skolan kommer att arbeta med elever i behov av särskilt stöd.

Kompletteringarna ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 12 december 2012.

Märk kompletteringen med ansökans diarienummer 66-2012:3061.

Observera att en ofullständig ansökan kan komma att provas på befintligt underlag och att ingen påminnelse om de begärda kompletteringarna kommer att utgå.

Om ni har några frågor angående de begärda kompletteringarna går det bra att ringa undertecknad på telefon: 08-58 60 84 25 eller mejl petra.jansson@skolinspektionen.se

I tjänsten

Petra Jansson
Utredare

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2013-01-09
Diarienummer N140-
0545/12

HR-avdelningen

Karl-Erik Engström
Telefon: 031 - 366 83 54
E-post: karl-erik.engstrom@norrahisingen.goteborg.se

Yttrande över motion från (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden avstyrker förslaget från (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad.
2. Stadsdelsnämnden översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Stadsdelsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsnämnden har för yttrande fått en motion av Hampus Magnusson (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad. Yttrandet skall vara stadsledningskontoret till handa senast den 31 januari och ange om nämnden tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till förslaget.

Bakgrund

Motionären pekar på att arbetslösheten bland studenter är hög. Samtidigt står den offentliga sektorn inför ett generationsskifte med stora pensionsavgångar och motionären uttrycker oro över hur den offentliga sektorn ska klara kompetensförsörjningen i framtiden. Motionären menar att man inom näringslivet sedan länge förstått nyttan av att knyta studenter på universitetsnivå till sig redan under studietiden genom extraknäck, gemensamma utvecklingsprojekt med högskolan och genom uppsatsarbeten. Motionären uttrycker förvåning över att offentlig sektor inte gjort likadant.

Studentmedarbetarskap innebär att studenter vid universitet och högskolor får deltidsanställning om ca 10-15 timmar i veckan parallellt med studierna och genomför olika projektbaserade arbetsuppgifter och får betalt enligt gällande lönenivåer. Genom att införa studentmedarbetarskap menar motionären att Göteborg Stads möjligheter att rekrytera nyckelpersoner ökar samtidigt som verksamheterna stärks upp av drivna studenter och att Göteborg försvarar sin position som en attraktiv studieort.

Förvaltningens överväganden

Offentlig sektor har redan idag ett stort rekryteringsbehov inom flera verksamheter och som motionären konstaterar står offentlig sektor, inklusive Göteborgs stad, inför en utmaning de närmaste åren vad gäller personal- och kompetensförsörjning. Förvaltningen håller med om att ett utvecklat samarbete med högskolor och universitet är en framgångsfaktor.

Göteborgs Stad har redan idag ett samarbete med flera utbildningsanordnare och tar exempelvis emot ett stort antal studenter varje år under deras praktikperioder. Vidare så genomför ett antal studenter sina examens- och andra arbeten under studierna i och tillsammans med stadens verksamheter. Inom ramen för flera universitetsutbildningar kan studenter också genomföra en praktiktermin som är studiemedelsgrundande. Förvaltningen instämmer i att genom praktik och arbeten kopplade till studierna får arbetsgivarna nytta av studenternas kunskap samt deras kännedom inom de senaste teorierna och rönen. Studenterna kan också knyta viktiga kontakter och får erfarenhet, branschkännedom och kunskap som är ovärderlig när det kommer till anställning.

Det är svårt att säga hur många studenter som kommer i kontakt med Göteborgs Stad. I Norra Hisingens verksamheter är studenter ett vanligt förekommande inslag. På Göteborgs universitets hemsida finns Annonssportalen. Det är en mötesplats för examensarbete och uppdrag och underlättar för näringsliv, offentlig sektor och akademi att mötas och samarbeta. Universitetet bjuder här in till samarbete och Göteborg stads verksamheter kan säkerligen använda Annonssportalen än mer.

Göteborgs Stad gör och har gjort flera satsningar som främjar kompetensförsörjningen, exempelvis har flera traineeprogram genomförts och i år pågår Teoretisk och praktisk yrkesintroduktion för socionomer i Göteborgs Stad (TPY). Bägge dessa satsningar är riktade till nyutexaminerade och innebär anställning i staden. Norra Hisingen medverkar både i pågående traineemång och TPY som har ambition att delta i de satsningar som staden planerar och kommer att genomföra.

Att införa studentmedarbetarskap som innebär att studenter utöver sina heltidsstudier ska arbeta 10-15 timmar i veckan för Göteborgs Stad kan innebära risker i form av stress, hög belastning och intressekonflikter.

Utifrån gällande lagar, avtal och Göteborg Stads rekryteringsordning är det redan idag fullt möjligt att anställa exempelvis studenter för särskilda och/eller tidsbegränsade uppdrag.

Förvaltningen håller med motionären om att stadens samverkan med högskolor, universitet med flera kan och bör utvecklas. Göteborg är en populär studieort och Göteborgs stad behöver marknadsföra sig än mer som en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen anser dock att samverkan bör utvecklas genom att erbjuda fler attraktiva praktikplatser, fortsatt låta studenter genomföra examens- och andra arbeten i och tillsammans med stadens verksamheter. Ytterligare utvecklingsmöjligheter kan vara nämnda praktikterminer och att stadens verksamheter deltar i olika forskningsprojekt. Förvaltningen har svårt att se de fördelar ett studentmedarbetarskap skulle innebära för Norra Hisingen. Förvaltningen menar att samverkan mellan Göteborgs stad och universitet, högskolor med flera skall bygga på innehållet i och upplägg av studierna och föreslår att motionen avstyrks.

Samverkan

FSG 2013-01-16

Bilagor

1. Motion från (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Karl-Erik Engström
HR-chef

Göteborg den 12 oktober 2012

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Motion av Hampus Magnusson (M) om att införa studentmedarbetarskap i Göteborgs Stad

Arbetslösheten bland studenter är idag hög. Enligt siffror från Svenskt Näringslivs undersökning Högskolekvalitet från april 2012 saknade var femte nyutexaminerad student arbete, och endast 67 procent hade ett arbete som motsvarade kvalifikationerna. Samtidigt står den offentliga sektorn inför ett generationsskifte med stora pensionsavgångar och därmed risk för kompetensförlust. Hur den offentliga sektorn ska kunna kompetensförsörja sig själva kommer vara en stor utmaning i framtiden.

Inom näringslivet har man sedan länge förstått nyttan av att knyta studenter på universitetsnivå till sig redan under studietiden: genom extraknäck, gemensamma utvecklingsprojekt med högskolan och genom uppsatsarbeten. Att den offentliga sektorn inte gjort likadant är förvånande. Staten, kommunerna och regioner borde lära av näringslivet och öka samverkan med den akademiska världen och ta in studenter i verksamheten redan under studietiden.

Att kombinera studierna med att finnas i en organisation skapar en "win-win situation" där arbetsgivarna drar nytta av studenternas kunskap samt deras kännedom inom de senaste teorierna och rönen. Studenterna kan knyta viktiga kontakter och får erfarenhet, bransch kännedom och kunskap som är ovärderlig när det kommer till anställning.

Region Skåne har infört så kallade "Studentmedarbetarskap" enligt dansk modell för att underlätta sin kompetensförsörjning och har under våren 2012 haft ca 40 studentmedarbetare. Målet är att nå upp till 75 stycket innan 2012 år är slut. Fackförbundet Akademiker i staten, Saco-S, har också nappat på idén om studentmedarbetare och har öppnat upp för särskilda kollektivavtal.

Studentmedarbetarskap innebär att studenter vid universitet och högskolor får deltidsanställning om ca 10 – 15 timmar i veckan parallellt med studierna och genomför olika projektbaserade arbetsuppgifter och får betalt enligt gällande lönenivåer. Till skillnad från exempelvis praktik är anställningen inte heller en del av en utbildning utan en riktig anställning.

Genom att införa studentmedarbetarskap ökar Göteborg Stad möjligheterna att rekrytera nyckelpersoner samtidigt som verksamheterna stärks upp av drivna studenter och Göteborg försvarar sin position som en attraktiv studieort.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Göteborgs Stads kommunfullmäktige föreslås besluta

Att Göteborgs Stad inför och aktivt erbjuder anställningar till studenter genom så kallade Studentmedarbetarskap.

Hampus Magnusson (M)

Göteborgs Stad

Norra Hisingen

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2012-11-06
Diarienummer N140-
0490/12

Utvecklingsavdelningen

Mia Andersson-Ek
Telefon: 031-366 83 56
E-post: mia.andersson.ek@norrahisningen.goteborg.se

Yttrande över förslag till Göteborgs Stads miljöprogram 2013-2020 med handlingsplan för miljömålen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden tillstyrker förslaget till Göteborgs Stads miljöprogram 2013-2020 med handlingsplan för miljömålen under förutsättning att de synpunkter och kommentarer som framgår av tjänsteutlåtandet beaktas.
2. Stadsdelsnämnden översänder tjänsteutlåtandet till miljö- och klimatnämnden som eget yttrande.
3. Stadsdelsnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Kommunstyrelsen gav den 8 december 2010 miljö- och klimatnämnden i uppdrag att ta fram ett miljö- och klimatstrategiskt program, kallat Göteborgs Stads miljöprogram. Beslutet ledde fram till ett nytt reglemente för miljö- och klimatnämnden där det också fastställs att nämnden ska vara ledande i processen samt ha en stödande och samordnande funktion i arbetet med miljöstrategiska frågor.

Miljö- och klimatnämnden har för yttrande översänt remiss gällande förslag till Göteborgs Stads miljöprogram. Stadsdelsnämnden ska senast den 20 januari 2013 avge sitt yttrande, men har begärt och fått förlängd remisstid till 24 januari.

Efter remiss och bearbetning av inkomna yttranden kommer den slutliga versionen av programmet att göras under våren 2013. Därefter behandlas miljöprogrammet först av miljö- och klimatnämnden och sedan av kommunfullmäktige.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har antagit tolv lokala miljö kvalitetsmål samt ett antal delmål. Dessa mål har sin utgångspunkt i de nationella miljö kvalitetsmålen och har en tidshorisont som sträcker sig till 2020 eller 2050. De lokala miljömålen avser att precisera den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling för Göteborg. Det har inte gjorts någon analys av om målen i sig är tillräckliga för att nå ekologiskt hållbar utveckling och vad det på sikt kan innebära om det inte nås.

Statusen för miljömålen redovisas varje år i Miljörapporten där möjligheten att uppfylla målen bedöms och redovisas med hjälp av gröna, gula eller röda symboler.

Miljörapporten visar att många av målen är svåra att nå och att det krävs kraftfulla åtgärder för att nå dem. Åtgärderna som ingår i förslaget till miljöprogram har därför utarbetats med syfte att Göteborgs Stad ska bidra med sin andel till måluppfyllelsen.

Arbetet med miljöprogrammet startade hösten 2011 och har skett genom ett brett deltagande från övriga förvaltningar och bolag i staden. Förutom en samlad presentation av de lokala miljökvalitetsmålen, antagna av kommunfullmäktige, innehåller programmet ett förslag till handlingsprogram innehållande 217 konkreta åtgärder som ska genomföras under 2013-2016. Åtgärderna fokuserar på sådant som Göteborgs Stad har rådighet över.

Miljöförvaltningen bedömer att de föreslagna åtgärderna är nödvändiga för att Göteborgs stad skall bidra optimalt i arbetet med miljökvalitetsmålen. Men för att de lokala miljökvalitetsmålen ska kunna nås måste även andra aktörer inom privat och offentlig sektor bidra, ibland på egen hand och ibland i samverkan med Göteborgs Stad.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen instämmer i intentionerna i förslaget till miljöprogram och anser att det är angeläget med konkreta och effektfulla åtgärder med tanke på de svårigheter Göteborgs Stad har att nå de lokala miljömålen.

Förvaltningen har dock ett antal invändningar och synpunkter på förslaget till program som helhet och på några av de olika åtgärder som föreslås.

Totalt omfattar programmet 217 förslag till åtgärder varav stadsdelsförvaltningarna anges som ansvarig eller samarbetspartner för 37 åtgärder. Dessa listas i bilaga 1 tillsammans med synpunkter från förvaltningen. Många andra åtgärder påverkar förvaltningens arbete men som en konsekvens av programmets omfattning har förvaltningen valt att inte behandla dessa åtgärder.

Ytterligare ett stort antal åtgärder har direkt påverkan för invånare i stadsdelen och inte heller dessa behandlas specifikt i detta remissvar. Förvaltningen anser dock att förslagen i programmet som helhet är positiva för invånarna. Några åtgärder kan komma att innebära ökade kostnader eller förändringar av beteende då negativ miljöpåverkan beläggs med avgifter eller begränsas.

Åtgärderna som föreslås skiljer sig starkt åt i omfattning, vissa åtgärder är relativt små medan andra är mycket omfattande och potentiellt kostsamma. Även i detaljnivå skiljer sig åtgärderna stort då vissa åtgärder specificeras tydligt medan andra är av en mer övergripande karaktär. Denna stora skillnad i karaktär på de föreslagna åtgärderna gör att det är svårt att bedöma och ha synpunkter på förutsättningarna för genomförande och vilka resultat som kan förväntas av åtgärderna. Förvaltningen menar att programmet bör begränsas till färre antal åtgärder med tydligare fokus för att förbättra möjligheterna för goda resultat i arbetet.

Flera av åtgärderna innebär ökade kostnader, såväl tillfälliga som långsiktiga kostnadsökningar. Utifrån underlaget i förslaget är det dock inte möjligt att närmare uppskatta de föreslagna åtgärdernas ekonomiska konsekvenser för förvaltningen. Av programmet framgår inte hur finansieringen ska lösas eller säkerställas. Förvaltningen menar att detta bör klargöras för att programmet ska kunna få genomslag i stadens verksamheter och att det är angeläget att det finns en stadengemensam hantering av resursfrågan. Om åtgärderna kommer att vara föremål för budgetavvägningar inom varje enskild nämnd inför varje nytt budgetår finns en risk att åtgärder som innebär kostnader inte prioriteras.

Ansaret för åtgärderna är inte helt konsekvent fördelat och behöver genomgående ses över ytterligare för att rollerna som ansvarig nämnd respektive samarbetspartner ska bli mer rätt. Det bör förtydligas vad som ingår i att vara ansvarig, till exempel när det gäller mandat att besluta om åtgärdernas omfattning och genomförande. Även rollen som samarbetspartner för de olika åtgärderna behöver förtydligas.

Förvaltningens anser att en konsekvensanalys av programmet bör göras utifrån social hållbarhet och jämställdhet. Det är särskilt viktigt att belysa sociala konsekvenser av t ex investeringar i energieffektiviseringsåtgärder i hyresfastigheter så att dessa inte leder till sådana ökade hyreskostnader att det inte är möjligt för nuvarande hyresgäster att bo kvar.

Bilagor

1. Aktiviteter i Miljöprogrammet där SDN är ansvarig eller samarbetspart
2. Förslag till Göteborgs Stads miljöprogram 2013-2020 med handlingsplan för miljömålen samt bilaga till handlingsplanen

GÖTEBORGS STAD

Norra Hisingen

Göran Pregmark
Tf stadsdelsdirektör

Birgitta Flärdh
Utvecklingschef

Bilaga 1: Aktiviteter där SDN är ansvarig eller samarbetspartner

Aktiviteter där SDN är ansvarig			
Aktivitet	Ansvar	Samarbetspart	Kommentarer/frågor
74. Utöka källsortering på kommunens anläggningar för allmänheten <i>Möjliggöra källsortering av avfall på kommunens publika anläggningar, bra att börja med matavfallet</i>	SDN mfl	KretsloppsN, Miljö- och klimatN	Viktig fråga för att förmedla Göteborgs Stads miljöarbete utåt mot medborgarna. Fastighetsförvaltande organisationer (t ex LF) bör ges ett uttalat ansvar för att det finns utrymmesmässiga möjligheter för källsortering i lokalerna.
165. Inför badbussar <i>Införa badbussar för att öka tillgängligheten till badplatser som saknar kollektivtrafik och för att avlasta andra badplatser</i>	SDN	Trafikkontoret, Västtrafik	SDN bör inte vara ansvarig – åtgärden bör ingå som en del i ordinarie kollektivtrafikplanering.
198. Erbjud avfallsutbildning till nyckelpersoner <i>Nyckelpersoner som lokalvårdare och vaktmästare ska erbjudas en avfallsutbildning som ger en bredare förståelse för miljönyttan med deras insatser och praktiska detaljkunskaper kring hantering av avfallet.</i>	SDN	FTI, Ekocentrum, KretsloppsN, Miljö- och klimatN, Renova, Trygg Vacker Stad	SDN bör inte vara ansvarig. Kan slås samman med åtgärden ”Utbilda kommunens personal om miljömålen” (nr 175). Utbildningar bör ingå i upphandling av avfallstjänster. Miljöutbildningar bör alltid skraddarsys för gruppens förutsättningar och arbetsområden.
211. Ta fram gemensamma inköpsmallar som främjar miljöanpassade inköp <i>För att underlätta för stadsdelarnas verksamheter att göra miljöanpassade inköp skapas gemensamma inköpsmallar i Winst som verksamheterna kan använda för att göra sina återkommande inköp. Den lokala administratören gör mallar på uppdrag av verksamheterna som beslutar vad som ska finnas i mallarna.</i>	SDN	UHB	Om åtgärderna om förändringar i Winst (minskat utbud, tydliggörande av miljömärkta produkter, tydligare miljöfokus i utbildningar i systemet, krav på klimathänsyn vid upphandling och inköp, åtgärd nr 206-209) genomförs borde det göra denna åtgärd överflödig. Om åtgärden ändå genomförs behöver det definieras på vilken nivå i organisationen inköpsmallarna ska vara. Miljöförvaltningen bör vid införande vara samarbetspartner för att ta fram listor över t ex kemikalier och allmänna miljöhänsyn. Åtgärden kan vara tidsbesparande för verksamheterna men administrativt tidsödande. Det krävs en organisation för hur mallar uppdateras vid nya ramavtal.
213. Etablera en naturskola i Göteborg <i>En naturskola i Göteborg behöver nödvändigtvis inte vara en fysisk plats utan kan byggas kring en grupp pedagoger med särskild inriktning mot utomhuspedagogik. Naturskolans uppdrag blir att erbjuda klassbesök och lärarfortbildning med ett särskilt fokus på undervisning utomhus.</i>	SDN, KulturN	Flera	Viktigt att tydliggöra vad åtgärden innebär. Beskrivningen ger en bild av en central resurs som fungerar som en plattform och stöd till åtgärderna om att flytta ut undervisningen och att genomföra naturpedagogiska projekt för skolor och förskolor (nr 216 och 217). Ansvarsfördelningen bör ses över och övervägas.
216. Flytta ut undervisningen <i>För att öka förståelsen för sambanden i naturen är det viktigt att barn och</i>	SDN	Miljö- o klimatN, Park o naturförvaltningen	Åtgärden bör handla om stöd till att arbeta pedagogiskt med uteundervisning, snarare än krav på

<i>elever inte bara får undervisning inne i klassrummet, utan även möjlighet att uppleva naturen med alla sinnen. Alla barn och elever ska därför få minst två utelektioner per termin.</i>			skolorna. Utepedagogik bör användas mer som ett pedagogiskt grepp för att jobba med olika ämnen inom skolan istället för enstaka utflykter. Man kanske även bör lägga in riktlinjer för utformandet av den pedagogiska miljön kring skolan – utemiljöer kopplade till skolan. Samarbetspartners bör även vara Center för skolutv, Idrott & förening samt LokalN.
172. Inför miljöledningssystem el miljöcertifiering i alla kommunens verksamheter <i>Det ska finnas ett systematiskt och långsiktigt miljöarbete i alla kommunens verksamheter för att identifiera och minska verksamhetens miljöpåverkan på ett strukturerat sätt. I pedagogisk verksamhet kan med fördel en certifiering med pedagogisk inriktning väljas.</i>	Alla		Positivt och viktigt för ett framgångsrikt kvalitetsarbete är att skapa struktur och systematik för arbetet. Att införa ett miljöledningssystem kan dock vara resurskrävande i ett inledningsskede vilket bör beaktas vid beslut om genomförande. Ett staden-gemensamt system bör utarbetas och miljöledningssystemens krav bör ingå i befintliga ledningssystem.
175. Utbilda kommunens personal om miljömålen <i>Vi ska utbilda kommunens personal för att öka kunskapen om miljömålen och miljöpåverkan. Utbildningen ska vara inriktad mot de miljöfrågor som berör de områden man jobbar med.</i>	Alla	Miljö- och klimatN mfl	Bra åtgärd, men fokus bör ligga på att utbilda i konkret miljöarbete kopplat till verksamheten istället för att utbilda om miljömålen. Åtgärden bör ändras till "Utbilda kommunens personal i miljöarbete med fokus på motivation, handlingskapacitet och arbetssätt kopplat till verksamheten".
188. Inför miljöstyrande resepolicy <i>Den fastställda resepolicyn ska styra mot miljöanpassat och trafiksäkert resande och syftet är att minska antalet tjänsteresor med bil och flyg. Denna åtgärd handlar dels om att bättre följa upp det resande som görs i Göteborgs Stad och dels om att säkerställa att alla nämnder och styrelser har fastställt en miljöstyrande resepolicy.</i>	TrafikN, alla		Inga invändningar
189. Utse en mobilitetsansvarig <i>En av de allra viktigaste åtgärderna för att effektivisera en förvaltnings eller bolags resor och fordon är att det finns en ansvarig person som samordnar sådana frågor. Åtgärden handlar om att alla förvaltningar och bolag ska utse en mobilitetsansvarig.</i>	Alla		Inga invändningar
190. Ta bort gratisparkering för personalen <i>Studier har visat att anställda som inte betalar för att parkera sin privata bil vid arbetsplatsen är mer benägna att ta bilen till arbetet jämfört med dem som betalar för arbetsplatsparkeringen. Alla stadens förvaltningar och bolag ska ta ut marknadsmässiga priser för parkering vid arbetsplatsen av samtliga anställda.</i>	Alla	TrafikN	Inga invändningar. Dock bör det åligga LF att specificera kostnader för parkering i hyra av lokaler för att förvaltningen ska kunna beräkna sina kostnader. Förvaltningar bör alltid kunna välja bort parkeringsplatser i hyresavtal där kommunen upplåter lokalen. Det skulle underlätta om riktlinjer för vilken kostnad/ parkeringsplats som ska tas ut i

			stadsdel/område specificerades. Hänsyn bör även tas till möjligheten att ta sig till platsen med kollektivtrafik.
195. Förbättra resurshushållningen i Göteborgs Stads verksamheter <i>I ett hållbart samhälle måste vi kunna ha ekonomisk tillväxt utan att avfallsmängderna ökar. Staden ska vara förebilder. I det vi gör har vi göteborgarnas fokus. Där medborgarna möter Göteborgs Stad ska de mötas av verksamheter som tydligt resurshushåller med sitt avfall.</i>	Alla	KretsloppsN	Inga invändningar men detta är en mycket omfattande åtgärd som spänner över flera andra åtgärder inom programmet. Åtgärden bör konkretiseras tydligare.
197. Sortera ut matavfall <i>I många av Göteborgs Stads soprum sorteras idag inte matavfallet ut separat utan lämnas till förbränning. Att göra biogas av matavfallet och återföra näringen till jordbruksmark är miljömässigt bättre än avfallsförbränning. Därför ska Göteborgs Stad verksamheter och bolag sortera ut allt matavfall.</i>	Alla	KretsloppsN	Mycket positivt. Kan dock bli kostsamt/svårt att genomföra då verksamheters lokaler ofta inte är anpassade för utökad utsortering. Framför allt uppstår problem med insprängda lokaler i fastigheter utan matavfallsinsamling. Eventuellt skulle ett omställningsbidrag kunna underlätta.
212. Köp ursprungsmärkt el <i>Alla Göteborgs Stads nämnder och styrelser ska köpa ursprungsmärkt el, motsvarande Bra Miljöval för att minska användningen av fossila råvaror i elproduktionen.</i>	Alla		Inga invändningar. Berör ej förvaltningen då all el köps in genom LF. Dock är det viktigt att förtydliga i rubriken vilken typ av ursprung på elen som skall köpas in, dvs förnyelsebar.

Aktiviteter där SDN är samarbetspart			
Aktivitet	Ansvar	Samarbetspart	Kommentarer/frågor
4. Utveckla projekt Leva livet <i>Åtgärden handlar om att vi gemensamt och organiserat uppvaktar och coachar göteborgarna till en hållbar livsstil med bibehållen eller ökad livskvalitet.</i>	Miljö- o klimatN	SDN mfl	Inga invändningar.
10. Utveckla allmänna odlingar av frukt och bär <i>Frukten och bären ska vara fria för allmänheten att plocka av. De allmänna planteringarna kompletterar privata trädgårdar och odlingslotter och ger alla Göteborgs invånare möjlighet att få tillgång till färsk frukt och bär.</i>	Park- o naturN	SDN	Inga invändningar. Vore intressant att undersöka möjligheterna till frukt- och bärplanteringar kring kommunala verksamheter. Prioritera bärbuskar och fruktträd när buskar och träd ändå ska planteras samt när planer och program tas fram.
41. Arbeta för ökad samåkning på fritiden <i>Vi ska arbeta för minskade fritidsresor med bil genom till exempel ökad samåkning. Många fritidsresor sker i samband med idrottsaktiviteter, därför bör åtgärder riktas mot den typen av resor. Förslagsvis skulle ett pilotprojekt kunna genomföras för att utveckla metoder med hjälp av modern teknik.</i>	Idrotts- och förenings N	SDN, Miljö- och klimatN	Inga invändningar Att åtgärden avser samåkning i samband med idrottsaktiviteter bör specificeras i rubriken.
58. Ta fram ett fotgängarprogram <i>Vi ska ta fram ett nytt fotgängar-</i>	TrafikN	Övriga nämnder/ förvaltningar	Inga invändningar

<i>program för Göteborg som lyfter fram fotgängarna i stads- och trafikplaneringen samt bidrar till att göra Göteborg hållbar och livfull. Programmet ska innehålla en fotgängarkarta.</i>			
68. Utveckla mini-återvinningscentraler <i>Syftet är att underlätta för kommun-medborgarna att göra sig av med användbara saker till återanvändning och avfall till återvinning och därigenom koppla ihop avfall med mervärden. Man ska även kunna göra sig av med farligt avfall på dessa platser.</i>	Kretslopps N	SDN, FastighetsN, ByggnadsN. TrafikN	Mycket positivt. I arbetet bör ingå att underlätta för medborgare så att bil ej behövs för att tillgodogöra sig tjänster inom återvinning och återbruk. Anläggningarna bör även placeras med hänsyn till befolkningstäthet så att ÅV-centralerna placeras där de gör mest nytta.
71. Skapa fysiska förutsättningar för återbruk och återanvändning <i>Vi behöver skapa bostadsnära lokaler, som kan vara centrum för olika former av återvinning och återanvändning. Där ska man dels kunna lämna in kläder, prylar och material som man inte längre vill ha.</i>	Framtiden	SDN mfl	Mycket positivt. I arbetet bör dock ingå att underlätta för medborgare så att bil ej behövs för att tillgodogöra sig tjänster inom återvinning och återbruk.
73. Starta upp Remida – ett kreativt återvinningscenter <i>ReMida är ett återvinningscenter som riktar sig till förskolebarn och skolelever. Centret erbjuder barn och pedagoger utnyttjat restmaterial från företag som leder till utforskande och kreativitet. Vi ska utreda möjligheten att starta ett sådant center för skolor och förskolor i Göteborg.</i>	Utbildning sN	SDN, Stena Recycling, KretsloppsN, Miljö- och klimatN	Inga invändningar till åtgärden. Bra med samverkan med privata aktörer men tveksamt ur konkurrenshänseende att specifika aktörer pekas ut i programmet. Viktigaste samarbetspartner bör vara producenter och detaljhandel, inte avfallssektorn eftersom materialet från avfallssektorn redan är definierat som avfall och därför inte får användas utan lämnarens tillstånd.
146. Anställ kommunala naturguider <i>Vi ska anordna naturguidningar med syfte att underlätta för göteborgare som inte är vana vid att komma ut i naturen att göra det. Guidningarna ska anpassas efter olika målgruppers behov.</i>	Park- och naturN	SDN, Social resursN, privata aktörer	Inga invändningar
169. Satsa på cykelturism <i>En av de turistnäringar som växer allra snabbast i Europa är cykelturismen, men i Göteborg har vi hittills fokuserat främst på pendelcykling och vardagscykling. För att utveckla Göteborg som en cykelstad ska vi därför vi göra en särskild satsning på cykelturism.</i>	Göteborg & Co	SDN mfl	Inga invändningar
170. Odla mer i Göteborg <i>Ett intensivt och viktigt arbete pågår med att stimulera stadsnära odling på kommunal mark. Odling i staden är även viktig på mark som inte ägs av kommunen. Vi ska kommunicera odlandets fördelar till invånarna och erbjuda en möjlighet att delta.</i>	Fastighets N	SDN mfl	Inga invändningar
171. Skapa ett nätverk för aktörer inom stadsnära odling <i>Vi ska starta ett nätverk där offentliga,</i>	Miljö- och klimatN	SDN mfl	Inga invändningar

<i>privata och frivilliga aktörer kan träffas och utbyta erfarenheter, berätta om aktuella projekt och ta hand om nya idéer.</i>			
173. Konsekvensbedöm detaljplaner och andra projekt gentemot miljömålen <i>Göteborgs Stad tar fram många olika styrdokument, i form av planer, program, policies och strategier. Det är viktigt att dessa underlättar möjligheten att nå miljömålen. Därför ska varje styrdokument som påverkar de lokala miljömålen konsekvensbedömas gentemot dessa.</i>	Byggnads N, Alla	Miljö- och klimatnämnden	Åtgärden är bra och välbehövlig men beroende på detaljnivå kan den komma att kräva omfattande arbete. Till viss del finns det miljökonsekvensbedömningar i framför allt planer och program, men tydligare granskning kan behövas. Program och planer som bedöms ha negativ inverkan på ett eller flera miljömål bör kompletteras med åtgärder för att minska påverkan eller införa kompensationsåtgärder.
176. Ta fram pedagogiskt material om matens miljöpåverkan <i>Vi ska ta fram ett koncept för en miljömåltidsrecepttävling för elever, kallat Bönor bygger biceps. Syftet är att göra elever medvetna om matens påverkan från jord till bord samt att öka samverkan mellan måltidsorganisationen och den pedagogiska verksamheten i stadsdelarna.</i>	Miljö- och klimatN	SDN mfl	Bör slås samman i ett större paket där miljöpåverkan av matproduktion, konsumtion och svinn tydliggörs och arbetas aktivt med i pedagogisk verksamhet.
177. Utbilda måltidspersonal i vegetarisk matlagning <i>Måltidspersonal inom Göteborgs Stad ska få erbjudande om att delta i en kurs i vegetarisk matlagning. Kursen ska inspirera till att laga mer vegetariska rätter i kommunens verksamheter vilket i förlängningen innebär mindre klimatpåverkan.</i>	Miljö- och klimatN	SDN	Åtgärden bör utvidgas till att även inkludera övrig personal som arbetar med mat, t ex caféverksamheter, fikabeställningar, personal på gruppboenden osv. Åtgärden bör även kompletteras med införandet av vegetariska måltider i verksamheterna.
178. Upphandla fler ekologiska livsmedel <i>All potatis, lök, morötter, fil och yoghurt som upphandlas av Göteborgs Stad ska vara ekologisk.</i>	UHB	SDN, Miljö- och klimatN	Bra och välbehövlig åtgärd men kan beroende på nivå bli kostsam för förvaltningen. I dagsläget går det att köpa in livsmedel via Winst som är icke-ekologiska trots att det är grupper som enbart ska upphandlas ekologiska. Detta borde inte vara möjligt, men är kopplat till starkt ökade kostnader för förvaltningarna vilket måste tas hänsyn till i budgetarbetet.
179. Utöka utbudet av ekologiskt och vegetariskt på kommunala restauranger och caféer <i>Alla kommunala verksamheter som riktar sig till allmänheten och som i egen regi eller via entreprenörer serverar livsmedel ska erbjuda ekologiska och vegetariska alternativ.</i>	Miljö- och klimatN	SDN mfl	Förvaltningen ifrågasätter att Miljö- och klimatnämnden är ansvarig för denna åtgärd - det borde vara de förvaltningar som driver restaurang- och caféverksamhet som är ansvariga. Annars är bedömningen att det är en bra och välbehövlig åtgärd. Beroende på nivå kan åtgärden dock bli kostsam för förvaltningen. Förvaltningen ställer sig frågande till formuleringen "alternativ" då vi anser att större del av det ordinarie utbudet bör vara ekologiskt och vegetariskt. Kommunikation gentemot brukare och gäster behöver bli bättre och hänsyn bör tas till att vegetariskt inte ska

			skiljas ut från övriga rätter. I menyer bör det framgå vilka ingredienser som är miljömärkta med t ex Krav eller MSC. Alla rätter bör benämnas med rättens namn istället för huruvida rätten innehåller animalier eller inte. De flesta restauranger som förvaltningarna har som riktar sig till allmänheten har äldre som målgrupp. Hänsyn behöver tas till näringstäthet i äldres mat. Kan bli problematiskt med prisbild då näringstäthet och igenkänning är väsentligt för äldre brukare och gäster. Det bör ställas högre krav på hemtjänstens entreprenörer att erbjuda vegetariska och ekologiska måltider.
191. Underlätta för kommunanställda att arbeta från annan ort <i>Vi ska uppmuntra personalen inom Göteborgs Stad att när så är möjligt arbeta på distans och underlätta för detta. Åtgärden går ut på att utreda vilka förutsättningar som krävs för att minska arbetsresandet.</i>	TrafikN	Alla	Åtgärden bör rubriceras så att det framgår att det handlar om arbete på distans istället för från annan ort.
192. Samordna fordonspooler inom Göteborgs Stad <i>Antalet fordon och resor skulle kunna minskas genom samordning. En del av lösningen är att införa fordonspooler i fler av våra verksamheter. Det finns redan idag ett antal fordonspooler i Göteborgs Stad som har minskat det totala antalet fordon. Vi ska samordna dessa ytterligare och arbeta aktivt för att skapa fler.</i>	GB	Alla	Inga invändningar men behöver genomföras med stor hänsyn tagen till olika verksamheters behov.
196. Kvalitetssäkra insamlingen av farligt avfall <i>Vi ska öka kunskapen hos nyckelpersoner inom staden kring vad som är farligt avfall och elektroniskrot och hur det ska sorteras och hanteras. Vidare ska vi säkerställa att alla har bra rutiner för att förhindra att det farliga avfallet hamnar fel.</i>	Kretslopps N	SDN Centrum, övriga förvaltningar och bolag	Det behöver utredas ytterligare vilken typ av insamling som är bäst lämpad ur resurs- och miljösynpunkt.
199. Inventera och utveckla verksamheternas avfallsåtervinning <i>En inventering och kartläggning av verksamheternas avfallsåtervinning ska genomföras i alla stadsdelar. För att utveckla och förbättra fysiska brister ska omfattning av bristerna och tillhörande kostnader tas fram.</i>	LokalN	SDN	KretsloppsN och de kommunala bostadsbolagen bör vara samarbetspartner. Kommer att vara förknippat med initialt ökade kostnader.
208. Ha ett tydligare miljöfokus i utbildningen om Winst <i>I den utbildning som Göteborgs Stads personal får i Winst ska mer fokus ligga på att berätta hur man hittar miljömärkta produkter samt fördelarna med att välja dessa.</i>	UHB	SDN	Alla förvaltningar och bolag borde vara samarbetspartner – inte bara SDN.
214. Ta fram en webbsida för pedagoger med material om hållbar	Utbildning sN	SDN, Miljö- och klimatN mfl	Inga invändningar men det behöver avsättas resurser för att hålla hemsidan

utveckling <i>Webbsida där skall samla det pedagogiska material och de möjligheter till studiebesök som erbjuds av både kommuninterna och externa verksamheter. Webbsidan syftar till att ge alla samma möjligheter att utnyttja det stöd som finns för att jobba med miljö och hållbar utveckling.</i>			uppdaterad.
217. Genomför naturpedagogiska projekt för skolor och förskolor <i>Under 2010 pågick ett naturpedagogiskt projekt om dagfjärilar på Göteborgs skolor och förskolor. Vi ska göra fler liknande projekt riktat mot förskolor, skolor och allmänhet, nu kring andra organismer, t.ex. grodor och salamandrar, snäckor och musslor samt kring livet i död ved.</i>	Miljö- o klimatN	SDN, Park- och naturN	Utbildningsnämnden bör vara ansvarig, eventuellt med Center för skolutveckling som samarbetspartner. Åtgärden kan slås ihop med åtgärden om att etablera en naturskola i Göteborg (nr 213).

GÖTEBORGS STADS MILJÖPROGRAM

REMISSVERSION 2012.09.19

Göteborgs
Stad

Göteborgs
Stad

ENGAGEMANG & HANDLINGSKRAFT!

Det du håller i din hand är Göteborgs Stads första miljöprogram. Vårt gemensamma miljöprogram. Ett avstamp mot framtiden.

Göteborg ska vara en föregångare i miljö- och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Inte bara för att vi vill vara miljöledande, utan för att vi faktiskt bryr oss. Våra barn och efterkommande ska inte belastas med problem som vi själva kan lösa. Inte heller ska människor, djur och natur i andra länder behöva drabbas av hur vi lever.

Miljöprogrammet är en av pusselbitarna i Göteborgs Stads miljöarbete. Mycket görs redan idag, men det krävs mer och vi kan inte vänta. I Göteborg finns sedan tidigare tydliga miljökvalitetsmål som talar om vart vi ska nå. I detta miljöprogram har vi därför kunnat fokusera på handling istället för på mål. Vi är stolta över att kunna peka ut konkreta och genomförbara åtgärder som visar vad vi tillsammans måste göra för att Göteborg ska bli en miljömässigt hållbar stad.

Det här är vårt gemensamma miljöprogram. För att det som står i programmet ska bli verklighet behöver vi alla hjälpas åt. Det kommer att krävas mod, engagemang och handlingskraft av oss alla. Samverkan är nyckeln till framgång i arbetet för ett hållbart Göteborg!

MILJÖPROGRAMMET

- DEN GRÖNA TRÅDEN I GÖTEBORGS MILJÖARBETE

GÖTEBORGS STADS BUDGET

I Göteborgs Stad har vi flera styrdokument för vårt miljöarbete. Den budget som kommunfullmäktige beslutar om varje år är överordnad alla andra styrdokument. I den finns prioriterade mål, bland annat för miljöområdet.

MILJÖKVALITETSMÅL

Kommunfullmäktige har antagit tolv lokala miljö kvalitetsmål som innehåller ett antal delmål. Dessa mål har sin utgångspunkt i de nationella miljö kvalitetsmålen. De flesta av de lokala miljö kvalitetsmålen gäller till år 2020 och vissa till år 2050. Många av dessa mål är svåra att nå och det krävs kraftfulla åtgärder för att nå dem.

De lokala miljö kvalitetsmålen gäller för hela Göteborgssamhället. Göteborgssamhället består av många olika aktörer, både privata och offentliga. Göteborgs Stad är en av dessa aktörer.

För att vi ska nå de lokala miljö kvalitetsmålen behöver vi en handlingsplan som konkretiserar färdriktningen och beskriver de åtgärder som vi behöver göra. Detta har hittills saknats. Men vi kan nu fylla den luckan eftersom detta miljöprogram innehåller en sådan handlingsplan med åtgärder som vi inom Göteborgs Stad ska göra.

GÖTEBORGS STADS FÖRSTA MILJÖPROGRAM

Miljöprogrammet består av två delar – dels en programdel med de lokala miljö kvalitetsmålen som redan beslutats av kommunfullmäktige och dels en handlingsplan med konkreta, uppföljningsbara åtgärder med utpekade åtgärdsansvariga nämnder och styrelser. Programdelen är mer långsiktig och sträcker sig fram till år 2020. Handlingsplanen är mer kortsiktig och ska revideras varje mandatperiod för att innehålla aktuella åtgärder.

De lokala miljö kvalitetsmålen omfattar många områden och handlingsplanen innehåller ett stort antal åtgärder. Åtgärderna är samlade i sju olika kapitel:

- Minska klimatpåverkan
- Öka det hållbara resandet
- Öka resurshushållningen
- Skapa en sundare livsmiljö
- Främja den biologiska mångfalden
- Främja tillgängliga och varierade parker och naturområden
- Göteborgs Stad går före

De sju kapitlen utgår, så långt det är möjligt, från de prioriterade mål som pekas ut i kommunfullmäktiges budget för 2013.

Miljöprogrammet fokuserar på sådant som vi inom Göteborgs Stad kan besluta om och genomföra. Men för att de lokala miljö kvalitetsmålen ska kunna nås måste även andra aktörer bidra, ibland på egen hand och ibland i samverkan med oss i Göteborgs Stad. Vi behöver även påverka beslutsfattare på högre nivå.

PROCESSEN KRING MILJÖPROGRAMMET

Detta förslag till miljöprogram går ut på en bred remiss under hösten 2012. När miljö- och klimatnämnden efter genomfört samråd har godkänt miljöprogrammet ska det fastställas i kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige kommer också att besluta om vem som har ansvaret för att genomföra de olika åtgärderna som ingår i programmet.

MILJÖ- OCH KLIMATNÄMNDENS ROLL

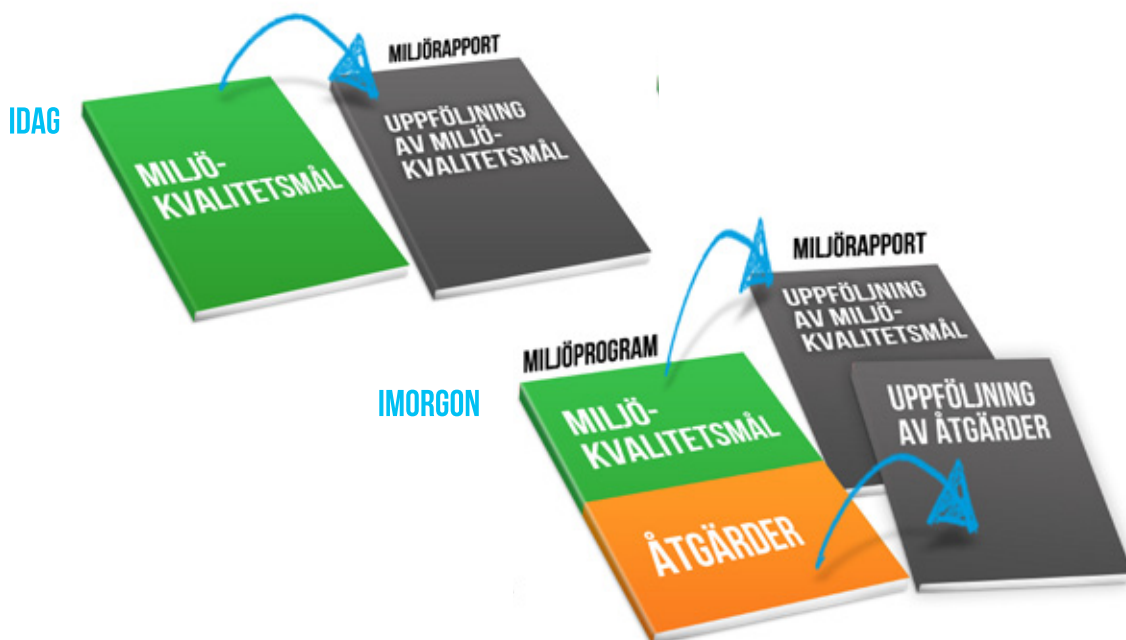
Miljö- och klimatnämnden har i uppdrag att vara stödjande och samordnande i arbetet med miljöstrategiska frågor i Göteborgs Stad och ska i samråd med berörda ta fram underlag för beslut till kommunfullmäktige. Arbetet med förslag till miljöprogram är ett exempel på ett sådant underlag.

Göteborgs Stads miljöpolicy ska förnyas och uppdraget ligger hos miljö- och klimatnämnden. Miljöpolicyen kommer att bli en del av miljöprogrammet när det slutligen antas och ha en nära koppling till de lokala miljökvalitetsmålen.

UPPFÖLJNING AV MILJÖPROGRAMMET

Miljö- och klimatnämnden ansvarar för uppföljningen av åtgärderna i miljöprogrammet när det är fastställt. Den första uppföljningen av programmet kommer att ske året efter antagandet i fullmäktige.

Miljö- och klimatnämnden följer upp de lokala miljökvalitetsmålen och tillståndet i miljön i Göteborg årligen i miljörapporten.

DOKUMENT MED KOPPLING TILL MILJÖPROGRAMMET

I Göteborgs Stad har vi också många andra styrdokument, projekt och processer som helt eller delvis rymmer inom miljöområdet. Några finns redan och några håller på att tas fram. Exempel på sådana är:

- Borgmästaravtalet
- Energieffektiviseringsstrategin
- Grönplanen
- Jubileumsplanen Göteborg 400 år
- Kemikalieplanen
- Klimatstrategin
- Trafikstrategin
- Utbyggnadsplaneringen
- Visionen för Älvstaden
- Överenskommelsen om Västsvenska Infrastrukturförpacket
- Översiktsplanen

Liksom miljöprogrammet påverkar även dessa vår möjlighet att nå de lokala miljökvalitetsmålen.

MILJÖPROGRAMMET VÄRNAR OM DET GODA LIVET

I 2013 års budget för Göteborgs Stad står: ”Den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska hållbarheten är ömsesidigt beroende av varandra. Den ekonomiska tillväxten är inte mycket värd om den samtidigt förstör vår miljö och förändrar klimatet”.

Alla former av mål och beslut innehåller avvägningar och risker för målkonflikter. Trots välformulerade styrdokument och goda ambitioner är det ändå oundvikligt att intressen ibland står emot varandra. Göteborgs Stads nämnder och styrelser har olika uppdrag liksom styrdokument har olika syften och mål. De lokala miljökvalitetsmålen har varit utgångspunkt för arbetet med miljöprogrammet.

Att värdera vilka intressen som ska väga tyngst för att nå det långsiktiga målet om hållbar utveckling är en svår uppgift. Det går inte att bortse ifrån att vi framöver kommer att tvingas till avvägningar mellan hur mycket till exempel transportsektorn kan expandera och möjligheten att nå klimatmålet. Det kommer också, sett ur ett längre perspektiv, bli en målkonflikt mellan våra konsumtionsvanor och klimatmålet.

Att nå uppsatta mål är aldrig gratis. Att genomföra alla miljöprogrammets åtgärder kommer att kosta pengar, men de långsiktiga vinsterna kommer att vara desto större.

Förutom att ha positiva effekter på miljön så bidrar många åtgärder i miljöprogrammet även till den sociala hållbarheten. Till att börja med har barnperspektivet genomsyrat arbetet med miljöprogrammet. Vidare finns en stor mängd folkhälsofrämjande åtgärder, åtgärder som bidrar till ökad integration och tillgänglighet liksom åtgärder som ökar medborgarinflytandet.

Det goda livet måste vara målet. Åtgärderna i miljöprogrammet syftar därför till att ge förutsättningar för ett gott liv i staden idag och i framtiden.

”Den samlade bilden av de föreslagna åtgärderna ger det bestämda intrycket att ett aktivt miljöprogram kommer att utgöra ett av stadens viktigaste dokument också för social hållbarhet.

Lars Lilled
Verksamhetschef S2020

LÄSANVISNING

Miljöprogrammet innehåller tre huvudsakliga delar som har fått olika färger.

De tolv lokala miljökvalitetsmålen, som vi fortsättningsvis benämner miljömål, har tillhörande delmål. Dessa presenteras i den första, gröna delen. Miljöprogrammets åtgärder är kopplade antingen till huvudmålen eller till delmålen. Intill varje mål framgår vilka åtgärder som syftar till att ha effekt på just det målet.

Åtgärderna återfinns i handlingsplanen som är den orangea delen. Handlingsplanen består av sju kapitel som i sin tur delas in i ett antal åtgärdsområden.

Sist, i den rosa delen, finns ett register med en förteckning över vilka åtgärder respektive nämnd eller styrelse är ansvariga för.

Både miljömål och åtgärder är numrerade för att du som läsare ska kunna hoppa mellan de olika delarna och enkelt hitta det du söker.

Självklart får du gärna läsa miljöprogrammet från pärm till pärm, men det finns även andra sätt att gå till väga. Är du politiker i en nämnd eller styrelse börjar du förslagsvis i registret, där du får reda på vilka åtgärder just din nämnd eller styrelse förväntas ansvara för. Är du intresserad av ett särskilt område, till exempel transporter eller biologisk mångfald letar du reda på relevant kapitel eller åtgärdsområde i handlingsplanen. Är du istället intresserad av miljömålen eller vilka åtgärder som hjälper till att nå ett specifikt miljömål så framgår detta i den gröna delen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

MILJÖMÅL

Begränsad klimatpåverkan	11
Frisk luft	12
Bara naturlig försurning	13
Giftfri miljö	14
Ingen övergödning	15
Levande sjöar och vattendrag	16
Grundvatten av god kvalitet	17
Hav i balans samt levande kust och skärgård	18
Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker	19
Levande skogar	20
God bebyggd miljö	21
Ett rikt växt- och djurliv	22

HANDLINGSPLAN

Övergripande åtgärder	26
Minska klimatpåverkan	27
Livsstil	27
Mat	29
Energieffektivisering	30
Energi för byggnader	32
Godstrafik	33
Öka det hållbara resandet	35
Hastighet	35
Parkering	36
Minska trafikens klimatbelastning	38
Cykel och gång	40
Bilpool	44
Kollektivtrafik	45
Öka resurshushållningen	47
Avfallsminimering och återanvändning	47
Återvinning	49
Farligt avfall	50
Slam	51
Skapa en sundare livsmiljö	52
Luft	52
Kemikalier	56
Förorenade områden	57
Radon	58
Dricksvatten	59
Grundvatten	60
Buller	60
Främja den biologiska mångfalden	61
Stödjande åtgärder för hela kapitlet	61
Odlingslandskapet och våtmarkerna	62
Skydd av områden och biotoper	63
Fjärilar	65
Dagvatten	65
Havet	67
Försurning	68
Övergödning	69

HANDLINGSPLAN

Främja tillgängliga och varierade parker och naturområden	71
Stödjande åtgärder för hela kapitlet	71
Bostadsnära parker	72
Stadsdelsparker	73
Stadsparker och utflyktsparker	74
Större natur- och rekreationsområden	75
Gröna stråk	77
Turism	77
Stadsnära odling	78
Göteborgs Stad går före	79
Stödjande åtgärder för hela kapitlet	79
Miljömåltider	81
Energieffektivisering i kommunala verksamheter	82
Resor och transporter	84
Avfallshantering	86
Kemikalier i kommunala verksamheter	87
Upphandling	89
Lärande för hållbar utveckling	90

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla	93
Business Region Göteborg	93
Byggnadsnämnden	94
Fastighetsnämnden	94
Framtiden	95
Färdtjänstnämnden	95
Gatubolaget	95
Got Event	95
Gryaab	95
Göteborg & Co	96
Göteborg Energi	96
Göteborgs Hamn	96
Göteborg Vatten	96
Idrotts- och föreningsnämnden	96
Konsumentnämnden	97
Kretsloppsnämnden	97
Kulturnämnden	97
Liseberg	97
Lokalnämnden	98
Miljö- och klimatnämnden	98
Parkeringsbolaget	99
Park- och naturnämnden	100
Stadsdelsnämnderna	100
Trafiknämnden	101
Upphandlingsbolaget	102
Utbildningsnämnden	103
Älvstranden Utveckling	103

MILJÖMÅL

Göteborgs
Stad

GÖTEBORGS 12 MILJÖMÅL

Göteborgs Stads miljösmål ska hjälpa oss att skapa en god livsmiljö och en hållbar utveckling för Göteborg. Vi ska lösa våra miljöproblem nu och inte lämna över dem till kommande generationer.

Kommunfullmäktige har antagit tolv lokala miljösmål som även omfattar ett antal delmål. Målen har sin utgångspunkt i de 16 nationella miljömålen, av vilka Göteborgs Stad valt ut de mål som är viktigast för Göteborgssamhället. Varje miljösmål ska vara lokalt anpassat, realistiskt, rimligt och tidsatt.

Målen är i möjligaste mån formulerade som tillståndsmål, det vill säga ett gränsvärde eller en kvalitet som ska uppnås. Målen pekar ut vilket tillstånd vi strävar efter och avser att precisera den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling för Göteborg. Däremot har det inte gjorts någon analys av om målen i sig är tillräckliga för att nå ekologisk hållbar utveckling och vad det på sikt kan innebära om vi inte når det.

I jämförelse med de prioriterade målen för miljöområdet i stadens budget är miljömålen mer konkreta och har en längre tidshorisont. Miljömålen ska i de flesta fall nås till år 2020, men för vissa gäller en annan tidsperiod.

DE 12 MILJÖMÅLEN ÄR:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- Levande skogar
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

NÅR VI MILJÖMÅLEN?

Det är viktigt att veta hur miljön mår, för att vi ska kunna fatta miljöriktiga beslut och skapa den långsiktigt hållbara staden Göteborg. Uppföljningen av miljömålen görs i miljö- och klimatnämndens årliga miljörapport. På www.goteborg.se/miljomal kan du läsa mer om målen och om hur det går för vart och ett av dem.

1 BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

2050 har Göteborg en hållbar och rättvis utsläppsnivå för koldioxid.

ÅTGÄRDER:

4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	127	141
144	168	170	171	172	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	195	197	200	206	207	208	209	210	211
212																											

DELMÅL

1 MINSKADE UTSLÄPP AV KOLDIOXID

2020 ska utsläppen av koldioxid från den icke-handlande sektorn *
i Göteborg ha minskat med minst 30 procent jämfört med 1990.

*De utsläpp som inte omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter.

ÅTGÄRDER

20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31	32	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	53	54	55	56	57	58	59	60	61
51	53	54	55	56	57	58	59	60	61
62	63	64	65	66	82	83	85	89	100
135	165	172	175	188	189	190	191	192	193
194									

2 FRISK LUFT

Luften i Göteborg ska vara så ren att den inte skadar människors hälsa eller ger upphov till återkommande besvär.

ÅTGÄRDER: 127 129 144 150 170

DELMÅL

2 LÄGRE HALTER AV PARTIKLAR

Dygnsmedelvärde för partiklar (PM_{10}) ska underskrida 35 mikrogram/ m^3 år 2013. Värdet får överskridas högst 37 dygn per år i marknivå. Årsmedelvärde för partiklar ($PM_{2,5}$) ska underskrida 12 mikrogram/ m^3 år 2013. Värdet avser halten i taknivå.

ÅTGÄRDER

20	21	22	23	24	25	27	28	29	30
31	32	34	35	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49	50	51	55
57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
82	83	84	85	86	87	88	89	90	169
188	189	190	191						

3 LÄGRE HALTER AV KVÄVEDIOXID

Årsmedelvärdet för kvävedioxid (NO_2) ska underskrida 20 mikrogram/ m^3 vid 95 procent av alla förskolor och skolor i Göteborg samt vid bostaden hos 95 procent av göteborgarna senast år 2020.

ÅTGÄRDER

20	21	22	23	24	25	27	28	29	30
31	32	34	35	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49	50	51	55
57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
82	83	85	86	87	89	90	188	189	190
191									

4 MINSKADE UTSLÄPP AV FLYKTIGA ORGANISKA KOLVÄTEN

Utsläppen av flyktiga organiska kolväten (VOC) i Göteborg, exklusive metan, ska ha minskat till under 10 000 ton/år till år 2015, vilket motsvarar en minskning med 25 procent jämfört med år 2005.

ÅTGÄRDER

56	91	92	93	94	133
----	----	----	----	----	-----

3 BARA NATURLIG FÖRSURNING

Det sura nedfallet och försurande effekter av skogsmarkens användning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål.

DELMÅL

5 MINSKAD FÖRSURNING AV SÖTVATTEN

De sötvatten som år 2007 ingår i den regionala kalkningsplanen ska ha ett pH som inte underskrider 6,0.

ÅTGÄRDER

136

6 MINSKADE UTSLÄPP AV SVAVELDIOXID TILL LUFT

De totala utsläppen av svaveldioxid i Göteborg ska minska till under 670 ton/år till år 2015, vilket innebär 60 procents minskning jämfört med år 2006. Sjöfartens utsläpp av svaveldioxid ska minska till under 100 ton/år under samma period (90 procents minskning).

ÅTGÄRDER

83 136 136

7 MINSKADE UTSLÄPP AV KVÄVEOXIDER TILL LUFT

Utsläppen av kväveoxider i Göteborg ska minska till under 7 500 ton/år till år 2015 jämfört med år 2006 (30 procents minskning).

ÅTGÄRDER

135 136

4 GIFTFRI MILJÖ

Göteborg ska vara så giftfritt att inte människor eller miljö påverkas negativt.

ÅTGÄRDER: 68 72 75 77 80 132 141 176 178 179 183 184 195 196 206 207 208 210 211

DELMÅL

8 MINSKADE GIFTER I BARNNS VARDAG

Minskad förekomst av miljögifter i barns vardag.

ÅTGÄRDER

4 5 7 17 73 95 96 97 98 172
175 201 202 203 204 205

9 UTFASNINGSÄMNNEN

Utfasningsämnen ska inte användas eller släppas ut i Göteborg.

ÅTGÄRDER

4 5 7 93 94 95 96 97 98 99
172 175 201 202 203 204 205

10 FÖRORENADE OMRÅDEN

Förorenade områden i Göteborg ska inte orsaka skada på människors hälsa eller miljö.

ÅTGÄRDER

100 101 132

5 INGEN ÖVERGÖDNING

Utsläppen av gödande ämnen i mark och vatten i Göteborg ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

DELMÅL

11 MINSKADE FOSFORUTSLÄPP TILL VATTEN

Utsläppen till vatten av fosfor i Göteborg ska minska till under 40 ton per år till år 2015. Målet motsvarar en minskning med 47 procent jämfört med år 2002.

ÅTGÄRDER

78	79	81	126	128	129	138	139	141	142
143									

12 MINSKADE KVÄVEUTSLÄPP TILL VATTEN

Utsläppen av kväve i Göteborg ska minska till under 1200 ton per år till år 2015. Målet motsvarar en minskning med 30 procent jämfört med år 2002.

ÅTGÄRDER

78	79	126	128	129	137	138	139	140	141
142	143								

13 MINSKADE UTSLÄPP AV KVÄVEOXIDER TILL LUFT

Utsläppen av kväveoxider i Göteborg ska minska till under 7 500 ton/år till år 2015 jämfört med år 2006 (30 procents minskning).

ÅTGÄRDER

135	136
-----	-----

6 LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

Sjöars och vattendrags biologiska, ekologiska, sociala och kulturhistoriska värden ska bevaras samtidigt som råvattentillgången säkerställs.

ÅTGÄRDER: III

DELMÅL

14 LIVSKRAFTIGA EKOSYSTEM I SJÖAR OCH VATTENDRAG

Statusen för sjöar och vattendrag får inte försämrats och alla ska senast 2027 ha uppnått minst god status enligt vattendirektivet.

ÅTGÄRDER

114 122 123 130

15 RÅVATTEN AV GOD KVALITET

Tillgången till råvatten av god kvalitet skall säkerställas senast 2021.

ÅTGÄRDER

106 107

16 TILLGÄNGLIGA SJÖAR OCH VATTENDRAG

Tillgängligheten till sjöar och vattendrag för friluftsändamål skall öka samtidigt som biologisk och kulturhistorisk mångfald bevaras och utvecklas. Målår 2027.

ÅTGÄRDER

123 145 146 151 156 157 158 159 160 161
162 163 164 165 213 215 216

7 GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

Grundvattnet bidrar till goda livsmiljöer för människor, djur och växter, samt utgör ett säkert och hållbart råvatten för enskild vattenförsörjning i Göteborg 2020.

DELMÅL

17 GOD DRICKSVATTENKVALITET

Grundvatten som används för dricksvattenförsörjning har så låga halter av föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet att svenska riktvärden för dricksvattenkvalitet uppfylls 2020.

ÅTGÄRDER

79 108

18 SÄKRA GRUNDVATTENNIVÅER

Användningen av mark och vatten medför inte ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för växt- och djurliv, grundläggning och markstabilitet.

ÅTGÄRDER

108 109

8 HAV I BALANS SAMT LEVAND KUST OCH SKÄRGÅRD

Kust och hav i Göteborg ska år 2021 ha goda förutsättningar för rik biologisk mångfald och ha god tillgänglighet för rekreation.

ÅTGÄRDER: 111

DELMÅL

19 SKYDD AV MARINA OMRÅDEN

Senast år 2015 ska ett representativt nätverk av skyddsvärda marina områden omfattande minst 15 procent av Göteborg kommuns marina area ha ett långsiktigt skydd.

ÅTGÄRDER

121

20 MINSKAD PÅVERKAN FRÅN SJÖFART

Påverkan från sjöfart ska år 2021 inte ge bestående negativa effekter på växt- och djurliv i Göteborg.

ÅTGÄRDER

83 93 94 133 134 140

21 TILLGÄNGLIG KUST OCH SKÄRGÅRD

Göteborgs kust och skärgård ska år 2021 vara tillgänglig med ett varierat och miljöanpassat kultur-, natur- och rekreationsutbud.

ÅTGÄRDER

56 145 146 161 162 163 164 165 213 215
216

22 MINSKAD MÄNGD MARINT SKRÄP

Mängden marint skräp från Göteborg i havet utanför Göteborg ska minska med 50 procent till år 2015.

ÅTGÄRDER

132 133 143

9 ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP OCH MYLLRANDE VÅTMARKER

Natur-, kultur- och sociala värden i Göteborgs odlingslandskap och våtmarker ska bevaras och utvecklas samtidigt som produktionsförmågan behålls.

ÅTGÄRDER: 111

DELMÅL

23 VÅRDA NATUR- OCH KULTURMILJÖER I JORDBRUKSLANDSKAP OCH VÅTMARKER

I Göteborg ska natur- och kulturvärden i jordbrukslandskap och våtmarker vårdas långsiktigt.

ÅTGÄRDER

8 9 113 114 115 116 117 118

24 TILLGÄNGLIGA JORDBRUKSLANDSKAP OCH VÅTMARKER

I Göteborg ska friluftslivet ha en hög tillgänglighet till jordbrukslandskap och våtmarker.

ÅTGÄRDER

116 145 146 154 161 162 163 164 213 215
216

25 EKOLOGISK ODLING

Göteborg ska ha ett odlingslandskap för produktion med särskild inriktning på ekologisk odling.

ÅTGÄRDER

8 9 115 170 171 176 178 179

10 LEVANDE SKOGAR

Skogens sociala värden, kulturmiljövärden och biologiska mångfald ska värnas och utvecklas samtidigt som den biologiska produktionen upprätthålls.

ÅTGÄRDER: **111**

DELMÅL

26 TILLGÄNGLIGA SKOGAR

Göteborgs skogar ska vara tillgängliga och stimulerande för alla.

ÅTGÄRDER

145 146 161 162 163 164 213 215 216

27 BIOLOGISK MÅNGFALD I SKOGEN

Skogens biologiska mångfald ska upprätthållas och utvecklas genom tydliga inslag av äldre värdefulla lövskogar, betad hagmark, bränd skogsmark och hård död ved.

ÅTGÄRDER

112 119 120

28 HÅLLBART SKOGSBRUK

Skogsbruk inom kommunen ska bedrivas i enlighet med certifieringssystemen FSC eller PEFC.

ÅTGÄRDER

119 136

11 GOD BEBYGGD MILJÖ

Den bebyggda miljön i Göteborgs Stad skall bidra till en god livsmiljö där resurser nyttjas på ett hållbart sätt.

DELMÅL

29 ATTRAKTIV BEBYGGELSESTRUKTUR

Bebyggelse, grönområden och andra offentliga platser samt transporter skall samverka till en god stadsstruktur.

30 MINSKADE AVFALLSMÄNGDER OCH ÖKAD RESURSHUSHÅLLNING

Mängden hushållsavfall per invånare år 2020 ska vara lägre jämfört med 2008, 453 kg/person, och resurserna i avfallet ska tas tillvara i så hög grad som möjligt, samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

31 MINSKAD ENERGIANVÄNDNING

Energianvändningen i bostäder ska minska med minst 30 procent och elanvändningen (exklusive industrin och transporter) ska minska med minst 20 procent fram till 2020 i förhållande till användningen 1995.

32 GOD INOMHUSMILJÖ

Radonhalten i alla bostadslägenheter som ägs av Göteborgs Stad är senast år 2020 lägre än 200 Bq/m³ luft, beräknat som årsmedelvärde. Radonhalten i alla förskolor och skolor i Göteborg är även framöver lägre än 200 Bq/m³ luft, beräknat som årsmedelvärde.

33 GOD LJUDMILJÖ

Minst 90 procent av Göteborgs invånare har senast år 2020 en utomhusnivå vid sitt boende som understiger 60 dBA ekvivalentnivå vid utsatt fasad. Minst 95 procent av stadens förskolor och grundskolor har senast år 2020 tillgång till lektyta med högst 55 dBA ekvivalentnivå. Samtliga stadsparker har senast år 2020 nivåer som ligger under 50 dBA ekvivalentnivå på större delen av parkytan.

ÅTGÄRDER

10	23	25	26	27	28	33	35	43	44
45	46	48	49	50	52	53	54	55	56
57	58	85	125	126	127	129	130	131	144
145	147	148	149	150	151	152	153	154	155
156	157	158	159	160	164	165	166	167	168
169	170	171							

ÅTGÄRDER

4	5	7	17	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	172
175	195	196	197	198	199	200	206	207	208
210	211								

ÅTGÄRDER

4	5	7	11	12	13	14	15	16	17
18	19	172	174	175	180	181	182	183	184
185	186	187	206	207	208	210	211		

ÅTGÄRDER

17	102	103	104	105
----	-----	-----	-----	-----

ÅTGÄRDER

20	21	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	34	35	37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48	49	50	51	55
57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
84	85	89	110	127	144	150	188	189	190
191									

12 ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Göteborg ska ha ett attraktivt och varierat landskap med en bevarad mångfald av djur och växter.

ÅTGÄRDER: 111

DELMÅL

34 VARIERAT LANDSKAP MED RIK BIOLOGISK MÅNGFALD

Göteborg ska till 2025 ha ett landskap med en rik variation av

- naturtyper
- gröna stråk
- goda spridningsmöjligheter
- fungerande ekologiska processer

så att den biologiska mångfalden inte minskar jämfört med 2008.

ÅTGÄRDER

56 112 113 114 115 117 118 119 121 122
124 125 131 155 166 167 217

35 LIVSKRAFTIGA BESTÅND AV DAGFJÄRILAR

I Göteborg ska senast 2025 finnas sådana livsmiljöer att dagfjärilarna kan leva vidare i livskraftiga bestånd, med ett oförändrat eller ökande antal arter jämfört med 2008.

ÅTGÄRDER

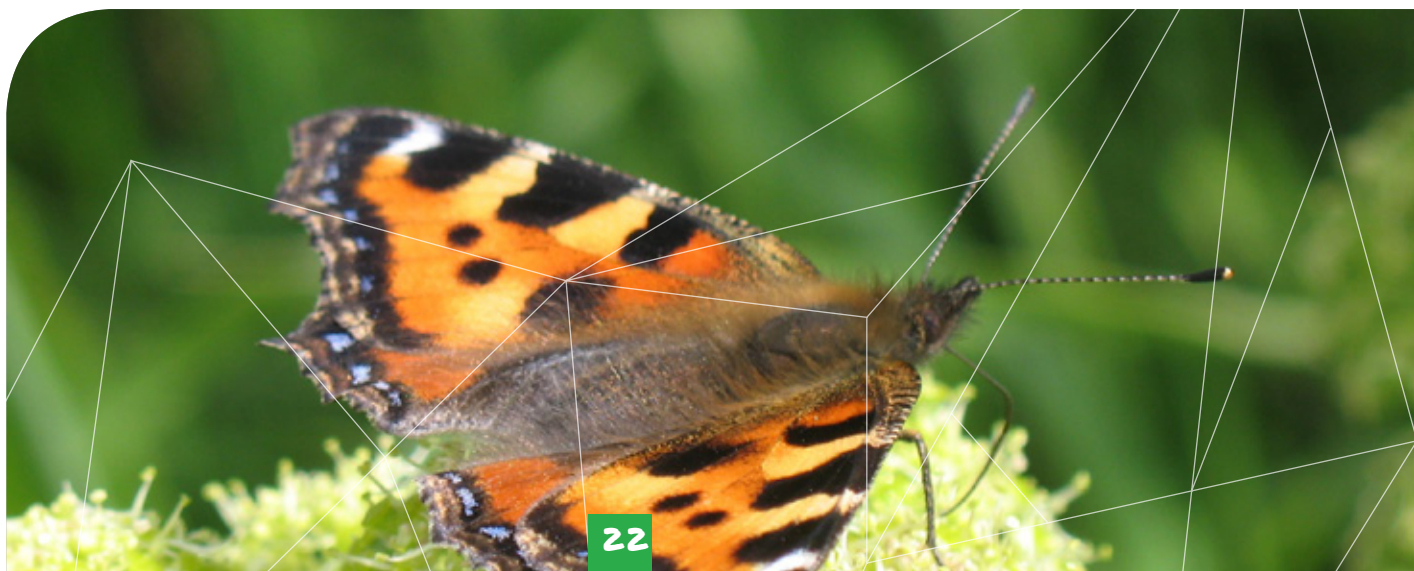
124 125

36 TILLGÅNG TILL ETT VARIERAT VÄXT- OCH DJURLIV

Göteborgarna ska ha tillgång till natur- och kulturmiljöer med ett varierat växt- och djurliv inom promenadavstånd (500 meter) från sin bostad.

ÅTGÄRDER

56 113 125 145 146 147 148 149 152 153
154 155 161 162 163 164 213 215 216

HANDLINGSPLAN

FÖRSLAG TILL HANDLINGSPLAN FÖR MILJÖMÅLEN 2013-2016

Detta förslag till handlingsplan för miljömålen innehåller sju kapitel fördelat på 43 åtgärdsområden med totalt 217 åtgärder. Varje kapitel samlar åtgärder som syftar till att nå miljömål som hänger ihop tematiskt. Inom varje kapitel finns ett antal åtgärdsområden som bryter ner kapitlen i mindre, konkretare avsnitt.

Till varje kapitel finns en inledande beskrivning av miljöfrågan som berörs, kort om vad som redan är på gång inom Göteborgs Stad, vilka prioriterade budgetmål som berörs och det eller de miljömål som berörs mest av kapitlet.

För varje åtgärd finns en kort beskrivning, information om vilken nämnd eller styrelse som föreslås ansvara för åtgärden, samt vilket eller vilka miljömål som huvudsakligen berörs. Ytterligare information om varje åtgärd finns i bilagan till miljöprogrammet. Många åtgärder påverkar flera miljömål direkt eller indirekt men ambitionen har varit att adressera de mest berörda.

MILJÖMÅLEN I FOKUS

Vi har tagit fram handlingsplanens föreslagna åtgärder med miljömålen i fokus. Vi har frågat oss vad som behöver göras för att vi ska nå respektive miljömål och vilka åtgärder Göteborgs Stad som organisation förfogar över. Mycket av det som behöver göras är vi i Göteborgs Stad inte bäst lämpade för, därför krävs insatser från andra aktörer.

Trots att förslaget till handlingsplan omfattar en så stor mängd åtgärder finns det säkert åtgärder som saknas. Det kan också finnas åtgärder som vi vid närmare eftertanke och analys bedömer vara mindre lämpliga eller inte tillräckligt effektiva. Om det visar sig att det finns ett bättre alternativ till en åtgärd är det möjligt för den ansvariga nämnden eller styrelsen att föreslå och genomföra andra åtgärder istället. Huvudsaken är att det går att motivera att de har lika stor eller större effekt på det aktuella miljömålet. Eftersom vi förväntar oss att det kommer ske förändringar är det viktigt med en årlig uppföljning av handlingsplanen.

GENOMFÖRANDE AV HANDLINGSPLANEN

Vi har valt att inte ange tidsangivelser för när åtgärderna i förslaget till handlingsplan ska genomföras. Det beror på att vi märkt att själva processen med att ta fram miljöprogrammet redan har satt igång mycket aktivitet runt om i staden. Det innebär att en hel del åtgärder kommer att vara påbörjade innan miljöprogrammet är antaget av kommunfullmäktige. Dessutom är vår uppfattning att det bästa är att respektive nämnd och styrelse själva gör en tidsplan för när olika åtgärder ska påbörjas och avslutas. Det finns även åtgärder som vi inte kan genomföra utan nya reglementen och direktiv.

Många åtgärder kommer att kunna genomföras inom befintliga budgetramar medan det för andra åtgärder kommer behövas ytterligare resurser. Fördelen med miljöprogrammet är att vi underlättar prioriteringen av åtgärder ur ett hela staden perspektiv.

Någon konsekvensbedömning av förslaget till handlingsplan har inte varit möjlig att göra. Att analysera konsekvenserna och kvantifiera effekterna av mer än 200 åtgärder av så varierande karaktär som i denna handlingsplan är knappast möjligt.

VÅRT GEMENSAMMA MILJÖPROGRAM

Samverkan är basen för hela miljöprogrammet, under framtagandet, liksom under genomförandet. Det är första gången vi tar fram ett miljöprogram för Göteborgs Stad och mycket fokus har legat på att tillsammans hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem.

Miljöprogrammet är framtaget i samarbete med cirka 30 förvaltningar och bolag i staden. Vi har arbetat i fyra arbetsgrupper med stöd av en samrådsgrupp och en styrgrupp. Deltagarna i styrgruppen presenteras i samband med olika citat i handlingsplanen.

Omställningen till ett hållbart Göteborgssamhälle kan dock inte göras enbart av Göteborgs Stads organisation utan kommer att vara beroende av allas engagemang. Därför hoppas vi kunna utveckla våra former för samverkan med näringsliv, organisationer, enskilda medborgare, med flera. Mycket är redan på gång,

många initiativ tas både av enskilda medborgare och av organisationer. Vi måste bli mer lyhörda och göra vad vi kan för att underlätta medborgarinitiativ som syftar till att göra Göteborg till en mer levande och hållbar stad. Det händer mycket även inom stora delar av näringslivet. För att ännu mer ska hända måste vi göra våra miljömål mer kända och ha en dialog med näringslivet kring vad som krävs för att nå målen.

ÖVERGRIPANDE ÅTGÄRDER

Åtgärderna i handlingsplanen är en blandning av tekniska investeringar, ombyggnationer, planer, utredningar och påverkansarbete. Ibland kan det finnas behov av bättre kunskaper innan åtgärderna preciseras. Miljöfrågan är komplex och det finns inget enskilt

område eller enstaka åtgärd som kan lösa problemen på egen hand.

Några åtgärder är övergripande och placeras därför inte in i något särskilt kapitel. De återfinns i detta inledande avsnitt.

1 TA FRAM EN VISION FÖR GÖTEBORGS MILJÖARBETE

MILJÖMÅL/DELMÅL

För att Göteborg ska bli en föregångare i miljö och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem behövs en tydlig vision att kraftsamla kring. Åtgärden går ut på att vi ska formulera en kort och kärnfull vision för Göteborgs miljöarbete som annat miljöarbete kan ta avstamp i. I detta ligger även hur vi vill uppfattas på miljöområdet.

Alla

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

2 TA FRAM ETT HÅLLBARHETSINDEX FÖR FÖRETAG

MILJÖMÅL/DELMÅL

Vi ska utveckla och testa ett hållbarhetsindex för att underlätta för etablering av företag med en miljömässigt hållbar affärsidé. Hållbarhetsindexet är tänkt att användas vid företagsetableringar och nyföretagande för att kunna mäta förändringar och sätta mätbara mål.

Alla

Ansvarig: Business Region Göteborg

3 UTVECKLA GREEN GOTHENBURG-KONCEPTET

MILJÖMÅL/DELMÅL

Som en del i marknadsföringen av Göteborgs miljöarbete föreslås konceptet Green Gothenburg utvecklas till att omfatta alla stadens nämnder och styrelser. Förslaget går ut på att samla kommunikation, marknadsföring och besökshantering kring stadens miljöarbete inom en organisation.

Alla

Ansvarig: Business Region Göteborg

MINSKA KLIMATPÅVERKAN

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Över hela klotet märks redan effekterna och arbetet för att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser sker på många nivåer. Göteborg ska ta ansvar och vara en föregångare, med en offensiv, effektiv klimatpolitik. Genom att sprida goda exempel till omvärlden kan vi öka effekten av våra lokalt genomförda åtgärder.

I Göteborgs Stads budget för 2013 finns det prioriterade målet "Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad". I inriktningen till målet fastställs att de klimatpåverkande utsläppen ska minska med minst 40 procent till år 2020 jämfört med 1990-års nivå. Detta förutsätter att förbrukningen av fossila bränslen och metanläckaget årligen minskar med fem procent för att uppnå målet över tid. Denna inriktning är en kraftig skärpning av miljömålet Minskade utsläpp av koldioxid, ett delmål till miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Arbetet med att ta fram en långsiktig klimatstrategi startar hösten 2012. Klimatstrategin ska förtydliga vad som måste göras på klimatområdet fram till år 2050 för att miljömålet Begränsad klimatpåverkan ska nås. Den kommer bland annat att innehålla mål och åtgärdsstrategier för minskad förbrukning av fossila bränslen och en större andel förnybar energiproduktion. Förutom tekniska åtgärder är det nödvändigt med ett förändrat beteende för att nå klimatmålet. Därför kommer klimatstrategin även att innehålla åtgärder för att minska konsumtionens klimatpåverkan.

Idag beräknas stadens klimatpåverkan utifrån ett så kallat produktionsbaserat perspektiv. Det innebär till exempel att utsläppen från oljeproduktionen i raffinaderierna "belastar" Göteborg, trots att den inte bara är till för göteborgarna. Däremot räknas inte utsläppen från till exempel våra flygresor eller från alla varor vi använder men som tillverkas utanför staden. Det är en stor utmaning att hitta modeller för att beskriva vår verkliga klimatbelastning. Idag saknas detta. Men det är en ännu större utmaning att ställa om så att vi står för en rättvis och hållbar del av utsläppen som är vårt långsiktiga mål.

LIVSSTIL

I Göteborgs Stads budget för 2013 uttrycks viljan att vi ska medverka till att människor utvecklar beteenden och konsumtionsmönster som är långsiktigt hållbara. För att detta ska bli möjligt behöver konsumtionsmönstren ändras och vi behöver aktivt arbeta för att minska konsumtionsstressen. Det ställer nya krav på Göteborgs Stad som organisation och ger oss nya utmaningar. Vi behöver utveckla nya arbetsmetoder och ansvarsfördelningar för att kunna arbeta med konsumtionsfrågorna på ett effektivt och verkningsfullt sätt.

Det behövs medvetenhet, kunskap och förändrade vanor för att få till livsstilsförändringar som har en långsiktig effekt och leder till mer miljöanpassat konsumentbeteende. Göteborgs Stad har bland annat genomfört projektet Leva Livet där vi jobbat med praktiskt beteendeförändringsarbete för en mer miljöanpassad livsstil

4 UTVECKLA PROJEKT LEVA LIVET

Att utveckla projektet Leva Livet handlar om att vi gemensamt och organiserat uppvaktar och coachar göteborgarna till en hållbar livsstil med bibehållen eller ökad livskvalitet.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad
- Staden ska bättra möta göteborgarnas bostadsbehov

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

5 DELTA I EU-PROJEKTET PACT CITIES

Göteborgs Stad deltar i en EU-ansökan för ett liknande koncept som Leva livet, men i ett internationellt format. Pact Cities är ett pilotprojekt med stadens anställda som primär målgrupp. Projektet baseras på att ge de anställda ett handfast stöd för att genomföra livsstilsförändringar och följa sina koldioxidutsläpp uppbackat av inspirationsåtgärder som exempelvis workshops och tävlingar.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

6 TILLHANDAHÅLL EN DIGITAL TJÄNST FÖR MINSKAD KLIMATPÅVERKAN

Göteborgs Stad ska erbjuda en webb/mobiltjänst som syftar till att ge användare (individer, hushåll eller grupper av människor exempelvis skolklasser) en överskådlig bild av sin klimatpåverkan samt feedback på vad de kan göra för att minska sina utsläpp. Tjänsten kan kompletteras med bonussystem som belönar användarna när de minskar sina utsläpp till specifika mål.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan

7 BERÄKNA OCH FÖLJ UPP EKOLOGISKA FOTAVTRYCK PER PRIMÄROMRÅDE

Idag finns inget tillförlitligt och användbart sätt att beräkna våra invånares ekologiska fotavtryck. För att kunna vidta mer riktade påverkansinsatser ska vi genomföra en pilotstudie där vi tittar på möjligheten att beräkna hur invånarnas ekologiska fotavtryck skiljer sig åt mellan olika primärområden.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

MAT

Produktionen av mat medför stor miljöpåverkan men vi kan bidra till att minska den genom att välja mindre miljöbelastande livsmedel. Vi arbetar bland annat med att öka andelen miljömåltider inom den egna verksamheten men det behövs också åtgärder som riktar sig mer mot kommuninvånarna och näringslivet.

8 DELTA I ARBETET MED EN REGIONAL LIVSMEDELSSTRATEGI

När Västra Götalandsregionen påbörjar arbete med att ta fram en gemensam regional livsmedelsstrategi ska Göteborgs Stad delta aktivt i det arbetet. Syftet är att skapa en hållbar konsumtion och produktion av livsmedel i regionen och därmed säkra livsmedelstryggheten. Ekologisk odling och lokal livsmedelsproduktion ska utökas och uppmuntras i strategin.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 25 Ekologisk odling

9 TA FRAM EN LOKAL LIVSMEDELSSTRATEGI

För att säkra livsmedelstryggheten ska vi ta fram en lokal livsmedelsstrategi där fokus ligger på en miljömässigt och socialt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 25 Ekologisk odling

10 UTVECKLA ALLMÄN ODLING AV FRUKT OCH BÄR

Vi ska odla mer frukt och bär i Göteborg. Frukten och bären ska vara fria för allmänheten att plocka av. De allmänna planteringarna kompletterar privata trädgårdar och odlingslotter och ger alla Göteborgs invånare möjlighet att få tillgång till färsk frukt och bär.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

ENERGIEFFEKTIVISERING

Användningen av energi i den bebyggda miljön bidrar till Göteborgs klimatpåverkan och de som använder mest el är butiker, restauranger och andra tjänsteföretag. Idag pågår arbete med till exempel energi- och klimatrådgivning till företag och organisationer, men det krävs ytterligare insatser om miljömålen ska kunna nås. Göteborgarnas energianvändning beror dels på standarden på de bostäder de bor i och dels på hur de väljer att använda energi. Som hyresgäst är det svårt att påverka bostaden, men för de som äger sin bostad själva så går det ofta att göra mycket för att minska energianvändningen. Alla har dock möjlighet att anstränga sig för att använda så lite energi som möjligt.

11 SAMORDNA GÖTEBORGS STADS ENERGITJÄNSTER TILL FÖRETAGSKUNDER

Flera av stadens förvaltningar och bolag arbetar med att påverka företag att energieffektivisera. Detta arbete ska samordnas, så att det bedrivs så effektivt och strategiskt som möjligt. Syftet är att få företag i Göteborg att energieffektivisera sina verksamheter.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

12 INFORMERA FÖRETAG OM ENERGI- EFFEKTIVISERINGSSTÖD

Vi ska informera företag om befintliga energieffektiviseringsstöd som går att söka hos Energimyndigheten.

Ansvarig: Konsumentnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

13 BEDRIV TILLSYN FÖR MINSKAD ENERGIANVÄNDNING

Vi ska fokusera på energifrågan vid tillsyn av miljöfarliga verksamheter och andra verksamhetsutövare där vi har lagstöd att bedriva vår tillsyn av energianvändning. Syftet med åtgärden är att minska energianvändningen och användningen av icke förnybara bränslen.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

14 INSTALLERA ENERGIMÄTARE

Vi ska installera fler smarta energimätare i bostäder och lokaler. Att visualisera alla rörliga kostnader kopplade till hyresgäst eller verksamhet har visat sig vara ett bra sätt att få hyresgäster att minska sin energianvändning.

Ansvarig: Konsumentnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

15 HJÄLP GÖTEBORGARNA TILL EN ENERGIEFFEKTIV LIVSSTIL

För att minska energianvändningen i hushåll ska enskilda Göteborgare få möjlighet att delta i ett projekt där de får tips och råd om hur de kan minska sin energianvändning hemma och bli mer medvetna om vilka aktiviteter i vardagen som kräver mycket energi. Projektet kan utformas som en tävling där deltagarna tävlar mot varandra i vem som kan spara mest energi.

Ansvarig: Göteborg Energi

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

16 UTVECKLA ENERGIRÅDGIVNINGEN

Det saknas idag resurser för att bedriva en energirådgivning som når ända fram. Vi vill nå fler och kunna ge dem det stöd de vill ha. Vi ska bygga upp resurser för att möta mindre fastighetsägare och verksamheter men även villakunder för att ge energirådgivning.

Ansvarig: Konsumentnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

”

Det hållbara Göteborgssamhället förverkligar vi genom fortsatt satsning på energieffektivisering och förnybar energi – här har vi alla en roll
/ Lotta Brändström, vd Göteborg Energi

ENERGI FÖR BYGGNADER

Om miljömålen ska kunna nås behöver energianvändningen i byggnader minska. Med stöd av Göteborgs Stads Program för miljöanpassat byggande ställer vi hårdare energikrav för nybyggnation på kommunal mark. Ett annat pågående arbete är det som bedrivs inom Gemensam byggprocess som är ett systematiskt arbetssätt för hur Göteborgs Stad ska genomföra byggprojekt. Där kommer ambitiösa krav gällande energihushållning för byggprojekt som beställs av Göteborgs Stad att fastställas. Göteborg kommer under åren 2012-2016 att delta i ett projekt om fjärrvärme och fjärrkyla inom ramen för Smart cities. Den största utmaningen är att minska energianvändningen i befintlig bebyggelse. Åtgärder om detta finns i kapitlet Göteborgs Stad går före.

17 TA FRAM ETT KOMPLEMENT TILL "PROGRAM FÖR MILJÖANPASSAT BYGGANDE"

Programmet för miljöanpassat byggande gäller endast bostäder på kommunal mark och endast för nybyggnation. Vi ska ta fram ett komplement till programmet som omfattar all sorts nybyggnation, ombyggnation och även byggnaders livscykel.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning
- 32 God inomhusmiljö

18 FORTSÄTT ARBETET FÖR SKÄRPNING AV BOVERKETS BYGGREGLER

Göteborgs Stad kan inte tvinga byggtreprenörer att bygga bostäder med lägre energibehov än vad som fastställs i Boverkets byggregler (BBR). Boverkets byggregler är dock inte tillräckligt offensiva och teknikdrivande - det behövs hårdare krav. Vi behöver därför verka för att Boverkets byggregler skärps rejält.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

19 BEAKTA FJÄRRVÄRMEFÖRSÖRJNING VID NYBYGGNATION

När större områden planeras för exploatering är det viktigt att vi tar hänsyn till möjligheten att försörja området med fjärrvärme.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

GODSTRAFIK

Transporter av gods med tunga lastbilar till, från och genom Göteborgs tätort är en betydande källa till buller, trängsel och utsläpp av partiklar och kvävedioxider. Då staden fungerar som både ett regionalt logistikcentrum och en transitpunkt för stora godsmängder till och från Norden bidrar trafiken med tunga godsfordon på vägarna väsentligt till de lokala utsläppen.

20 TA FRAM EN GODSTRAFIKPLAN

Vi ska ta fram en plan för hur vi ska transportförsörja dagens och framtida verksamheter med behov av förflyttning av gods. Med en godstrafikplan skulle staden engagera sig i frågan om hur stor lastbilstrafiken ska vara till, från och igenom centrala Göteborg.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

21 SAMORDNA LEVERANSER TILL OCH FRÅN BYGGPROJEKT

Omfattande bygg- och anläggningsprojekt kommer att genomföras i Göteborgsregionen under en kommande 15-årsperiod. I samband med detta kommer det att genereras transporter av material till bygg- och anläggningsverksamhet, massor (schaktmassor i olika fraktioner), och avfall. För att uppnå en effektiv hantering av transporter och material kan en del åtgärder vidtas så som att:

- Ställa krav på entreprenader, leverantörer och transportörer att möjliggöra överflyttning av gods till järnväg.
- Ta in material och byggelement via intermodala tåg till Gullbergsvass.
- Etablera en materialdepå som kan fungera som en samlastningspunkt och ett buffertlager

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

”

Vi måste underlätta för näringslivets övergång till miljöanpassade transporter med smarta logistiklösningar för allt slags gods.

/ Birgitta Hellgren , Direktör, Trafikkontoret

22 ETABLERA EN KOMBITERMINAL

En kombiterminal där styckegods kan omlastas ska etableras eftersom det är en strategiskt viktig fråga för transportbranschen, speciellt kopplat till järnvägen. Det skulle öka godsmängden som går med tåg och därmed minska klimatpåverkan.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid

ÖKA DET HÅLLBARA RESANDET

Trafiken har stor miljöpåverkan i staden genom buller och utsläpp av föroreningar. Men även om vi lyckas minimera denna miljöpåverkan återstår problemet med att trafiken tar mycket yta i anspråk vilket skapar barriärer, som begränsar rörligheten både för människor och för djur.

Vi gör mycket för att minska trafikens miljöpåverkan. Kampanjen ”Nya Vägvanor” som fokuserar på att förändring måste ske genom aktiva val av alternativ till bilen är en del av det arbetet. Vår parkeringspolicy är ett annat exempel. Men det krävs ännu mer och nya vägar löser inte problemet, tvärtom skapas mer trafik. Kollektivtrafiken inom staden måste förbättras eftersom Västsvenska infrastrukturpaketets satsningar främst fokuserar på inpendlingen över kommungränsen.

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Det hållbara resandet ska öka

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö

HASTIGHET

De flesta påverkansfaktorer från trafiken är beroende av trafikens hastighet och många negativa effekter kan vi minska genom att sänka hastighetsgränserna. Förutom miljömässiga och säkerhetsmässiga aspekter ökar cykelns och kollektivtrafikens konkurrenskraft om hastigheterna sänks. Att genomföra en kraftfull hastighetsreform är ett av stadens viktigaste verktyg för att miljömålen ska kunna nås.

23 SÄNK HASTIGHETEN I STADEN

För att göra staden öppen och inbjudande för gång- och cykeltrafik, samt för att minska bullret, ska hastigheten för bilar i tätbebyggda delar av staden minska. Det uppnås genom en kombination av skyltad hastighet på maximalt 30 km/h och fysiska åtgärder i gatumiljön så att farten dämpas till lämplig nivå.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

24 SÄNK HASTIGHETEN PÅ INFARTSLEDERNA

För att minska bränsleförbrukningen och öka kollektivtrafikens konkurrenskraft ska vi verka för att den högsta tillåtna hastigheten på större trafikleder begränsas till 70 km/h och på motorvägar som leder in mot staden till 90 km/h.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

25 SKAPA FLER GÅNGFARTSGATOR I CENTRUM

I tättbebyggda delar av staden ska bilar köra i en hastighet som gör stadsmiljön anpassad efter de gåendes villkor. Därför ska vi omvandla fler gator i centrum till gångfartsområden.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

26 GÖR OM LINNÉGATAN TILL CYKELFARTSGATA

En cykelfartsgata är en gata där man blandar cyklister med bilister och där bilisterna måste anpassa sig till cyklisternas hastighet. Idag finns inte lagstöd för cykelfartsgator men Göteborg ska verka för en lagändring och snarast börja bygga cykelfartsgator. Linnégatan är lämplig att börja med.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

PARKERING

Göteborgs Stads parkeringspolicy syftar till att minska arbetspendlingen med bil, minska antalet långtidsuppställda bilar i gatumark och stimulera cykling och bilpooler genom att prioritera deras parkeringsbehov. Fortsatt implementering av parkeringspolicyen är nödvändig för att miljömålen ska kunna nås. Speciellt fokus bör läggas på att i enlighet med policyen minska tillgång och efterfrågan på arbetsplatsparkering där tillgängligheten till kollektivtrafik och cykel är god.

27 MINSKA ARBETSPLATSPARKERINGEN

I enlighet med parkeringspolicyen ska tillgången minska och kostnaden höjas för arbetsplatsparkering i centrala lägen.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

28 HÖJ KOSTNADEN FÖR BOENDEPARKERING PÅ GATAN

I enlighet med parkeringspolicyen ska vi höja kostnaden för boendeparkering. Detta är nödvändigt dels för att gatuparkeringen ska omvandlas till korttids- och halvdagsparkering, dels för att frigöra utrymme på gatan för andra ändamål än parkering, till exempel cykelbanor och caféer.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

29 VERKA FÖR MÖJLIGHETEN ATT TA UT PARKE- RINGSavgifter PÅ PRIVAT TOMTMARK

Vi ska utreda effekterna av att vi får rätt att ta ut parkeringsavgifter på privat tomtmark. Om utredningen visar att det är en effektiv metod för att minska arbetsplatsparkeringen bör staden verka för att lagstiftningen ändras så att detta blir möjligt.

Ansvarig: Trafiknämnden

30 UTVÄRDERA OCH VID BEHOV SKÄRP GÖTEBORGS STADS PARKERINGSPOLICY

Den nuvarande parkeringspolicyn fastställdes 2009. När den utvärderas ska vi särskilt titta närmare på om den är tillräckligt styrande för att våra miljömål ska uppfyllas.

Ansvarig: Trafiknämnden

31 UTVÄRDERA OCH VID BEHOV SKÄRP GÖTEBORGS STADS PARKERINGSTAL

Göteborgs Stads parkeringstal ska användas som vägledning för att bedöma lämpligt utrymme för parkering i plan- och bygglovsärenden. Vi ska utvärdera parkeringstalen och då särskilt titta närmare på om de är tillräckligt styrande för att våra miljömål ska uppfyllas.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

32 SÄRSKILJ PARKERINGSPLATSER FRÅN HYRES- BOENDEKOSTNADEN

Krav ska ställas i planer och avtal att parkeringskostnaden inte får ingå i hyran/avgiften/priset på nybyggda lägenheter utan ska bekostas av användarna.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

33 SKAPA ATTRAKTIVARE PARKERINGSHUS

Vi ska göra parkeringshusen mer attraktiva så att bilister parkerar där istället för på gatorna. Det ger mindre ianspråktagande av mark till gatuparkeringar.

Ansvarig: Parkeringsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

MINSKA TRAFIKENS KLIMATBELASTNING

Vilken klimatbelastning trafiken har beror huvudsakligen på hur långt man reser eller transporterar någonting, om bränslet är fossilt eller förnybart och hur bränsleeffektiva fordonen är. Vi har störst möjlighet att påverka rese- och transportbehov som tar sig uttryck i hur långt man reser eller transporterar någonting. I Göteborg införs trängselskatt 2013, där syftet är att minska antalet transportkilometer med bil genom att fler ska välja att åka kollektivt eller cykla.

34 UPPRÄTTA FLER GRÖNA TRANSPORTPLANER

Vid etablering eller ombyggnad av verksamheter med betydande trafikarbete bör kommunen ingå ett avtal med exploatören om upprättande av "Gröna transportplaner" för att se till att byggandet inte ökar biltrafiken. För att vi ska kunna göra detta behövs en politiskt beslutad princip.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

35 PLANERA ALL STÖRRE NYBYGGNATION NÄRA KOLLEKTIVTRAFIK, CYKELBANOR OCH SERVICE

En av de viktigaste åtgärderna för att uppnå mer energieffektiva resemonster är att etablera nya bostäder och arbetsplatser så att de kan försörjas med god kollektivtrafik och att lokala resor med cykel och gång upplevs som attraktiva.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

36 UTRED KOLDIOXIDDIFFERENTIERAD LANDNINGSAVGIFT PÅ GÖTEBORG CITY AIRPORT

Ett sätt att uppmuntra användning av bränslesnålare flygmotorer är att basera en landningsavgift på flygplanens utsläpp av koldioxid. Vi ska därför utreda om det finns förutsättningar att införa sådana kommunala avgifter på flyg som landar på Göteborg City Airport i Säve, och om möjligt införa avgifter.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid

37 VERKA FÖR ATT ANVÄNDA TRÄNGSELSKATTEN SOM STÖD FÖR HÅLLBART RESANDE

Trängselskatt är ett effektivt sätt att påverka resandet med bil. Trängselskatten behöver användas under överskådlig tid som ett sätt att styra mot budgetens prioriterade mål som säger att Göteborg ska bli en klimatneutral stad. Förändringar i trängselskatten behöver utformas så att de stödjer utvecklingen mot ett hållbart resande.

Ansvarig: Trafiknämnden

38 BEDRIV TILLSYN PÅ TRANSPORTINTENSIVA VERKSAMHETER

Vid tillsyn av miljöfarliga, transportdrivande/transportintensiva verksamheter ska vi även titta på titta på företagets interna transporter, inom verksamheten, och externa transporter, till/från kund.

Ansvarig: Miljö- och klimatkommittén

39 UTVECKLA KOMBINERAT RESKORT

Vi ska verka för att Västtrafik utvecklar ett samarbete tillsammans med befintliga bilpools- och låncykeloperatörer med syfte att skapa gemensamma erbjudanden gällande kampanjer, betalsystem och information kring hela resan.

Ansvarig: Trafiknämnden

40 INITIERA PROJEKT FÖR UTVECKLING AV E-HANDELSLOGISTIK

Det ska vara lätt att leva utan bil i Göteborg. Elektronisk handel med dagligvaror behöver utvecklas så att distributionsfordon kan köra ut varor till kunden, istället för att kunden alltid måste ta sig till affären. Vi ska initiera projekt i samverkan med branschorganisationer, företagare och affärer för att stödja en sådan utveckling.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

41 ARBETA FÖR ÖKAD SAMÅKNING PÅ FRITIDEN

Vi ska arbeta för minskade fritidsresor med bil genom till exempel ökad samåkning. Många fritidsresor sker i samband med idrottsaktiviteter, därför bör åtgärder riktas mot den typen av resor. Förslagsvis skulle ett pilotprojekt kunna genomföras för att utveckla metoder med hjälp av modern teknik.

Ansvarig: Idrotts- och föreningsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

42 STÄLL KRAV PÅ KYLTRANSPORTER INOM MILJÖZONEN

Vi ska ställa krav på att kyltransporter inom miljözonen ska drivas med återvunnen koldioxid istället för med diesel.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

CYKEL OCH GÅNG

Förbättringar för fotgängare och cyklister är ett sätt att arbeta för att det hållbara resandet ska öka. Färre bilar och fler fotgängare och cyklister ger ett ökat folkliv som i sin tur gör en plats mer trivsamt och attraktiv. Enligt Göteborgs Stads budget för 2013 ska Göteborg utvecklas till en cykelstad och arbetet med att ta fram en ny cykelplan som startar hösten 2012 kommer att vara en viktig pusselbit för att detta ska kunna ske.

43 BYGG ETT CYKELRESECENTRUM

Vid Centralstationen ska vi bygga en bevakad cykelparkering som även erbjuder mervärden i form av service, uthyrning, försäljning och möjlighet att förvara cykeln säkert under natten.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

44 BYGG EN GÅNG- OCH CYKELBRO ÖVER ÄLVEN

Göta älv är en barriär som delar Göteborg. Tillgängligheten för cyklister och fotgängare kan förbättras betydligt genom att vi anlägger en lågbro över älven. Förbättrade möjligheter att cykla och gå över älven avlastar dessutom kollektivtrafiken.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

45 BYGG SUPERCYKELBANOR

Fler och fler göteborgare vill och bör arbetspendla med cykel, men hittills har inte mycket gjorts för att underlätta detta. Därför ska vi bygga breda cykelbanor till bostadsområden i ytterområdena i första hand, men även till kranskommunerna. Dessa supercykelbanor ska vara huvudstråk för cykling till och genom staden.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

46 SKAPA FLER CYKELPARKERINGAR

I Göteborg har vi hittills satsat på cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik-hållplatser. Nu behöver vi även förbättra möjligheten att parkera cykeln på gator i anslutning till affärer. Varje år ska vi bygga 100 nya cykelparkeringsplatser.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

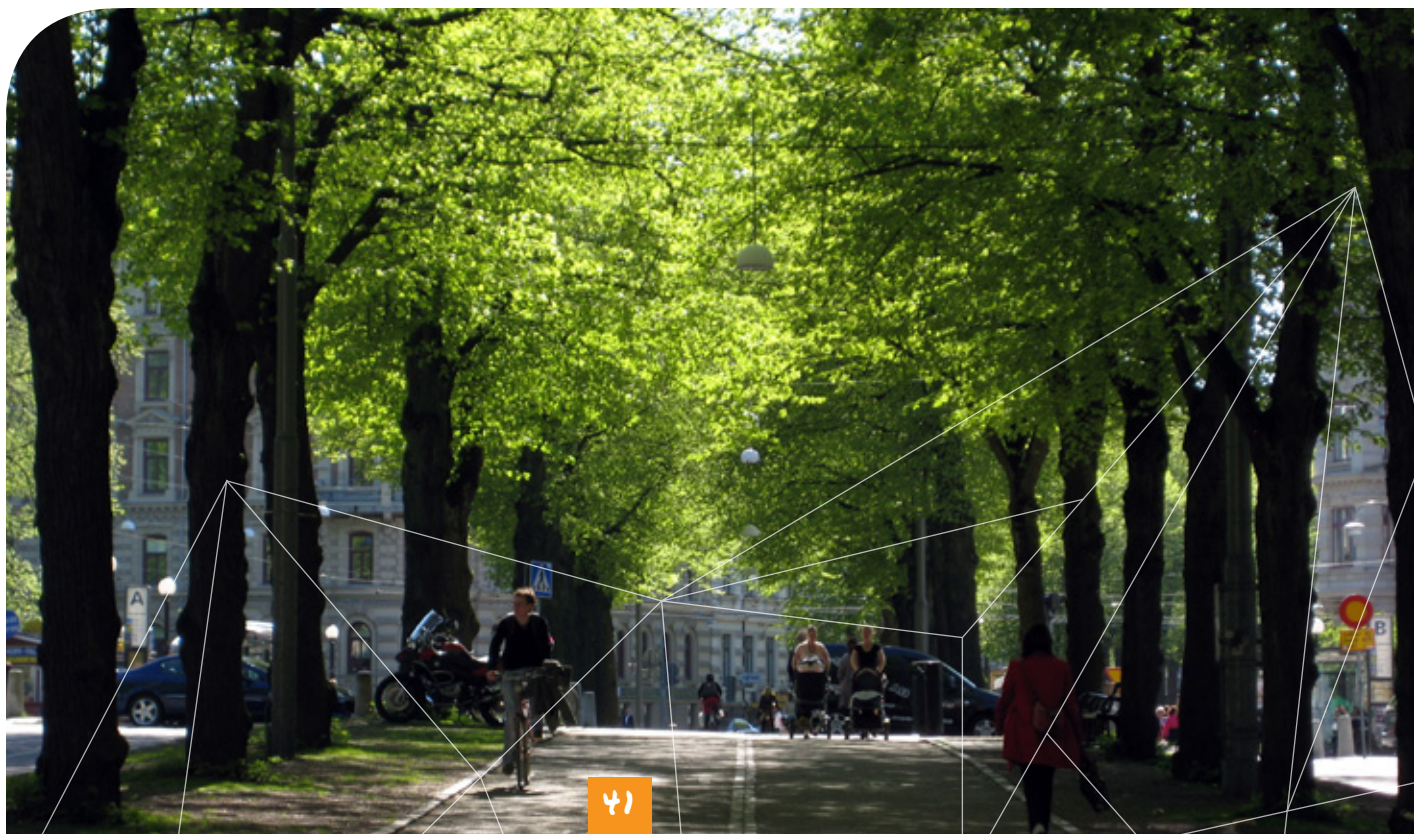
47 FÖRBÄTTRA FRAMKOMLIGHETEN FÖR CYKLISTER

Vi ska jobba aktivt för att öka framkomlighet och flöde för cyklister, särskilt i förhållande till bil och där ingen konflikt med kollektivtrafik finns.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

48 TA FRAM EN TYDLIGARE SKYLTNING AV CYKELBANOR

Stomcykelnätet och andra cykelbanor ska tydliggöras. Dessutom ska vi undersöka möjligheten att införa skyltar för cyklister som markerar var cykeln har företräde och var cyklisten måste stanna för bilar, buss och spårvagn. Cykelskyltningen ska även utökas till att omfatta avståndsangivelser.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

49 VERKA FÖR MÖJLIGHETEN ATT TA MED CYKEL I KOLLEKTIVTRAFIKEN

I vissa situationer kan det vara viktigt att det finns möjlighet att ta med cykeln inom kollektivtrafiken. Vi ska därför verka för att tillåta cykel på kollektivtrafiken.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

50 FÖRBERED FÖR ETT NYTT LÅNECYKELSYSTEM

I god tid innan avtalet om Styr och Ställ går ut behöver vi fundera på hur vi vill att nästa generation lånecyklar ska se ut. Ett utökat system kommer att möta andra typer av utmaningar än det nuvarande. Vi ska därför förbereda för ett nytt lånecykelsystem som har hög flexibilitet och kan täcka hela staden.

Ansvarig: Trafiknämnden

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

51 TILLÅT CYKLING PÅ VÄGBANA ÄVEN OM DET FINNS CYKELBANA

Idag är det som cyklist inte tillåtet att cykla på vägbanan om det finns en intilliggande cykelbana. Vi ska verka för att denna regel tas bort för att avlasta befintliga cykelbanor som börjar bli trånga och för att öka möjligheten att cykla fort utan att minska trygghetskänslan för de som vill cykla i en beskedligare hastighet.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

52 TA FRAM EN SYNPUNKTSHANTERARE FÖR CYKLISTER

Det är cyklisterna som nyttjar cykelvägarna som vet vad som skulle behövas förbättras. Vi ska införa en särskild synpunktshanterare för cyklisterna där synpunkterna kommer fram direkt till den som sköter cykelbanorna.

Ansvarig: Trafiknämnden

53 SAMORDNA DRIFT OCH UNDERHÅLL AV CYKELBANOR

Drift och underhåll av Göteborgs cykelbanor sköts av både Trafikkontoret och Park- och Naturförvaltningen. Dessa båda har olika krav på sina entreprenörer vilket resulterar i, ur ett medborgarperspektiv, en oförklarlig skillnad i drift och underhåll av stadens cykelvägnät. Dessa två förvaltningar ska komma överens om en gemensam ambitionsnivå och gemensamma riktlinjer till sina entreprenörer.

Ansvarig: Trafiknämnden, Park- och naturnämnden

54 FÖLJ UPP SKÖTSELN AV CYKELBANOR

När vi upphandlar de entreprenörer som ska sköta underhåll av våra cykelbanor ställs vissa krav när det gäller snöröjning med mera. Detta behöver följas upp, för att säkerställa att avtalen följs.

Ansvarig: Trafiknämnden

55 PRIORITERA CYKELBANORNA VID SNÖRÖJNING

Som en följd av att fler och fler inser cykelns fördelar som ett snabbt och smidigt transportmedel blir vintercykling allt vanligare i Göteborg. Staden behöver möta denna förändring genom att, i större utsträckning, prioritera cykelbanorna vid snöröjningen.

Ansvarig: Trafiknämnden

56 UTVECKLA EN CYKELAPP

Under 2011 tog Västtrafik fram en prisbelönt spårvagnsapp där man under en spårvagnsfärd kan lyssna och bli guidad under resan via sin telefon. För att förbättra tillgängligheten ska vi ta fram en liknande app fast för några olika cykelstråk.

Ansvarig: Göteborg & Co, Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

29 Attraktiv bebyggelsestruktur

MILJÖMÅL/DELMÅL

1 Minskade utsläpp av koldioxid
29 Attraktiv bebyggelsestruktur

MILJÖMÅL/DELMÅL

1 Minskade utsläpp av koldioxid
29 Attraktiv bebyggelsestruktur

MILJÖMÅL/DELMÅL

1 Minskade utsläpp av koldioxid
2 Lägre halter av partiklar
3 Lägre halter av kvävedioxid
29 Attraktiv bebyggelsestruktur
33 God ljudmiljö

MILJÖMÅL/DELMÅL

1 Minskade utsläpp av koldioxid
4 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
21 Tillgänglig kust och skärgård
29 Attraktiv bebyggelsestruktur
34 Tillgängliga skogar
36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

57 ARBETA FÖR ÖKAD TRAFIKSÄKERHET VID SKOLOR

För att fler ska cykla eller gå till skolan istället för att bli skjutsade i bil behövs bättre cykelparkeringar och cykelvägar vid skolorna. För att förbättra trafiksäkerheten vid skolorna ska vi inventera cykelmiljön kring tio skolor per år och förbättra miljön vid fem per år.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

58 TA FRAM ETT FOTGÄNGARPROGRAM

Vi ska ta fram ett nytt fotgängarprogram för Göteborg som lyfter fram fotgängarna i stads- och trafikplaneringen samt bidrar till att göra Göteborg hållbar och livfull. Programmet ska innehålla en fotgängarkarta.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

BILPOOL

Bilpooler har många fördelar:

- Minskade koldioxidutsläpp eftersom bilarna släpper ut mindre än genomsnittet.
- De som är anslutna till bilpool effektiviserar sitt bilresande.
- Anställda som använder bil i tjänsten behöver inte köra privat bil till arbetet om de har tillgång till poolbil på arbetet.
- Stadens yta kan användas mer effektivt, eftersom en bilpoolsbil ersätter 3-5 individuellt utnyttjade bilar.

I Göteborgs Stad har vi arbetat aktivt i drygt tio år med att införa bilpooler i stadens verksamheter. Staden har som mål att 20 000 invånare ska vara medlemmar i en bilpool till år 2015, år 2011 var antalet 12 500 stycken.

59 SATSA PÅ MARKNADSFÖRING AV BILPOOLER

Att vara medlem i en bilpool är många gånger ett mycket bra alternativ till att äga en egen bil. Det arbete vi redan bedriver på området behöver fortsätta. Vi ska dessutom satsa på ytterligare marknadsföring av bilpooler för att få fler göteborgare att välja detta alternativ istället för att ha egen bil.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

KOLLEKTIVTRAFIK

För att göteborgarna ska välja kollektivtrafiken före bilen måste kollektivtrafiken vara attraktiv. De satsningar som görs inom ramen för Västsvenska infrastrukturpaketet är en början, men de kommer inte att vara tillräckliga för att miljömålen ska kunna nås. Främst behöver Västsvenska infrastrukturpaketet kompletteras med mer kollektivtrafik inom kommunens gränser.

60 VERKA FÖR KLIMATANPASSADE RESEAVDRAG

Reglerna för skatteavdrag för arbetsresor behöver skärpas för att bli mer klimatanpassade. Vi ska aktivt verka för att få igenom en sådan skärpning.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

61 INKLUDERA FRI KOLLEKTIVTRAFIK I EVENEMANGSBILJETTER

För att stärka Göteborgs position som en evenemangsstad och samtidigt kunna öka kollektivtrafikens marknadsandel ska vi göra ett pilotförsök där färdbevis för kollektivtrafiken ingår i biljetten till vissa evenemang.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

62 BYGG NY SPÅRVAGNSLINJE MELLAN ULLEVI OCH JÄRNTORGET

Som en del i skapandet av en kollektivtrafikring som knyter ihop älvstränderna ska vi bygga en ny spårvagnsdragning från Ullevi via Allén till Järntorget.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

”

Vi måste prioritera utbyggnaden av bra kollektivtrafik för människor i alla åldrar och med olika behov.
/ Birgitta Hellgren, direktör Trafikkontoret

63 BYGG EN AUTOMATBANA PÅ STRÄCKAN KORSVÄGEN TILL ERIKSBERG

För att skapa snabba reserelationer mellan nya knutpunkter och öka kapaciteten över älven samt på norra Älvstranden ska en automatbana byggas mellan Korsvägen-Gårda-Centralen-Backaplan-Lindholmen och Eriksberg.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

64 UTRED MÖJLIGHETEN ATT BYGGA LINBANA

Vi ska utreda möjligheten att bygga linbana i Göteborg som ett komplement till kollektivtrafiken.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

65 ANVÄND FLEXLINJEN FÖR MINSKAT FRITIDSRESANDE MED BIL

Den anropsstyrda kollektivtrafiken ska utvecklas så att den till exempel kan kombineras med träningstider på olika idrottsanläggningar.

Ansvarig: Färdtjänstnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

66 TA FRAM EN STRATEGI FÖR TAXI

I Göteborg saknas en strategi för hur taxi kan användas som kollektivtrafik. Taxi är en viktig komponent för möjligheten att leva utan bil i staden. Därför ska vi ta fram en sådan strategi.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

ÖKA RESURSHUSHÅLLNINGEN

Avfallsmängderna har ökat stadigt i Sverige sedan mätningarna började. I ett kretsloppssamhälle återanvänds och återvinns produkter och råvaror så att tillgångarna räcker till framtida generationer. Ett bra sätt att hushålla med jordens resurser är att se över våra konsumtionsvanor och minimera mängden avfall.

Mycket arbete görs redan idag för att öka resurshushållningen i Göteborg. Informationen på www.envarldutansopor.nu och införandet av viktbaserad avfallstaxa är några exempel på sådant arbete.

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Resurshushållningen ska öka

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö

AVFALLSMINIMERING OCH ÅTERANVÄNDNING

Att förebygga uppkomsten av avfall ger miljövinster som ofta är betydligt större än de miljövinster som genereras då ett avfall material- eller energiåtervinns. Kretsloppsparken Alelyckan är ett lyckat exempel på vad Göteborg tidigare gjort för att öka återanvändningen och nu pågår en förstudie om att öppna en kretsloppspark även i södra Göteborg.

67 UTVECKLA KOMMUNENS ÅTERVINNINGSCENTRALER TILL KRETSLOPPSPARKER

Vi ska utreda möjligheten att utveckla kommunens övriga återvinningssentraler till kretsloppsparkar. På de platser där det är möjligt ska det göras. Ambitionen att ta hand om återanvändbara produkter via återvinningssentralerna ska höjas.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

68 UTVECKLA MINI-ÅTERVINNINGSCENTRALER

Vi ska utveckla mindre kretsloppsparkar/mini-återvinningssentraler. Syftet är att underlätta för kommunmedborgarna att göra sig av med användbara saker till återanvändning och avfall till återvinning och därigenom koppla ihop avfall med mervärdet. Man ska även kunna göra sig av med farligt avfall på dessa platser.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

69 VERKA FÖR MINSKAD MOMS PÅ REPARATIONSTJÄNSTER

Vi ska verka för minskad moms på reparationstjänster så som cykelservice, möbelsnickare, skomakare och skräddare.

Ansvarig: Miljö- och klimatanmänden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

70 INKLUDERA AVFALLSHANTERING I DEN FYSISKA PLANERINGEN

Vi ska ta hänsyn till avfallshanteringen tidigt i den fysiska planeringen.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

71 SKAPA FYSISKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ÅTERBRUK OCH ÅTERANVÄNDNING

Vi behöver skapa bostadsnära lokaler, som kan vara centrum för olika former av återvinning och återanvändning. Där ska man dels kunna lämna in kläder, prylar och material som man inte längre vill ha.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

72 ÖKA INSAMLINGEN AV TEXTILIER

Textilavfall är det avfall som, näst efter elavfall, står för störst utsläpp av växthusgaser per ton när man slår ihop produktion, utvinning och avfallshandling. Återanvändning innebär därför stora miljövinster. Vi ska därför öka möjligheten att lämna in kläder, textilier och skor för återanvändning och återvinning.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

”

För att avfallsminimera framgångsrikt och nå våra mål behöver vi alla bidra, både kommun, konsument, producent och handlare.

/ Christian Baarlid, VD Renova

73 STARTA UPP REMIDA - ETT KREATIVT ÅTERVINNINGSCENTER

ReMida är ett återvinningsscenter som riktar sig till förskolebarn och skolelever. Centret erbjuder barn och pedagoger utnyttjat restmaterial från företag som leder till utforskande och kreativitet. Vi ska utreda möjligheten att starta ett sådant center för skolor och förskolor i Göteborg.

Ansvarig: Utbildningsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

ÅTERVINNING

I de fall där det inte är möjligt att återanvända är det viktigt att energin eller materialet i avfallet tas om hand genom återvinning. I Göteborg bygger vi till exempel just nu en förbehandlingsanläggning för matavfall för att kunna röta och utvinna biogas och vi har i många år använt spillvärme från avfallsförbränning i vårt fjärrvärmenät.

74 UTÖKA KÄLLSORTERINGEN PÅ KOMMUNENS ANLÄGGNINGAR FÖR ALLMÄNHETEN

Vi ska möjliggöra källsortering av avfall på kommunens publika anläggningar. Det är bra att börja med matavfallet.

Ansvarig: Liseberg, GotEvent, Idrotts- och föreningsnämnden, Kulturnämnden, Stadsdelsnämnderna, Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

75 ÖKA TILLSYVEN AV VERKSAMHETERS AVFALLSHANTERING

Vi ska genom tillsyn titta närmare på tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheters källsortering och resurshushållning.

Ansvarig: Miljö- och klimatinämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

76 GÖR BIOGAS AV GRÄS OCH ANNAT BIOLOGISKT AVFALL

Vi ska ta hand om biologiskt avfall som uppstår vid skötsel av gemensamma ytor såsom klippt gräs från vägkanter, sly från röjningsarbeten, löv med mera och omvandla det till biogas.

Ansvarig: Göteborg Energi

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

FARLIGT AVFALL

Farligt avfall som hanteras felaktigt kan medföra allvarliga konsekvenser för människor och miljön. Farliga avfall som kan finnas i hushåll är bland annat färg, bekämpningsmedel, elektronikavfall, glödlampor och batterier. Dessa ska sorteras ut separat istället för att slängas i hushållsavfallet eller hällas ut i avloppet. Idag samlas farligt avfall in på flera olika sätt; genom återvinningscentraler och miljöstationer, med ”farligt avfall-bilen”, via ”Samlaren” i butiker och genom fastighetsnära hämtning.

77 TA FRAM ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD INSAMLING AV ELEKTRONIK OCH FARLIGT AVFALL

Vi ska utveckla de tjänster, ”farligt avfall-bilen” och hämtning i kärl, som vi erbjuder idag och göra dem bättre och mer kända. Fastighetsnära insamling av el-avfall är en viktig åtgärd för att öka tillgängligheten och servicegraden för hushållen.

Ansvarig: Kretslopps nämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

SLAM

Varje år uppkommer omkring en miljon ton avloppsslam vid våra svenska avloppsreningsverk. Slammet innehåller bland annat den ändligena resursen fosfor som är nödvändig för allt levande på jorden. Det slam som uppstår i Göteborgs avloppsreningsverk är certifierat för att kunna spridas på odlingsmark och därigenom minska användningen av konstgödsel.

78 TA FRAM EN GEMENSAM INRIKTNING OM SLAMHANTERING FÖR HELA GÖTEBORG

Vi ska ta fram en gemensam slaminriktning som fokuserar på:

- Uppströms arbete för näringsåterföring
- Minska inflöde av fosfor och kväve

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

79 FÖRBUD SLAMSPRIDNING I VATTENSKYDDSONOMRÅDET

Av säkerhetsskäl bör inte ens Revaq-certifierat slam spridas ut på åkrar inom skyddsområdet för dricksvatten. Därför ska vi arbeta för att det inom skyddsområdet blir förbud mot slamspridning.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 17 God dricksvattenkvalitet
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

80 ARBETA FÖR HYGIENISERING AV AVLOPPSSLAM

När avloppsslam används som gödsel eller för att tillverka jordprodukter finns det en liten risk att smittämnen sprids. För att förhindra detta finns det idag krav på kontroll och skyddsåtgärder. Vi ska jobba för att hygienisera avloppsslammet i Göteborg med syftet att minska en eventuell risk för spridning av smitta.

Ansvarig: Gryaab

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

81 UTRED HÅLLBAR ÅTERFÖRING AV FOSFOR

Vi ska utreda hållbar återföring av fosfor och även titta på olika sätt att återvinna fosfor ur spillvatten.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

SKAPA EN SUNDARE LIVSMILJÖ

Människor, djur och växter ska ha goda livsmöjligheter i Göteborg. Vi värnar om frisk luft och drickbart vatten och därför arbetar vi för att minska utsläpp och föroreningar i luft, på land samt i sjöar och hav. Vi ska även göra vad vi kan för att minska bullret och bidra till en giftfri miljö.

Den aktuella trängselskatten och miljözonen för tunga fordon som har funnits i många år är exempel på åtgärder som har genomförts för att förbättra luftkvaliteten. För att minska giftspridning pågår ett intensivt arbete med kemikalietillsyn och sanering av förorenade områden. Vi deltar också i ett projekt inom Hållbara städer som heter Stadens ljud. Projektet ska ge ökad förståelse för hur boendemiljöer kan samexistera med bullrande verksamheter.

LUFT

Luftföroreningarna kommer främst från trafiken och utsläppen innehåller bland annat partiklar, kvävedioxider och kolväten som kan påverka vår hälsa negativt. Därför är det viktigt att genomföra åtgärder för att minska trafikens utsläpp. Luftföroreningar kommer också från industrin och sjöfartens utsläpp av miljöskadliga ämnen, till exempel bränslen och färger. Visst arbete pågår, exempelvis dubbdäcksrestriktioner, men för att nå miljömålen och minska risken för hälsoskadliga effekter behövs ytterligare åtgärder.

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Det hållbara resandet ska öka
- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Levande skogar
- God bebyggd miljö

82 REGLERA GODSTRANSPORTERNA MED LASTBIL TILL OCH FRÅN GÖTEBORGS HAMN

Idag saknas reglering för hur stora utsläppen från vägtrafiken till och från hamnen får vara på körsträckan inom Göteborgs kommun. Vi ska därför utreda möjligheten att införa miljödifferentierade avgifter för trafik till och från hamnen med lastbil.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid

83 INFÖR EN MILJÖDIFFERENTIERAD HAMNAVGIFT

En lägre hamnavgift ska ges till de fartyg som har utfört åtgärder för att minska sin miljöpåverkan. Det kan till exempel handla om byte till miljöanpassade motorer.

Ansvarig: Göteborgs Hamn

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 6 Minskad påverkan från sjöfart
- 20 Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft

84 MINSKA DUBBDÄCKSANVÄNDNINGEN

För att uppnå lägre halter av partiklar i Göteborg behöver dubbdäcksanvändningen minska. En möjlig metod för detta är att införa en dubbdäcksavgift. Vi ska därför lobba för att få möjlighet att införa en sådan avgift i Göteborg.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Lägre halter av partiklar
- 33 God ljudmiljö

85 TA FRAM DRIFTSÖVERENSKOMMELSER FÖR NYPLANERADE OMRÅDEN/KVARTER

Det finns behov av att ta fram driftsöverenskommelser för nyplanerade områden på kommunal mark där samtliga aktörer är med och förbinder sig att göra det de åtagit sig även långt efter att detaljplanen är genomförd. Exempelvis kan det handla om att verkligen bygga det bullerplank som möjliggör detaljplanen, att hastigheten sänks, att hastighetsdämpande åtgärder i gatumiljön genomförs, att tystare asfalt läggs, att dubbdäcksförbud genomförs, att dagvatten tas omhand på ett särskilt sätt, att det finns cykelparkeringar och tillgång till bilpool samt att det finns grönyta som överensstämmer med grönytefaktor/kompensationsprincip.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

86 VERKA FÖR DIFFERENTIERAD TRÄNGSELSKATT FÖR TUNGA FORDON

Vi ska verka för en differentiering av trängselskatten där hänsyn tas till fordonsstorlek, storlek på miljöprestanda och geografisk plats. En sådan differentiering skulle troligen bli ett effektivt verktyg för att minska problemen med höga emissioner av kväveoxider och partiklar på specifika länkar i vägnätet.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid

87 SKAPA KOPPLING MELLAN LUFTMÄTNINGAR OCH VARIABLA HASTIGHETSGRÄNSER

Vi ska utreda möjligheten att införa lägre hastighet på infartslederna när det är höga luftföroreningshalter. Genom att sänka hastigheterna kan vi minska emissionerna av framförallt slitagepartiklar vilket kan bidra till att klara miljökvalitetsnormen för partiklar.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid

88 TILLÄMPA MILJÖANPASSAD HALKBEKÄMPNING

Vi ska välja lämpliga fraktioner och material på det grus som sprids vid halkbekämpning så att spridning och generering av partiklar från krossat stenmaterial kan minskas.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Lägre halter av partiklar

89 TA FRAM UPPHANDLINGSKRAV FÖR UTSLÄPP FRÅN ARBETSMASKINER VID BYGGNATIONER

I en utredning från 2009 om möjliga åtgärder för att klara miljö kvalitetsnormen för luft beräknades potentialen för reduktion av arbetsmaskiners emissioner vara mycket god om samma upphandlingskrav som Göteborgs Stad ställer införs i all byggnation i kommunen. Därför ska vi i markanvisningen ställa krav på arbetsmaskiners utsläpp.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

90 VIDAREUTVECKLA LUFTAPPEN

Vi ska vidareutveckla luftappen Luften i Göteborg för att ytterligare förbättra informationsspridningen och luftkvaliteten. Exempelvis kan mer mätdata och statistik läggas in.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid

91 VERKA FÖR MINSKADE UTSLÄPP FRÅN OLJEINDUSTRIN

Vi ska föra en dialog med Länsstyrelsen om hur kraven på oljeindustrierna att minska sina utsläpp kan bli hårdare.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten

92 INFÖR LUKT- OCH KOLVÄTEFILTER VID UTLASTNING AV TJOCKOLJA

En förstudie pågår kring möjligheten att införa ett kombinerat lukt- och kolvätefilter dit fartyg som lastar tjockolja kan ansluta sig. Syftet är att minska utsläppen av luktande ämnen och flyktiga organiska kolväten.

Ansvarig: Göteborgs Hamn

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten

93 VERKA FÖR FLER FÖRSÄLJNINGSTÄLLER AV ALKYLATBENSIN

Vi ska verka för att alkylatbensin finns på alla platser där båtbränsle säljs i Göteborg. En ökad användning av mindre miljöfarliga bränslen skulle minska båtlevets negativa påverkan på framförallt vattenmiljön.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- 9 Utfasningsämnen
- 20 Minskad påverkan från sjöfart

94 INFORMERA FRITIDSBÅTSÄGARE OM DERAS MILJÖPÅVERKAN

En omställning till mindre miljöfarliga bränslen, oljor och bottenfärger skulle minska båtlevets negativa påverkan på framförallt vattenmiljön. Därför ska vi genomföra en informationskampanj som riktar sig till fritidsbåtsägare.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- 9 Utfasningsämnen
- 20 Minskad påverkan från sjöfart

KEMIKALIER

Många produkter innehåller giftiga kemikalier som hamnar i avloppet eller avfallet, som sedan i värsta fall kan lagras i våra kroppar. Därför är det viktigt att göra medvetna val och välja produkter som har så liten påverkan på miljön och människors hälsa som möjligt. I Göteborgs Stad pågår ett omfattande arbete med att ta fram en kemikalieplan som ska ge våra verksamheter riktlinjer för användning och val av kemikalier. Ytterligare åtgärder behövs för att minska omloppet av giftiga ämnen i samhället.

95 KONTROLLERA TILLSATSER I LIVSMEDEL

Vi ska prioritera arbetet med att kontrollera tillsatser i livsmedel. Miljö- och hälsoskadliga ämnen ska inte förekomma.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

96 KONTROLLERA POTENTIellt SKADLIGA FÖRPACKNINGSMATERIAL

Vi ska intensifiera arbetet med att kontrollera att material som kommer i kontakt med livsmedel inte innehåller miljö- eller hälsoskadliga ämnen.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

97 ÖKA TILLSYKEN OCH ANALYSERNA AV KEMIKALIER I KONSUMENTVAROR

Vi bedriver redan idag tillsyn hos detaljister för vanliga konsumentvaror som skor, kläder, möbler, byggprodukter mm. Åtgärden syftar både till att intensifiera tillsynen och till att göra kemiska analyser av varor som kan visa på förekomst av oönskade kemikalier.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

98 GENOMFÖR EN KONSUMENTKAMPANJ FÖR ATT ÖKA KUNSKAPEN OM FARLIGA KEMIKALIER

Vi ska genomföra en våga fråga-kampanj som går ut på att uppmuntra konsumenter till att fråga om produktens innehåll och därigenom öka kunskapen hos personal inom handeln. Syftet är att minska mängden farliga kemikalier i varor.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

99 BEGÄR KEMIKALIEREDOVISNING FRÅN ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

Åtgärden syftar till att genom tillsyn få anmälningspliktiga verksamheter att uppmärksamma sin användning av utfasningsämnen och ta fram strategier för utfasning.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 9 Utfasningsämnen

FÖRORENADE OMRÅDEN

Föroreningar i mark och vatten är skadligt för både miljön och människors hälsa. Därför är det viktigt att minska mängden förorenade områden i kommunen. Redan idag pågår ansvarsutredningar för förorenade fastigheter och tillsyn av förorenad mark, men ytterligare åtgärder behövs.

100 INFÖR EN "MASSHANTERINGSFUNKTION" I KOMMUNEN

I framtiden kommer det att finnas ett stort överskott av massor i kommunen. För att kunna arbeta medvetet och samordnat med kommunens masstransporter behövs en samordnande funktion som i första hand arbetar med de stora infrastruktur- och byggprojekten.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 10 Förorenade områden

101 SAMMANSTÄLL KUNSKAPS- OCH PRIORITERINGSUNDERLAG OM FÖRORENADE OMRÅDEN PÅ KOMMUNÄGD MARK

Vi ska sammanställa den information som finns om föroreningar på kommunägd mark och utifrån den göra prioriteringar inför eventuella undersökningar och åtgärder.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

10 Förorenade områden

RADON

Radon i bostäder och lokaler kan ge negativa effekter på människors hälsa och orsaka lungcancer. Radonet kan komma från byggmaterial, mark eller hushållsvatten. För att få bukt med problemet arbetar vi såväl som kommunen med tillsyn inom området. Det pågår ett fortlöpande arbete med att kartlägga och åtgärda förhöjda radonhalter.

102 GENOMFÖR ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RADONHALTER

Åtgärder för att minska radonhalterna ska ha vidtagits senast år 2017 i alla lägenheter med mer än 200 Bq/m³ luft som årsmedelvärde.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

32 God inomhusmiljö

103 STÄLL KRAV PÅ UPPFÖLJANDE RADONMÄTNING I RADONHUS

För att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon ska det finnas ett krav på att göra uppföljande radonmätningar i radonhus vart 6:e -18:e år. Hur ofta det görs beror på storleken av den genomförda åtgärden.

Ansvarig: Framtiden, Lokalnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

32 God inomhusmiljö

104 INFORMERA BOENDE I RADONHUS

Vi ska informera alla boende i radonhus om att de kan påverka sin radonhalt genom att exempelvis sköta sin ventilation på lämpligt sätt.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

32 God inomhusmiljö

105 TA FRAM EN RUTIN FÖR RADONMÄTNING VID NY- OCH OMBYGGNATION

För att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon ska det finnas en rutin för radonmätning i samband med kvalitetskontrollen vid nybyggnation i samtliga bostäder, förskolor och skolor med markkontakt.

Ansvarig: Framtiden, Lokalnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

32 God inomhusmiljö

DRICKSVATTEN

Idag har vi gott om bra vatten, och det är viktigt att vi fortsätter att säkerställa en god dricksvattenskvalitet. Det pågår till exempel ett arbete med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan som Göteborgsregionens kommunalförbund ansvarar för tillsammans med de 13 kommuner som ingår. Utöver detta behövs även andra åtgärder för att nå miljömålen och minska hälsorisken.

106 FÖRHINDRA ETABLERING OCH UTVIDGNING AV MILJÖFARLIG VERKSAMHET I VATTENSKYDDSDOMRÅDET

Vi ska förhindra etablering och utvidgning av miljöfarlig verksamhet inom vattenskyddsområdet genom planändringar eller områdesbestämmelser.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

15 Råvatten av god kvalitet

107 TA FRAM EN REGIONAL VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN

Vi ska delta i arbetet med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan för att trygga regionens vattenförsörjning.

Ansvarig: Kretslopps nämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

15 Råvatten av god kvalitet

GRUNDVATTEN

Grundvattnet är källan för dricksvatten för de göteborgare som inte har tillgång till kommunalt vatten via Göta älv. Om uttaget av grundvattnet är större än nybildningen sjunker nivåerna med vattenbrist som följd. Grundvattnet måste användas på ett långsiktigt hållbart sätt och skyddas från påverkan från föroreningar. Fler åtgärder inom området finns i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

108 TA FRAM EN PLAN FÖR ENSKILD VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

Frågan om hur många enskilda vattentäkter vi kan ha i ett visst område med tanke på uttagsmöjligheter och föroreningsrisker ska utredas. En plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning för områden utanför verksamhetsområdet för allmänt vatten och avlopp ska tas fram.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 17 God dricksvattenkvalitet
- 18 Säkra grundvattennivåer

109 UTÖKA MÄTNINGAR AV GRUNDVATTNET

Grundvattennivåerna och kvaliteten på grundvattnet ska mätas och kontrolleras regelbundet. Vid exploatering är det viktigt att säkerställa att det inte sker någon negativ påverkan på grundvattnets nivå eller kvalitet.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 18 Säkra grundvattennivåer

BULLER

Eftersom buller kan orsaka negativa hälsoeffekter finns det behov av att minska bullernivåerna i staden. I Göteborgs Stad pågår ett arbete med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för buller som syftar till att skapa goda ljudmiljöer ute och inne. Åtgärdsprogrammet ska enligt krav från EU uppdateras vart femte år. Ansvarig för detta är miljö- och klimatnämnden.

110 GENOMFÖR ÅTGÄRDERNA I ÅTGÄRDSPROGRAMMET FÖR BULLER

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet för buller bidrar till att nå miljömålet God ljudmiljö. Därför ska vi genomföra dessa åtgärder.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 33 God ljudmiljö

”

Göteborg växer och staden förtätas. Vi ska arbeta för en levande, inkluderande och hållbar stad
/ Agneta Hammer, direktör Stadsbyggnadskontoret

FRÄMJA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN

Den biologiska mångfalden hotas på många ställen i Göteborg. Om den biologiska mångfalden försämras finns det risk för skador på ekosystemtjänster som naturen ger i form av exempelvis mikroorganismernas nedbrytning av föroreningar, insekternas pollinering av växter och vegetationens bildande av syre.

Det pågår redan många aktiviteter som främjar och bevarar den biologiska mångfalden i Göteborg, både genom enstaka projekt och på en övergripande nivå. Bland annat pågår en samordning av kommunens sötvatten- och naturvårdsarbete. Att ta fram en naturvårdsstrategi kan vara nästa steg i arbetet. En modell för ekologisk landskapsplanering är på gång och dessutom finns behov av att ta fram en metod för att göra ekologiska landskapsanalyser.

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Främja den biologiska mångfalden

Miljömål:

- Bara naturlig försurning
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt växt- och djurliv

STÖDJANDE ÅTGÄRDER FÖR HELA KAPITLET

111 TA FRAM EN NATURVÅRDSSTRATEGI

Vi ska ta fram en kommungemensam naturvårdsstrategi. Strategin ska innehålla en sammanhållen och övergripande syn på naturvärden med analys av brister och prioriteringar. Strategin bör gälla all mark i staden, både kommunal och privat.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

112 ÖKA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN MED HJÄLP AV BETESDJUR

Vi ska säkerställa tillgång till betesdjur till de kommunala marker som är lämpliga för bete. Detta kan ske genom att med olika åtgärder underlätta för externa djurhållare eller alternativt hålla betesdjur i kommunal regi.

Ansvarig: Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 6 Levande sjöar och vattendrag
- 8 Hav i balans samt levande kust och skärgård
- 9 Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- 10 Levande skogar
- 12 Ett rikt växt- och djurliv

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 27 Biologisk mångfald i skogen
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

ODLINGSLANDSKAPET OCH VÅTMARKERNA

Att bevara jordbruksmark och bruka den på ett miljövänligt sätt är värdefullt för att främja den biologiska mångfalden. Den kartläggning som gjorts av kulturhistoriskt värdefulla odlingslandskap är ett exempel på viktiga verktyg för planering och förvaltning av kommunens jordbruksområden.

113 RESTAURERA HISTORISK ÄNGSMARK

Vi ska restaurera de värdefullaste objekten av historisk ängsmark med syfte att öka arealen hävdad slåtteräng med de arter som är knutna till miljön. Vi ska sträva efter fortsatt bruk och restaurering av småskaliga miljöer av jordbruksmark för att utveckla natur- och kulturvärdena i landskapet.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i odlingslandskap och våtmarker
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

114 TA FRAM EN STRATEGI FÖR RESTAURERING OCH ANLÄGGNING AV VÅTMARKER

Vi ska ta fram en strategi för restaurering av våtmarker och samtidigt verka för mer nyanläggning av våtmarker. Dessutom behöver vi inventera och upprätta skötselplaner för befintliga våtmarker.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 14 Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

115 UPPRÄTTA MILJÖSTYRANDE ARRENDEAVTAL

En differentierad avgift för utarrenderad mark där olika miljömålsrelaterade brukningsmetoder ger en lägre kostnad för brukaren jämfört med konventionellt jordbruk. T.ex. kan skötsel av stenmurar och diken, slåtter, naturvårdsbränning, ekologisk odling mm. ge ett lägre arrende.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 25 Ekologisk odling
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

116 KOMPLETTERA KARTLÄGGNINGEN AV KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA ODLINGSLANDSKAP

Vi ska göra ytterligare kartläggning av kulturhistoriskt och biologiskt värdefulla odlingslandskap. Dessutom behövs en digitalisering av resultaten som ett komplement till kartläggningen.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker

117 UNDERLÄTTA MILJÖSTÖD TILL SMÅ JORDBRUK

Idag finns miljöstödet att söka för en mängd olika åtgärder i jordbrukslandskapet. Som markägare eller arrendator kan och ska vi underlätta för mindre jordbruk att få del av miljöstödet och därmed kunna sköta markerna på ett miljöanpassat sätt.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

SKYDD AV OMRÅDEN OCH BIOTOPER

För att bevara den biologiska mångfalden är det viktigt att hotade arter får sina biotoper skyddade. Flera områden i Göteborg skyddas idag som naturreservat. Dessa skydd behöver kompletteras med ytterligare åtgärder som ger skydd till särskilda områden.

118 UPPRÄTTA NATURVÅRDS- OCH SKÖTSELAVTAL FÖR PRIVATA MARKÄGARE

Vi ska upprätta naturvårds- och skötselavtal som riktar sig mot privata markägare. Syftet med avtalen är att skydda och sköta buffertzoner, restaureringsområden och områden som inte är av "reservatsklass".

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 23 Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

119 UTÖKA SKYDDET AV SKOGSMARK

Fler områden ska undantas från skogsbruk. Det kan göras genom att utveckla biotopskydd och naturvårdsavtal samt genom att ta fram miljödifferenterade skötselavtal.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 27 Biologisk mångfald i skogen
- 28 Hållbart skogsbruk
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

120 ÖKA ANDELEN DÖD VED VID SKOGSAVVERKNING

Vi ska lämna kvar fler högstubbar och mer död ved vid skogsavverkning för att gynna den biologiska mångfalden. Ett område att börja med är Vättlefjäll.

Ansvarig: Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 27 Biologisk mångfald i skogen

121 UPPRÄTTA MARINA BIOTOPSKYDD

Vi ska ta fram marina biotopskydd som komplement till de större marina naturreservaten.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 19 Skydd av marina områden
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

122 GENOMFÖR FISKEVÅRDANDE ÅTGÄRDER

Vi ska genomföra fiskevårdande åtgärder som till exempel att ta bort vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 14 Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

123 ANPASSA EROSIONSSKYDD UTMED VATTENDRAG

Idag dimensioneras erosionsskyddet utmed vattendrag utifrån högvattenflödet. Erosionsskydden består oftast av en bädd av makadam eller sten vilket ger en otillgänglig zon vid vattendragen. På platser där det inte finns risk för skred eller andra problem med erosion ska vi istället anpassa erosionsskydd utmed vattendrag utifrån medelvattennivå.

Ansvarig: Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 14 Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag

FJÄRILAR

Fjärilar är en signalart som är viktig att bevara för att främja den biologiska mångfalden. Det har tidigare pågått ett projekt för dagfjärilar inriktat mot förskolor och skolor. Mer mark kan utnyttjas för fjärilar och det finns behov av ytterligare åtgärder.

124 TA FRAM EN STRATEGI FÖR BEVARANDE-ÅTGÄRDER FÖR DAGFJÄRILAR I GÖTEBORG

Vi ska ta fram en strategi för hur dagfjärilar ska skyddas och gynnas i Göteborg. Strategin ska utgå från ett landskapsekologiskt helhetsperspektiv och bör innehålla en analys av lämpliga områden och en idékatalog för lämpliga åtgärder.

Ansvarig: Miljö- och klimatkommittén

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- 35 Livskraftiga bestånd av dagfjärilar

125 ANLÄGG PLANTERINGAR SOM GYNNAR FJÄRILAR

På ytor som är avrivna eller ännu inte exploaterade ska vi anlägga tillfälliga planteringar av särskilda växter som gynnar dagfjärilar, humlor, bin och andra insekter. Sådana planteringar ökar den biologiska mångfalden i centrala staden och skapar en estetiskt tilltalande miljö.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- 35 Livskraftiga bestånd av dagfjärilar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

DAGVATTEN

Dagvattenhanteringen påverkar både den biologiska mångfalden och stadsmiljöns attraktivitet. Flera åtgärder pågår inom området. Bland annat jobbar vi med att minska andelen hårdgjord yta som avleds till känslig recipient.

126 TA FRAM EN PLAN FÖR DAGVATTENHANTERING I GÖTEBORG

En gemensam plan för dagvattenhantering ska tas fram för hela staden. Det är viktigt att ytor inte ska hårdgöras vid nybyggnation och nyexploatering där grundvattenbildning sker och att man arbetar fram principer för färre hårdgjorda ytor och trög avledning av dagvatten.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

127 ANLÄGG GRÖNA TAK PÅ KOMMUNENS FASTIGHETER

Där det är möjligt ska vi ha gröna tak och väggar på kommunens fastigheter. Genom att ha växtplanteringar på tak och väggar minskar avrinningen av dagvattnet. Dessutom minskar bullret och till viss del leder det även till ett bättre inomhusklimat.

Ansvarig: Lokalnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 2 Frisk luft
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

128 SEPARERA DAGVATTEN OCH SPILLVATTEN INOM FASTIGHET

Åtgärdens syfte är att minska bräddningen av spillvatten ute på ledningsnätet. Spillvatten ska avledas separat till avloppsreningsverket för att förhindra att stora och intensiva regn leder till bräddning av spillvatten med utsläpp av fosfor och kväve som följd.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden, Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

129 ANLÄGG EN DEMONSTRATIONSANLÄGGNING FÖR TRÖG DAGVATTENAVLEDNING

Fördröjningsmagasin är en viktig åtgärd för trögare dagvatten och intressant vid ombyggnad i områden där det är problem med dagvattenhanteringen. Vi ska anlägga en demonstrationsanläggning för trög dagvattenavledning på Lindholmshamnen.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Älvstranden Utveckling, Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

130 ERSÄTT KULVERTERINGAR MED ÖPPNA VATTENDRAG

Många sträckor av stadens vattendrag är kulverterade. De har lågt värde för biologisk mångfald och liten reningspotential för näringsämnen och föroreningar. Vi ska ersätta kulvertar med öppna vattendrag för att minska riskerna för översvämning uppströms och för att verka för att en varierad och tilltalande miljö skapas.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden, Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 14 Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

131 SKAPA FLER VATTENSPEGLAR I STADEN

Vi ska skapa, bevara och lyfta fram befintligt vatten i staden. Vattendragen fungerar som dagvattendammar och utjämningsmagasin, men ger också fler livsmiljöer för växter och djur och bidrar till att forma attraktiva bebyggelsemiljöer.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden, Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

HAVET

Havet är en värdefull resurs som behöver vårdas och skyddas från föroreningar och skräp. En av flera viktiga åtgärder som pågår inom området är den samordning av Göteborgs Stads havsmiljöarbete som är under utveckling.

132 ÖKA KUNSKAPEN OM OÖNSKADE ÄMNER I AVLOPPSVATTEN

Det är viktigt att få bättre kännedom om i vilken mån avloppsvattnet för med sig oönskade ämnen ut i havet. Därför ska vi genomföra analyser av utsläpp av exempelvis läkemedel, mikroplaster, silverjoner och biocider till havet.

Ansvarig: Gryaab, Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Giftfri Miljö
- 22 Minskad mängd marint skräp

133 GENOMFÖR EN MILJÖKAMPANJ PÅ BÅTMÄSSAN

Vi ska genomföra en miljökampanj på båtmässan. Några områden som är intressanta att lyfta fram är alkylatbensin, toalettavfallshantering, nedskräpning samt kemikalier i samband med rengöring och målning.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- 20 Minskad påverkan från sjöfart
- 22 Minskad mängd marint skräp

134 UTVECKLA EN APP OM MILJÖVÄNLIGT BETEENDE I SKÄRGÅRDEN

För att underlätta för ett mer miljövänligt beteende på sjön ska vi ta fram en smart-phone-app tas fram. I appen ska information finnas om exempelvis var man kan tanka alkylatbensin, var det finns båttvätt samt på vilka platser man kan lämna latrin och sortera avfall.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 20 Minskad påverkan från sjöfart

FÖRSURNING

I sjöar, vattendrag och våtmarker kan försurningen förhindras med hjälp av kalkning, vilket görs redan idag. För att hindra framtida försurning av mark och vatten krävs ytterligare åtgärder.

135 ETABLERA EN TANKANLÄGGNING FÖR FLYTANDE NATURGAS (LNG) I GÖTEBORG

Syftet med åtgärden är att erbjuda ett alternativt fartygsbränsle med lägre miljöpåverkan. LNG kan vara ett alternativ för att uppfylla de tuffare lagkraven för svavel som träder i kraft 1 januari 2015. Vi ska medverka till att en terminal verkligen byggs så att det finns någonstans att tanka.

Ansvarig: Göteborgs Hamn

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 6 Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft
- 7 Minskade utsläpp av kväveoxider till luft
- 13 Minskade utsläpp av kväveoxider till luft

”

Havet visar sig alltmer påverkat, det är viktigt att vi agerar lokalt så långt vi kan, men det behövs också nationellt och internationellt stöd för ett hav i balans.

/ Christina Börjesson, direktör Miljöförvaltningen

136 BEDRIV SKOGSBRUK SOM MINSKAR FÖRSURANDE EFFEKTER

Skogsbruket ska bedrivas så att det minskar de försurande effekterna. Det kan göras genom att anpassa uttaget av skogsbränsle, lämna mer ved och återföra aska vid uttag av grenar och toppar.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 5 Minskad försurning av sötvatten
- 6 Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft
- 7 Minskade utsläpp av kväveoxider till luft
- 13 Minskade utsläpp av kväveoxider till luft
- 28 Hållbart skogsbruk

ÖVERGÖDNING

Övergödningen leder till att människors hälsa, den biologiska mångfalden och naturresurserna hotas. För att minska problemet har vi bland annat utökat reningen av fosfor och kväve på avloppsreningsverket.

137 UTÖKA RENINGEN AV KVÄVE PÅ AVLOPPSRENINGSVÄRKET

Avloppsreningsverket Ryaverket är kommunens största källa till kväveutsläpp till vatten. För att minska miljöpåverkan ska vi utöka reningen av kväve.

Ansvarig: Gryaab

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

138 MINSKA UTSLÄPPEN AV SPILLVATTEN

För att minska bräddning av spillvatten på avloppsledningsnätet ska mer av first flush styras om för att ledas till Ryaverket istället för att bräddas ut i vattendrag.

Ansvarig: Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

139 TA FRAM EN PLAN FÖR UTBYGGNAD AV VA-LEDNINGSSYSTEM

Vi ska ta fram en plan för utbyggnad av VA-ledningssystem till upprustningsområden.

Ansvarig: Göteborg Vatten

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

140 MINSKA UTSLÄPPEN AV TOALETTAVFALL FRÅN FRITIDSBÅTAR GENOM TILLSYN

Från och med 2006 ska alla svenska, nyttillverkade fritidsbåtar kunna tömma sitt toalettavfall med sugning. Då antalet fritidsbåtar ökar i kommunen är det viktigt att det finns möjlighet att bli av med toalettavfall i hamn. Vi ska verka för detta genom vårt tillsynsarbete.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 20 Minskad påverkan från sjöfart

141 INTENSIFIERA TILLSYNNEN AV JORDBRUK

Åtgärden ska minska näringsläckaget och ge minskad övergödning och klimatpåverkan samt minska kemikalieanvändningen inom jordbruket. Samtidigt ska även hantering av bekämpningsmedel och konstgödsel kontrolleras.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

142 FÖR DIALOG MED LÄNSSTYRELSEN OM NYA VILLKOR FÖR INDUSTRIERS UTSLÄPP TILL VATTEN

Industrierna har stor påverkan på övergödningen. Vi ska därför ha en dialog med Länsstyrelsen, som är tillstånds- och tillsynsmyndighet, om att ställa hårdare krav på industriernas utsläpp till vatten och mark.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten

143 PLACERA UT FLER SOPMAJOR OCH BAJAMAJOR VID HAVET

Vi ska placera ut fler sopmajor och bajamajor vid havet för att minska risken för nedskräpning och övergödning.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 11 Minskade fosforutsläpp till vatten
- 12 Minskade kväveutsläpp till vatten
- 22 Minskad mängd marint skräp

FRÄMJA TILLGÄNGLIGA OCH VARIERADE PARKER OCH NATUROMRÅDEN

Grönområden har både miljömässiga och socialt positiva effekter. Grönområden ökar upptagningen av koldioxidutsläpp och hälso- och miljöfarliga partiklar från biltrafiken, de ökar stadens anpassningsförmåga till ett förändrat klimat samt minskar upplevelsen av buller.

Just nu pågår arbetet med att ta fram en grönplan för Göteborg. Grönplanen ska bli ett planeringsunderlag för att ge en god grönstruktur i staden och den har sin utgångspunkt i översiktsplanen. Genom att samla in synpunkter från göteborgarna om vilka områden de utnyttjar idag har vi tagit fram så kallade sociotopkartor som underlag till grönplanen.

KAPITLETS BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Barns fysiska miljö ska bli bättre
- Staden ska bättre möta göteborgarnas bostadsbehov

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans och levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- Levande skogar
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

STÖDJANDE ÅTGÄRDER TILL HELA KAPITLET

144 FASTSTÄLL EN GRÖNYTEFAKTOR FÖR GÖTEBORG

Ett arbete med att ta fram en grönytefaktor för Göteborg är i startskedet. Verktöget kan användas i planprocessen för att säkerställa en viss andel grönyta vid nyexploatering.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 2 Frisk luft
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

145 MARKNADSFÖR GRÖNOMRÅDEN SAMT STÖRRE NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

Vi ska samordna en bred satsning på gemensam marknadsföring av Göteborgs alla grönområden samt större natur- och rekreationsområden.

Ansvarig: Göteborg & Co

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 29 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

146 ANSTÄLL KOMMUNALA NATURGUIDER

Vi ska anordna naturguidningar med syfte att underlätta för göteborgare som inte är vana vid att komma ut i naturen att göra det. Guidningarna ska anpassas efter olika målgruppers behov.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

BOSTADSNÄRA PARKER

Bostadsnära parker är viktiga för stadens invånare. Särskilt i barns, ungas och äldre människors vardag, eftersom de rör sig mycket i sina närområden. En bostadsnära park ska finnas inom 300 meter från bostaden.

147 INVENTERA BOSTADSNÄRA PARKER

Som ett led i att kartlägga det befintliga nätverket av bostadsnära parker ska tio bostadsnära parker inventeras varje år utifrån grönplanens definition av varierad natur.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

148 UTVECKLA BOSTADSNÄRA PARKER

Utifrån inventeringen av de bostadsnära parkerna ska sju av dessa utvecklas varje år för att bättre uppfylla grönplanens definition av varierad natur.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

149 SKAPA TILLFÄLLIGA GRÖNYTOR

Vi ska odla och plantera på platser i Göteborg som väntar på att bebyggas. Vi behöver visa goda exempel på detta genom att utvidga och använda detta koncept mer.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Park- och naturnämnden, Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

”

Hav, skogar, sjöar och böljande åkerlandskap – allt finns i Göteborg. Men vi behöver mer grönt i stadsmiljön – lättillgängligt för alla.

/ Christina Börjesson, direktör Miljöförvaltningen

150 PLANTERA FLER TRÄD I STADSMILJÖN

Träd i centrala staden har många kvalitéer. De binder koldioxid, hjälper till att hantera dagvatten, dämpar upplevelsen av buller och bidrar till gott välbefinnande för människor i staden. Vi ska både ersätta gamla döende gatuträd och göra nyplanteringar.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Frisk luft
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 33 God ljudmiljö

151 ERSÄTT PARKERINGSPLATSER VID KANALERNA MED AKTIVT STADSLIV OCH GRÖNSKA

För att öka tillgängligheten till vattnet i de centrala delarna av Göteborg ska vi ta bort de parkeringsplatser som finns utefter kanalerna och ersätta dem med ytor som främjar ett aktivt stadsliv, genom exempelvis parker och caféer.

Ansvarig: Parkeringsbolaget, Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

STADSDELSPARKER

En stadsdelspark är en stor park där det finns plats för många olika behov och önskemål. En stadsdelspark bör ligga inom en kilometer från bostaden och innehålla en rad olika funktioner och sociotopvärden. Här ska man kunna ha picknick, leka och möta många andra personer. Varje stadsdelspark bör ha en medelstor lekplats och det bör även finnas ett varierat växt- och djurliv. Stadsdelsparkerna ska inte vara likadana över hela staden utan vara varierade i innehåll och karaktär.

152 SKAPA NÄTVERK AV MINDRE PARKER I ÄLVSTADEN

I Älvstaden behövs både bostadsnära parker, stadsdelsparkar och en stadspark. Parkerna har olika målgrupper; de små bostadsnära parkerna är till för de som bor nära medan stadsparkerna har hela staden som målgrupp. Vi ska upprätthålla befintliga parker i Älvstaden och även anlägga nya där det saknas.

Ansvarig: Park- och naturnämnden, Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

153 UTVECKLA OCH SKYDDA STADSDELSPARKER

I de befintliga stadsdelarna finns idag ett nätverk av stadsdelsparkar, men dessa behöver utvecklas och skyddas från exploatering. Planering för detta sker i de stadsdelsvisa parkplanerna. Vi ska ta fram eller uppdatera en parkplan för varje stadsdel per år.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

STADSPARKER OCH UTFLYKTSPARKER

Stadsparkerna och utflyktsparkerna är till för alla göteborgare och besökare. Parkerna ska vara så attraktiva att de lockar besökare från hela staden. De ska vara varierade och bjuda på olika typer av upplevelser. Göteborgs rika palett av olika landskapstyper ska visas upp i de olika parkerna och de ska vara fyllda av olika typer av attraktioner och besöksmål.

154 ANLÄGG "JUBILEUMSPARKEN" – EN NY STADSPARK I FRIHAMNEN

För att göra Älvstaden inbjudande och öppen ska vi etablera en stadspark i ett centralt och attraktivt läge. Göteborg saknar en stor park vid älven och en park i ett sådant läge skulle kunna vara en länk som sammanfogar de båda sidorna av älven. En park i ett älvnära läge skulle även kunna fungera som ett stort dagvattenmagasin och vara fylld av olika typer av ekosystemtjänster som är bra för staden.

Ansvarig: Park- och naturnämnden, Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

155 SKYDDA SLOTTSSKOGEN LÅNGSIKTIGT

Vi ska skydda Slottsskogen mot negativt intrång. Därför är det viktigt att området får ett långsiktigt skydd. Under 2012 pågår en utredning om bästa sätt att skydda Slottsskogen.

Ansvarig: Byggnadsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

156 ANLÄGG EN BADPLATS PÅ SKEPPSBRON

Vi ska anlägga en central badplats vid Skeppsbron. En central badplats är en tillgänglighetsfråga som kan minska transportbehovet och öka stadens attraktionskraft.

Ansvarig: Älvstranden Utveckling

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

157 ANLÄGG EN BADPLATS I FÄRJENÄSPARKEN

Vi ska anlägga en badplats i Färjenäsparken. I gällande detaljplan för Västra Eriksberg finns en badplats i Färjenäsparken med. Med ett allmänt bad kan samvaro, lek och motion samsas i vatten i en öppen och spännande miljö. Badet i sig blir en målpunkt och mötesplats.

Ansvarig: Älvstranden Utveckling

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

158 SKAPA ETT PROMENADVÄNLIGT OCH VARIERAT UPPLEVELSESTRÅK MELLAN NYA VARVET OCH GULLBERGSSVASS

Vi ska skapa en promenadvänlig och varierad upplevelsemiljö från Nya Varvet i väster till Gullbergssvass i öster. På så vis knyter man ihop Nya Varvets fantastiska historiska miljö vid Älvmynningen med centrala Göteborg.

Ansvarig: Älvstranden Utveckling

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

159 ANLÄGG EN BRYGGPROMENAD UTMED GÖTA ÄLV

På de delar av Göta Älvs kajkanter som inte används för näringsändamål ska en bryggpromenad anläggas, så att upplevelsen av vattnet är tillgängligt för alla.

Ansvarig: Älvstranden Utveckling

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

160 SKAPA EN STRANDPROMENAD UTMED SÄVEÅN

Vi ska göra Säveån mer tillgänglig genom att bland annat anlägga gångvägar och bryggor och öka tillgänglighet. Dessutom ska vi öka tillgängligheten för laxfiske.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

STÖRRE NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

Det är viktigt att komplettera de mer ”ordnade” grönområdena och parkerna centralt i staden med större naturområden som tillåts vara ”vilda”. Sådana områden är av stor vikt för rekreation och friluftsliv.

161 TA FRAM ETT FRILUFTSPROGRAM FÖR GÖTEBORG

Det finns ett behov av att se över hur möjligheterna till friluftsliv i Göteborg ser ut och kan förbättras. Vi ska därför ta fram ett friluftsprogram för Göteborg.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

162 KÖP IN MARKOMRÅDEN FÖR FRILUFTSLIV

Vi ska utnyttja möjligheten att köpa in markområden som har höga värden för friluftsliv i områden där vi inte själva äger marken. På så sätt kan vi säkerställa tillgänglighet och bevarande av marken.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

163 UTVECKLA ENTRÉERNA TILL DE STÖRRE NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

För att underlätta tillgängligheten till Göteborgs natur- och rekreationsområden och få fler att hitta ut i naturen ska en satsning göras på att utveckla entréerna till dessa områden. Det kan till exempel göras genom enhetlig skyltning, mer marknadsföring och förbättrad tillgänglighet.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

164 FÖRBÄTTRA TILLGÄNGLIGHETEN TILL PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN

Vi ska inom ramen för trafikstrategin göra en översyn av tillgängligheten med kollektivtrafik och cykel till parker och rekreationsområden. Även vandringsleder och promenadstråk mellan platserna bör ses över.

Ansvarig: Trafiknämnden

165 INFÖR BADBUSSAR

Vi ska införa badbussar för att öka tillgängligheten till badplatser som saknar kollektivtrafik och för att avlasta andra badplatser.

Ansvarig: Stadsdelsnämnderna

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

GRÖNA STRÅK

Den förändrade markanvändningen och den byggda infrastrukturen, främst vägar, leder till ett fragmenterat landskap. Denna fragmentering är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden och minskar tillgängligheten till grönområden. De gröna stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas.

166 BYGG EN EKODUKT ÖVER BJÖRLANDAVÄGEN

Vi ska bygga en ekodukt över Björlandavägen för att bygga ihop Hisingsparken med Svarte mosseområdet.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

167 BYGG EN EKODUKT ÖVER DAG HAMMARSKÖLDSLEDEN MELLAN SLOTTSSKOGEN OCH ÄNGGÅRDSBERGEN

Dag Hammarsköldsleden skapar en barriär mellan Slottsskogen och Änggårdsbergen. Vi ska bygga en ny passage över vägen och därmed skapa ett grönstråk och göra det möjligt för både djur och människor att passera mellan.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur
- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

TURISM

Göteborg har stora möjligheter att utveckla närsamhället för att attrahera både göteborgare och tillresta turister. För att göra det behöver vi utveckla den gröna turismen i staden och se den som en framtida del av turistbranschen. Göteborg och regionen har med närheten till havet, skärgården och omgivande naturområden goda förutsättningar för en grön stadsturism där vi använder våra geografiska fördelar.

168 UTVECKLA GÖTEBORG TILL EN HÅLLBAR DESTINATION

Vi ska utveckla Göteborg till en världsledande hållbar destination. Ett steg i detta är att delta i samverkansprojektet Sustainable Gothenburg.

Ansvarig: Göteborg & Co

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Beränsad klimatpåverkan
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

169 SATSA PÅ CYKELTURISM

En av de turistnäringar som växer allra snabbast i Europa är cykelturismen, men i Göteborg har vi hittills fokuserat främst på pendelcykling och vardagscykling. För att utveckla Göteborg som en cykelstad ska vi därför göra en särskild satsning på cykelturism.

Ansvarig: Göteborg & Co

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 2 Minskade utsläpp av koldioxid
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

STADSNÄRA ODLING

Att underlätta för odling och öka den lokala livsmedelsproduktionen har många positiva effekter till exempel på den biologiska mångfalden och upplevelsen av en attraktiv stad. Det bubblar redan av initiativ runt om i staden idag, men staden kan bli ännu grönnare såväl på marken som på väggar och tak.

170 ODLA MER I GÖTEBORG

Ett intensivt och viktigt arbete pågår med att stimulera stadsnära odling på kommunal mark. Odling i staden är även viktig på mark som inte ägs av kommunen. Vi ska kommunicera odlandets fördelar till invånarna och erbjuda en möjlighet att delta.

Ansvarig: Fastighetsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 2 Frisk luft
- 25 Ekologisk odling
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

171 SKAPA ETT NÄTVERK FÖR AKTÖRER INOM STADSNÄRA ODLING

Intresset för stadsnära odling växer rekordsnabbt och många olika aktörer är inblandade. Vi ska starta ett nätverk där offentliga, privata och frivilliga aktörer kan träffas och utbyta erfarenheter, berätta om aktuella projekt och ta hand om nya idéer.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 25 Ekologisk odling
- 29 Attraktiv bebyggelsestruktur

GÖTEBORGS STAD GÅR FÖRE

Göteborg ska bli en föregångare i miljöfrågor och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat och miljöproblem. Därför måste vi påbörja förändringsarbetet hos oss själva, dels för att vi trovärdigt ska kunna påverka andra och dels för att vi är en stor organisation med betydande miljöpåverkan.

Göteborgs Stads verksamheter har olika karaktär och olika uppdrag vilket innebär stora utmaningar. Men det ger oss också goda möjligheter att skapa rutiner som gör det enklare för oss att göra rätt och därmed kunna minska vår miljöpåverkan.

KAPITLET'S BERÖRDA MÅL:

Budgetens prioriterade mål:

- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad
- Staden ska bättre möta göteborgarnas bostadsbehov
- Det hållbara resandet ska öka
- Resurshushållningen ska öka
- Främja den biologiska mångfalden
- Barns fysiska miljö ska bli bättre

Miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- God bebyggd miljö

STÖDJANDE ÅTGÄRDER TILL HELA KAPITLET

172 INFÖR MILJÖLEDNINGSSYSTEM ELLER MILJÖCERTIFIERING I ALLA KOMMUNENS VERKSAMHETER

Det ska finnas ett systematiskt och långsiktigt miljöarbete i alla kommunens verksamheter för att identifiera och minska verksamhetens miljöpåverkan på ett strukturerat sätt. I pedagogisk verksamhet kan med fördel en certifiering med pedagogisk inriktning väljas.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

”

Vi som har verksamheter med mycket direktkontakter med göteborgarna måste ligga i framkant och ha bra ordning på vårt eget miljöarbete. Annars är vi inte trovärdiga.

/ Pähr Nyström, direktör Stadsdelsförvaltningen Centrum

173 KONSEKVENSBEDÖM DETALJPLANER OCH ANDRA PROJEKT GENTEMOT MILJÖMÅLEN

Göteborgs Stad tar fram många olika styrdokument, i form av planer, program, policies och strategier. Det är viktigt att dessa underlättar möjligheten att nå miljömålen. Därför ska varje styrdokument som påverkar de lokala miljömålen konsekvensbedömas gentemot dessa.

Ansvarig: Byggnadsnämnden, Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

Alla

174 UTVECKLA EN STÖDFOND FÖR KLIMATPROJEKT

En möjlig utveckling av både det befintliga klimatkompensationsprogrammet för tjänsteresor och förslaget om klimatkompensation för fastighetsenergi är att alla insamlade pengar läggs i en gemensam pott och utgör underlag för en stödfond till bra klimatprojekt.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

175 UTBILDA KOMMUNENS PERSONAL OM MILJÖMÅLEN

Vi ska utbilda kommunens personal för att öka kunskapen om miljömålen och miljöpåverkan. Utbildningen ska vara inriktad mot de miljöfrågor som berör de områden man jobbar med.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

”

Stadsdelarna är duktiga på att öka andelen miljömåltider. Vi andra måste följa deras exempel - i vår dagliga verksamhet, men också vid evenemang och konferenser
/ Christina Börjesson, direktör Miljöförvaltningen

MILJÖMÅLTIDER

Enligt Göteborgs Stads definition är en miljömåltid baserad på miljömärkta och etiskt märkta råvaror. Den är säsongsanpassad och rik på grönsaker och baljväxter. Fisken i måltiden kommer från hållbara bestånd och är inte rödlistad. Lika viktigt som valet av råvaror är att inte slänga mat. Arbetet med miljömåltider har bland annat resulterat i att andelen ekologiska matvaror har ökat och att personal har fått utbildning i att minska matsvinnet. Som ett ytterligare steg i ska vi bli först med att servera 100 procent ekologiskt kött i våra verksamheter. Dessutom finns ett uppdrag i Göteborgs Stads budget för 2013 att andelen miljömåltider ska öka till minst 50 procent under mandatperioden. Vi har kommit långt, men vi kan komma längre. Maten står för en stor del av vår miljöpåverkan och därför behöver vi fortsätta jobba med att öka andelen miljömåltider.

176 TA FRAM PEDAGOGISKT MATERIAL OM MATENS MILJÖPÅVERKAN

Vi ska ta fram ett koncept för en miljömåltidsrecepttävling för elever, kallat Bönor bygger biceps. Syftet är att göra elever medvetna om matens påverkan från jord till bord samt att öka samverkan mellan måltidsorganisationen och den pedagogiska verksamheten i stadsdelarna.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 25 Ekologisk odling

177 UTBILDA MÅLTIDSPERSONAL I VEGETARISK MATLAGNING

Måltidspersonal inom Göteborgs Stad ska få erbjudande om att delta i en kurs i vegetarisk matlagning. Kursen ska inspirera till att laga mer vegetariska rätter i kommunens verksamheter vilket i förläggningen innebär mindre klimatpåverkan.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan

178 UPPHANDLA FLER EKOLOGISKA LIVSMEDEL

All potatis, lök, morötter, fil och yoghurt som upphandlas av Göteborgs Stad ska vara ekologisk.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 25 Ekologisk odling

179 ÖKA UTBUDET AV EKOLOGISKT OCH VEGETARISKT PÅ KOMMUNALA RESTAURANGER OCH CAFÉER

Alla kommunala verksamheter som riktar sig till allmänheten och som i egen regi eller via entreprenörer serverar livsmedel ska erbjuda ekologiska och vegetariska alternativ.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 25 Ekologisk odling

ENERGIEFFEKTIVISERING I KOMMUNALA VERKSAMHETER

Energianvändningen i den bebyggda miljön bidrar i stor utsträckning till Göteborgs klimatpåverkan. Nyproduktionen av bostäder är långsam och därför finns den största möjligheten till mer energieffektiva byggnader i att renovera den befintliga bebyggelsen. El står för en stor del av energianvändningen i de kommunala bostadsbolagen. Belysning i allmänna utrymmen, ventilation och tvättstugor är områden där bostadsbolagen kan påverka användningen av el genom effektiviseringsåtgärder.

180 TYDLIGGÖR KALKYLFÖRUTSÄTTNINGARNA VID MILJÖ- OCH ENERGIÅTGÄRDER

Idag är det inte möjligt för stadens förvaltningar och bolag att genomföra vissa tyngre miljö- och energiinvesteringar då man är låst vid en viss kalkylränta och avkastningskrav. Eftersom staden vill gå före i omställningen är det nödvändigt att skapa de ekonomiska förutsättningarna för förvaltningar och bolag att göra sådana investeringar.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

181 UTRED ETT SYSTEM FÖR KLIMATKOMPENSATION FÖR FASTIGHETSENERGI

I Göteborgs stad arbetar vi idag med en kommunintern klimatkompensation för koldioxidutsläpp vid tjänsteresor. Denna åtgärd handlar om att utreda om en liknande modell även går tillämpa på fastighetsenergi. Åtgärden skulle leda till minskad energianvändning och minskade koldioxidutsläpp.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

182 ENERGIEFFEKTIVISERA DET BEFINTLIGA BOSTADSBESTÅNDET

Enligt stadens energieffektiviseringsstrategi ska de kommunala bostadsbolagen minska energianvändningen per kvadratmeter i bostadsbeståndet med 15 procent till 2020 jämfört med basåret 2009. Effektiviseringen ska uppnås genom bland annat tilläggsisolering, mer effektiv ventilation och mer energieffektiva fönster.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

”

Vi ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och boenden, där energieffektiviteten är självklar.
/ Rickard Nilsson, direktör Lokalförvaltningen

183 EFFEKTIVISERA UTOMHUSBELYSNINGEN

Inom Framtiden finns 25 000 belysningskällor utomhus. Åtgärden går ut på att identifiera och vid behov bygga bort de belysningskällor som innehåller kvicksilver och uppgradera armaturer och armaturplacering för ökad trygghet och eleffektivisering.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 31 Minskad energianvändning

184 EFFEKTIVISERA INOMHUSBELYSNINGEN

Inom Framtiden finns ca 1 800 byggnader som alla har ett antal trapphus och våningsplan. Åtgärden handlar om att belysning ska uppgraderas i samband med underhåll då vi gör eventuell komplettering av styrning samt effektivisering och utbyte av kvicksilverarmaturer sker.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 31 Minskad energianvändning

185 EFFEKTIVISERA FLÄKTAR OCH PUMPAR

Åtgärden handlar om att byta till effektivare fläktar, motorer och pumpar samt att göra en översyn av drifttider och styrning. Behovet av ventilation varierar kraftigt i olika typer av byggnader och genom att ta hänsyn till den enskilda byggnadens behov kan användningen av fläktar och pumpar optimeras.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

186 EFFEKTIVISERA TVÄTTSTUGEANVÄNDANDET

Förutsättningar för el-effektivisering av tvättstugor är svårbedömt utan att en riktig inventering är utförd. Besparingspotentialen ligger troligen både i tekniska lösningar och beteendeförändringar. Åtgärden går ut på att utreda besparingspotentialen och metoder att genomföra detta.

Ansvarig: Framtiden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

”

Låg energianvändning i våra fastigheter och därmed minskad klimatpåverkan har hög prioritet både i förvaltning och nyproduktion. Vi ligger i framkant med flera utvecklingsprojekt där stora besparingar identifierats och genomförts

/ Anneli Snobl, VD Framtiden

187 AVVECKLA KYLMASKINER

För att minska elanvändningen för kylning ska befintliga kylmaskiner bytas ut mot fjärrkyla i så stor utsträckning som möjligt.

Ansvarig: Älvstranden Utveckling

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 31 Minskad energianvändning

RESOR OCH TRANSPORTER

Miljöpåverkan från resor och transporter inom staden behöver minskas. Många förvaltningar och bolag jobbar med detta redan idag genom ökad användning av förnyelsebara drivmedel och miljöfordon, utbildning i sparsam körning och kollektivtrafikkort för tjänsteresor.

188 INFÖR MILJÖSTYRANDE RESEPOLICYS

Det finns ett beslut från kommunfullmäktige att alla förvaltningar och bolag ska ha en resepolicy. Den fastställda resepolicy ska styra mot miljöanpassat och trafik-säkert resande och syftet är att minska antalet tjänsteresor med bil och flyg. Denna åtgärd handlar dels om att bättre följa upp det resande som görs i Göteborgs Stad och dels om att säkerställa att alla nämnder och styrelser har fastställt en miljöstyrande resepolicy.

Ansvarig: Trafiknämnden, Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

189 UTSE EN MOBILITETSANSVARIG

En av de allra viktigaste åtgärderna för att effektivisera en förvaltnings eller bolags resor och fordon är att det finns en ansvarig person som samordnar sådana frågor. Åtgärden handlar om att alla förvaltningar och bolag ska utse en mobilitetsansvarig.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

190 TA BORT GRATIS PARKERING FÖR PERSONALEN

Studier har visat att anställda som inte betalar för att parkera sin privata bil vid arbetsplatsen är mer benägna att ta bilen till arbetet jämfört med dem som betalar för arbetsplatsparkeringen. Alla stadens förvaltningar och bolag ska ta ut marknads-mässiga priser för parkering vid arbetsplatsen av samtliga anställda.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

191 UNDERLÄTTA FÖR KOMMUNANSTÄLLDA ATT ARBETA FRÅN ANNAN ORT

Vi ska uppmuntra personalen inom Göteborgs Stad att när så är möjligt arbeta på distans och underlätta för detta. Åtgärden går ut på att utreda vilka förutsättningar som krävs för att minska arbetsresandet.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid
- 2 Lägre halter av partiklar
- 3 Lägre halter av kvävedioxid
- 33 God ljudmiljö

192 SAMORDNA FORDONSPOOLER INOM GÖTEBORGS STAD

Många verksamheter har idag en bil för att man behöver ha den då och då. Det finns därmed ett antal fordon som skulle kunna tas bort och ett antal resor som skulle kunna minskas genom samordning. En del av lösningen är att införa fordonspooler i fler av våra verksamheter. Det finns redan idag ett antal fordonspooler i Göteborgs Stad som har minskat det totala antalet fordon. Vi ska samordna dessa ytterligare och arbeta aktivt för att skapa fler.

Ansvarig: Gatubolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid

193 HANDLA UPP TRANSPORTER SEPARAT FRÅN VAROR

När en vara upphandlas så kallat fritt levererad kan inga krav ställas annat än på själva varan och därmed kan leveransen utföras utan specifika miljökrav. Genom att upphandla varor och leveranser separat optimeras varuflödena. Därför ska vi i större utsträckning göra sådana separata upphandlingar.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid

194 KÖP IN FLER MILJÖFORDON

Göteborgs Stad har antagit ambitiösa mål kring miljöfordon. Arbetet med att nå dessa mål ska fortsätta. Miljöfordon ska därför alltid efterfrågas i upphandlingar när sådana fordon finns tillgängliga.

Ansvarig: Trafiknämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Minskade utsläpp av koldioxid

AVFALLSHANTERING

Många verksamheter inom Göteborgs Stad arbetar redan med resurshushållning inom avfallshantering enligt tidigare beslutade planer och mål för området. Det görs till exempel genom information, utbildning, arbete med att minska matsvinn, tillsyn och praktiska lösningar för en bra avfallshantering.

195 FÖRBÄTTRA RESURSHUSHÅLLNINGEN I GÖTEBORGS STADS VERKSAMHETER

I Sverige har vi haft stadigt växande avfallsmängder så länge som vi har kunnat mäta. Detta är en trend som måste brytas. I ett hållbart samhälle måste vi kunna ha ekonomisk tillväxt utan att avfallsmängderna ökar. Staden ska vara förebilder. I det vi gör har vi göteborgarnas fokus. Där medborgarna möter Göteborgs Stad ska de mötas av verksamheter som tydligt resurshushåller med sitt avfall.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

196 KVALITETSSÄKRA INSAMLINGEN AV FARLIGT AVFALL

Vi ska öka kunskapen hos nyckelpersoner inom staden kring vad som är farligt avfall och elektroniskrot och hur det ska sorteras och hanteras. Vidare ska vi säkerställa att alla har bra rutiner för att förhindra att det farliga avfallet hamnar fel.

Ansvarig: Kretsloppsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

197 SORTERA UT MATAVFALL

I många av Göteborgs Stads soprum sorteras idag inte matavfallet ut separat utan lämnas till förbränning. Att göra biogas av matavfallet och återföra näringen till jordbruksmark är miljömässigt bättre än avfallsförbränning. Därför ska Göteborgs Stad verksamheter och bolag sortera ut allt matavfall.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

198 ERBJUD AVFALLSUTBILDNING TILL NYCKELPERSONER

I frågor som rör avfallshanteringen och andra frågor som berör våra byggnader är lokalvårdare och vaktmästare nyckelpersoner. De ska erbjudas en avfallsutbildning som ger en bredare förståelse för miljönyttan med deras insatser och praktiska detaljkunskaper kring hantering av avfallet.

Ansvarig: Stadsdelsnämnderna

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

199 INVENTERA OCH UTVECKLA VERKSAMHETERNAS AVFALLSÅTERVINNING

En inventering och kartläggning av verksamheternas avfallsåtervinning ska genomföras i alla stadsdelar. För att utveckla och förbättra fysiska brister ska omfattning av bristerna och tillhörande kostnader tas fram.

Ansvarig: Lokalnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

200 UTVÄRDERA OCH FÖLJ UPP KOMMUNENS BYTESSIDA FÖR MÖBLER

Inom kort startar en intern bytessida för möbler. Vi ska utvärdera användningen av denna och följa upp effekten av den.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KEMIKALIER I KOMMUNALA VERKSAMHETER

Göteborgs Stad ska vara en föregångare i kemikaliearbetet och så långt som möjligt arbeta för att minimera användningen av farliga kemikalier i varor och produkter. Därför arbetar vi nu med att ta fram en kemikalieplan för staden. Nedanstående förslag till konkreta åtgärder kommer från arbetet med kemikalieplanen:

201 TA FRAM ETT IT-STÖD FÖR REGISTRERING OCH KONTROLL AV KEMISKA PRODUKTER

Ett it-baserat stöd ska tas fram för registrering och kontroll över användning av kemiska produkter för alla kommunens verksamheter. Det innebär att alla verksamheter inom Göteborgs Stad får ansvaret för att förteckna sin kemikalieanvändning och att vi får en samlad bild över vilka kemikalier som används.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

202 TA FRAM GEMENSAMMA KRITERIER FÖR BEDÖMNING AV KEMISKA ÄMNEN

Vi ska ta fram gemensamma kriterier för bedömning av vilka kemiska ämnen som ska fasas ut och vilka som kan användas.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

203 PRIORITERA VARUGRUPPER SOM ÄR VIKTIGAST FÖR UTFASNINGSPÅRBEJDET

Även varor som kan köpas genom våra upphandlade leverantörer kan innehålla kemikalier som vi vill fasa ut och som till exempel inte ska finnas i barns vardag. Vi ska prioritera att fasa ut varugrupper som är förknippade med miljömålet Minskade gifter i barns vardag.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

204 UTBILDA OM INKÖP AV KEMISKA PRODUKTER OCH VAROR

I samband med införandet av kemikalieplanen ska vi erbjuda utbildningsinsatser inom it-stödet och om viktiga val vid inköp. Vid inköp av kemiska produkter och varor finns ett ansvar att välja en så miljöanpassad produkt som möjligt enligt miljöbalkens hänsynsregler.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

205 FÖLJ UPP OCH KONTROLLERA AV KEMIKALIEARBETET

Införandet av kemikalieplanen kräver en organiserad uppföljning och intern kontroll av Göteborgs Stads kemikaliearbete och ett vägledande ”inköpsråd” som kan bidra med bedömningen av farliga ämnen i kemiska produkter och varor. Åtgärden handlar om att vi ska bygga upp en sådan organisation.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 8 Minskade gifter i barns vardag
- 9 Utfasningsämnen

UPPHANDLING

Göteborgs Stad upphandlar årligen varor och tjänster för stora belopp. Att ställa miljökrav i den kommunala upphandlingen av varor och tjänster ger oss stora möjligheter att minska vår miljöpåverkan. Redan idag ställs miljökrav på vissa varor och tjänster som exempelvis byggnadsmaterial, livsmedel, fordon och träprodukter. Men det finns mycket kvar att jobba med. Miljökraven i upphandlingen bör vara ledande och överordnade priset. Kraven behöver bli skarpare och det måste bli lättare för beställaren att i inköpssystemet hitta de produkter som är mest miljövänliga. Göteborgs Stad har ett stort ansvar som konsument och har en stor möjlighet att påverka.

206 MINSKA UTBUDET I WINST

Vårt webbaserade inköpssystem Winst innehåller verktyg för bedömning av vilka produkter i utbudet som är aktuella för avrop. Idag är utbudet i Winst i princip obegränsat. Vi ska minska utbudet i Winst för att det ska gå enklare att kontrollera produkternas miljöbelastning.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

207 TYDLIGGÖR MILJÖMÄRKTA PRODUKTER I WINST

Idag är det frivilligt för varje leverantör att ange i Winst om produkten har någon miljömärkning. Det ska istället vara obligatoriskt att tydliggöra produktens miljöprestanda där det är möjligt, med hjälp av allmänt vedertagna märkningar eller annan beskrivning. Det ska också vara enkelt att söka efter miljömärkta produkter i Winst.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

208 HA ETT TYDLIGARE MILJÖFOKUS I UTBILDNINGEN OM WINST

I den utbildning som Göteborgs Stads personal får i Winst ska mer fokus ligga på att berätta hur man hittar miljömärkta produkter samt fördelarna med att välja dessa.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

209 STÄLL ÖKADE KRAV PÅ KLIMATHÄNSYN VID UPPHANDLING OCH INKÖP

Göteborgs Stad upphandlar varor och tjänster för stora belopp årligen, vilket även innebär en stor klimatpåverkan. Vi ska göra en strategisk satsning för att minska denna klimatpåverkan genom att kartlägga vad som görs idag, vad som är möjligt att göra och sätta upp ett regelverk kring upphandling.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan

210 GENOMFÖR INKÖPSUTBILDNINGAR MED MILJÖFOKUS

Alla varor och tjänster köps inte in via upphandlade ramavtal utan en stor del köps in "fritt" av respektive verksamhet. Alla som gör inköp ska få utbildning om vilka krav som kan och ska ställas på produkter och tjänster gällande miljöanpassning och etisk hänsyn.

Ansvarig: Upphandlingsbolaget

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

211 TA FRAM GEMENSAMMA INKÖPSMALLAR SOM FRÄMJAR MILJÖANPASSADE INKÖP

Vi ska ta fram gemensamma inköpsmallar som underlättar för att göra miljöanpassade inköp i Winst.

Ansvarig: Stadsdelsnämnderna

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan
- 4 Giftfri miljö
- 30 Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- 31 Minskad energianvändning

212 KÖP URSPRUNGSMÄRKT EL

Alla Göteborgs Stads nämnder och styrelser ska köpa ursprungsmärkt el, motsvarande Bra Miljöval för att minska användningen av fossila råvaror i elproduktionen.

Ansvarig: Alla

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 1 Begränsad klimatpåverkan

LÄRANDE FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Barnen och de unga är Göteborgs framtid. Enligt Göteborgs Stads budget för 2013 ska skolan förstärka samhällsgemenskapen och skapa förståelse för naturens begränsningar och möjligheter. I läroplanerna för förskola och skola uppmanas alla skolor och förskolor att arbeta med lärande för hållbar utveckling. Idag pågår arbete med bland annat utomhuspedagogik, pedagogiska odlingsträdgårdar och olika former av pedagogiskt stödmaterial för att bidra till arbetet med lärande för hållbar utveckling.

213 ETABLERA EN NATURSKOLA I GÖTEBORG

Vi ska etablera en naturskoleverksamhet i Göteborg. En naturskola i Göteborg behöver nödvändigtvis inte vara en fysisk plats utan kan byggas kring en grupp pedagoger med särskild inriktning mot utomhuspedagogik. Naturskolans uppdrag blir att erbjuda klassbesök och lärarfortbildning med ett särskilt fokus på undervisning utomhus.

Ansvarig: Stadsdelsnämnderna, Kulturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

214 TA FRAM EN WEBBSIDA FÖR PEDAGOGER MED MATERIAL OM HÅLLBAR UTVECKLING

Vi ska skapa en webbsida där vi samlar det pedagogiska material och de möjligheter till studiebesök som erbjuds av både kommuninterna och externa verksamheter. Webbsidan ska rikta sig till pedagoger och syftar till att ge alla samma möjligheter att utnyttja det stöd som finns för att jobba med miljö och hållbar utveckling.

Ansvarig: Utbildningsnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

Alla

215 SKAPA FLER UTEKLASSRUM

Vi ska skapa fler uteklassrum och underhålla och marknadsföra de som redan finns. Åtgärden är viktig för att skapa fysiska förutsättningar för utelektioner och skolutflykter.

Ansvarig: Park- och naturnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

216 FLYTTA UT UNDERVISNINGEN

För att öka förståelsen för sambanden i naturen är det viktigt att barn och elever inte bara får undervisning inne i klassrummet, utan även möjlighet att uppleva naturen med alla sinnen. Alla barn och elever ska därför få minst två utelektioner per termin.

Ansvarig: Stadsdelsnämnderna

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 16 Tillgängliga sjöar och vattendrag
- 21 Tillgänglig kust och skärgård
- 24 Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- 26 Tillgängliga skogar
- 36 Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

217 GENOMFÖR NATURPEDAGOGISKA PROJEKT FÖR SKOLOR OCH FÖRSKOLOR

Under 2010 pågick ett naturpedagogiskt projekt om dagfjärilar på Göteborgs skolor och förskolor. Vi ska göra fler liknande projekt riktat mot förskolor, skolor och allmänhet, nu kring andra organismer, t.ex. grodor och salamandrar, snäckor och musslor samt kring livet i död ved.

Ansvarig: Miljö- och klimatnämnden

MILJÖMÅL/DELMÅL

- 34 Varierat landskap med rik biologisk mångfald

REGISTER: ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

REGISTER: ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

I registret framgår vilka åtgärder som respektive nämnd eller styrelse är ansvarig för. I handlingsplanen, den orangea delen, finns åtgärderna beskrivna. Varje åtgärd beskrivs dessutom mer utförligt i bilagan till miljöprogrammet. Med hjälp av åtgärdsnumret som står framför åtgärdsnamnet kan du enkelt hitta åtgärden både i handlingsplanen och i bilagan.

ALLA NÄMNDER OCH STYRELSE

172	Inför miljöledningssystem eller miljöcertifiering i alla kommunens verksamheter	79
173	Konsekvensbedöm detaljplaner och andra projekt gentemot miljömålen	79
175	Utbilda kommunens personal om miljömålen	80
188	Inför miljöstyrande resepolycys.....	84
189	Utse en mobilitetsansvarig	84
190	Ta bort gratis parkering för personalen.....	84
195	Förbättra resurshushållningen i Göteborgs Stads verksamheter	86
197	Sortera ut matavfall.....	86
212	Köp ursprungsmärkt el.....	90

BUSINESS REGION GÖTEBORG

2	Ta fram ett hållbarhetsindex för företag.....	26
3	Utveckla Green Gothenburg-konceptet	26

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

BYGGNADSNÄMNDEN

19	Beakta fjärrvärmeförsörjning vid nybyggnation.....	32
31	Utvärdera och vid behov skärp Göteborgs Stads parkeringstal	37
35	Planera all större nybyggnation nära kollektivtrafik, cykelbanor och service	38
106	Förhindra etablering och utvidgning av miljöfarlig verksamhet i vattenskyddsområdet.....	59
109	Utöka mätningar av grundvattnet.....	60
121	Upprätta marina biotopskydd.....	64
129	Anlägg en demonstrationsanläggning för trög dagvattenavledning.....	67
130	Ersätt kulverteringar med öppna vattendrag	67
131	Skapa fler vattenspeglar i staden.....	67
149	Skapa tillfälliga grönytor	72
152	Skapa nätverk av mindre parker i Älvstaden	73
154	Anlägg ”jubileumsparken” – en ny stadspark i Frihamnen	74
155	Skydda Slottsskogen långsiktigt	74
173	Konsekvensbedöm detaljplaner och andra projekt gentemot miljömålen	79

Se även ”Alla nämnder och styrelser” sid. 93

FASTIGHETSNÄMNDEN

18	Fortsätt arbetet för skärpning av Boverkets byggregler	32
32	Särskilj parkeringsplatser från hyres/boendekostnaden	37
89	Ta fram upphandlingskrav för utsläpp från arbetsmaskiner vid byggnationer.....	55
100	Inför en ”masshanteringsfunktion” i kommunen	57
101	Sammanställ kunskaps- och prioriteringsunderlag om förorenade områden på kommunägd mark.....	58
112	Öka den biologiska mångfalden med hjälp av betesdjur	61
115	Upprätta miljöstyrande arrendeavtal.....	62
117	Underlätta miljöstöd till små jordbruk.....	63
118	Upprätta naturvårds- och skötselavtal för privata markägare	63
119	Utöka skyddet av skogsmark.....	64
120	Öka andelen död ved vid skogsavverkning.....	64
123	Anpassa erosionsskydd utmed vattendrag	64
136	Bedriv skogsbruk som minskar försurande effekter	69
149	Skapa tillfälliga grönytor	72
162	Köp in markområden för friluftsliv.....	76
170	Odla mer i Göteborg	78

Se även ”Alla nämnder och styrelser” sid. 93

FRAMTIDEN

71	Skapa fysiska förutsättningar för återbruk och återvinning.....	48
102	Genomför åtgärder för att minska radonhalter.....	58
103	Ställ krav på uppföljande radonmätning i radonhus	58
104	Informera boende i radonhus	59
105	Ta fram en rutin för radonmätning vid ny- och ombyggnation.....	59
182	Energieffektivisera det befintliga bostadsbeståndet	82
183	Effektivisera utomhusbelysningen.....	82
184	Effektivisera inomhusbelysningen.....	83
185	Effektivisera fläktar och pumpar.....	83
186	Effektivisera tvättstugeanvändandet	83

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

FÄRDTJÄNSTNÄMNDEN

65	Använd flexlinjen för minskat fritidsresande med bil.....	46
----	---	----

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GATUBOLAGET

192	Samordna fordonspooler inom Göteborgs Stad	85
-----	--	----

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GOT EVENT

74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49
----	---	----

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GRYAAB

80	Arbeta för hygienisering av avloppsslam.....	51
132	Öka kunskapen om oönskade ämnen i avloppsvatten.....	67
137	Utöka reningen av kväve på avloppsreningsverket.....	69

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GÖTEBORG & CO

56	Utveckla en cykelapp	43
145	Marknadsför grönområden samt större natur- och rekreationsområden.....	71
168	Utveckla Göteborg till en hållbar destination	77
169	Satsa på cykelturism.....	78

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GÖTEBORG ENERGI

15	Hjälp göteborgarna till en energieffektiv livsstil.....	31
76	Gör biogas av gräs och annat biologiskt avfall	49

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GÖTEBORGS HAMN

83	Inför miljödifferenterad hamnavgift	52
92	Inför lukt- och kolvätefilter vid utlastning av tjockolja	55
135	Etablera en tankanläggning för flytande naturgas (LNG) i Göteborgs Stad	68

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

GÖTEBORG VATTEN

128	Separera dagvatten och spillvatten inom fastighet.....	66
129	Anlägg en demonstrationsanläggning för trög dagvattenavledning.....	67
130	Ersätt kulverteringar med öppna vattendrag	67
104	Skapa fler vattenspeglar i staden.....	67
138	Minska utsläppen av spillvatten	69
139	Ta fram en plan för utbyggnad av VA-ledningssystem	69

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

IDROTTS- OCH FÖRENINGSNÄMNDEN

41	Arbeta för ökad samåkning på fritiden	40
74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

KONSUMENTNÄMNDEN

12	Informera företag om energieffektiviseringsstöd.....	30
14	Installera energimätare i bostäder	31
16	Utveckla energirådgivningen	31

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

KRETSLOPPSNÄMNDEN

67	Utveckla kommunens återvinningscentraler till kretsloppsparker.....	47
68	Utveckla mini-återvinningscentraler.....	47
70	Inkludera avfallshantering i den fysiska planeringen	48
72	Öka insamlingen av textilier	48
77	Ta fram åtgärder för ökad insamling av elektronik och farligt avfall	50
78	Ta fram en gemensam inriktning om slamhantering för hela Göteborg	51
81	Utred hållbar återföring av fosfor	51
107	Ta fram en regional vattenförsörjningsplan	59
109	Utöka mätningar av grundvattnet.....	60
126	Ta fram en plan för dagvattenhantering i Göteborg	65
128	Separera dagvatten och spillvatten inom fastighet.....	66
130	Ersätt kulverteringar med öppna vattendrag	67
131	Skapa fler vattenspeglar i staden.....	67
132	Öka kunskapen om oönskade ämnen i avloppsvatten.....	67
196	Kvalitetssäkra insamlingen av farligt avfall.....	86

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

KULTURNÄMNDEN

74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49
213	Etablera en naturskola i Göteborg.....	90

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

LISEBERG

74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49
----	---	----

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

LOKALNÄMNDEN

103	Ställ krav på uppföljande radonmätning i radonhus	58
105	Ta fram en rutin för radonmätning vid ny- och ombyggnation.....	59
127	Anlägg gröna tak på kommunens fastigheter	66
199	Inventera och utveckla verksamheternas avfallshantering.....	87

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

MILJÖ- OCH KLIMATNÄMNDEN

1	Ta fram en vision för Göteborgs miljöarbete	26
4	Utveckla projekt Leva Livet.....	27
5	Delta i EU-projektet Pact Cities.....	28
6	Tillhandahåll en digital tjänst för minskad klimatpåverkan.....	28
7	Beräkna och följ upp ekologiska fotavtryck per primärområde.....	28
8	Delta i arbetet med en regional livsmedelsstrategi	29
9	Ta fram en lokal livsmedelsstrategi.....	29
11	Samordna Göteborgs Stads energitjänster till företagskunder.....	30
13	Bedriv tillsyn för minskad energianvändning	30
17	Ta fram ett komplement till "Program för miljöanpassat byggande"	32
36	Utred koldioxidbaserad landningsavgift på Göteborg City Airport.....	38
38	Bedriv tillsyn på transportintensiva verksamheter	39
69	Verka för minskad moms på reparationstjänster	48
75	Öka tillsynen av verksamheters avfallshantering.....	49
79	Förbjud slamspridning i vattenskyddsområdet	51
90	Vidareutveckla luftappen	55
91	Verka för minskade utsläpp från oljeindustrin	55
93	Verka för fler försäljningsställen av alkylatbensin	56
94	Informera fritidsbåtagare om deras miljöpåverkan.....	56
95	Kontrollera tillsatser i livsmedel	56
96	Kontrollera potentiellt skadliga förpackningsmaterial.....	56
97	Öka tillsynen och analyserna av kemikalier i konsumentvaror.....	57
98	Genomför en konsumentkampanj för att öka kunskapen om farliga kemikalier.....	57
99	Begär kemikalieredovisning från anmälningspliktiga verksamheter	57
108	Ta fram en plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning	60

MILJÖ- OCH KLIMATNÄMNDEN

111	Ta fram en naturvårdsstrategi.....	61
124	Ta fram en strategi för bevarandeåtgärder för dagfjärilar i Göteborg	65
133	Genomför en miljökampanj på båtmässan.....	68
134	Utveckla en app om miljövänligt beteende i skärgården	68
140	Minska utsläppen av toalettavfall från fritidsbåtar genom tillsyn.....	70
141	Intensifiera tillsynen av jordbruk	70
142	För dialog med länsstyrelsen om nya villkor för industriers utsläpp till vatten	70
144	Fastställ en grönytefaktor för Göteborg	71
171	Skapa ett nätverk för aktörer inom stadsnära odling.....	78
174	Utveckla en stödfond för klimatprojekt	80
176	Ta fram pedagogiskt material om matens miljöpåverkan	80
177	Utbilda måltidspersonal i vegetarisk matlagning.....	81
179	Öka utbudet av ekologiskt och vegetariskt på kommunala restauranger och caféer.....	81
180	Tydliggör kalkylförutsättningarna vid miljö- och energiåtgärder.....	81
181	Utred ett system för klimatkompensation för fastighetsenergi	82
200	Utvärdera och följ upp kommunens bytessida för möbler	87
201	Ta fram ett it-stöd för registrering och kontroll av kemiska produkter	87
202	Ta fram gemensamma kriterier för bedömning av kemiska ämnen.....	87
203	Prioritera varugrupper som är viktigast för utfasningsarbetet	88
204	Utbilda om inköp av kemiska produkter och varor.....	88
205	Följ upp och kontrollera kemikaliearbetet	88
217	Genomför naturpedagogiska projekt för skolor och förskolor.....	91

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

PARKERINGSBOLAGET

33	Skapa attraktivare parkeringshus	37
151	Ersätt parkeringsplatser vid kanalerna med aktivt stadsliv och grönska	73

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

PARK- OCH NATURNÄMNDEN

10	Utveckla allmän odling av frukt och bär.....	29
53	Samordna drift och underhåll av cykelbanor	43
74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49
112	Öka den biologiska mångfalden med hjälp av betesdjur	61
113	Restaurera historisk ängsmark	62
114	Ta fram en strategi för restaurering och anläggning av våtmarker	62
116	Komplettera kartläggningen av kulturhistoriskt värdefulla odlingslandskap	62
120	Öka andelen död ved vid skogsavverkning.....	64
122	Genomför fiskevårdande åtgärder.....	64
123	Anpassa erosionsskydd utmed vattendrag	64
125	Anlägg planteringar som gynnar fjärilar.....	65
143	Placera ut fler sopmajor och bajamajor vid havet	70
146	Anställ kommunala naturguider.....	72
147	Inventera bostadsnära parker.....	72
148	Utveckla bostadsnära parker	72
149	Skapa tillfälliga grönytor	72
150	Plantera fler träd i stadsmiljön	73
152	Skapa nätverk av mindre parker i Älvstaden	73
153	Utveckla och skydda stadsdelsparker	73
154	Anlägg ”jubileumsparken” – en ny stadspark i Frihamnen	74
160	Skapa en strandpromenad utmed Säveån.....	75
162	Ta fram ett friluftsprogram för Göteborg	75
163	Utveckla entréerna till de större natur- och rekreationsområdena	76
215	Skapa fler uteklassrum	91

Se även ”Alla nämnder och styrelser” sid. 93

STADSDELSNÄMNDERNA

74	Utöka källsorteringen på kommunens anläggningar för allmänheten	49
165	Inför badbussar.....	76
198	Erbjud avfallsutbildning till nyckelpersoner	86
211	Ta fram gemensamma inköpsmallar som främjar miljöanpassade inköp.....	90
213	Etablera en naturskola i Göteborg.....	90
216	Flytta ut undervisningen	91

Se även ”Alla nämnder och styrelser” sid. 93

TRAFIKNÄMNDEN

20	Ta fram en godstrafikplan	33
21	Samordna leveranser till och från byggprojekt	33
22	Etablera en kombiterminal.....	34
23	Sänk hastigheten i staden	35
24	Sänk hastigheten på infartslederna	35
25	Skapa fler gångfartsgator i centrum.....	36
26	Gör om Linnégatan till cykelfartsgata	36
27	Minska arbetsplatsparkeringen	36
28	Höj kostnaden för boendeparkering på gatan	36
29	Verka för möjligheten att ta ut parkeringsavgifter på privat tomtmark.....	37
30	Utvärdera och vid behov skärp Göteborgs Stads parkeringspolicy	37
34	Upprätta fler gröna transportplaner.....	38
37	Verka för att använda trängselskatten som stöd för hållbart resande.....	39
39	Utveckla kombinerat reskort.....	39
40	Initiera projekt för utveckling av e-handelslogistik	39
42	Ställ krav på kyltransporter inom miljözonen.....	40
43	Bygg ett cykelresecentrum.....	40
44	Bygg en gång- och cykelbro över älven.....	41
45	Bygg supercykelbanor.....	41
46	Skapa fler cykelparkeringar	41
47	Förbättra framkomligheten för cyklister	41
48	Ta fram tydligare skyltning av cykelbanor.....	42
49	Verka för möjligheten att ta med cykel i kollektivtrafiken.....	42
50	Förbered för ett nytt låncykelsystem.....	42
51	Tillåt cykling på vägbana även om det finns cykelbana.....	42
52	Ta fram en synpunktshanterare för cyklister	43
53	Samordna drift och underhåll av cykelbanor	43
54	Följ upp skötseln av cykelbanor.....	43
55	Prioritera cykelbanorna vid snöröjning.....	43
56	Utveckla en cykelapp	43
57	Arbeta för ökad trafiksäkerhet vid skolor	44
58	Ta fram ett fotgängarprogram	44
59	Satsa på marknadsföring av bilpooler	44

TRAFIKNÄMNDEN

60	Verka för klimatanpassade reseavdrag.....	45
61	Inkludera fri kollektivtrafik i evenemangsbiljetter.....	45
62	Bygg ny spårvagnslinje mellan Ullevi och Järntorget	45
63	Bygg en automatbana på sträckan Korsvägen till Eriksberg	46
64	Utred möjligheten att bygga linbana	46
66	Ta fram en strategi för taxi.....	46
82	Reglera godstransporterna med lastbil till och från Göteborgs Hamn.....	52
84	Minska dubbdäcksanvändningen	53
85	Ta fram driftsöverenskommelser för nyplanerade områden/kvarter	53
86	Verka för differentierad trängselskatt för tunga fordon	53
87	Skapa koppling mellan luftmätningar och variabla hastighetsgränser.....	54
88	Tillämpa miljöanpassad halkbekämpning.....	54
110	Genomför åtgärderna i åtgärdsprogrammet för buller	60
151	Ersätt parkeringsplatser vid kanalerna med aktivt stadsliv och grönska	73
164	Förbättra tillgängligheten till parker och grönområden	76
166	Bygg en ekodukt över Björlandavägen.....	77
167	Bygg en ekodukt över Dag Hammarskiöldsleden mellan Slottsskogen och Änggårdsskogen	77
188	Inför miljöstyrande resepolycys.....	84
191	Underlätta för kommunanställda att arbeta från annan ort	85
194	Köp in fler miljöfordon	85

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

UPPHANDLINGSBOLAGET

178	Upphandla fler ekologiska livsmedel	81
193	Handla upp transporter separat från varor	85
206	Minska utbudet i Winst	89
207	Tydliggör miljömärkta produkter i Winst.....	89
208	Ha ett tydligare miljöfokus i utbildningen om Winst.....	89
209	Ställ ökade krav på klimathänsyn vid upphandling och inköp	89
210	Genomför inköpsutbildningar med miljöfokus.....	90

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

UTBILDNINGSNÄMNDEN

73	Starta upp Remida – ett kreativt återvinningscenter	49
214	Ta fram en webbsida för pedagoger med material om hållbar utveckling	91

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

ÄLVSTRANDEN UTVECKLING

129	Anlägg en demonstrationsanläggning för trög dagvattenavledning	67
156	Anlägg en badplats på Skeppsbron	74
157	Anlägg en badplats i Färjenäsparken	74
158	Skapa ett promenadvänligt och varierat upplevelsestråk mellan Nya Varvet och Gullbergsvass	75
159	Anlägg en bryggpromenad utmed Göta Älv	75
187	Avveckla kylmaskiner	83

Se även "Alla nämnder och styrelser" sid. 93

Dokumentets namn: Förslag till Miljöprogram för Göteborgs Stad med handlingsplan för 2013-2016

Detta dokument gäller för: Alla nämnder och styrelser i Göteborgs Stad

Dokumenttyp: Program

Fastställd/upprättad: Upprättad 2012

Beslutande: (Kommunfullmäktige)

Giltighetstid: 2020

Dokumentansvarig: Direktör Miljöförvaltningen

Dokumentinformation: Stadsövergripande styrdokument med handlingsplan för miljömålen

Senast reviderad: -

Version: Remissversion 2012-09-19

GÖTEBORGS STADS MILJÖPROGRAM

BILAGA TILL HANDLINGSPLANEN

1. TA FRAM EN VISION FÖR GÖTEBORGS MILJÖARBETE

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att Göteborg ska bli en föregångare i miljö och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem behövs en tydlig vision att kraftsamla kring.

Åtgärden går ut på att vi ska formulera en kort och kärnfull vision för Göteborgs miljöarbete som annat miljöarbete kan ta avstamp i. I detta ligger även hur vi vill uppfattas på miljöområdet. Det måste tas ett tydligt beslut på hög nivå för att få tyngd i visionen. I visionen ska det också finnas en tydlig koppling till miljöpolicyn. Visionen ska kunna vara vägledande för en del av de informationsprojekt/insatser som föreslås i miljöprogrammet.

I samband med att vi tar fram visionen ska vi även ta fram en strategi för hur vi ska få omgivningen att uppfatta Göteborg så som vi vill. Vi kan använda oss av kommunikationsstrategin (som håller på att tas fram av Stadsledningskontoret?) för att nå ut med budskapet.

Göteborg & Co arbetar under 2012 med en varumärkesstrategi med utgångspunkt i Göteborg som destination och en utveckling och utökat användande av "go:-manéret". Hållbarhet är en aspekt som på något sätt kommer att integreras.

EFFEKT

Miljöarbetet upplevs många gånger som spretigt idag och det tar mer resurser än nödvändigt inom Göteborgs Stad. En tydligare gemensam bild av vart vi ska och hur olika aktiviteter hänger ihop kommer att ge förutsättningar för ett effektivare arbete. Samarbetet mellan olika delar i staden kan också underlättas med ökad tydlighet runt målen.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsledningskontoret, Business Region
Göteborg, Göteborg & Co m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Alla

KOSTNADER

Kräver extra resurser

2. TA FRAM ETT HÅLLBARHETSINDEX FÖR FÖRETAG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utveckla och testa ett hållbarhetsindex för att underlätta för etablering av företag med en miljömässigt hållbar affärsidé. Hållbarhetsindexet är tänkt att användas vid företagsetableringar och nyföretagande för att kunna mäta förändringar och sätta mätbara mål.

EFFEKT

Tydligare profilering av Göteborg som en progressiv miljöstad

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Business Region Göteborg

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Alla

KOSTNADER

3. UTVECKLA GREEN GOTHENBURG-KONCEPTET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Green Gothenburg som drivs av Business Region Göteborg på uppdrag av de fyra kommunala bolagen Göteborg Energi, Förvaltnings AB Framtiden, Älvstranden Utveckling AB och Renova arrangerar studiebesök på temat miljö och hållbar utveckling. Studiebesöksprogrammen vänder sig till företag och organisationer med intresse för frågor inom, energi, avfallshantering samt boende och byggande.

Green Gothenburg arbetar tillsammans med Business Region Göteborg som har det övergripande ansvaret för marknadsföring och försäljning av västsvensk miljöteknik.

Som en del i marknadsföringen av Göteborgs Stads samlade miljöarbete föreslås konceptet Green Gothenburg utvecklas till att omfatta alla stadens förvaltningar och bolag. I förlängningen kan man även tänka sig att privata bolags miljösatser ska kunna marknadsföras genom Green Gothenburg, men för det krävs ytterligare kvalitetssäkring och urvalskriterier så det ingår inte i detta inledande förslag.

Förslaget går ut på att samla kommunikation, marknadsföring och besökshantering kring stadens miljöarbete inom en organisation under Business Region Göteborg.

Syftet är att lyfta goda exempel från Göteborg inom Sverige och ut i världen och på sätt stärka Göteborg. För att kunna göra detta behövs en plattform för sådan kommunikation och det skulle kunna vara Green Gothenburg.

EFFEKT

Tydligare profilering av Göteborg som en progressiv miljöstad

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Business Region Göteborg

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg & Co, Miljö- och klimatinämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Alla

KOSTNADER

4. UTVECKLA PROJEKT LEVA LIVET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Projektet Leva Livet har visat att det finns en stor potential för familjer i Göteborg att minska sin miljöpåverkan. Leva Livets motto har varit: kul, lätt och bra för miljön och individen. Det handlar om att öka förståelsen för konsumtionens miljöpåverkan och att de små valen i vardagen har betydelse för välbefinnandet och miljön.

One tonne-life är ett liknande projekt som drivits av näringslivet med fokus på ny teknik som finns att lära av. Göteborgs Stad har ett brett utbud av hållbara lösningar att erbjuda invånarna.

Att utveckla Leva Livet handlar om att stadens förvaltningar och bolag gemensamt och organiserat uppvaktar och coachar göteborgarna till en hållbar livsstil, med bibehållen eller ökad livskvalitet.

EFFEKT

Effekten av åtgärden är uppskattningsvis ca 10-15 % reduktion av koldioxid och resursförbrukning i snitt per medverkande under genomförandet, men vilka bestående effekter projektet ger är oklart.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Konsumentnämnden, Trafiknämnden, Stadsdelsnämnderna, Göteborg Energi, Framtiden m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

1 projektledare, 1 kommunikatör, 1 folkhälsosamordnare på halvtid under projektets genomförande, i övrigt inom ordinarie budget

5. DELTA I EU-PROJEKTET PACT CITIES

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad deltar i en EU-ansökan för ett liknande koncept som projektet Leva livet, men i ett internationellt format. Om ansökan beviljas (besked hösten 2012) kommer det att underlätta och skapa mervärde till Leva livet och kan utformas som ett pilotprojekt till detta.

Pact Cities är ett pilotprojekt för ett uppskalat Leva Livet med stadens anställda som primär målgrupp, men även andra målgrupper kan bli aktuella. Ett uppskalat projekt baseras på att ge de anställda ett handfast stöd i form av informations- och kommunikationstekniska lösningar för att genomföra livsstilsförändringar och följa sina koldioxidutsläpp uppbackat av inspirationsåtgärder som exempelvis workshops och tävlingar.

Om ansökan inte beviljas så utgår åtgärden.

EFFEKT

Effekten av åtgärden är uppskattningsvis ca 10-15 % reduktion av koldioxid i snitt per medverkande under genomförandet, men vilka bestående effekter projektet ger är oklart.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Konsumentnämnden, Trafiknämnden, Gatubolaget, Stadsdelsnämnden Centrum

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

1 projektledare, 1 kommunikatör, 1 folkhälsosamordnare på halvtid under projektets genomförande, i övrigt inom ordinarie budget

6. TILLHANDAHÅLL EN DIGITAL TJÄNST FÖR MINSKAD KLIMATPÅVERKAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad ska erbjuda en webb/mobiltjänst som syftar till att ge användare (individer, hushåll eller grupper av människor exempelvis skolklasser) en överskådlig bild av sin klimatpåverkan samt feedback på vad de kan göra för att minska sina utsläpp. Genom att informera människor om var de ligger i förhållande till andra kan verktyget trigga tävlingsbeteenden och på så sätt sporra användarna till att ändra sina beteenden.

Tjänsten kan kompletteras med ett bonussystem som belönar användarna när de minskar sina utsläpp till specifika mål. Tjänsten kan med fördel användas i stadens beteendeprojekt för minskad klimatpåverkan.

EFFEKT

Minskad klimatpåverkan

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Universitet och forskning

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

Kostnad för att utveckla, använda och supporta tjänsten ligger inom ordinarie budget.

7. BERÄKNA OCH FÖLJ UPP EKOLOGISKA FOTAVTRYCK PER PRIMÄROMRÅDE

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag finns inget tillförlitligt och användbart sätt att beräkna våra invånares ekologiska fotavtryck. Sannolikheten är stor att behovet av insatser mellan olika områden i Göteborg skiljer sig åt. Att beräkna ett genomsnittligt värde av "medelgöteborgaren" eller för en hel stadsdel ger oss en alltför grov uppgift för att vara användbar. För att kunna vidta mer riktade påverkansinsatser ska vi genomföra en pilotstudie där vi tittar på möjligheten att beräkna hur invånarnas ekologiska fotavtryck skiljer sig åt mellan olika primärområden.

Ett primärområde är en geografiskt avgränsad mindre del av en stadsdel. Ofta bor ca 5 000 invånare i ett primärområde. Som exempel kan nämnas att stadsdelen Västra Hisingen består av nio primärområden.

EFFEKT

Arbetet förväntas ge ett underlag för stadsdelarna att vidta riktade åtgärder med fokus på primärområdets betydande miljöaspekter. Resultatet kan även användas pedagogiskt för att kommunicera med invånarna kring varför en viss insats genomförs i det aktuella området, samt användas inom skola för att involvera elever i hållbar stadsutveckling. Arbetet är också en metodutveckling som ska kunna användas av andra kommuner.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatinämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnden Västra Hisingen, WWF, Göteborgs universitet

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Kostnad för handledning, anställning alternativt konsultkostnader (6 månader). Kostnad för framtagande av icke-befintlig data. Framtagande av rapport, med fokus på metod för beräkningar av fotavtryck på primärområdesnivå.

8. DELTA I ARBETET MED EN REGIONAL LIVSMEDELSSTRATEGI

SYFTE OCH BESKRIVNING

Om Västra Götalandsregionen påbörjar arbete ett med att ta fram en regional livsmedelsstrategi ska Göteborgs Stad delta aktivt i arbetet. Syftet är att skapa en hållbar konsumtion och produktion av livsmedel i regionen och därmed säkra livsmedelstryggheten. Ekologisk odling och lokal livsmedelsproduktion ska utökas och uppmuntras i strategin.

Strategin bör tas fram i samverkan mellan offentliga och privata aktörer och stimulera till utbyte av produkter och erfarenheter mellan Göteborg och kranskommunerna så att våra olika nischer utnyttjas på bästa sätt.

EFFEKT

Säkrad livsmedelstrygghet

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg & Co

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Ekologisk odling
- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker

KOSTNADER

Kräver extra resurser

9. TA FRAM EN LOKAL LIVSMEDELSSTRATEGI

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en lokal livsmedelsstrategi där fokus ligger på en miljömässigt och socialt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel. I Göteborg ska den mat som produceras och konsumeras inte minska chansen för framtida generationer av människor att äta sig mätta. Strategin ska tas fram i samarbete mellan kommunala och privata aktörer. Den lokala strategin kan ligga till grund för en regional motsvarighet.

Syftet är att säkra livsmedelstrygghet och att Göteborg ska vara ett föredöme när det gäller hållbar produktion och konsumtion av mat samt sprida vidare kunskap om detta arbete.

Runt omkring Göteborg finns många gamla lantbruksgårdar. För att trygga den lokala livsmedelsproduktionen och värdefulla naturvärden ska vi aktivt verka för att bevara och stötta dessa lantbruk samt för att väcka nytt liv i de som har lagts ner.

EFFEKT

Säkrad livsmedelstrygghet

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Konsumentnämnden, Kretsloppsnämnden, Fastighetsnämnden, Göteborg & Co

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Ekologisk odling
- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker

KOSTNADER

Kräver extra resurser

10. UTVECKLA ALLMÄN ODLING AV FRUKT OCH BÄR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska odla mer frukt och bär i Göteborg. Frukten och bären ska vara fria för allmänheten att plocka av. De allmänna planteringarna kompletterar privata trädgårdar och odlingslotter och ger alla Göteborgs invånare möjlighet att få tillgång till färsk frukt och bär.

Om det finns intresse från någon förening kan det även finnas plats för odling på parkens villkor. Stadsdelsförvaltningarna kan vara samarbetspartners vad det gäller att engagera folk men det är alltid Park- och naturförvaltningen som markförvaltare som skriver avtalen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

11. SAMORDNA GÖTEBORG STADS ENERGITJÄNSTER TILL FÖRETAGSKUNDER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Flera av stadens förvaltningar och bolag försöker påverka företag att energieffektivisera:

- Göteborg Energi levererar energitjänster till företagskunder.
- Miljöförvaltningen bedriver energitillsyn
- Konsument Göteborg ger tips om energieffektivisering.
- Business Region Göteborg kan ordna energiutbildningar och rådgivning (i samarbete med kommunens energirådgivare).

Det här arbetet behöver samordnas så att det kan bedrivas så effektivt och strategiskt som möjligt. Syftet är att få företag i Göteborg att energieffektivisera sina verksamheter.

EFFEKT

Effektivisera arbetet med energitjänster och undvika att flera kommunala aktörer vänder sig till samma verksamheter med liknande erbjudanden.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Energi, Konsumentnämnden, Business Region Göteborg.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

12. INFORMERA FÖRETAG OM ENERGIEFFEKTIVISERINGSSTÖD

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska informera företag om möjliga energieffektiviseringsstöd som går att söka hos Energimyndigheten. Detta är en del av Konsument Göteborgs energi- och klimatrådgivning till företag och organisationer.

EFFEKT

Minskad energianvändning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Konsumentnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

13. BEDRIV TILLSYN FÖR MINSKAD ENERGIANVÄNDNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Tillsynsarbete för minskad energianvändning på företag handlar till exempel om att se till att fler verksamheter genomför energikartläggningar. Åtgärden syftar till att fokusera på energifrågan vid tillsyn av alla typer av miljöfarliga verksamheter.

Ett koncept finns för hur vi kan arbeta med företag och hjälpa dem att minska deras klimatpåverkan genom att diskutera deras energianvändning. Denna tillsyn har bedrivits till viss del sedan 2009 men behöver intensifieras.

Tillsynen kan även kombineras med annan påverkan, genom till exempel

- Marknadsföring genom exempelvis Avenyförningen
- Nätverk
- Seminarium
- Utmaningar/tävlingar
- Utmärkelser till företag som når vissa mål, tex 'energistjärna'

EFFEKT

Åtgärden kommer förhoppningsvis att leda till ökad kunskap bland kommunens företag om energianvändningen och dess koppling till klimatfrågan. Dessutom kommer förhoppningsvis energianvändningen och användningen av icke förnyelsebara bränslen att minska bland de verksamheter som får besök.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

14. INSTALLERA ENERGIMÄTARE

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det är viktigt att betala för den energi man konsumerar. Att visualisera alla rörliga kostnader kopplade till hyresgäst eller verksamhet har visat sig vara en bra metod för att få hyresgäster att minska sin energianvändning. Vi ska därför installera fler smarta energimätare i bostäder och lokaler. Syftet är att skapa en medvetenhet hos hyresgästerna och att i längden minska energi- och vattenanvändningen. Energimätarna ger hyresgästerna möjlighet att prioritera insatser, bevaka energianvändningen och få information om energianvändningens miljöpåverkan. Förutom själva energimätarna behövs även utbildning.

System för återbäring i investeringar eller trivselåtgärder skapar incitament att minska energianvändning. Förutsättningar för att installera energimätare skapas i Framtidens bredband samt olika taxesystem som är på gång. På försök ska vi även installera fördelningsmätare på tappvarmvattnet för debitering av förbrukad mängd. Eventuellt kan vi ha några testhus där man mäter elförbrukningen innan och efter en mät dosa används.

När det gäller att ställa krav på individuella energimätare vid nyproduktion kan frågan beaktas vid arbetet med revidering av programmet för miljöanpassat byggande.

EFFEKT

Åtgärden leder till minskad energianvändning. Om varje lägenhet använder lågenergiarmatur, funktionsköp av kyla och värme och individuell mätning kommer effekten troligtvis bli 30% lägre elanvändning jämfört med idag. Besparingseffekten på förbrukad tappvarmvattenförbrukning med tillhörande energiförbrukning beräknas bli 10-15 %. Besparingar på ca 5% beräknas för den årliga energiförbrukningen.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Konsumentnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser, Göteborg Energi

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

15. HJÄLP GÖTEBORGARNA TILL EN ENERGIEFFEKTIV LIVSSTIL

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att minska energianvändningen i hushåll ska enskilda Göteborgare få möjlighet att delta i ett projekt där de får tips och råd om hur de kan minska sin energianvändning hemma och bli mer medvetna om vilka aktiviteter i vardagen som kräver mycket energi. Projektet kan utformas som en tävling där deltagarna tävlar mot varandra i vem som kan spara mest energi.

Beteendeförändringar kan uppnås med information men minst lika viktigt är att priser, taxor, erbjudanden mm. utformas så att de stödjer beteendeförändringar.

EFFEKT

Minskad energianvändning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg Energi

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

16. UTVECKLA ENERGIRÅDGIVNINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det saknas idag resurser för att bedriva en energirådgivning som når ända fram. 65 procent av göteborgarna nås inte av energirådgivningen. Vi vill nå fler och kunna ge dem det stöd de vill ha. Vi ska bygga upp resurser för att möta mindre fastighetsägare och verksamheter men även villakunder som efterfrågar energirådgivning.

När det gäller verksamheter kan detta med fördel göras i samråd med branchorganisationerna. Rådgivning till företag kan ske i samverkan med Business Region Göteborg.

EFFEKT

Mer effektiv energianvändning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Konsumentnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Energi, Business Region Göteborg

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

17. TA FRAM ETT KOMPLEMENT TILL "PROGRAM FÖR MILJÖANPASSAT BYGGANDE"

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att uppfylla Göteborgs Stads mål för en hållbar utveckling av byggande på kommunal mark har ett program för miljöanpassat byggande tagits fram. Det står angivet i programmet att det ska följas upp, utvärderas och revideras. Fastighetskontoret har anställt en person med uppgift att följa upp programmet, men någon samlad uppföljning har ännu inte kunnat redovisats på grund av långa ledtider från byggplanering till genomförande. Därför har vi ännu inte sett effekterna av programmet.

Programmet gäller endast bostäder och endast för nybyggnation. Därför behöver vi ta fram ett komplement till programmet som omfattar annan sorts nybyggnation, ombyggnation och även byggnaders livscykel. Det är viktigt med en gemensam rutin kring detta för hela Göteborgs Stad.

Miljö- och klimatnämndens roll skulle kunna vara som samordnare av en grupp med alla byggande och fastighetsförvaltande förvaltningar och bolag.

Vid revidering av programmet är det viktigt att lägga in krav på radonmätning vid nybyggnation av marklägenheter.

EFFEKT

Mer miljöanpassat byggande

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser, Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade gifter i barns vardag
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning
- God inomhusmiljö

KOSTNADER

18. FORTSÄTT ARBETET FÖR SKÄRPNING AV BOVERKETS BYGGREGLER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad kan inte tvinga byggtreprenörer att bygga bostäder med lägre energibehov än vad som fastställs i Boverkets byggregler (BBR). Boverkets byggregler är dock inte tillräckligt offensiva och teknikdrivande - det behövs hårdare krav. Vi ska därför verka för att Boverkets byggregler skärps rejält. Vi ska också verka för möjligheten för kommuner att ställa tuffare krav än BBR.

Framtidenkoncernen är remissinstans via SABO där mycket påverkan sker inom bygg och förvaltning.

EFFEKT

Minskad energianvändning på sikt

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Framtiden, Älvstranden Utveckling

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

19. BEAKTA FJÄRRVÄRMEFÖRSÖRJNING VID NYBYGGNATION

SYFTE OCH BESKRIVNING

När större områden planeras för exploatering är det viktigt att möjligheten att försörja området med fjärrvärme tas med i beräkningen. Göteborgsregionen förväntas växa fram till 2020 (och även senare) och med nybyggnation ökar kundunderlaget för fjärrvärme. Nybyggnation blir allt energieffektivare genom större andel passivhus och striktare krav från BBR och genom Program för miljöanpassat byggande.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Energi

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskad energianvändning
- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

20. TA FRAM EN GODSTRAFIKPLAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborg är ett nordiskt nav för godstransporter och logistik. Som knutpunkt i europanätverket passerar en stor mängd godstrafik igenom stadens centrala delar nära dess befolkningscentrum. Näringsverksamheten i staden, hamnen och den omfattande logistikverksamheten genererar en mycket omfattande trafik med gods som på landsidan i stor utsträckning kommer till, från och igenom staden på lastbil. Den tunga godstrafiken ökar således idag i stadens centrala delar och orsakar staden och dess innevånare en rad problem i form av emissioner, buller och trängsel. Göteborgs Stad saknar idag en ambition om hur denna godstrafik skall utvecklas vilket leder till en utveckling som riskerar att kraftigt försvåra stadens målsättningar inom miljömålsarbetet. Som exempel på effekter av bristen på styrning inom detta område har näringslivet i staden minskat sin efterfrågan av kombi-tåg trafik (till förmån för ökad lastbilstrafik) varför den centrala operatören av kombitåg under hösten 2011 valde att lägga ner all trafik med kombitåg till och från Göteborg.

Vi ska ta fram en plan för hur man ska transportförsörja dagens och framtida verksamheter med behov av förflyttning av gods. Syftet är att staden engagerar sig i frågan om hur stor lastbilstrafiken ska vara till, från och igenom centrala Göteborg. Syftet är inte att begränsa möjligheten för logistikrelaterad verksamhet men att göra den mer hållbar. Förebilden är Göteborgs Hamn som genom ett aktivt ställningstagande och arbete satt upp mål för hur stor andel av containergodset som skall transporteras till och från hamnen via tåg respektive lastbil. Motsvarande målsättningar bör sättas upp för Göteborg utifrån målsättningar i näringspolitiken och miljömålsarbetet. Vi behöver kartlägga kommunens möjligheter att påverka utvecklingen t.ex. i samband med egen verksamhet, vid markanvisning och bygglov för transportintensiv verksamhet och via avtal med dessa verksamheter. Kommunen kan behöva aktivera sig i utvecklingen av de alternativ som kommer krävas, t.ex. i form av terminaler för omlastning av gods mellan väg och järnväg eller fartyg vid centralt belägga terminaler och kajer. Även vägtrafiken mellan dessa omlastningspunkter och godsets slutmål/ursprung i staden måste utvecklas och påverkas mot hållbarhet.

EFFEKT

En godstrafikplan leder till att en ökad andel av godset som transporteras till, från och igenom Göteborg sker med mindre miljöstörande trafikslag än lastbil, t.ex. kombitåg, vagnslasttåg, älv och kustsjöfart.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden, Göteborg Hamn, transportsäljande bolag

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

21. SAMORDNA LEVERANSER TILL OCH FRÅN BYGGPROJEKT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Omfattande bygg- och anläggningsprojekt kommer att genomföras i Göteborgsregionen under den kommande 15-årsperioden. De största enskilda åtgärderna är Västlänken, Marieholmtunneln och en ny Götaälvbro, men omfattande insatser kommer även att ske exempelvis genom utbyggnad av infrastrukturen för kollektivtrafik. Förutom Västsvenska paketet kommer omfattande nybyggnation på bland annat Södra Älvstranden för bostadsändamål och verksamhetsändamål att genomföras. I samband med detta kommer det att genereras transporter av material till bygg- och anläggningsverksamhet, massor (schaktmassor i olika fraktioner), och avfall. En del i detta är stora element som skall levereras till byggarbetsplatser. För att på ett miljömässigt och kostnadseffektivt sätt hantera dess transporter kan transporter av stora byggelement köras på järnväg (vilket till viss del görs idag). Dessa skulle kunna omlastas vid Gullbergsvass. I anslutning till detta kan det etableras en materialdepå för att samla ihop transporter och frakta in till byggarbetsplatser. Eventuellt kan också en källsortering av avfall ske och samordnas på densamma.

Det finns inga tydliga siffror på hur omfattande transporter i samband med bygg- och anläggningsverksamheten är men en uppskattning är att 1/5 av den transporterade vikten i Sverige utgörs av transporter till och från byggarbetsplatser. Bygg- och anläggningsindustrin står för 2/5 av materialflödet i Sverige och för 1/10 av transportarbetet med lastbil i Sverige. Transporterna präglas av dålig samordning och mycket tomtransporter.

Bygg och anläggningstransporter: Nybyggnation av bostäder och verksamheter beräknas generera 0,20 fordonsanlöp/kvm för bostäder och 0,25 transporter/kvm för kommersiella ytor.

Massor: Åtgärderna kopplade till Västsvenska paketet har beräknats ge ett massöverskott på 4,6 miljoner kubikmeter (0,4 miljoner kubikmeter per år), vilket motsvarar en full billast per minut. Stora volymer kommer också att uppstå i samband med utveckling av Centrala Älvstaden samt områden för Göteborgs hamn. Dessa massor planeras att fraktas med pråm.

Avfall från byggarbetsplatser: Även avfall ut från byggarbetsplatser omfattar stora mängder och kostnader. Det produceras ca 35 kg avfall/kvm boyta som byggs och den uppskattade kostnaden för avfallet är drygt 1000:- per ton avfall.

För att planera och genomföra de åtgärder som krävs för att uppnå en effektiv hantering av transporter och material kopplat till bygg- och anläggningsverksamhet kan en del åtgärder vidtas så som att ställa krav på entreprenader, leverantörer och transportörer att möjliggöra överflyttning av gods till järnväg, ta in material och byggelement via intermodala tåg till Gullbergsvass samt etablera en materialdepå som kan fungera som en samlastningspunkt och ett buffertlager som fylls på med leveranser via tåg eller lastbil och töms med miljöoptimerade fordon.

Beställarna av entreprenader mm har en nyckelroll när det gäller krav vid upphandling och vid olika typer av tillstånd mm. Det är idag oklart vilka krav som är möjliga och rimliga att ställa. Det är också oklart om det finns intresse från beställare att ställa krav som kan påverka hur transporter till och från byggarbetsplatser sker. Det finns ett behov av att utveckla upphandlingskriterier i fråga om hantering och transport av byggmaterial och tillståndsgivning. Organisatoriska förutsättningar för detta måste skapas vilket innefattar att engagera berörda parter och tydliggöra utpekade ansvar.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Upphandlingsbolaget, Jernhusen, Trafikverket, terminaloperatör, markägare mfl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

22. ETABLERA EN KOMBITERMINAL

SYFTE OCH BESKRIVNING

En kombiterminal ska etableras i Göteborg eftersom det är en strategiskt viktig fråga för transportbranschen, speciellt kopplat till järnvägen. Jernhusen äger marken kring Gullbergsvass där staden helst vill förtäta med bostäder/lokaler och samtidigt är både Trafikkontoret och Trafikverket intresserade av att hitta en lämplig plats för omlastning av styckegods, en s.k. kombiterminal.

EFFEKT

Ökad godsmängd som går med tåg

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Byggnadsnämnden,
Business Region Göteborg, Trafikverket,
Jernhusen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid

KOSTNADER

23. SÄNK HASTIGHETEN I STADEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Sänkta hastigheter ger positiva effekter på ett stort antal faktorer, inte minst för miljö och hälsa. Vid ingrepp och åtgärder i tätortsnära trafikmiljö måste åtgärderna ses från ett övergripande perspektiv då utformningen av vägnätet påverkar allt från lokal framkomlighet till regional utveckling. Viktigt är också att fordonstrafiken utformas i harmoni med gång- och cykeltrafik och att sammanblandning mellan dessa i största utsträckning undviks.

För att göra staden öppen och inbjudande för gång- och cykeltrafik, samt för att minska bullret, ska bilar i tätbebyggda delar av staden köra i en hastighet som gör stadsmiljön anpassad efter de gåendes villkor. Det uppnås genom en kombination av skyltad hastighet maximalt 30 km/tim och fysiska åtgärder i gatumiljön så att farten dämpas till lämplig nivå.

Nio av tio oskyddade trafikanter överlever en krock med en bil som kör i 30 km/h. Är däremot hastigheten 50 km/h överlever endast två av tio personer. Det är alltså mycket viktigt att hastigheten inte överstiger 30 km/h där oskyddade personer och bilister blandas. Trafiksäkerheten är en faktor som påverkas direkt av trafikens hastighet. I tätorter är 2/3 av dem som omkommer i trafiken oskyddade trafikanter.

Bränsleförbrukningen hos personbilar är 10 procent högre om de kör i 90 km/tim istället för 70 km/tim och i farter upp mot 110/120 km/h ökar bränsleförbrukningen ännu mer. På större trafikleder bör den högsta tillåtna hastigheten därför begränsas till 70 km/tim och på motorvägar 90 km/h. Körtiden, d.v.s. vilken hastighet som är tillåten, har också betydelse för hur resenärer väljer mellan transportslag. Genom att begränsa högsta tillåtna hastighet till 70 km/tim kan man öka kollektivtrafikens konkurrenskraft. Det blir också mer attraktivt att distansarbete.

Argument framförs ibland mot restriktioner för biltrafik eller minskade hastigheter i tätorter med argumentet att detaljhandeln blir lidande. Verkligheten har dock i flera fall visat sig vara motsatsen, att handeln främjas av anläggande av gånggator och bilfria tätorter. Dock har det skett en förskjutning av handeln där köpcentra idag till skillnad mot på t.ex. 70-talet är lokaliserade på mer fordonsvänliga platser utanför innerstäderna. Det handlar i dessa fall snarare om en anpassning än ett bestående problem.

Trafiken har en betydande påverkan på miljön i tätorter. Påverkan sker både direkt (buller, avgaser, ökade trafikrisker etc.) och indirekt (utsläpp av partiklar och växthusgaser, utsläpp via dagvattensystem till sjöar och vattendrag etc.). De flesta påverkansfaktorer är beroende av trafikens hastighet och många negativa effekter kan minskas genom att reglera hastighetsgränser och införa restriktioner för trafik. Varje kommun beslutar själva vilka hastighetsbegränsningar som ska gälla inom kommunens gränser. I Göteborg har ett antal gator inom vallgraven öster om Östra Hamngatan gjorts om till gångfartsgator och arbete pågår för att fortsätta med denna utveckling. Vägverket nämner i rapporten "Rätt fart i staden fem stadsbyggnadskvaliteter som påverkas av trafikens hastighet; stadens karaktär, tillgänglighet, trygghet, trafiksäkerhet samt miljö och hälsa.

Argument framförs ibland mot restriktioner för biltrafik eller minskade hastigheter i tätorter med argumentet att detaljhandeln blir lidande. Verkligheten har dock i flera fall visat sig vara motsatsen, att handeln främjas av anläggande av gånggator och bilfria tätorter. Dock har det skett en förskjutning av handeln där köpcentra idag till skillnad mot på t.ex. 70-talet är lokaliserade på mer fordonsvänliga platser utanför innerstäderna. Det handlar i dessa fall snarare om en anpassning än ett bestående problem.

Att sänka hastigheterna på vägarna har förutom miljömässiga och säkerhetsmässiga aspekter också effekter på kollektivtrafiken. Det blir till exempel mer attraktivt att distansarbete om hastigheterna är låga, dessutom ökar kollektivtrafikens konkurrenskraft om hastigheterna är lägre. I stadsmiljö handlar hastighetsåtgärder ofta om begränsningar av hastighet i centrum och på tillfartleder.

I Trafikverkets utredning ”Utvärdering av nya hastighetsgränser” från 2012 föreslås att hastighetsgränserna 50, 70 och 90 successivt fasas ut vilket enligt Trafikverket skulle ge både besparingar i växthusgasutsläpp och i människoliv. Det poängteras också att hastighetssättningen i tätorter är en mycket viktig men komplex fråga.

EFFEKT

Sänkta hastigheter medför lägre utsläpp till luft, mindre buller och höjd trafiksäkerhet. Dessutom ökar de oskyddade trafikanternas tillgång till vägnätet och kollektivtrafikens attraktivitet skulle kunna öka. Vidare kan sänkta hastigheter bidra till att minska antalet personer som utsätts för bullerstörningar.

Omläggning till gågata; trafiksäkerhet

Att starkt begränsa trafiken eller enbart tillåta gång- och cykeltrafik ger flera fördelar, både rent miljömässiga men också trafiksäkerhetsmässiga. I tätorter är 2/3 av dem som omkommer i trafiken oskyddade trafikanter. Nio av tio oskyddade trafikanter överlever en krock med en bil som kör i 30 km/h. Är däremot hastigheten 50 km/h överlever endast två av tio personer. Det är alltså mycket viktigt att hastigheten inte överstiger 30 km/h där oskyddade personer och bilister blandas. I tätbebyggda delar av staden ska trafiken flyta i en hastighet som är anpassad för oskyddade trafikanters villkor. En kombination av skyltad hastighet och fysiska åtgärder gör staden inbjudande för gång- och cykeltrafik. Trafiksäkerheten är en faktor som påverkas direkt av trafikens hastighet.

Miljö- och hälsopåverkan

Att minska utsläppen av växthusgaser kopplar till både nationella och internationella mål, liksom att minska utsläppen av partiklar (eng. particle matter, PM). PM-emissioner (särskilt PM₁₀-emissioner) uppkommer från uppvirvling från vägbanan, avgaser och dubbdäck (se avsnitt om dubbdäcksförbud). Sänkning av hastigheten från 70 km/h till 50 km/h kan ge sänkningar av PM₁₀-emissioner på upp till 40 % enligt mätningar i Stockholm. Bränsleförbrukningen ökar med ca 10 % om ett fordon färdas i 90 km/h istället för 70 km/h.

Trygghet

Att trafiken kör för fort kan i sig vara en viktig anledning till en upplevelse otrygghet. I Göteborg diskuteras möjligheten att göra Dag Hammarsköldsleden till boulevard. Boulevarder kännetecknas av stora, sammanhängande trafikstråk genom staden. Dilemmat med sådana strukturer är att det kan fresta bilister att köra fort, och att oskyddade trafikanter ofta dras till gator med större aktivitet. Det är alltså viktigt ur ett trygghetsperspektiv att ha detta i åtanke vid planeringen av större trafikstråk.

Tillgänglighet

Tillgängligheten är en mycket viktig faktor, och hastigheten måste vara en avvägning mellan behoven för transporter och kollektivtrafik och den vanliga privatbilismen. Övergripande gäller också att anpassa de lokala förutsättningarna i vägnätet i förhållande till tillgänglighetsaspekter för den regionala utvecklingen.

Stadens karaktär

Vid planering av hastighetsgränser för stadsgator bör ett antal faktorer vägas in, bland annat i) trafikens integration med oskyddade trafikanter, ii) funktioner utmed den aktuella sträckan, iii) täthet mellan entréer.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Olika mellan olika åtgärder

24. SÄNK HASTIGHETEN PÅ INFARTSLEDERNA

SYFTE OCH BESKRIVNING

Bränsleförbrukningen hos personbilar är 10 procent högre om de kör 90 istället för 70 km/tim och i farter upp mot 110/120 km/h ökar bränsleförbrukningen än mer. Körtiden, d.v.s. vilken hastighet som är tillåten, har också betydelse för hur resenärer väljer mellan transportslag. Genom att begränsa högsta tillåten hastighet till 70 km/tim kan man öka kollektivtrafikens konkurrenskraft. Det blir också mer attraktivt att distansarbета.

På större trafikleder och motorvägar som leder in mot staden ska den högsta tillåtna hastigheten därför begränsas till 70 km/tim respektive 90 km/h. Åtgärden handlar om att Göteborgs Stad framställer önskemål hos Trafikverket om sänkta hastigheter på infartslederna till staden.

EFFEKT

Sänkta hastigheter medför lägre utsläpp till luft, mindre buller och höjd trafiksäkerhet. Dessutom skulle kollektivtrafikens attraktivitet kunna öka.

Sänkning av hastigheten från 70 km/h till 50 km/h kan ge sänkningar av PM₁₀-emissioner på upp till 40 % enligt mätningar i Stockholm.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Rymmer i princip inom budget. Omskyltning kostar men lägre hastigheter minskar vägslitage och ger lägre externa samhällskostnader.

25. SKAPA FLER GÅNGFARTSGATOR I CENTRUM

SYFTE OCH BESKRIVNING

I tättbebyggda delar av staden ska bilar köra i en hastighet som gör stadsmiljön anpassad efter de gåendes villkor. Därför ska vi omvandla fler gator i centrum till gångfartsområden. Det gör staden öppen och inbjudande för gång och cykeltrafik.

Ett antal gator inom vallgraven, väster om Östra Hamngatan, har under de senaste åren gjorts om till gångfartsgator. Ett planarbete pågår för att fortsätta med Kyrkogatan och Drottninggatan öster om Östra Hamngatan. Det finns potential för gångfartsområden i hela stenstaden. I planarbetet för upprustning av Avenyn behandlas även de omkringliggande gatorna ur denna aspekt. Det pågår också ett arbete med stadslivsanalys som är intressant för åtgärden.

Det är viktigt att göra en avvägning mot kollektivtrafiken - gångfartsgator får inte missgynna kollektivtrafiken.

Syfte med åtgärden är att minska halterna av partiklar och kvävedioxid för att förbättra livsmiljön i city.

EFFEKT

Åtgärden kan ge många positiva effekter som exempelvis minskade halter av partiklar och kvävedioxid, ökad omsättning för handel och högre markvärden i omgjorda områden, ökad attraktivitet i centrum med högre stadsmiljövärden, bättre förutsättningar för gående och cyklister, ökad trafiksäkerhet när bilismen sker på gåendes och cyklisters villkor, bättre stad ur barnperspektivet, minskat buller samt förbättrad kvalitet på dagvatten och avloppsslam.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsägare

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

26. GÖR OM LINNÉGATAN TILL CYKELFARTSGATA

SYFTE OCH BESKRIVNING

En cykelfartsgata är en gata där man blandar cyklister med bilister och bilisterna måste anpassa sig till cyklisternas hastighet. Idag finns inte lagstöd för cykelfartsgator men Göteborgs Stad ska verka för en lagändring och snarast börja bygga cykelfartsgator.

Det är lämpligt att börja med Linnégatan som idag en riktigt dålig miljö för både cyklister och fotgängare. Att snabba cyklister ska samsas med flanerande, shoppande människor som många gånger vill gå flera i bredd leder till onödigt många konflikter och irritationsmoment. Genom att göra om Linnégatan till en cykelfartsgata så flyttas cyklisterna ut i dagens bilkörfält som görs om till cykelfartsgata. Cykelfartsgata kan jämföras med gångfartsgata. Bilar får köra där, men det är på cyklisternas villkor. Det borde inte bli så stor skillnad mot idag då bilarna redan idag har väldigt låg medelhastighet på Linnégatan till följd av alla övergångsställen och gatans utformning i allmänhet.

Andra gator som kan vara lämpliga att göra om till cykelfartsgator är Hamngatorna inne i centrum.

EFFEKT

Bättre framkomlighet för cyklister

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

27. MINSKA ARBETSPLATSPARKERINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

I enlighet med parkeringspolicyn ska vi minska tillgången på och höja kostnaden för arbetsplatsparkering i centrala lägen.

EFFEKT

Effekten av åtgärden blir att dagens biltillgänglighet för verksamma i innerstaden minskas och tillgängligheten ersätts med kollektivtrafik och utbyggda pendel- och infartsparkeringar samt med bättre cykelparkeringar och cykelstråk. Arbetsplatsparkering på kvartersmark ersätts av parkering för boende, handel och service.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Negativ. Åtgärden ger högre intäkter från parkering, minskad belastning på vägsystemet och mindre externa effekter från biltrafik.

28. HÖJ KOSTNADEN FÖR BOENDEPARKERING PÅ GATAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

I enlighet med parkeringspolicyn ska vi höja kostnaden för boendeparkering. Avgiften för bilparkering på gata och allmän plats bör vara lika hög eller högre än avgiften för motsvarande parkeringsändamål på kvartersmark i samma område. Detta är nödvändigt dels för att gatuparkeringen ska omvandlas till korttids- och halvdagsparkering, dels för att frigöra utrymme på gatan för andra ändamål än parkering, till exempel cykelbanor och caféer.

Med detta följer att boendeparkering på gatan behöver bli dyrare.

EFFEKT

Högre parkeringskostnad leder till minskad efterfrågan på parkering, lägre bilinnehav och därmed mindre bilkörning.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Negativ. Åtgärden ger högre intäkter från parkering, minskad belastning på vägsystemet och mindre externa effekter från biltrafik

29. VERKA FÖR MÖJLIGHETEN ATT TA UT PARKERINGSavgifter PÅ PRIVAT TOMTMARK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Tillgången till parkeringsplatser, särskilt för heldagsparkering, är en av de faktorer som påverkar hur attraktiv bilen är som färdmedel för arbetspendling. Att belägga arbetsplatsparkering med en kommunal avgift skapar ett incitament för pendlare att överväga andra sätt att resa än med bil. För till exempel arbetsgivare skapar en sådan avgift incitament att hålla antalet särskilt anordnade parkeringsplatser minimalt samt att omvandla långtidsparkering till korttidsparkering.

En möjlighet är att införa beskattning av mark som används till p-plats, med argumentet att det leder till kostnader för kommunen. Städer i England och Australien har infört *Workplace Parking levy*, en avgift på alla p-platser för långtidsparkering. Detta skulle troligen behöva svensk lagändring.

EFFEKT

Minskad arbetspendling med bil

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

30. UTVÄRDERA OCH VID BEHOV SKÄRP GÖTEBORGS STADS PARKERINGSPOLICY

SYFTE OCH BESKRIVNING

Den nuvarande parkeringspolicyn fastställdes 2009. När den utvärderas ska vi särskilt titta närmare på om den är tillräckligt styrande för att våra klimatmål ska uppfyllas. Särskilt behöver formuleringen om att vi ska ha ungefär samma antal platser i centrala Göteborg ses över.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

31. UTVÄRDERA OCH VID BEHOV SKÄRP GÖTEBORGS STADS PARKERINGSTAL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Byggnadsnämnden godkände oktober 2011, "Vägledning till parkeringstal vid detaljplaner och bygglov, 2011". Parkeringstalen bygger på Parkeringspolicy för Göteborgs Stad, antagen av Kommunfullmäktige oktober 2009. Parkeringstalen ska användas som vägledning för att bedöma lämpligt utrymme för parkering i plan- och bygglovsärenden. Denna bedömning skiljer sig åt i detaljplaneskedet och bygglovsskedet och har olika utgångspunkter för bostäder respektive andra ändamål. Parkeringstalen för bostäder består av tal för boende och besökande och bygger på en prognos om framtida bilinnehav och tillgänglighet med kollektivtrafik.

Vi ska utvärdera parkeringstalen och då särskilt titta närmare på om de är tillräckligt styrande för att våra klimatmål ska uppfyllas. En följd av klimatmålen är att bilismen måste minska varför parkeringstalen kan behöva utvecklas bort från "prognostiserat behov".

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

32. SÄRSKILJ PARKERINGSPLATSER FRÅN HYRES- /BOENDEKOSTNADEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag får hyresgäster utan bil vara med och betala/subventionera de som har bil. Vi ska ställa krav i planer och avtal att parkeringskostnaden inte får ingå i hyran/avgiften/priset på nybyggda lägenheter utan ska bekostas av användarna.

Syftet med åtgärden är att utreda hur det skulle kunna fungera ekonomiskt och avtalsmässigt.

Att särskilja parkeringsplatser från boendekostnaden är ett sätt att arbeta mot målen i parkeringspolicyn samt kommunens övriga mål.

EFFEKT

Minskat bilinnehav

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden, Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

33. SKAPA ATTRAKTIVARE PARKERINGSHUS

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska göra parkeringshusen mer attraktiva så att bilister parkerar där istället för på gatorna. Det ger mindre ianspråktagande av mark till gatuparkeringar.

EFFEKT

Minskad gatumarksparkering

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Parkeringsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden, Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

34. UPPRÄTTA FLER GRÖNA TRANSPORTPLANER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vid etablering eller ombyggnad av verksamheter med betydande trafikarbete bör kommunen ingå ett avtal med exploitören om upprättande av Gröna transportplaner för att se till att byggandet inte ökar biltrafiken. För att vi ska kunna göra detta behövs en politiskt beslutad princip.

Kommersiella aktörer och fastighetsägare i industriområden och köpcentra bör involveras för att upprätta gröna transportplaner vid etablering eller ombyggnad av verksamheter med betydande trafikarbete. Transportplaner kan innehålla målsättningar och tidsatta, finansierade åtgärdsförslag. De bör gälla både anställda och kunder och omfatta både person- och godstrafik, exempelvis möjligheten att ta sig till och från företaget med cykel, gång eller kollektivtrafik och ökad elektronisk handel och samordnad varudistribution till kunder. Gröna transportplaner bör på sikt göras av verksamheter med fler än 100 anställda eller som genererar mer än 500 resor per vecka.

Krav på transportplaner är särskilt viktiga för verksamheter i externa köpcentra. Transportstrukturen i sådana områden behöver förändras, från att vara trafikgenererande verksamheter långt från kunder, till att bli affärscentra med smart logistik. Andra exempel är industriområden och vid nybyggnad.

Vid etablering av nya områden behöver exploitörer, fastighetsägare och arbetsgivare vara med och betala eventuellt driftstöd för god kollektivtrafik, så att kollektivtrafikandelen även där kan komma upp i minst 40 procent.

EFFEKT

Effekten av projekt kring gröna resplaner är att involvera aktörer i planeringsprocesser och förmå dem att ta ett tydligare ansvar för att uppnå stadens tillgänglighets- och miljömål på trafikområdet.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Kräver ökade resurser av förvaltningar som hanterar trafik, stadsplanering och byggande för att involvera utomstående aktörer i processen. På sikt kan dock samhället spara pengar genom att kollektivresandet ökar medan kostnader för infrastruktur minskar och externa effekter av biltrafik blir lägre.

35. PLANERA ALL STÖRRE NYBYGGNATION NÄRA KOLLEKTIVTRAFIK, CYKELBANOR OCH SERVICE

SYFTE OCH BESKRIVNING

Enligt översiktsplanen, kapitlet "Inriktning för stadens utveckling" ska de stora utbyggnadsprojekten alltid göras i god kollektivtrafikzon. Men cirka 10% planeras utanför kollektivtrafiklägen idag.

En av de viktigaste åtgärderna för miljömålsuppfyllelse och för att uppnå mer energieffektiva resemönster är att etablera nya bostäder och arbetsplatser så att de kan försörjas med god kollektivtrafik och att lokala resor med cykel och gång upplevs som attraktiva. Ny samlad bebyggelse ska endast etableras i lägen som är lämpliga för kollektivtrafik. Lokaliseringen ska prövas utifrån det långsiktiga klimatmålet. All framtida utbyggnad av bostäder, arbetsplatser och handel ska ske i enlighet med översiktsplan.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden, Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Rymmer i princip inom budget eftersom det handlar om var bostäder placeras. Om viss merkostnad uppstår i planerings- eller bygghasen bör detta kompenseras av minskat behov av privata bilresor eller utspridd t.ex. renhållning och därför totalt sett en besparing.

36. UTRED KOLDIOXIDDIFFERENTIERAD LANDNINGSAVGIFT PÅ GÖTEBORG CITY AIRPORT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Flygresandet står för en liten andel av trafikens utsläpp, men utsläppen växer snabbast och utsläppen är högre per personkilometer än med andra transportslag. Ett sätt att uppmuntra användning av bränslesnålare flygmotorer och inkludera flygets miljökostnad i priset för resenären är att basera en landningsavgift på flygplanens utsläpp av koldioxid. Vi ska därför utreda om det finns förutsättningar att införa sådana kommunala avgifter på flyg som landar på Göteborg City Airport i Säve, och om möjligt införa avgifter.

Avgifterna kan utformas till att bli intäktsneutrala och endast omfördela pengar inom flygsektorn, alltså så att plan som drar mycket bränsle får betala till de snålaste planen.

EFFEKT

Minskade koldioxidutsläpp

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg City Airport

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid

KOSTNADER

Kräver ökade resurser i form av utredningsunderlag och politiskt arbete om det ska kunna genomföras.

37. VERKA FÖR ATT ANVÄNDA TRÄNGSELSKATTEN SOM STÖD FÖR HÅLLBART RESANDE

SYFTE OCH BESKRIVNING

Trängselskatt är ett effektivt sätt att påverka resandet med bil. I takt med att regionen växer och antalet resor ökar kommer Göteborg behöva vidta många åtgärder för att styra resandeströmmar och uppmuntra miljöanpassat resande. Trängselskatten behöver användas under överskådlig tid som ett sätt att styra mot budgetens prioriterade mål som säger att Göteborg ska bli en klimatneutral stad. Förändringar i trängselskatten behöver utformas så att de stödjer utvecklingen mot ett hållbart resande. Göteborgs Stad ska verka för att regering och riksdag fattar beslut om framtida skattejusteringar så att skatten styr mot detta mål. Vi ska också utreda om skatten kan differentieras utifrån fordonens energiförbrukning så att den samtidigt kan styra mot inköp av energieffektiva lätta bilar och lastbilar.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

200 000 kr per år för att ta fram utredningsunderlag

38. BEDRIV TILLSYN PÅ TRANSPORTINTENSIVA VERKSAMHETER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vid tillsyn av miljöfarliga, transportdrivande/transportintensiva verksamheter ska vi utifrån miljöbalken även ställa krav på företagets interna transporter "inom verksamheten" och externa transporter till/från kund. Ett koncept har tagits fram om hur vi skulle kunna arbeta för att kartlägga verksamheters användning av egna transporter och hjälpa dem att formulera strategier som de kan använda för att minska sin påverkan på klimatet genom bättre planerade transporter. Mallen kommer från Stockholms Stad som gjort ett liknande projekt. Material finns även från Miljösamverkan Skåne.

Syftet med åtgärden är att minska verksamheters användning av transporter och av icke förnybara drivmedel. Denna åtgärd ska tillämpas på befintliga verksamheter. Vid nyetablering av transportintensiva verksamheter ska gröna transportplaner användas istället.

EFFEKT

Minskat transportbehov och minskad användning av fossila drivmedel

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Inom ordinarie budget

39. UTVECKLA KOMBINERAT RESKORT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska verka för att Västtrafik som kollektivtrafikoperatör tar ett första steg i utvecklingen mot den flexible trafikanten genom att utveckla samarbete med befintliga bilpools- och låncykeloperaöter. Syftet är att skapa gemensamma erbjudanden gällande kampanjer, betalsystem och information kring hela resan. Inte bara i pilotform utan för normal användning. I och med införandet av låncykelsystemet Styr & Ställ har en dialog inletts med representanter för kollektivtrafik, bilpool och cykel för att undersöka möjligheterna att införa kombinerat reskort i Göteborg. Förhoppningen är att under 2012 genomföra ett test riktat till en avgränsad grupp användare.

Som steg två bör nya affärsmodeller studeras där andra aktörer än de som idag tillhandahåller transporttjänsterna är de som paketerar och marknadsför en utökad mobilitetstjänst till hushåll och företag. Tjänsterna kan vara anpassade efter hushållens livsstil och livssituation som innehåller det de behöver (småbarnsfamiljen, särbofamiljen, singelhushållet, aktiva pensionärsparet, snåljäpen, i stället för andrabilen etc). Hushållen och företagen köper trygghet att klara sitt resebehov, men det skapar samtidigt ett incitament för minskat resande genom att ej utnyttjad resebudget kan sparas viss tid eller växlas in till andra hållbara tjänster via upphandlade marknadspartners, t.ex. hemkörning av livsmedel.

Möjligheten att samla flera restjänster på ett och samma fysiska kort har med framgång testats i flera andra europeiska städer.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg & Co. Kollektivtrafiken styrs av VGR. Sunfleet som största kommersiella bilpool ägs av Hertz och vissa fordon i centrala Göteborg är upphandlade av Göteborg Stad.

Låncykelsystemet drivs av JC Decaux och är upphandlat av Trafikkontoret, Göteborg Stad. Göteborg Stad äger därför inte frågan själv, men kan påverka den i gynnsam riktning Göteborg Stad, trafikkontoret ska därför i samarbete med VGR och Västtrafik aktivt verka för att ett utvecklat samarbete enligt ovan kommer till stånd.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Kräver extra resurser

40. INITIERA PROJEKT FÖR UTVECKLING AV E-HANDELSLOGISTIK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det ska vara lätt att leva utan bil i Göteborg. Elektronisk handel med dagligvaror behöver utvecklas så att distributionsfordon kan köra ut varor till kunden, istället för att kunden alltid måste ta sig till affären. Fler kan besöka varuhus och butiker för att välja produkt, medan hemleverans kan skötas av varudistributör. Vi ska initiera projekt i samverkan med branschorganisationer, företagarföreningar och affärer för att stödja en sådan utveckling.

Dessutom ska vi utreda möjligheten att kombinera bygglov och planärenden med överenskommelser om att företag som bedriver handel i affärsområden och köpcentra utvecklar sitt utbud av elektronisk handel och samordnar varudistributionen till köpare.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

41. ARBETA FÖR ÖKAD SAMÅKNING PÅ FRITIDEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska arbeta för minskade fritidsresor med bil genom till exempel ökad samåkning. Många fritidsresor sker i samband med idrottsaktiviteter, därför bör åtgärder riktas mot den typen av resor. Förslagsvis skulle ett pilotprojekt kunna genomföras med till exempel en ridklubb och en fotbollsklubb för att utveckla metoder med hjälp av modern teknik. Detta skulle till exempel kunna göras i form av en samåkningsapp särskilt anpassad för idrottsklubbar och deras medlemmar kan tas fram.

EFFEKT

Minskat bilåkande

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Idrotts- och föreningsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

42. STÄLL KRAV PÅ KYLTRANSPORTER INOM MILJÖZONEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ställa krav på att kyltransporter inom miljözonen (eller citykärnan) ska drivas med återvunnen koldioxid istället för med diesel.

En kylbil förbrukar ca 1,5 ton diesel/år och Göteborg Energi har i Gasendal ett utsläpp på 6000 ton/år (3 miljoner m³) som skulle kunna köras ett varv till i kyltransporter och ersätta diesel.

En förutsättning för att genomföra åtgärden är att en tankstation för återvunnen koldioxid etableras i Göteborg.

EFFEKT

Minskad klimatpåverkan från transportsektorn. Kylaggregat på lastbilar och släp är även tystare än dieselaggregat vilket leder till mindre buller i citydistribution.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Business Region Göteborg

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

43. BYGG ETT CYKELRESECENTRUM

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vid Centralstationen ska vi bygga en bevakad cykelparkering, gärna under tak, som även erbjuder mervärden i form av till exempel service, uthyrning och försäljning. Det finns även behov av möjlighet att förvara cykeln säkert under natten, låsbara boxar som går att hyra är en möjlighet. Här måste det också vara möjligt att hyra cykel under en lite längre period för dem som kommer hit för att cykelturista.

Trafikkontoret har sedan några år tillbaka ett politiskt uppdrag att se över situationen vid Centralstationen gällande cykelförvaring. Det som hittills har varit de största hindren är svårigheter att hitta lämpliga lokaler eller platsmark för nybyggnation då det är flera andra stora infrastrukturprojekt på gång i samma område. För närvarande finns projektet inom C2013 som innehåller cykelåtgärder inför start av trängselskattesystemet.

EFFEKT

Bättre möjligheter till att pendla med olika transportmedel

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden (ansvariga för att ta fram en detaljplan som möjliggör detta),
Fastighetsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

44. BYGG EN GÅNG- OCH CYKELBRO ÖVER ÄLVEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Tillgängligheten för cyklister och fotgängare över Göta älv kan förbättras betydligt genom att vi anlägger en lågbro över älven. Förbättrade möjligheter att cykla och gå över älven avlastar dessutom kollektivtrafiken. Därför ska vi bygga en lågbro för gång- och cykeltrafik över älven.

Den nya Göta älvbron planeras med en segelfri höjd på 13,0 m över MW (=medelvattenytan), vilket är en sänkning från dagens 19,5 m över MW för den befintliga älvbron. Trots detta kommer ramplutningarna på den nya bron att vara brantare än på den befintliga, beroende på valet av kortare ramper. På vissa delar kommer lutningen att uppgå till ca 6 %, vilket för gång- och cykeltrafikanter är en mycket dålig standard, även om den totala höjden som skall "övervinnas" är lägre än tidigare. Viss kompensation kommer att kunna erhållas genom att bron förses med hissar (både för cyklister och gående) vid kajkanterna.

Med syftet att skapa ökade möjligheter för alla (inkl barn, pensionärer och rörelsehindrade m. fl.) att röra sig friare över älven, öka tillgängligheten och minska älvens barriäreffekter, föreslås en öppningsbar lågbro över älven för gång- och cykeltrafikanter i närområdet nedströms den nya Göta älvbron.

Gång- och cykelbron möjliggör en bättre och attraktivare kommunikation över älven med mindre trafikbuller och luftföroreningar än uppe på den nya Göta älvbron. Lågbron förenar närområdena på bägge sidor om älven och blir en viktig länk i den framtida Centrala Älvstaden. Genom förbättrad tillgänglighet, större rörlighet inom området ökar också möjligheten för etablering av butiker, restauranger mm. Brons passage över älvsnittet är ca 230 m. Farledsbredden bör väljas minst samma som för den nya Göta älvbron, ca 30 m. Den segelfria höjden bör studeras i spannet 4 – 8 m över MW. Små lutningar liksom korta ramper på landsidorna bör naturligtvis eftersträvas. Vad som är lämpligast får närmare studier avgöra tillsammans med valet av exakt läge för bropassagen över älven.

EFFEKT

Antalet cyklister som i ett första skede förväntas använda bron bedöms vara mellan 2500 -3500 st/vardag under sommarhalvåret, varav huvuddelen tros komma från Göta älvbron. I takt med utbyggnaden av Hisingssidan bör antalet öka markant. Gångtrafikanternas antal är svårare att bedöma men förväntas på sikt bli stort, då områdena närmast bron på norra älvstranden (Frihamnen och Ringön) ligger inom gångavstånd från Centralen/Västlänken samt spårvagns- och busshållplatserna vid Nordstan och Nils Ericssonsplatsen.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

45. BYGG SUPERCYKELBANOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Fler och fler göteborgare vill och bör arbetspendla med cykel, men hittills har inte mycket gjorts för att underlätta detta. Därför ska vi bygga breda cykelbanor till i första hand bostadsområden i ytterområdena men även till kranskommunerna. Dessa supercykelbanor ska vara huvudstråk för cykling till och genom staden och underlätta för snabb och smidig cykelpendling. Supercykelbanorna ska vara separerade från gångtrafikanter. Liknande exempel finns i andra länder t.ex. USA och Danmark. Mellan Malmö och Lund byggs just nu en supercykelbana.

Västsvenska paketet löser inte pendlarsituationen inom Göteborg. I princip hänvisar Västtrafik de boende i Göteborgs ytterområden till cykel när de klagar på kollektivtrafiken. Generellt är det en bra uppmaning, men då behöver också staden täcka upp med bra cykelmöjligheter för dessa pendlare.

Förslag på möjliga sträckor för supercykelbanor:

- Utby-Centrum
- Munkebäck-Centralstationen (via Olskroken)
- Öckerö-Göteborg (väg 155)
- Kungälv-Göteborg (E6)
- Partille-Göteborg (E20)
- Härryda-Göteborg (rv 40)
- Mölndal-Göteborg (Mölndalsvägen)
- Kungsbacka-Göteborg (158)
- Göta älvbron – Hjalmar Brantingsplatsen - Wieselgrensplatsen

EFFEKT

Snabb och smidig cykelpendling

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

46. SKAPA FLER CYKELPARKERINGAR

SYFTE OCH BESKRIVNING

I Göteborg har vi hittills mest satsat på cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafikhållplatser. Nu behöver vi även förbättra möjligheten att parkera cykeln på gator, i anslutning till affärer.

100 nya cykelparkeringsplatser per år ska byggas.

I dagsläget finns två olika möjliga lösningar. En lösning är cykelställ för 2-3 cyklar som affärsinnehavare kan köpa och märka upp och ställa på trottoaren utanför. Detta är vanligt i Köpenhamn. En annan lösning är att ta en parkeringsplats för bil (gatumarksparkering) och omvandla till cykelparkering. Detta finns t.ex. i cykelstaden Portland och kallas Bike Corral. På vissa platser kan det även finnas behov av låsbara cykelboxar.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Göteborgslokaler, Higab, Parkeringsbolaget

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

47. FÖRBÄTTRA FRAMKOMLIGHETEN FÖR CYKLISTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Grön våg för cyklister finns i ett flertal städer och är en viktig symbolfråga när det handlar om att prioritera cykel framför till exempel bil.

Frågan om grön våg i Göteborg har utretts grundligt av Trafikkontoret under 2010. Den utredningen visade på svårigheter för att genomföra detta främst till följd av att kollektivtrafiken, enligt politiska beslut, har främsta prioritet i signalreglerade korsningar.

Det finns dock andra sätt att öka framkomligheten för cyklister. Trafikkontoret arbetar kontinuerligt med att hitta sätt för att underlätta för cyklister i samband med signalreglerade korsningar. Till exempel testas en ny metod under 2012/2013 vid en korsning på stomcykelnätet.

Vi ska jobba aktivt för att öka framkomlighet och flöde för cyklister, särskilt i förhållande till bil och där ingen konflikt med kollektivtrafik finns.

EFFEKT

Bättre framkomlighet för cyklister

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

48. TA FRAM EN TYDLIGARE SKYLTNING AV CYKELBANOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Felskyltade eller otydligt skyltade cykelbanor är ett hinder. Stomcykelnätet, och andra cykelbanor, ska tydliggöras med till exempel målade överfarter. Dessutom ska vi undersöka möjligheten att införa skyltar för cyklister som markerar var cykeln har företräde och var cyklisten måste stanna för bilar eller buss och spårvagn. Bristen på sådan skyltning är ett problem på exempelvis Vasagatan. Slutligen ska cykelskytningen utökas till att även omfatta avståndsangivelser.

EFFEKT

Säkrare för cyklister

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

49. VERKA FÖR MÖJLIGHETEN ATT TA MED CYKEL I KOLLEKTIVTRAFIKEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska verka för att tillåta cykel på kollektivtrafiken. I vissa situationer kan det vara viktigt att det finns möjlighet att ta med cykeln inom kollektivtrafiken. Detta gäller dels för långväga cykelpendlare men också för de som vill cykelturista i Göteborgs omgivningar. Denna fråga bör vi ta hänsyn till vid utveckling av kollektivtrafiken.

Andra länder och städer som kan vara goda exempel är Danmark, Innsbruck, Boston, Stuttgart, Magdeburg och Harz.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

50. FÖRBERED FÖR ETT NYTT LÅNECYKELSYSTEM

SYFTE OCH BESKRIVNING

I god tid innan avtalet om Styr och Ställ går ut behöver vi fundera på hur vi vill att nästa generation låncyklar ska se ut i Göteborg. Ett utökat system kommer att möta andra typer av utmaningar än det nuvarande och kan därför inte se ut på samma sätt som det gör nu. Vi ska därför förbereda för ett nytt låncykelsystem som har hög flexibilitet och kan täcka hela staden.

Staden har avtal med JCDecaux fram till 2017 för låncykelsystemet "Styr och ställ". Avtalet gäller 60 stationer. Vi behöver i god tid börja förbereda oss för ett nytt system som inte är begränsat till endast 60 stationer, och framför allt måste Hisingen också få tillgång till ett välfungerande låncykelsystem.

Ett utökat system kommer att möta andra typer av utmaningar än det nuvarande och därför behöver/kan det inte se ut på samma sätt som det gör nu. Det händer mycket inom det här området i Europa och det är viktigt att ta till sig erfarenheter från andra städer och inte låsa in sig i gamla lösningar.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

JCDecaux, Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

51. TILLÅT CYKLING PÅ VÄGBANA ÄVEN OM DET FINNS CYKELBANA

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag är det som cyklist inte tillåtet att cykla på vägbanan om det finns en intilliggande cykelbana. För alla de cyklister som vill cykla fort och använda cykeln som ett alternativ till bilen är detta mycket hämmande, då Göteborgs cykelbanor inte är gjorda för att cykla fort. Vidare skulle en sådan lösning avlasta befintliga cykelbanor som börjar bli trånga av det ökande antalet cyklister. De cyklister som vill cykla i en beskedligare hastighet känner sig tryggare när de slipper cyklister som prioriterar fart!

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

52. TA FRAM EN SYNPUNKTSHANTERARE FÖR CYKLISTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det är cyklisterna som är ute på cykelvägarna och som ser vad som skulle behövas förbättras. Vi ska därför införa en särskild synpunktshanterare för cyklister där synpunkter kommer fram direkt till den som sköter cykelbanorna. Det kan handla om exempelvis skador i körfältet, otydlig skyltning, grenar som sticker in i körfältet, stora vattenpölar, dåliga lösningar mm. Synpunktshanteraren borde ha möjlighet att ta emot sms och mms. En praktisk och enkel lösning kan vara att ta fram en app för smarta mobiler.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

53. SAMORDNA DRIFT OCH UNDERHÅLL AV CYKELBANOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Inom Göteborgs Stad finns ca 470 km cykelbana i det övergripande nätverket. Det är Trafikkontoret som har ansvar för drift och underhåll av de flesta medan en mindre mängd sköts av Park- och Naturförvaltningen t.ex. cykelbanor som sträcker sig genom parker och grönområden. Trafikkontoret och Park- och naturförvaltningen har olika krav på sina entreprenörer vilket resulterar i, ur ett medborgarperspektiv, en oförklarlig skillnad i drift- och underhåll längs med stadens cykelvägnät. Åtgärden handlar om att dessa två förvaltningar ska komma överens om en gemensam ambitionsnivå och gemensamma riktlinjer till sina entreprenörer.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden, Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

54. FÖLJ UPP SKÖTSELN AV CYKELBANOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

När vi upphandlar de entreprenörer som ska sköta underhåll av våra cykelbanor ställs vissa krav när det gäller snöröjning mm. Detta behöver följas upp, för att säkerställa att avtalen följs.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

55. PRIORITERA CYKELBANORNA VID SNÖRÖJNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Som en följd av att fler och fler inser cykelns fördelar som ett snabbt och smidigt transportmedel blir vintercykling allt vanligare i Göteborg. Vi behöver möta upp denna förändring genom att i större utsträckning prioritera cykelbanorna vid snöröjningen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Entreprenörerna som sköter snöröjningen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

56. UTVECKLA EN CYKELAPP

SYFTE OCH BESKRIVNING

Under 2011 tog Västtrafik fram en prisbelönt spårvagnsapp där man under en spårvagnsfärd kan lyssna och bli guidad under resan via sin telefon. För att förbättra tillgängligheten ska vi ta fram en liknande app fast för några olika cykelstråk. Det är bra att börja med stomcykelnätet. Appen kan även bidra till att göra stomcykelnätet mer känt.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg & Co, Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgänglig kust och skärgård
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

57. ARBETA FÖR ÖKAD TRAFIKSÄKERHET VID SKOLOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att fler ska cykla till skolan istället för att bli skjutsad i bil behövs bättre cykelparkeringar vid skolorna. Dessutom behövs bättre cykelvägar in mot skolorna. För att förbättra trafiksäkerheten vid skolorna ska vi inventera cykelmiljön kring tio skolor per år och förbättra miljön vid fem per år.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

58. TA FRAM ETT FOTGÄNGARPROGRAM

SYFTE OCH BESKRIVNING

En ny cykelplan ska tas fram för Göteborgs och sedan länge finns även en specifik cykelkarta med det övergripande cykelvägnätet. Fotgängares behov och villkor likställs ofta med cyklisters, som i mångt och mycket stämmer överens, men inte alltid. Vi ska därför ta fram ett nytt fotgängarprogram med tillhörande fotgängarkarta för Göteborg som ska ersätta det från 2004.

Andelen fotgängare uppgick i resvaneundersökningen 2005 till 15%. Under 2011 genomfördes en ny resvaneundersökning och resultatet från den kommer att redovisas under våren 2012

Syftet med ett nytt fotgängarprogram och tillhörande fotgängarkarta är att lyfta fram fotgängarna i stads- och trafikplaneringen, samt att bidra till stadens strävan att bli hållbar och livfull.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Övriga förvaltningar

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

59. SATSA PÅ MARKNADSFÖRING AV BILPOOLER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Att vara medlem i en bilpool är många gånger ett mycket bra alternativ till att äga en egen bil. Det arbete Trafikkontoret, Gatubolaget och flera stadsdelar redan bedriver på området behöver fortsätta. Vi ska dessutom satsa på ytterligare marknadsföring av bilpooler för att få fler göteborgare att välja detta alternativ istället för att ha egen bil.

EFFEKT

Fler göteborgare anslutna till bilpool

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Gatubolaget

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

60. VERKA FÖR KLIMATANPASSADE RESEAVDRAG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Reglerna för skatteavdrag för arbetsresor behöver skärpas för att bli mer klimatanpassade. Vi ska aktivt verka för att få igenom en sådan skärpning.

Ett sätt är att basera skatteavdraget på koldioxidutsläpp istället för kilometer. Man skall tjäna på att cykla till jobbet!

EFFEKT

Minskat bilåkande

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

61. INKLUDERA FRI KOLLEKTIVTRAFIK I EVENEMANGSBILJETTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

De infrastrukturmässiga förutsättningarna för att åka kollektivt till och från evenemang är bättre i Göteborg än i många andra städer. För att stärka Göteborgs position som en evenemangsstad och samtidigt kunna öka kollektivtrafikens marknadsandel ska vi göra ett pilotförsök där färdbevis för kollektivtrafiken ingår i biljett till vissa evenemang som anordnas av GotEvent AB och Göteborg & Co.

Erbjudandet ska gälla för kollektiva resor såväl inom Göteborgs kommun som till och från kranskommunerna. Trots att majoriteten av de nya kollektivtrafikresenärerna antagligen kommer resa inom Göteborg är det viktigt att även kommunöverskridande resor finns med. Anledningen är att en stor andel av dem som besöker evenemangen kommer från kranskommunerna och det är även den besöksgrupp som ökar mest.

I andra hand kan erbjudandet även gälla besökare till mässor och hotell.

Gbg & Co har jobbat länge för att nå framgång i frågan, framförallt när det gäller en del specifika evenemang. Finansieringsfrågan är en springande punkt. Här krävs politiska beslut och/eller kreativa lösningar på finansieringen.

EFFEKT

Erbjudandet om fri kollektivtrafik förväntas leda till att upp till 20 % av bilisterna till GotEvents evenemang byter färdmedel från bil till kollektivtrafik.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Got Event, Västtrafik, Göteborg & Co

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxider
- God ljudmiljö

KOSTNADER

62. BYGG NY SPÅRVAGNSLINJE MELLAN ULLEVI OCH JÄRNTORGET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Som en del i skapandet av en kollektivtrafikring som knyter ihop älvstränderna ska vi bygga en ny spårvagnsdragning från Ullevi via Allen till Järntorget. Den kan senare kopplas ihop med en spårvagnstunnel vid Stigberget.

Syftet med åtgärden är att avlasta Brunnsparken och skapa snabbare förbindelser förbi centrum.

EFFEKT

Mer effektiv kollektivtrafik

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxider
- God ljudmiljö

KOSTNADER

63. BYGG EN AUTOMATBANA PÅ STRÄCKAN KORSVÄGEN TILL ERIKSBERG

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att skapa snabba reserelationer mellan nya knutpunkter och öka kapaciteten över älven samt på norra Älvstranden ska en automatbana byggas mellan Korsvägen-Gårda-Centralen-Backaplan-Lindholmen och Eriksberg.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxider
- God ljudmiljö

KOSTNADER

64. UTRED MÖJLIGHETEN ATT BYGGA LINBANA

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utreda möjligheten att bygga linbana som ett komplement till kollektivtrafiken i Göteborg.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxider
- God ljudmiljö

KOSTNADER

65. ANVÄND FLEXLINJEN FÖR MINSKAT FRITIDSRESANDE MED BIL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Den anropsstyrda kollektivtrafiken ska utvecklas så att den till exempel kan kombineras med träningstider på olika idrottsanläggningar.

EFFEKT

Minskat fritidsresande med bil

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Färdtjänstnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden, Idrotts- och föreningsnämnden, Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

66. TA FRAM EN STRATEGI FÖR TAXI

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det finns ett nationellt mål om att kollektivtrafiken ska fördubbla sin marknadsandel till år 2020. Inom det så kallade Fördubblingsprojektet ingår taxibranschen som ett komplement till buss och spårbunden kollektivtrafik.

I Göteborg saknas en strategi för hur taxi kan användas som kollektivtrafik. Taxi är en viktig komponent för möjligheten att leva utan bil i staden. Därför ska vi ta fram en sådan strategi.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

67. UTVECKLA KOMMUNENS ÅTERVINNINGSCENTRALER TILL KRETSLOPPSPARKER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Ambitionen att ta hand om återanvändbara produkter via återvinningscentralerna ska höjas. Vi ska därför utreda möjligheten att utveckla kommunens återvinningscentraler till kretsloppsparker. På de platser där det är möjligt ska det göras, men på vissa återvinningscentraler kan det vara fysiskt omöjligt eftersom det är väldigt trångt.

EFFEKT

Det finns rapporter som visar på att kretsloppsparker bidrar till stor miljönytta och ökad återanvändning/avfallsminimering .

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

68. UTVECKLA MINI-ÅTERVINNINGSCENTRALER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utveckla mindre kretsloppsparkar/mini-återvinningscentraler. Syftet är att underlätta för kommunmedborgarna att göra sig av med användbara saker till återanvändning och avfall till återvinning och därigenom koppla ihop avfall med mervärden. Man ska även kunna göra sig av med farligt avfall på dessa platser.

För att inspireras kan vi studera Köpenhamn och Oslo. Där jobbar man med mini-återvinningscentraler - bemannade och stationära centraler som tar emot farligt avfall och mindre avfall.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

69. VERKA FÖR MINSKAD MOMS PÅ REPARATIONSTJÄNSTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska verka för minskad moms på reparationstjänster så som cykelservice, skomakare, skräddare, möbelsnickare mm.

EFFEKT

Ökat återbruk och ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

70. INKLUDERA AVFALLSHANTERING I DEN FYSISKA PLANERINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stads fullmäktige har antagit ett prioriterat mål om att resurshushållningen inom avfallshanteringen i ska öka. Målet omfattar ökad återvinning och att avfallsmängderna minskar. Göteborgsregionens kommunalförbund har tagit fram en regional avfallsplan som ligger i linje med denna målsättning.

Samtidigt uppmärksammas avfallshanteringen som infrastruktur. Boverket konstaterar i en idébok om avfallshantering att de senaste årens utveckling inom området har påverkat bostäder och stadsmiljön. I den nya plan- och bygglagen pekas en god och rationell avfallshantering ut som ett viktigt allmänt intresse. Boverket menar att avfallshanteringen behöver uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen. I idéboken framhålls betydelsen av att väsentliga förändringar i avfallsplanen kommer till uttryck i översiktsplanen. Boverket föreslår att ett tematiskt tillägg om avfall görs till översiktsplanen.

Göteborgs Stad har i ett projekt arbetat med hur avfall hör hemma i översiktsplaneringen och dessa resultat ska tas omhand och implemeteras i praktiken. Avfallets plats i den fysiska stadsmiljön är avgörande för att vi ska kunna nå de mål som är satta inom avfall och resurshushållning.

Vid planeringen av nya bostadsområden ska vi redan i tidiga skeden fundera på hur avfallshanteringen ska se ut för området.

EFFEKT

Ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Renova

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

71. SKAPA FYSISKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ÅTERBRUK OCH ÅTERANVÄNDNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Saker som är hela slängs! Vi lever i ett samhälle som köper nytt och slänger det vi inte längre behöver. Vi behöver skapa bostadsnära lokaler, som kan vara centrum för olika former av återvinning och återanvändning. Där ska man dels kunna lämna in kläder, prylar och material som man inte längre vill ha. På samma plats skulle det kunna finnas tillgång till hantverkare och reparationstjänster, exempelvis skomakare, skräddare, lagning och/eller uppgradering av hushållsmaskiner och elektronik mm. Vi ska uppmuntra till att starta "verkstäder" som erbjuder reparation som alternativ till att köpa nytt. Dessutom ska vi även ge plats för secondhand-butiker, klädoteck, bibliotek, utlåning av verktyg, konstnärlig verksamhet mm.

Syftet är i första hand att öka resurshushållningen genom att återanvända mer och minska avfallsmängderna. Att skapa fysiska förutsättningar för återanvändning handlar om att gå mot en mer hållbar konsumtion och utgör en viktig del i kommunens miljömålsarbete. Förebyggande av avfall bidrar till en effektivare användning av material och naturresurser.

Att förebygga uppkomsten av avfall genom återanvändning ger miljövinster som ofta är betydligt större än de miljövinster som genereras då ett avfall material- eller energiåtervinns. Detta beror på att avfallsledet endast kan kompensera för en del av den resursförbrukning och miljöpåverkan som uppstår vid nyproduktion. Återanvändning och förebyggande av avfall är ett prioriterat område både nationellt och inom EU. I EU:s avfallsdirektiv anger Avfallshierarkin att förebyggande av avfall och förberedelse för återanvändning prioriteras framför exempelvis energiåtervinning.

Trots att återanvändning och förebyggande av avfall är en grundpelare i både svensk och europeisk avfallspolitik fortsätter avfallsmängderna att öka. Om inte trenden bryts finns det risk att avfallsmängden i Sverige kan ha fördubblats till 2030.

Koppling till andra projekt:

- Projektet "Reuse" som drivs av Västra Götalandsregionen och SP
- Poseidon har någon form av återbruk som drivs av frivilliga hyresgäster i Backa och Brunnbo. I framtiden ser Poseidon någon form av återbruk i varje region.
- I Västra Hisingen finns fri återanvändning i form av att bostadsbolaget i fråga upplåter en lokal där hyresgästerna kan dela med sig av saker de inte använder. Kanske kan sådan verksamhet öka allteftersom, men det är viktigt att det hålls på en enkel nivå och inte kommersialiseras.
- Göteborgslokaler?

EFFEKT

Att kvantifiera miljönyttan med att förebygga avfall och skapa förutsättningar för återanvändning är svårt på grund av att miljönyttan varierar beroende på vad som återanvänds. Tillverkning, användning och avfallshantering skiljer sig åt i stor utsträckning vilket gör det svårt att dra kvantitativa slutsatser utan att analysera vissa produktflöden. Dock kan det dras slutsatser från enskilda projekt som gjorts inom området. Exempelvis bedöms att Kretsloppsparken Alelyckan, genom att förebygga 360 ton avfall om året, resulterar i att utsläpp från växthusgaser som motsvarar 430 bilar som kör 1500 mil vardera undviks.

Många menar att återanvändning inte bara är positivt miljömässigt utan att det också bidrar till potentiellt lägre kostnader för samhället eftersom mindre mängder avfall behöver samlas in och behandlas. Ökade avfallsmängder ställer höga krav på infrastruktur, kostnader som framförallt lokala och regionala myndigheter för står för och i slutändan kommunmedborgarna. Förebyggande av avfall öppnar också upp för nya affärsverksamheter i form av företag med sysselsättning inom förberedelse för återanvändning såsom reparation etc.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Renova, Göteborgslokaler
Stadsdelsnämnderna, Konsumentnämnden, m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

72. ÖKA INSAMLINGEN AV TEXTILIER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Textilavfall är det avfall som, näst efter elavfall, står för störst utsläpp av växthusgaser per ton när man slår ihop produktion, utvinning och avfallshantering. Återanvändning innebär därför stora miljövinster. Vi ska därför öka möjligheten att lämna in kläder, textilier och skor för återanvändning och återvinning.

Kretsloppskontoret har genomfört en enkät för att få reda på vad som krävs för att göteborgarna ska lämna mer kläder, textilier och skor till återanvändning istället för att slänga. Resultatet visade att det som i första hand skulle öka insamlingen är att göra det enklare att lämna kläder. Det handlar om att skapa fler insamlingsställen som ligger närmare bostäder.

EFFEKT

Öka resurshushållningen, minska avfallsmängderna och begränsa klimatpåverkan.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

73. STARTA UPP REMIDA – ETT KREATIVT ÅTERVINNINGSCENTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

ReMida är ett återvinningscenter som riktar sig till förskolebarn och skolelever. Centret, som är en del i pedagogiken Reggio Emilia, erbjuder barn och pedagoger outnyttjat restmaterial från företag som stimulerar till utforskande och kreativitet. Vi ska utreda möjligheten att starta upp ett sådant center för skolor och förskolor i Göteborg.

Syftet är att stimulera och locka barns lust till kreativitet och skapande, med fokus på det miljövänliga förhållningssättet i återanvändningen. Tanken är att uppnå en ökad miljömedvetenhet genom att ett nytt material får ett nytt eller förlängt liv. Åtgärden ska sammanbinda lokala producerande företag, utbildning och konst, för ett långsiktigt minskande av restavfall. Eventuellt kan centret kopplas ihop med kretsloppsparkerna och samarbeta med en konstpedagog.

Mer information finns på <http://sites.google.com/site/remidasodertalje/Startsida/redima> .

EFFEKT

Ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Utbildningsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna, Kretsloppsnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Renova, Stena Recycling m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade gifter i barns vardag
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

74. UTÖKA KÄLLSORTERINGEN PÅ KOMMUNENS ANLÄGGNINGAR FÖR ALLMÄNHETEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad är huvudman för många stora publika anläggningar där besökarna genererar stora mängder avfall. Idag är det många gånger svårt att som besökare sortera sitt avfall. Därför ska vi möjliggöra källsortering av avfall på dessa anläggningar. Det är bra att börja med matavfallet.

Det finns sedan tidigare en policy om avfallshantering på offentliga platser. Denna åtgärd kompletterar den policyn.

EFFEKT

Ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Liseberg, Idrotts- och föreningsnämnden,
Kulturnämnden, Stadsdelsnämnderna, GotEvent,
Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Miljö- och klimatinämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

75. ÖKA TILLSYVEN AV VERKSAMHETERS AVFALLSHANTERING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Tillsynen hos de tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheterna ska utvecklas mot att fokusera på källsortering och resurshushållning. Tillsynen ska vara kopplad till de största och viktigaste avfallsslagen. I detta ingår även att titta på byggavfall och farligt avfall.

Denna tillsyn sköts normalt av miljötillsynsavdelningen, men även livsmedelskontrollen borde kunna jobba mer med detta. Vi behöver utreda hur det kan gå till.

EFFEKT

Ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Renova m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

76. GÖR BIOGAS AV GRÄS OCH ANNAT BIOLOGISKT AVFALL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag har vi i Göteborg inget bra system för omhändertagande av det biologiska avfall som uppstår vid skötsel av gemensamma ytor såsom gräsklipp från vägkanter, sly från röjningsarbeten, löv mm. utan det är en resurs som slösas bort. Vi behöver ta hand om detta avfall på ett bättre sätt och omvandla det till biogas.

För att genomföra åtgärden behövs ett samverkansprojekt mellan exempelvis Trafikkontoret, Park- och naturförvaltningen, Fastighetskontoret, Göteborg Energi och Gryaab.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg Energi

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Fastighetsnämnden, Trafiknämnden, Gryaab, Renova, Trafikverket ja

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

77. TA FRAM ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD INSAMLING AV ELEKTRONIK OCH FARLIGT AVFALL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad har redan ett antal insamlingsalternativ för farligt avfall förutom återvinningscentraler och miljöstationer. De största mängderna farligt avfall samlas också in av detta grundsystem varför frågan om utökad eller ny typ av insamling av farligt avfall måste bedömas utifrån hur mycket resurser som känns motiverat att lägga ner för att komma åt det sista farliga avfallet som hamnar i soppsåsen eller spolas ner i avloppet. En situation där allt uppkommet farligt avfall hanteras inom ramen för insamlingssystemet kan anses som omöjligt att uppnå, men med en ökad tillgänglighet och kunskapsspridning kan siffran minimeras, dock är det inte säkert att de som slarvar ”fångas upp” för det.

Vi ska utveckla de tjänster, Farligt avfall-bilen och hämtning i kärl, som vi erbjuder idag och göra dem bättre och mer kända så att fler fastighetsägare erbjuder dem till sina hyresgäster. Det måste vara enkelt att bli av med det som är farligast för miljön. Farligt avfall-bilens stopp är planerat att utökas och om möjligt skulle också turerna kunna omfatta en större del av året för att öka tillgängligheten för hushållen som har svårt att ta sig till en återvinningscentral. Att utöka den butiksnära insamlingen är också under utredning.

Farligt avfall som hanteras felaktigt kan medföra allvarliga konsekvenser för människa och miljö. Hushållens farliga avfall kan exempelvis bestå av färg, bekämpningsmedel, elektronikavfall, glödlampor och batterier. Visst farligt avfall; elektronikavfall, glödlampor och batterier, omfattas av producentansvar medan övrigt farligt avfall ligger under kommunens renhållningsansvar. En felaktig hantering av farligt avfall kan vara att avfallet, istället för att lämnas på anvisade insamlingsplatser, felaktigt slängs i hushållens kärl- och säckavfall eller hälls ut i avloppet.

Fastighetsnära insamling fanns 2009 tillgängligt i en tredjedel av Sveriges kommuner. Mängden farligt avfall som samlas in fastighetsnära i jämförelse med andra insamlingsalternativ är dock relativt liten. Fastighetsnära insamling av farligt avfall är därför mest en fråga om att öka tillgängligheten och servicegraden för hushållen. Fastighetsnära insamling sker vanligtvis med hjälp av röda boxar, genom låsta miljörum, FA-skåp och FA-karuseller. Enfamiljshus verkar generellt generera mer farligt avfall än boende i flerfamiljshus. Uppkomsten av farligt avfall är svår att uppskatta bland annat på grund av upplagring i samhället, vilket gör det svårt att relatera insamlad mängd avfall till försålda volymer.

Göteborgs stad har redan ett antal insamlingsalternativ för farligt avfall förutom återvinningscentraler och miljöstationer. De största mängderna farligt avfall samlas också in av detta grundsystem. Därför måste frågan om utökad eller ny typ av insamling av farligt avfall bedömas utifrån hur mycket resurser som känns motiverat att lägga ner för att komma åt det sista farliga avfallet som hamnar i soppsåsen eller spolas ner i avloppet. En situation där allt uppkommet farligt avfall hanteras inom ramen för insamlingssystemet kan anses som omöjligt att uppnå, men med en ökad tillgänglighet och kunskapsspridning kan siffran minimeras, dock är det inte säkert att de som slarvar ”fångas upp” för det. Farligt avfall-bilens stopp är planerat att utökas och om möjligt skulle också turerna kunna omfatta en större del av året för att öka tillgängligheten för hushållen som har svårt att ta sig till en återvinningscentral. Att utöka den butiksnära insamlingen är också under utredning.

Insamling av farligt avfall från hushåll i Sveriges kommuner sker i stort på liknande sätt även om tillvägagångssättet i detalj skiljer sig åt vad gäller logistiklösningar, antal insamlingsätt, kostnadslösningar och förvaring av farligt avfall. De vanligaste sätten att samla in farligt avfall från

hushåll är via återvinningscentraler, miljöstationer (bemannade eller obemannade) på bensinstationer och liknande, miljöbil, butiker ex. samlaren, batteriholkar samt fastighetsnära insamling (ex. röda boxar).

I genomsnitt har Sveriges kommuner tre olika typer av insamlingssystem för farligt avfall, där större kommuner generellt har fler insamlingssystem än de mindre. Återvinningscentralerna utgör stommen i insamlingssystemet medan de andra insamlingsmöjligheterna fungerar som komplement för att möta olika avfallslämnarens behov. I vissa kommuner är hämtning av farligt avfall via miljöbil samordnat med ordinarie avfallshämtning medan insamlingen i andra kommuner är samordnad med grovsophämtning eller sker med schemalagda turer då endast farligt avfall samlas in. I en del kommuner hämtas farligt avfall med en miljöbil endast vid beställning, under hela eller vissa delar av året, eller under tidsbegränsade kampanjer.

Fastighetsnära insamling fanns 2009 tillgängligt i en tredjedel av Sveriges kommuner. Mängden farligt avfall som samlas in fastighetsnära i jämförelse med andra insamlingsalternativ är dock relativt liten. Fastighetsnära insamling av farligt avfall är därför mest en fråga om att öka tillgängligheten och servicegraden för hushållen. Fastighetsnära insamling sker vanligtvis med hjälp av röda boxar, genom låsta miljörum, FA-skåp och FA-karuseller. Vissa kommuner har infört en miljöstyrande taxa för flerbostadshus där bostadsrättsföreningar eller fastighetsägare som väljer att köpa in förvaringsmöjligheter för insamling av farligt avfall premieras med en lägre grundavgift alternativt får kostnadsfri hämtning. Andra kommuner erbjuder enfamiljshus "röda boxar" med hämtning ett definierat antal gånger om året, vilket ofta täcks av grundavgiften. Dock visar en studie från Stockholms stad på att få utnyttjar en sådan tjänst.

Det går att se ett samband mellan mängd insamlat farligt avfall och kommuner som har infört insamling av matavfall och generellt har goda källsorteringslösningar för övrigt avfall, exempelvis fyrfackskärl. I kommuner som infört sådana åtgärder samlas det ofta in mer farligt avfall per invånare än i kommuner med inte fullt så utvecklade källsorteringsmöjligheter. Vidare samlar större kommuner generellt in mindre avfall per invånare än i mindre kommuner där utbredningen av villor är större. Enfamiljshus verkar generellt generera mer farligt avfall än boende i flerbostadshus. Det är dock viktigt att poängtera att det är svårt att ta fram nyckeltal för farligt avfall. Uppkomsten av farligt avfall är svår att uppskatta bland annat på grund av upplagring i samhället, vilket gör det svårt att relatera insamlad mängd avfall till försålda volymer. Insamlingsstatistik för farligt avfall från hushåll kan dessutom försvåras genom att farligt avfall från verksamheter i viss mån kommer med i statistiken. Plockanalyser på andelen farligt avfall i hushållen brännbara avfall är vidare svårt att få representativa. Om exempelvis de studerade brännbara fraktionerna skulle innehålla färgburkar eller andra tyngre föremål kan det ge stor inverkan på resultatet då farligt avfall som felaktigt hamnar i den brännbara fraktionen framförallt består av småelektronik, batterier och glödlampor.

För att nya insamlingslösningar för hushållens farliga avfall ska bli så effektiva som möjligt bör hänsyn tas till lokala förutsättningar såsom bebyggelse, boendestruktur och transporttillstånd. En lösning som passar ett område i en viss kommun är inte nödvändigtvis lämpat för ett annat. Risker med ett visst insamlingssystem bör också noga utvärderas.

EFFEKT

Desto mer farligt avfall som samlas in ju mer minskar risken för spridning av farliga ämnen i samhället och därmed riskerna för människor och miljö. En kvantitativ uppskattning på miljönyttan är svår att göra, men kvalitativt kan det konstateras att små mängder felaktigt hanterat farligt avfall kan ha stor betydelse för vår miljö, vilket gör att ”varje gram räknas”. Som exempel kan det nämnas att en uppskattning är att om varje hushåll i Sverige skulle slänga en lågenergilampa om året i sin soppsåse skulle 19-34 kg kvicksilver kunna spridas i miljön. En tesked kvicksilver kan förgifta en medelstor sjö.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Producenterna (Elkretsen)

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

Kostnaden för insamling av farligt avfall kan uppskattas med hjälp av insamlad mängd farligt avfall per krona. Generellt är det via återvinningscentraler som mest farligt avfall samlas in och där även kostnadseffektiviteten är som högst. Via andra insamlingssystem, där kostnaden per kg insamlat farligt avfall ofta är betydligt högre, samlas det in förhållandevis små mängder. Det går dock att diskutera om inte kostnadseffektiviteten har mindre betydelse i sammanhanget och att varje insats som kan minska mängderna farligt avfall i hushållens brännbara avfall eller som hamnar i avloppet är av värde. Avvägningen mellan kostnad och nytta samt hur mycket av kostnaden för insamlingen som är motiverat att lägga på grundavgiften alternativt på tilläggstjänster är upp till varje kommun. Ofta täcks kostnaden för insamling av farligt avfall av kommunens grundavgift. Kostnader för samhället om farliga ämnen sprids i miljön är svåra att räkna på, men bör på något sätt inkluderas i kostnadsbedömningar för insamling av farligt avfall.

78. TA FRAM EN GEMENSAM INRIKTNING OM SLAMHANTERING FÖR HELA GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en gemensam inriktning om slamhantering för hela Göteborg. I denna inriktning ska vi fokusera på:

- Uppströms arbete för näringsåterföring
- Minskat inflöde av fosfor och kväve

Åtgärden syftar till att återföra fosfor till kretsloppet och minska användningen av konstgödsel. Det är även viktigt att inriktningen tar hand om frågan hur vi minskar negativ miljöpåverkan från gödning av grönytor samt privata och kommunala trädgårdar.

Det är dessutom av stor betydelse att visa privata markägare vilka negativa effekter användning av handelsgödsel kan medföra. Eventuellt kan vi även verka för att införa regler om att barjord alltid skall vinter-/höstsås på kommunal mark för att förhindra näringsläckage.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Gryaab, Göteborg
Vatten, Park- och naturnämnden, Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

79. FÖRBJUD SLAMSPRIDNING I VATTENSKYDDSSOMRÅDET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Revaq-certifierat slam har genomgått kontroller för att kunna spridas på åkermark. Däremot vill vi av säkerhetsskäl att inte ens sådant slam sprids ut på åkrar inom skyddsområdet för dricksvattentäkten. Därför ska vi arbeta för att det inom skyddsområdet blir förbud mot slamspridning.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatenämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Vatten, Byggnadsnämnden,
Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten
- God dricksvattenkvalitet
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

80. ARBETA FÖR HYGIENISERING AV AVLOPPSSLAM

SYFTE OCH BESKRIVNING

När avloppsslam används som gödsel eller för att tillverka jordprodukter finns det en liten risk att smittämnen sprids. För att förhindra detta finns det idag krav på kontroll och skyddsåtgärder. Naturvårdsverket har i sitt förslag till ny slamförordning föreslagit ytterligare åtgärder för att hygienisera slammet. Reglerna för denna hygienisering är ännu inte klara.

Vi ska jobba för att hygienisera avloppsslammet i Göteborg med syftet att minska en eventuell risk för spridning av smitta. Vi levererar redan nu avloppsslam till odlad mark, men i mycket liten omfattning. 2011 var det ca 1 procent av den totala produktionen. Efter ytterligare hygienisering bör avloppsslam kunna användas som näringstillförsel på stadsnära odlingar.

Idag hygieniseras slammet från Göteborg genom långtidslagring, som är den enklaste formen av hygienisering. Vilken teknik som kan komma att behövas till följd av de nya reglerna utreds för närvarande, upphettning är ett av de möjliga alternativen.

EFFEKT

Genom att hygienisera avloppsslammet får vi bättre kontroll på smittämnen och eventuellt också en pastörisering av avloppsslammet.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Gryaab

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Naturvårdsverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

100 000 000 kr

81. UTRED HÅLLBAR ÅTERFÖRING AV FOSFOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utreda hållbar återföring av fosfor och även titta på olika småskaliga sätt att återvinna fosfor ur spillvatten.

Att återföra fosfor från avlopp är ett prioriterat område nationellt. Kommunen har dock ett ansvar att välja en lösning som passar våra förutsättningar, men som leder mot det gemensamma, långsiktiga målet om att mer fosfor ska återföras till produktiv mark. Beslut angående avskiljning av fosfor från avlopp, oberoende av om det rör sig om fosforutvinning från aska eller från slam, bör grundas på utförliga utredningar som tar hänsyn till våra lokala förutsättningar. Beslutsunderlagen måste tydligt visa vilken inverkan på miljön och på kostnaden för den enskilda abonnenten som en viss lösning ger.

Fosfor är ett viktigt näringsämne och samtidigt en ändlig resurs där forskare varnar för att fosforreserverna kan ta slut fortare än beräknat. Idag sker återföringen av fosfor främst i form av spridning av avloppsslam. Som ett led i regeringens arbete med en giftfri vardag anser regeringen att det på sikt är nödvändigt att återvinna fosfor ur fler resurser. Det är också viktigt att återvinningen sker på ett sätt så att farliga ämnen inte sprids. För att kunna återföra fosfor till olika markområden (åkermark, skogsmark och övrig mark) på ett säkert sätt ska Naturvårdsverket utarbeta kriterier för vilka kvalitetskrav som ska vara uppfyllda på slammet eller andra röt- och kompostrester mm. Med kvalitetskrav avses bland annat hygienkrav och gränsvärden för metaller, samt krav avseende organiska föroreningar och läkemedel och andra relevanta ämnen.

Varje år uppkommer omkring en miljon ton avloppsslam vid våra svenska avloppsreningsverk. Det motsvarar ungefär 70 kg slam per person och år. Avloppsslammet innehåller 6000-7000 ton fosfor, en ändlig resurs som är nödvändig för allt levande på jorden. Från Sveriges regerings sida är det prioriterat att tillvarata fosfor ur avloppsslammet. Det visar sig bland annat som ett etappmål inom miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" som Miljömålsberedningen presenterade i maj 2011, vilket anger att minst 60 procent av fosforföreningarna i avloppsslam ska återföras till produktiv mark, varav minst hälften till åkermark, senast år 2015.

Det enklaste sättet att återföra fosfor från avloppsslam till jordbruket är att sprida avvattnat och stabiliserat slam på åkermark. Detta görs dock i begränsad utsträckning på grund av slammets innehåll av oönskade metaller och stabila organiska ämnen. Ungefär en fjärdedel av uppkomna slammängder sprids således på åkermark av den anledningen. Exempelvis innehåller omkring hälften av dagens uppkomna avloppsslam en för hög halt kadmium för att möjliggöra gödsling med tillräckligt fosforinnehåll för att täcka odlade gröders behov av fosfor utan att överstiga de krav som finns ställda i svensk lagstiftning. Istället för att spridas på åkermark används avloppsslam som uppkommer vid de svenska avloppsreningsverken främst till jordtillverkning och för växtetablering. Anläggningsjorden kan användas i vägslänter, i tjockare växtetableringsskikt, till sluttäckning och konstruktion av deponier och till återställning av gruvområden.

Ett flertal metoder har ansetts realistiska för fosforavskiljning vid svenska avloppsreningsverk under 2000-talet. Krepro, BioCon och Aquareci ansågs vara lovande tekniker, men utvecklingen avstannade på grund av drifttekniska problem och svaga marknadsmässiga förutsättningar. Naturvårdsverket fick 2009 ett regeringsuppdrag om att uppdatera "Aktionsplans för återvinning av fosfor" från 2002. Inom uppdraget gjordes en studie där två metoder för avskiljning av fosfor från avloppsslam ansågs ha förutsättningar för svenska förhållanden. De identifierade metoderna var den så kallade Ostara-processen (utvecklad från det kanadensiska företaget Ostara) samt Ash Dec-metoden (från det österrikiska företaget Ash DecUmwelt AG (numera ägt tekniken av finska Outotec)). Ostara är en teknik för att fälla ut fosfor som struvit (magnesiumammoniumfosfat $MgNH_4PO_4$) ur en

delström från slamavvattningen i ett avloppsreningsverk med biologisk fosforrening. Ash Dec innebär att aska från monoförbränning av avloppsslamrostas i högtemperatur tillsammans med magnesium- och kalciumklorid. Metallklorider bildas i gasfas, vilka renas bort. Fosfor kvarstår i askgranuler.

De båda teknikerna medför både för- och nackdelar. Båda metoder är kommersiellt tillgängliga och omfattar produktion av gödselprodukter som kan spridas med konventionell utrustning. Med Ash Dec-metoden eller andra metoder där fosfor utvinns ur slamaska kan nästan all fosfor tillvaratas. Dock bygger det på att avloppsslammet monoförbränns i separata pannor, vilket inte förekommer i Sverige. Om slammet istället samförbränns späds fosfor ut. Tillförseln av oönskade föroreningar till åkermark skulle minska i jämförelse med slamspridning eftersom majoriteten av oönskade ämnen fångas upp av förbränningens reningsutrustning. För Ostara-processen krävs att avloppsreningsverket använder sig av biologisk fosforavskiljning, så kallat Bio-P, vilket endast omkring 20 anläggningar gör i Sverige. I biologisk fosforavskiljning följt av Ostara-processen kan endast 20-60 procent av innehållet av fosfor i avloppsvattnet tillvaratas, vilket beror på att endast den vattenlösta delen av fosfor kan utvinnas. Dessutom produceras mindre slam än om Ash Dec skulle användas och till följd blir biogasproduktionen mindre. Ostaras fördelar är dock att nettoförbrukningen av kemikalier (magnesiumklorid) uppges vara lägre än för Ash Dec, att metallhalterna i struviten är lägre än i gödselprodukten från Ash Dec samt att förbränning undviks och därmed luftemissioner.

Även en svensk metod (EasyMining) för utvinning av fosfor ur aska från slam-förbränning kan vara på väg att bli kommersiellt tillgänglig inom närmsta åren. Med denna teknik ska det vara möjligt att förutom att utvinna fosfor med en hög återvinningsgrad även kunna utvinna fällnings- och insatskemikalier. Med EasyMining löses aska upp i svavelsyra. Slutprodukt är mono- eller diammoniumfosfat. Det finns också metoder där aska lakas ur med lut.

Innebörden av att införa avskiljning av fosfor från avloppsslam beror på vilken befintlig teknik som det aktuella reningsverket använder sig av. Sannolikt kommer kostnaderna för avloppsreningen att öka oavsett metod i jämförelse med slamspridning. Kostnaderna är dock svåra att beräkna beroende på vilka kostnader som väljs att inkluderas. Kostnaderna för Ostara och Ash Dec har inte utretts ordentligt i någon studie som gått igenom. Det kan dock konstateras att ingen monoförbränning av slam existerar i Sverige och att det vid ett införande skulle innebära stora investeringskostnader samt vara tidskrävande. Det förväntas att energianvändningen samt transportkostnaderna skulle öka med fosforutvinning från aska i jämförelse med slamspridning. Eftersom avloppsslam är klassat som avfall gäller avfallsförbränningsregler vilka ställer höga och dyra krav på reningsutrustning etc. För avloppsreningsverk med biologisk fosforavskiljning skulle inte ett införande av Ostara-tekniken innebära en lika stor investeringskostnad som för ett reningsverk utan en sådan teknik. Dock måste slammet som kvarstår efter struvitutfällningen tillvaratas.

I Tyskland har regeringen uppmärksammat vikten av att hushålla med fosfor i avloppsslam. Bland annat har man satsat betydande resurser på forskning och utveckling. Med tyska förhållanden har det beräknats att storskalig fosforutvinning, som endast tittar på kostnaderna för avloppsreningsverket, generellt sett skulle öka kostnaderna för avloppsvattenhantering med 2-5 procent.

Avskiljning av fosfor från slam skulle sannolikt medföra stora extrakostnader för en enskild kommun eller region. I aktionsplanen från Naturvårdsverket görs därför bedömningen att det inte är rimligt att en kommun står för kostnaden själv utan att investeringsstöd behövs.

EFFEKT

Avskiljning av fosfor från avloppsslam är ur resurssynpunkt positivt om gödselprodukten kan ersätta fosformineralgödsel. De miljö- och resursproblem som är förknippade med gruvbrytning av fosfatmalm och gödselmedelstillverkning kan därmed också undvikas. Vidare kan övergödning motverkas på grund av att näring från avlopp hamnar där det gör nytta och inte skada samt att kretsloppet för näringsämnet sluts. Eftersom mineralgödsel också innehåller kadmium gör återföringen av fosfor till åkermark att inget ”nytt” kadmium tillförs.

En viktig aspekt att ta hänsyn till är att slam, förutom fosfor, innehåller andra ämnen som är bra ur växtnäringssynpunkt. Slammets kväveinnehåll har uppmärksammats som positivt under senare år liksom slammets mullbildande egenskaper. Den uppdaterade aktionsplanen från Naturvårdsverket anger tydligt att enbart fokus på fosforåterföring från avloppsslam kan leda till tekniska lösningar som inte är optimala ur ett långsiktigt perspektiv. Andra näringsämnen i slammet såsom svavel, kalium och kväve bör också tas i beaktande.

Vid en fullständig miljöbedömning av alternativ hantering av avloppsslam måste miljöaspekter såsom energianvändning, kemikalieförbrukning och eventuellt ökade transporter utredas närmare. En fördel för Ostara - tekniken är att processen kan utvecklas imedelstor skala. Ash dec finns i dagsläget endast i större skala. En existerande anläggning som anammat tekniken är dimensionerad för 16 000 ton aska, vilket i Sveriges mått mätt skulle innebära att en anläggning skulle behöva byggas för en hel region och att behovet av transporter skulle öka.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

Extra resurser krävs

82. REGLERA GODSTRANSPORTERNA MED LASTBIL TILL OCH FRÅN GÖTEBORGS HAMN

SYFTE OCH BESKRIVNING

En betydande källa till utsläpp av partiklar och kväveoxider är transporter av gods med tunga lastbilar till, från och genom Göteborgs tätort. Då staden fungerar som både ett regionalt logistikcentrum och en transitpunkt för stora godsmängder till och från Norden utgör trafiken med tunga godsfordon på vägarna ett viktigt tillskott till de lokala utsläppen. En dominerande generator för lastbilstransporter är Göteborgs hamn med ca 3000 trafikrörelser per dygn med tunga dieseldrivna fordon.

I samband med miljödomstolens miljöprövning enligt miljöbalken har initiativ tagits för att i villkoren försöka införa miljökrav på hamnens egna maskiner såväl som på de fordon som trafikerar anläggningarna. Denna möjlighet har dock kommit att användas i liten utsträckning. Idag finns det heller inga krav eller regleringar från hamnens sida gällande miljöprestandan på de fordon som trafikerar hamnens olika anläggningar. Hamnen har fokuserat sitt arbete på att öka kapaciteten på landtrafiken genom en satsning på etablering av ett flertal tågpendlar som för containeriserat gods till centrala godsnoder i Sverige och Norden. Denna satsning har även haft mycket goda miljöeffekter genom att ökningstakten på lastbilstrafiken till och från hamnens anläggningar har kunnat reduceras.

Miljöproblemet kopplat till de fordon som fortfarande trafikerar hamnen kvarstår dock. En möjlighet som bör undersökas är att sätta mål för hur stora utsläppen från vägtrafiken till och från hamnen får vara på körsträckan inom Göteborgs kommun. För att uppnå en sådan styrning skulle det vara lämpligt att införa miljödifferentierade avgifter för trafik till och från hamnen med lastbil, motsvarande det system som tagits fram för farledsavgifter för fartygen.

Idag tar terminaloperatören ingen särskild avgift för lastbilshämtning/lämning samtidigt som avgift utgår för den extra hantering som sker vid lastning och lossning av de järnvägspendlar som trafikerar terminalen. Därför behöver styrningen mot mer kväveoxid- och partikel- (och koldioxid-) snåla transporter bli tydlig genom en miljödifferentierad lastbilsavgift.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborgs Hamn

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid

KOSTNADER

83. INFÖR EN MILJÖDIFFERENTIERAD HAMNAVGIFT

SYFTE OCH BESKRIVNING

En lägre hamnavgift ska ges till de fartyg som har utfört åtgärder för att minska sin miljöpåverkan. Det kan exempelvis handla om att de bytt till miljöanpassade motorer.

Miljödifferentierad hamnavgift har funnits på andra platser i många år och är därmed ingen ny företeelse. Dock kan utformningen av miljödifferentieringen uppdateras och förnyas allteftersom, vilket också har gjorts i Sverige. Förutom att reducera svavel- och kväveoxidutsläpp kan differentieringen utökas till att omfatta andra typer av miljöaspekter och ta användning av de index över miljöprestanda från fartyg som finns i Sverige och internationellt. För utvecklingen av sådana verktyg kan kommunen involveras vad gäller exempelvis uppföljning och informationsspridning. För att miljödifferentierade hamnavgifter ska ha så stor inverkan som möjligt, samtidigt som att konkurrens inte snedfördelas, är samarbete mellan hamnar och olika länder ytterst väsentligt.

Till skillnad från övriga trafikslag har införandet av miljöanpassade motorer och avgasreningsteknik inte genomförts inom sjöfartssektorn. Livstiden för fartyg är också relativt lång varför många fartyg med äldre motorer trafikerar hamnen idag. De större handelsfartygen utrustas fortfarande med dieselmotorer med höga kväveoxidutsläpp och majoriteten är anpassade för drift på bunkeroljor. Antalet installationer av effektiv reningsteknik av avgaser är få och återfinns sällan i de större handelsfartygen.

Enligt en överenskommelse som slöts mellan Sveriges Hamn- och Stuveriförbund, Sjöfartsverket och Sveriges Redarförening 1996 skall kraftfulla åtgärder vidtas för att minska sjöfartens luftföroreningar. Differentierad hamnavgift kan användas för att gynna de rederier som använder ett bränsle av en viss kvalitet eller följer andra miljömässiga kriterier som sätts upp av hamnen. På samma sätt som att rederierna får ett avdrag om bränslet är relativt rent kan tillägg på hamntaxan göras om bränslets kvalitet understiger de utsatta kriterierna. Hur stor hamntaxan blir kan styras av svavelinnehåll i bränslet, hur höga kväveoxidemissioner fartyget släpper ut eller hur fartygets miljöprestanda förhåller sig i jämförelse med ett index, exempelvis Clean Shipping Index eller Environmental Ship Index.

Miljödifferentierade taxor kan vara utformade på olika sätt. Enligt branschorganisationen Sveriges hamnar tillämpas miljödifferentierad taxa i Sverige på svavelinnehåll i bränsle och på utsläpp av kväveoxider. 30 hamnar i Sverige tillämpar miljödifferentierad taxa på svavelinnehåll i bränsle och 20 hamnar använder sig av miljödifferentierad taxa avseende kväveoxider. Göteborgs hamn tillämpar differentierad hamnavgift sedan flera år, vilket i praktiken innebär att fartyg som använder bränsle med en högre halt av svavel än 0,2 procent betalar en tilläggsavgift till den normala taxan. Fartyg som genom olika åtgärder reducerat kväveoxidemissionen till mindre än 10 gram per kilowattimme får en reduktion av fartygshamnavgiften. Intäkterna från svavelavgifterna används nu till en kampanj som pågår under 2011 och 2012 och som bygger på återinvestering i miljösansande rederier. Eftersom FN:s internationella sjöfartsorganisation, International Maritime Organization (IMO) kommer att skärpa maxgränsen för tillåten svavelhalt i fartygsbränsle inom utsläppskontrollområdena, det vill säga inom Östersjön och Nordsjön inklusive Engelska kanalen, till 0,1 viktprocent från 1 januari 2015 kommer den differentierade taxan rörande svavel att spela ut sin roll och behöva ändras.

I Malmö hamn finns på liknande sätt miljödifferentierade hamnavgifter. Där är taxorna utformade så att tilläggsavgifterna är inkluderade i normaltalan, men att rederierna kan erhålla en rabatt. Om kväveoxidutsläppen från fartygens motorer understiger ett visst antal gram per kWh av motorernas effekt dras en rabatt av liksom om svavelhalten i bunkeroljan på passagerarfartyg inte överstiger 0,5 viktprocent. För andra fartyg än passagerarfartyg utgår motsvarande rabatt då fartygets bunkerolja har en svavelhalt uppgående till högst 1,0 procent.

För att differentierade hamnavgifter ska ha så stor effekt som möjligt behövs ett samarbete hamnar emellan för att åstadkomma gemensamma, tydliga regler för rederierna med likvärdiga budskap. Om miljödifferenterade hamnavgifter endast tillämpas i en hamn ger det kanske inte tillräckliga ekonomiska incitament för ett rederi att förbättra sin miljöprestanda. I den miljödifferenterade hamnavgiften går det att involvera miljöaspekter andra än de som berör luftutsläpp. I Stockholms hamn får kryssningsfartyg exempelvis lägre hamnavgift om rederiet källsorterar och verkar för att minska sina avfallsmängder. Det bör också nämnas att fartyg som sällan anlöper hamn kan uppfatta incitamenten att investera i miljöåtgärder som svagare eftersom de inte "får tillbaka" så mycket för sin investering i jämförelse med fartyg som anlöper den aktuella hamnen regelbundet.

Miljödifferenterad hamnavgift leder till kostnader eller intäkter för rederierna beroende på bränsleval och miljöprestanda avseende kväveoxidutsläpp. Hur taxan är uppbyggd varierar från hamn till hamn och kraven skiljer sig därmed åt. Meningen med miljödifferenteringen är naturligtvis att de ekonomiska incitamenten ska leda till att teknik byts ut eller att bränslet byts ut till ett med lägre svavelhalt. En större differentiering ger starkare incitament, men kan också leda till att rederierna väljer att trafikera andra hamnar.

EFFEKT

Miljönyttan med en differentierad hamnavgift beror på vilka aspekter som inkluderas. De exempel som finns på differentierad hamnavgift fokuserar i dagsläget på utsläpp av svavel och kväveoxider, vilket skulle verka positivt för försurning och övergödning. Det finns dock möjlighet att involvera andra aspekter, vilket också Göteborgs Hamn arbetar med.

I en underlagsrapport till utvärdering av miljö kvalitetsmålen från Sjöfartsverket från 2006 konstateras att miljödifferenterade farledsavgifter och hamnavgifter har fungerat som en sporre för att minska svavelhalten i fartygsbränslet och för att införa kväveoxidminskande teknik. Som exempel beräknades det fram att vid årsskiftet 2006/2007 hade kväveoxidutsläppen från 46 fartyg som då hade certifikat för kväveoxidminskande teknik minskat utsläppen med 50 000 ton under 2006. Vid slutet av år 2006 hade cirka tusen fartyg intygat att de använder enbart lågsvavligt bränsle för att kunna utnyttja Sjöfartsverkets miljödifferenterade farledsavgifter.

Miljödifferentering enbart i Sverige har begränsad miljönytta. För att uppnå en högre effekt vore det önskvärt med ett gemensamt system med miljödifferenterade ekonomiska incitament, dock så flexibelt att det kan anpassas till skillnader mellan olika stater. Skillnader mellan olika stater eller för den del hamnar kan vidare leda till snedvriden konkurrens.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborgs Hamn

SAMARBETSPARTNERS

Hamnar i andra kommuner och länder

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft
- Minskad påverkan från sjöfart

KOSTNADER

84. MINSKA DUBBDÄCKSANVÄNDNINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att uppnå lägre halter av partiklar i Göteborg behöver dubbdäcksanvändningen minska. En möjlig metod för detta är att införa en dubbdäcksavgift. Vi ska därför lobba för att få möjlighet att införa en sådan avgift i Göteborg.

Om en miljözon för personbilar införs så kan med fördel dubbdäcksavgift tas ut inom denna zon.

Vilka halter av partiklar som bildas vid bilkörning beror på ett stort antal faktorer där dubbdäck är en. Det har dock visats att dubbdäck står för det största bidraget till de lokala partikelhalterna. Ett dubbdäcksförbud skulle alltså helt säkert leda till minskade partikelhalter. Hur mycket lägre halter går dock inte att säga utan modelleringar gjorda lokalt för Göteborg. Mycket tyder dock på att det krävs kraftigare åtgärder än vad som görs idag och att dubbdäcksandelen måste vara låg. Det är viktigt att komma ihåg att vid ett förbud kan det finnas skäl att vissa fordon får undantag från förbudet av säkerhetsskäl.

Användning av dubbdäck på barmark innebär att partiklar från vägbanan frigörs till luften. Både grova partiklar ($2,5\text{ }\mu\text{m}$ - $10\text{ }\mu\text{m}$) och nanopartiklar ($<0,1\text{ }\mu\text{m}$) ökar vid användning av dubbdäck. Göteborg har redan nu dubbdäcksförbud på två gator, Friggagatan och Odinsgatan. Dessa förbud har medfört en minskning av partiklar på dessa gator, dock har partikelhalterna på de referensplatser som man har jämfört med ökat. Ett generellt dubbdäcksförbud skulle kunna resultera i att bilister som använder dubbdäck inte bara kör en annan väg, utan i större utsträckning byter till dubbfria vinterdäck.

Miljökvalitetsnormen för PM₁₀ riskerar att överskridas på vissa platser i Göteborg, vilket åtgärden skulle kunna bidra till att undvika. Årsmedelvärdet får alltså inte ligga över $40\text{ }\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dygnsmedelvärdet $50\text{ }\mu\text{g}/\text{m}^3$ får inte överskridas.

I de lokala miljökvalitetsmålen står att dygnsmedelvärdet för partiklar (PM₁₀) ska underskrida $35\text{ }\mu\text{g}/\text{m}^3$ år 2013. Värdet får överskridas högst 37 dygn per år i marknivå. Detta mål uppnåddes inte under 2010. Även om trenden visar att Göteborg är på väg att nå detta mål krävs ytterligare åtgärder. Ett dubbdäcksförbud skulle bidra till att minska partikelhalterna så att miljömålet kan uppnås.

Mängden partiklar (PM₁₀) som sprids från trafiken beror på många olika faktorer. Men den som har visat sig ha störst inverkan är huruvida dubbdäck används eller inte. Andra faktorer som spelar in är hastighet, fuktigheten på vägbanan, turbulens som orsakas av fordonen, vindhastighet mm.

Det har påvisats att sjuklighet och dödlighet hos befolkningen ökar när halterna av grova partiklar ökar i luften. I studien undersöktes hur korttidsexponering av grövre partiklar (PM_{2,5}-PM₁₀) påverkade daglig dödlighet i Stockholm.

EFFEKT

Minskad dubbdäcksanvändning leder till minskade partikelhalter i luften inom den eventuella avgiftszonen, men också utanför i viss mån. Dessutom minskar mängden föroreningar i vattendrag och hav. Åtgärder ger också positiva effekter på dagvattenkvaliteten och förbättrade förutsättningar för vattenlevande flora och fauna. Åtgärden kan ge en betydande sänkning av PM10-halterna om det genomförs i stor skala.

Det är svårt att uppskatta hur mycket partikelhalterna i Göteborg skulle minska med ett dubbdäcksförbud. Detta eftersom halterna av partiklar som frigörs beror på många faktorer (typ av däck, fuktighet på vägbanan, hastighet, typ av underlag, vind, turbulens, mm). I Stockholm har liknande förbud av dubbdäck på vissa gator genomförts, uppföljning av dessa förbud har visat att partikelhalterna totalt i Stockholm har minskat. Dock har modelleringar av trafiken i Stockholm visat att dubbdäcksandelen hade behövt vara under 20 % 2008 och under 10 % 2009 för att kunna nå miljökvalitetsnormen överallt. Skillnaden mellan åren beror på den stora inverkan som meteorologin har på partikelhalterna. Dessa siffror kan inte direkt appliceras på Göteborg eftersom de är beroende av lokala omständigheter, men de tyder på att användningen av dubbdäck måste minska kraftigt för att uppnå miljökvalitetsnormer och lokala miljömål. Det kan vara intressant att nämna att dubbdäcksandelen i Göteborg var drygt 60 % under vintern 2010/2011. Odinsgatan i Göteborg, som har dubbdäcksförbud, hade i genomsnitt 18 % dubbdäcksanvändning under perioden januari till mars 2011.

Enligt mätningar i en provvägsmaskin, med förhållanden motsvarande Hornsgatan i Stockholm, så gav dubbdäck upphov till 10 gånger så höga emissioner som friktionsdäck. Sommardäck gav endast upphov till försumbara mängder av PM₁₀.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Kretsloppsnämnden, Gryaab, Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Lägre halter av partiklar
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Kostnader för att införa dubbdäcksförbud är främst administrativa kostnader för att införa förbudet och kontrollera att det efterföljs. Att färre människor måste söka vård för besvär relaterade till höga partikelhalter kommer leda till minskade sjukvårdskostnader.

85. TA FRAM DRIFTSÖVERENSKOMMELSER FÖR NYPLANERADE OMRÅDEN/KVARTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det finns behov av att ta fram en driftsöverenskommelse för ett nytt område (kommunal mark) där samtliga aktörer är med och förbinder sig att göra det de åtagit sig även långt efter att detaljplanen är genomförd. Överenskommelserna kan beröra flera olika områden.

Exempelvis kan det handla om att verkligen bygga det bullerplank som möjliggör detaljplanen, att hastigheten sänks, att hastighetsdämpande åtgärder i gatumiljön genomförs, att tystare asfalt läggs, att dubbdäcksförbud genomförs, att dagvatten tas omhand på ett särskilt sätt, att det finns cykelparkeringar och tillgång till bilpool, att det finns grönyta som överensstämmer med grönytefaktor/kompensationsprincip mm.

Exploateringsavtal (som Fastighetsnämnden ansvarar för) reglerar åtgärder som krävs för en detaljplans genomförande men gäller endast fram till att planen är genomförd. Om det handlar om detaljplanebestämmelser (som Byggnadsnämnden ansvarar för) gäller de även efter att planen är genomförd men kan inte reglera alla nödvändiga detaljer. Därför behövs driftsöverenskommelser som komplement till exploateringsavtal och detaljplanebestämmelser.

Syftet med åtgärden är att säkerställa att alla åtgärder som diskuteras i plansammanhang för att minimera miljöstörningar också genomförs och att det inte efter några år görs förändringar som är i strid med det överenskomna.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden, Kretsloppsnämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

86. VERKA FÖR DIFFERENTIERAD TRÄNGSELSKATT FÖR TUNGA FORDON

SYFTE OCH BESKRIVNING

De avgifter i trängselavgiftssystemet som infördes 2013 är inte differentierade med avseende på fordonens miljöprestanda. Att tunga fordon på detta sätt inte belastas med avgift i proportion till dess bidrag till trängsel och miljöpåverkan kan komma att leda till en omflyttning i vägnätet av den tunga trafiken. En effekt av detta kan bli en ökad lastbilstrafik på sträckor och länkar som idag undviks av den tunga trafiken, med ökad emission av kvävedioxider och partiklar i t.ex. Tingstadstunneln.

Vi ska verka för en differentiering av avgiften där hänsyn tas till fordonsstorlek, storlek på emissioner/miljöprestanda och geografisk plats. En sådan differentiering skulle troligen bli ett effektivt verktyg för att minska problemen med höga emissioner av kväveoxider och partiklar på specifika länkar i vägnätet.

EFFEKT

Lägre halter av kväveoxider och partiklar

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid

KOSTNADER

87. SKAPA KOPPLING MELLAN LUFTMÄTNINGAR OCH VARIABLA HASTIGHETSGRÄNSER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utreda möjligheten att införa lägre hastighet på infartslederna när det är höga luftföroreningshalter. Om hastigheterna sänks ska vi samtidigt informera allmänheten om varför hastigheten är sänkt.

EFFEKT

Genom att sänka hastigheterna kan vi minska emissionerna av framförallt slitagepartiklar vilket kan bidra till att klara miljökvalitetsnormen för partiklar.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid

KOSTNADER

88. TILLÄMPA MILJÖANPASSAD HALKBEKÄMPNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Halkbekämpningen på stadens gator sker genom snöröjning, saltning samt spridning av stenkross som friktionshöjande åtgärd. Valet av material som sprids påverkar hur mycket (grova) partiklar som sprids och sedan genereras när materialet krossas ytterligare av passerande fordon. Vi ska välja lämpliga fraktioner och material på det grus som sprids vid halkbekämpning så att spridning och generering av partiklar från krossat stenmaterial kan minskas.

Mängden och storleken på den stenkross som läggs ut påverkar partikelhalterna i luften. Hur länge materialet ligger kvar har också betydelse eftersom slitaget på vägbanan ökar på grund av en sandpapperseffekt då stenen mals sönder.

Det är viktigt att utvärdera vad olika fraktioner betyder för avloppsledningsnätet, tunnlar och rening av avlopp. Dessutom får vi inte bortse från vilka konsekvenser halkbekämpningen får för cyklisterna.

EFFEKT

Lägre halter av partiklar

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafikverket, Miljö- och klimatnämnden,
Göteborg Vatten, Gryaab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Lägre halter av partiklar

KOSTNADER

89. TA FRAM UPPHANDLINGSKRAV FÖR UTSLÄPP FRÅN ARBETSMASKINER VID BYGGNATIONER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Sedan tidigare har vi i Göteborgs Stad upphandlingskrav för arbetsmaskiner för samtliga entreprenader och arbeten som utförs och beställs av förvaltningar och bolag i Göteborgs Stad. I en utredning från 2009 om möjliga åtgärder för att klara miljökvalitetsnormen för luft beräknades potentialen för reduktion av arbetsmaskiners emissioner vara mycket god om motsvarande upphandlingskrav infördes i all byggnation i kommunen.

Upphandlingskraven för arbetsmaskiners utsläpp ska tas med som ett villkor i markanvisningar.

Vid en revidering av programmet för miljöanpassat byggande kan programmet kompletteras med kriterier för detta.

EFFEKT

En utökning av kraven på att använda nyare maskiner kommer leda till att äldre miljöbelastande arbetsmaskiner och schaktfordon byts ut tidigare.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

90. VIDAREUTVECKLA LUFTAPPEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Appen Luften i Göteborg som miljöförvaltningen har tagit fram, visar aktuell luftkvalitet. Syftet med appen är att öka intresset för luftfrågan och ge invånarna möjlighet att på mycket kort tid få underlag för att fatta ett beslut om resval som är snällt mot luften. Detta är mest aktuellt de dagar då luftkvaliteten är som sämst.

Vi ska vidareutveckla luftappen för att ytterligare förbättra informationsspridningen och luftkvaliteten. Exempelvis kan mer mätdata och statistik läggas in. Dessutom ska vi undersöka möjligheten att de som använder appen får gratis kollektivtrafik när det är höga luftföroreningshalter.

EFFEKT

Effekten av åtgärden blir förhoppningsvis ökad överflyttning av resande från personbil till kollektivtrafik.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid

KOSTNADER

Osäkert om det ryms inom befintlig budget. Vidareutvecklingen av appen väntas kosta från 50 000 kr.

91. VERKA FÖR MINSKADE UTSLÄPP FRÅN OLJEINDUSTRIN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Lagring av oljeprodukter samt raffinaderiernas verksamhet är de största källorna till utsläppen av flyktiga organiska kolväten och tillsammans står de för mer än 90 procent av industriutsläppen och mer än hälften av de totala utsläppen i Göteborg. Enligt Miljörapport 2011 bedömer oljeindustrin att de kan minska utsläppen med 1000 ton till 2015, men utsläppen har inte minskat under perioden 2002-2011.

Göteborgs Stad är varken tillsyns- eller tillståndsmyndighet för raffinaderierna. Därför behöver vi föra en dialog med Länsstyrelsen om hur kraven på oljeindustrierna att minska sina utsläpp kan bli hårdare.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Länsstyrelsen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten

KOSTNADER

92. INFÖR LUKT- OCH KOLVÄTEFILTER VID UTLASTNING AV TJOCKOLJA

SYFTE OCH BESKRIVNING

Projektet Bukts med lukt identifierade en del aktiviteter som bidrar till utsläpp av illaluktande ämnen. De största källorna till dålig lukt är vattenreningsanläggningar och hantering av tjockolja. Minskning av utsläppen av flyktiga organiska kolväten (VOC) med 25 procent mellan åren 2005 och 2015 är ett av Göteborgs miljömål.

En förstudie pågår kring möjligheten att införa ett kombinerat lukt- och kolvätefilter dit fartyg som lastar tjockolja kan ansluta sig. Syftet är att minska utsläppen av luktande ämnen och flyktiga organiska kolväten.

EFFEKT

Åtgärden leder till att utsläpp av luktande ämnen från tjockolja vid utlastning minskar med ca 90 procent och utsläppen av flyktiga organiska kolväten minskar med minst 50 procent.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborgs Hamn

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten

KOSTNADER

93. VERKA FÖR FLER FÖRSÄLJNINGSTÄLLER AV ALKYLATBENSIN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska verka för att alkylatbensin finns på alla platser där båtbränsle säljs i Göteborg.

En ökad användning av mindre miljöfarliga bränslen skulle minska båtlevets negativa påverkan på framför allt vattenmiljön.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatinmnden

SAMARBETSPARTNERS

Bensinstationsägare

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- Utfasningsämnen
- Minskad påverkan från sjöfart

KOSTNADER

94. INFORMERA FRITIDSBÅTSÄGARE OM DERAS MILJÖPÅVERKAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

En stor del (ca 1/3) av bränslet till småbåtarnas tvåtaktsmotorer hamnar oförbränt i vattnet. En omställning till mindre miljöfarliga bränslen, bottenfärger med mera skulle minska båtlivets negativa påverkan på framför allt vattenmiljön. Därför ska vi genomföra en informationskampanj som riktar sig till fritidsbåtsägare. Syftet med kampanjen är att minska användningen av miljöskadliga produkter bland fritidsbåtsägare.

För ett tiotal år sedan jobbade Södra skärgården mycket med detta.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Grefab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- Utfasningsämnen
- Minskad påverkan från sjöfart

KOSTNADER

95. KONTROLLERA TILLSATSER I LIVSMEDEL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska prioritera arbetet med att kontrollera tillsatser i livsmedel. Det finns krav på att sådana tillsatser ska ha en viss renhet. Föroreningar, i form av tungmetaller, organiska föreningar, färgämnen mm. ska inte förekomma. Åtgärden handlar om vi ska göra kontroller och provtagning för att kontrollera att renhetsnivåerna hålls. Detta arbete kan göras genom att exempelvis ställa frågor hos verksamhetsutövare och genom att ställa krav på redovisning/certifikat gällande produkter.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

96. KONTROLLERA POTENTIellt SKADLIGA FÖRPACKNINGSMATERIAL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska intensifiera arbetet med att kontrollera att material som kommer i kontakt med livsmedel inte innehåller miljö- eller hälsoskadliga ämnen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

97. ÖKA TILLSYVEN OCH ANALYSERNA AV KEMIKALIER I KONSUMENTVAROR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Kemikalieproduktionen i världen ökar kraftigt. Den snabbt ökande tillverkningen av varor är en förklaring. Vi utsätts nu för ett betydligt större antal kemikalier i vår vardag än tidigare. Det kan vara genom allt från leksaker, kläder, inredning, elektronik till byggmaterial och kosmetika. Kunskapen om vilka kemiska ämnen som ingår i varor är låg och i de flesta fall saknas reglering av vilka ämnen som är tillåtna. Företagen är ansvariga för att deras produkter är säkra.

Vi bedriver redan idag tillsyn hos detaljister för vanliga konsumentvaror som skor, kläder, möbler, byggprodukter mm. Det finns en stor variation mellan olika varuområden och företag i hur långt det interna kemikaliearbetet har kommit. Arbetet handlar vanligtvis om att ställa kemikaliekrav vid inköp, riskvärdera leverantörer, skriva avtal samt att göra uppföljningar och stickprov.

Åtgärden syftar både till att intensifiera tillsynen och till att göra kemiska analyser av varor som kan visa på förekomst av oönskade kemikalier. Analyser ger ett resultat som driver företagets kemikaliearbete framåt. Det ger dessutom konsumenter information om vad som kan finnas i vardagsprodukter och ger kunskap som kan användas av såväl konsumenter och företag som myndigheter.

EFFEKT

Effekten är att företagets kemikaliearbete skyndas på och därmed utfasningen av miljö- och hälsoskadliga kemikalier i vardagsprodukter. Fynd av förbjudna kemikalier eller kemikalier med egenskaper som påverkar miljö eller hälsa negativt brukar få ett massmedialt intresse som ytterligare driver kemikaliefrågorna framåt.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Gryaab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

Avgörs av ambitionen men rimligen 100 000 per år

98. GENOMFÖR EN KONSUMENTKAMPANJ FÖR ATT ÖKA KUNSKAPEN OM FARLIGA KEMIKALIER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi utsätts nu för ett betydligt större antal kemikalier i vår vardag än tidigare. Det kan vara genom allt från leksaker, kläder, inredning, elektronik till byggmaterial och kosmetika. Vi ska genomföra en våga fråga-kampanj som går ut på att uppmuntra konsumenter till att fråga om produktens innehåll och därigenom öka kunskapen hos personal inom handeln. Syftet är att minska mängden farliga kemikalier i varor. Målgruppen är konsumenter och personal i handeln.

Kampanjen kan vara en del i en större kemikaliekampanj. Vi ska ta fram ett paket för dialog- och påverkansarbete som riktar sig till företag och konsumenter vad gäller kemikalier i varor. Detta kan även kompletteras med en blogg på samma tema. Det finns visst material kring detta redan idag, men det behöver skalas upp.

Kampanjen kan också fungera som en del av förebyggande arbete med att minska kemikalier till avloppet och recipienter.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Konsumentnämnden, Kretsloppsnämnden, Gryaab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

99. BEGÄR KEMIKALIEREDOVISNING FRÅN ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Tillståndspliktiga verksamheter ska redovisa sin kemikalieanvändning, Miljöförvaltningen har tagit fram ett utökat redovisningsunderlag som gör det möjligt att följa verksamheternas användning av bland annat utfasningsämnen. Detta redovisningsunderlag skulle även kunna användas vid tillsyn av anmälningspliktiga verksamheter. Åtgärden syftar till att få verksamheterna att uppmärksamma sin användning av utfasningsämnen och ta fram strategier för utfasning. Åtgärden syftar även till att möjliggöra för inspektörerna att följa verksamheternas arbete.

EFFEKT

Minskad användning av utfasningsämnen

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Utfasningsämnen

KOSTNADER

100. INFÖR EN "MASSHANTERINGSFUNKTION" I KOMMUNEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

I framtiden kommer det att finnas ett stort överskott av massor i kommunen till följd av behov av stora ytor. I vissa projekt kan det även finnas underskott. För att kunna arbeta medvetet och samordnat med kommunens masstransporter behöver vi införa en samordnande funktion/person som i första hand arbetar med de stora infrastruktur- och byggprojekten, men även med mer tillfälliga projekt. Det finns behov av att ta fram en databas, utveckla ett kontaktnät samt samordna, marknadsföra och kommunicera kring masshanteringen.

Åtgärden berör både rena och förorenade massor och är viktig eftersom det är så många olika förvaltningar och bolag i staden som berör och berörs av massor av olika slag. Åtgärden går utöver Västsvenska paketet, så därför räcker det inte med att Trafikverket har sådant ansvar gällande Västsvenska paketet. Även Göteborgsregionens kommunalförbund behöver vara involverade i detta arbete.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Kretsloppsnämnden, Trafikverket, Göteborgsregionens kommunalförbund, Framtiden, Lokalnämnden, Gemensam byggprocess + övriga byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Förorenade områden

KOSTNADER

En tjänst.

101. SAMMANSTÄLL KUNSKAPS- OCH PRIORITERINGSUNDERLAG OM FÖRORENADE OMRÅDEN PÅ KOMMUNÄGD MARK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi måste höja takten på inventering av och åtgärder för förorenade områden. Miljöförvaltningen har i tidigare projekt genomfört inventering av misstänkt förorenade objekt och driver idag ansvarsutredningar och försöker få till stånd undersökningar och åtgärder inom områden som hamnat i de högsta riskklasserna. Miljöförvaltningens arbete berör alla fastighetsägare och verksamhetsutövare i kommunen utan särskilt fokus på kommunägd mark. Fastighetsnämnden kan genom sin roll som kommunens markägare ta ansvar för att sammanställa den information som finns om föroreningar på kommunägd mark och utifrån den göra prioriteringar inför eventuella undersökningar och åtgärder. Materialet tjänar även som underlag vid markaffärer och exploatering då bakgrundsinformation är mycket värdefull.

Syftet med åtgärden är att genom ökad kunskap och ett samlat grepp kunna prioritera arbetet med förorenad kommunägd mark på bästa sätt.

EFFEKT

Rätt prioriteringar minskar riskerna förknippade med förorenad mark på ett kostnadseffektivt sätt.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Förorenade områden

KOSTNADER

102. GENOMFÖR ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA RADONHALTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Senast år 2017 ska vi ha genomfört åtgärder för att minska radonhalterna i alla lägenheter med mer än 200 Bq/m³ luft beräknat som årsmedelvärde.

EFFEKT

God inomhusmiljö

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God inomhusmiljö

KOSTNADER

103. STÄLL KRAV PÅ UPPFÖLJANDE RADONMÄTNING I RADONHUS

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon ska det finnas ett krav på att göra uppföljande radonmätningar i radonhus vart 6-18 år. Hur ofta det görs är beroende av hur stor åtgärd som genomförts.

Syfte med åtgärden är att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon och se till att eventuella problem åtgärdas.

EFFEKT

God inomhusmiljö

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden, Lokalnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Kommunala fastighetsägare

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God inomhusmiljö

KOSTNADER

Låg

104. INFORMERA BOENDE I RADONHUS

SYFTE OCH BESKRIVNING

Alla boende i radonhus skall informeras om att de kan påverka sin radonhalt genom att exempelvis sköta sin ventilation på lämpligt sätt. Vid obligatorisk ventilationskontroll i hus med känd radonproblematik ska varje lägenhet besökas för att ventilationen ska injusteras rätt. Informationen kan spridas genom informationsblad, hemsida, i samband med obligatorisk ventilationskontroll samt vid lägenhetsbyte.

EFFEKT

God inomhusmiljö

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God inomhusmiljö

KOSTNADER

105. TA FRAM EN RUTIN FÖR RADONMÄTNING VID NY- OCH OMBYGGNATION

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon ska det finnas en rutin för radonmätning i samband med kvalitetskontrollen vid nybyggnation i samtliga bostäder, förskolor och skolor med markkontakt. En sådan rutin ska ha införts senast 2015.

Syfte med åtgärden är att säkerställa att alla fastigheter klarar gränsvärdet för radon.

Åtgärden medför att eventuella problem kan åtgärdas med en gång, vilket möjliggör en snabb återkoppling till framtida projekt.

EFFEKT

God inomhusmiljö

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden, Lokalnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God inomhusmiljö

KOSTNADER

Försumbar

106. FÖRHINDRA ETABLERING OCH UTVIDGNING AV MILJÖFARLIG VERKSAMHET I VATTENSKYDD SOMRÅDET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Kommunstyrelsen gav 1995 byggnadsnämnden i uppdrag att redovisa möjligheten att, genom planändringar eller områdesbestämmelser, förhindra etablering och utvidgning av miljöfarlig verksamhet som kan påverka råvattentäkten Göta älv negativt.

Detta är en viktig åtgärd som ännu inte har gjorts.

Enligt en redovisning från byggnadsnämnden från 1996 kan planändringar ske tämligen enkelt där ingen verksamhet pågår idag, exempelvis genom att skyddsbestämmelser tas in i planen som tilläggsbestämmelser.

En planändring som innebär att befintliga verksamheter får begränsningar är bara möjlig om fastighetsägaren godkänner det.

I fall där en planändring medför betydande begränsningar i pågående verksamhet bör en fördjupad analys göras av bland annat de ekonomiska konsekvenserna av att skydda Göta älv som råvattentäkt.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Vatten, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Råvatten av god kvalitet

KOSTNADER

107. TA FRAM EN REGIONAL VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Ungefär 700 000 personer är beroende av Göta älv för säkerheten i dricksvattenförsörjning och älven bedöms ha ett mycket högt värde som råvattentäkt. Den har föreslagits som riksintresse för vattenförsörjning.

Trollhättan, Lilla Edet, Ale, Kungälv samt Göteborgs kommuner får sitt dricksvatten från älven. Göteborg försörjer även Öckerö och Partille, och delar av Mölndal med dricksvatten som kommer från älven. Vänersborg har sitt intag i Vänersborgsviken, strax uppströms älven. Dessutom tas nödvatten till bl.a. Kungsbacka och Härryda.

I dagsläget finns ett fastställt skydd för Göteborgs vattenförsörjning, detta vattenskyddsområde sträcker sig från Lärjeholms vattenintag i söder till Surte hamn i norr. Även Dösebacka, Kungälv kommun, har ett fastställt vattenskydd för vattenintaget i älven och del av stranden.

Målet är att skapa ett gemensamt vattenskydd för Göta Älv för att långsiktigt säkerställa dess funktion som råvattentäkt. Det finns stort behov av ett helhetsgrepp för att uppnå detta.

Det övergripande syftet med vattenförsörjningsplanen är att trygga regionens vattenförsörjning i ett långsiktigt perspektiv så att den är robust och klimatsäker. Ett annat syfte är att få ett tydligt gemensamt styrdokument för vattenförsörjningen i Göteborgsregionens kommuner både på kort, lång och mycket lång sikt.

Styrdokumentet ska kunna användas på kommunal och regional nivå vid planering av nya bostads- eller verksamhetsområden, vid prövning av bygglov, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet och självklart även för hur invånarna och verksamheterna i samhället ska förhålla sig till vattenresurserna.

Syftet med åtgärden är att inventera regionens vattenresurser samt uppdatera befintlig plan från 2003 och att sätta gemensamma mål och utarbeta en åtgärdsplan.

I och med att Göta älv idag är Göteborgs enda råvatten är regionens vattenförsörjning sårbar. Ett sätt att minska sårbarheten är att skapa ytterligare en råvattenkälla inom regionen, exempelvis i Gråbo-deltat. Genom att göra detta får regionen ett oberoende och bra råvattenkomplement till Göta Älv.

EFFEKT

Regionen får en kartlagd vattenförsörjning och en plan för framtiden. Tidsperspektiv för effekt varierar stort från idag och många år fram (ca 50-100 år).

En ny råvattenkälla ger effekt tidigast om tio år.

Hela processen med ett vattenskyddsområde är en riskinventering och en hantering av riskerna för dricksvattenförsörjningen för alla kommunerna längs med Göta Älv. Förväntad effekt är en bättre råvattenvattenkvalitet i Göta Älv där man samtidigt har kontroll på risker. Åtgärden ger successiv effekt från införandet tidigast om ca 2 år.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborgsregionens kommunalförbund samt de 13 ingående kommunerna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Råvatten av god kvalitet

KOSTNADER

Kostnad troligen ca 2 miljoner kr för framtagande av planen

108. TA FRAM EN PLAN FÖR ENSKILD VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Frågan om hur många enskilda vattentäkter vi kan ha i ett visst område med tanke på uttagsmöjligheter och föroreningsrisker ska utredas. En plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning för områden utanför verksamhetsområdet för allmänt vatten och avlopp ska tas fram. I planen ska vi beskriva de lokala förutsättningarna för grundvattenuttag och avloppsvattenhantering i de delar av kommunen som inte omfattas av allmän vatten- och avloppsförsörjning. Planen bör vidare innehålla rekommendationer inför detaljplanering och bygglov där man tar hänsyn till effekter av förväntade framtida förändringar när det gäller nederbörd och torka samt nivåförändringar i hav och vattendrag.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Göteborg Vatten,
Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God drickvattenkvalitet
- Säkra grundvattennivåer

KOSTNADER

Kräver extra resurser

109. UTÖKA MÄTNINGAR AV GRUNDVATTNET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Grundvattennivåerna och grundvattnets kvalitet ska mätas och kontrolleras regelbundet. Vid exploatering är det viktigt att säkerställa att det inte sker någon negativ påverkan på grundvattnets nivå eller kvalitet.

Vi ska även göra en sammanställning med bedömning av mätningar av grundvattennivåer samt en kartläggning över särskilt viktiga områden för grundvattenbildning. Informationen kan tydliggöras genom att läggas i GIS-skikt.

Det pågår mycket arbete med grundvattenmätningar vid SGU och eventuella nya initiativ måste samordnas med de nationella mätningarna. I grundvattennätet ingår ca 400 stationer för nivåmätningar två gånger i månaden, det kemiska programmet omfattar för närvarande 30 stationer. Provtagningsfrekvensen är två gånger per år.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Statens geologiska undersökningar

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Säkra grundvattennivåer

KOSTNADER

110. GENOMFÖR ÅTGÄRDERNA I ÅTGÄRDSPROGRAMMET FÖR BULLER

SYFTE OCH BESKRIVNING

I kommunen pågår ett arbete med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för buller som syftar till att skapa goda ljudmiljöer ute och inne. Miljö- och klimatnämnden har ansvar för att ta fram åtgärdsprogrammet som enligt krav från EU ska uppdateras vart femte år.

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet för buller bidrar till att nå miljömålet God ljudmiljö. Därför ska vi genomföra dessa åtgärder.

EFFEKT

Minskat buller

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Lokalnämnden, Park- och naturnämnden, Byggnadsnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- God ljudmiljö

KOSTNADER

111. TA FRAM EN NATURVÅRDSSTRATEGI

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en kommungemensam naturvårdsstrategi. Strategin ska innehålla en sammanhållen och övergripande syn på naturvärden med analys över brister och prioritering och bör gälla all mark i staden, både kommunal och privat. Syftet med naturvårdsstrategin är bland annat att skydda rödlistade arter i Göteborg (vilket lyfts fram av politikerna i avsiktsförklaringen) samt att samordna naturvårdsarbetet i staden.

I Göteborgs översiktsplan finns följande under Mål och strategier - inriktning i fortsatt planarbete: "Formulera en sammanhållen och övergripande syn på naturvärden med analys över brister och prioritering". Vi har idag ett ganska bra digitalt kartunderlag som kan användas för en sådan analys. Analysen är grunden för prioriteringar och "övergripande syn" och kan även användas vid översyn av de indikatorer som vi har för de lokala miljömålen. Pågående projekt som t.ex. Ekologiska landskapsanalyser, Grönplan kan användas i arbetet. Strategin bör dessutom ha en koppling till Natur- och kultur i Göteborg - ett kunskapsunderlag.

Naturvårdsstrategin kommer att ge vägledning för vilka konkreta åtgärder som behöver genomföras utifrån olika prioriteringar.

EFFEKT

En gemensam naturvårdsstrategi leder till resurseffektiva naturvårdsinsatser som ger långsiktiga resultat.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt växt- och djurliv

KOSTNADER

Delvis inom ram, delvis utanför (konsulthjälp etc). Kanske möjligt att söka LONA-finansiering. Ger rätt prioriterade kostnadseffektiva och långsiktiga åtgärder.

112. ÖKA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN MED HJÄLP AV BETESDJUR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Naturbete, vanligen skogsbete, har historiskt sett varit vanligt förekommande i Sverige, men har minskat kraftigt under flera decennier. Betet medför att landskap hålls öppna och skapar livsbetingelser som gynnar många arter. Den glesa flerskiktade skogen är också värdefull för rekreation och friluftsliv.

Syftet med åtgärden är att säkerställa tillgång till betesdjur till de kommunala marker som är lämpliga för bete. Detta kan ske genom att med olika åtgärder underlätta för externa djurhållare eller alternativt hålla betesdjur i kommunal regi. Alternativet "kommunala kossor" är en åtgärd som är mer förutsägbar och som även kan ge mervärden för t.ex. skolor och förskolor. Ett alternativ är att hyra vinterhållningen av kommunala kossor hos lantbrukare med lediga stallplatser. Samverkan kan också ske med föreningar som t.ex. 4H.

Djurhållning kan många gånger vara ett bra alternativ till konventionell park- skogs- och ängsskötsel. Betet ökar markens biologiska värden och kan också vara värdefullt för rekreation och friluftsliv. Marker som sköts med hjälp av betesdjur upplevs både som orörda och skötta på samma gång och kan berika områdets natur- och kulturvärden. Vidare kan djurhållning vara ett bra ekonomiskt alternativ till manuell skötsel av ett område.

Enligt en undersökning från Malmös Miljöförvaltning förekommer bete som skötselmetod i hälften av landets kommuner. Det vanligaste tillvägagångssättet är att man arrenderar ut mark till djurägare. Därigenom behöver inte kommunen hålla betesdjur. Nötkreatur är det vanligaste djurslaget följt av får och häst. Det är främst tillgången på lämpliga djur som bestämmer vilka djur som betar markerna. Flera arter är knutna till öppna och hävdade landskap och naturbete är därmed viktigt för biodiversiteten.

I publikationen från Malmö Stad ges en förklaring till den gängse metoden med arrendering av betesdjur; kostnaderna för kommunen blir låga, administrationen minimeras och kommunen behöver inte själv ansvara för djurhållning och tillsyn.

Kostnaderna för skötsel med bete påverkas av bland annat kostnader för stängsling, tillsyn, djurtransport osv. Vidare påverkas detta av var området i fråga ligger liksom eventuella investeringskostnader. Enligt en studie från Bulltofta rekreationsområde från 2007 visade resultaten att det är billigare att sköta ett område med betesdjur istället för med maskiner (området ifråga är 11 ha stort och årskostnaden minskade med 20 000 kronor vid en omläggning från skötsel med maskiner till skötsel med betesdjur). I en annan studie från år 2000 svarade 70 % av kommunerna att det var billigare med skötsel med betesdjur än med maskiner. Ekonomisk ersättning kan utgå från EU och staten för skötsel av betesmarken under vissa förutsättningar. För lantbrukare är värdet av betesdjuren vanligen ekonomiskt medan det vid t.ex. kommunal förvaltning inte är den ekonomiska aspekten som spelar in, utan värdet av biologisk mångfald, öppna marker osv.

Olika marker lämpar sig olika bra för bete men generellt kan sägas att öppna ytor som klipps eller slås relativt sällan men ändå ska se vårdade ut är lämpliga för betesinsatser. Man kan också tänka sig att det är just sådana ytor som får mindre skötsel när pengar ska sparas in, och att det därför kan lämpa sig väl att istället använda betesdjur på sådana områden. Ett bra exempel är projektet "Kommunala kossor" i Borlänge som pågått sedan 1994 där betesdjur av rasen highland cattle betar på kommunens mark. Betesområdena har successivt utökats till andra områden. Foder utgörs på

sommaren av grönbete och på vintern av hö som bärgats i närområdet. Vidare slaktas en del av betesdjuren varje år som mat i kommunens skolor.

EFFEKT

Stadsnära bete i olika former ger flera positiva effekter. I det öppna traditionella odlingslandskapet liksom på betade marker skapas idag ovanliga biotoper som är gynnsamma för flertalet arter. Merparten av forskningen på området pekar på att den biologiska mångfalden bevaras och ökar vid bete. Den flora och fauna som är knuten till hävdade marker har ofta speciella behov som kan tillgodoses vid bete. Även om det inte hör till vanligheterna är det också möjligt att välja betesdjur beroende på vilket betestryck som önskas och för att bevara gamla boskapsraser som annars riskerar att försvinna. Djurhållningen medför också nytta och nöje för allmänhet, skolor och dagis.

Hur miljövänligt bete är i jämförelse med att traditionellt hålla markerna öppna är naturligtvis beroende på hur tillsyn och transporter sker. Att sköta gräsytor är en av de mest miljöpåverkande aktiviteterna i skötsel av parker och naturområden och här kan betesdjuren spela en viktig roll i att bidra till att minska användningen av fossila bränslen. Dock kan betesdjur säkerligen medverka för att förstärka stadens miljöimage, speciellt om t.ex. de äldre utrotningshotade, svenska lantraserna används.

En annan positiv miljöaspekt är att betade områden uppfattas som omskötta och orörda på samma gång. Betesdjur kan alltså vara ett sätt att inom samma område både behålla ett brukat kulturlandskap och på samma gång ge andra positiva effekter.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Lantbrukare

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Biologisk mångfald i skogen
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

113. RESTAURERA HISTORISK ÄNGSMARK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska restaurera de värdefullaste objekten av historisk ängsmark med syfte att öka arealen hävdad slåtteräng med de arter som är knutna till miljön. Vi ska sträva efter fortsatt bruk och restaurering av småskaliga miljöer av jordbruksmark för att utveckla natur- och kulturvärdena i landskapet.

EFFEKT

Åtgärden leder till att en ökad areal slåtteräng sköts på ett relevant naturvårdande sätt. Dessutom ger restaureringen ökade kulturhistoriska och rekreativa värden och möjliggör sju sorters blommor under kudden.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

Kräver extra resurser. Miljöstöd finns, ev LONA.

114. TA FRAM EN STRATEGI FÖR RESTAURERING OCH ANLÄGGNING AV VÅTMARKER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en strategi för restaurering av våtmarker och verka för nyanläggning av fler våtmarker. Dessutom ska vi inventera befintliga våtmarker och upprätta skötselplaner för områdena. Vi ska prioritera viktiga dammar och våtmarker med hjälp av olika underlag som t.ex. inventeringar av sumpar, grodor, salamandrar, trollsländor mm. Vi ska dessutom upprätta skötselplaner för områdena och genomföra föreslagna åtgärder.

Möjligheten att få miljöstöd för restaurering och anläggning av våtmark ska undersökas.

Syfte med åtgärden är att öka biologisk mångfald och rekreativvärden knutna till våtmarker samt att öka förekomsten av våtmarker i landskapet.

EFFEKT

Åtgärden leder till ökad areal våtmark och ökad förekomst av våtmarksanknutna arter men även till vattenhållande/-utjämnande effekter samt kväve- och fosforreduktion.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

Grävda dammar och större vallar - inte inom ram. Mindre restaureringar bör kunna ske inom ram (t ex dikesproppar ca 300-500 kr styck!)

115. UPPRÄTTA MILJÖSTYRANDE ARRENDEAVTAL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi har idag inga effektiva verktyg för att styra mot de lokala miljökvalitetsmålen gällande jordbruksmark. Miljöstöd är en frivillig åtgärd för arrendatorerna. Detta kan vi ändra på genom att ha en differentierad avgift för utarrenderad mark där olika miljömålsrelaterade brukningsmetoder ger en lägre kostnad för brukaren jämfört med konventionellt jordbruk. T.ex. kan skötsel av stenmurar och diken, slåtter, naturvårdsbränning, ekologisk odling mm. ge ett lägre arrende. För att skötseln av jordbruksmark ska bli mer miljövänlig behövs dessutom längre arrendetider på platser som den fördjupade översiktsplanen pekar ut att det ska vara odlingsmark på.

Syftet med åtgärden är att ta fram ett styrmedel mot miljömålsinriktat jordbruk på kommunens mark. Om "miljörabatten" på arrendekostnaderna blir tillräckligt stora för att motivera miljövänliga metoder och skötsel kan vi få ett jordbruk som hjälper till att nå miljömålen. Ett alternativt perspektiv är att arrendeavtalen utgår från miljöanpassat jordbruk och att olika konventionella metoder ger ett påslag på avgiften. Det går dock inte att använda på skötsel av t ex stenmurar. Där behövs en anpassning till hur många sådana natur- eller kulturobjekt man har på brukningsenheten.

EFFEKT

Genom denna åtgärd minskar förhoppningsvis användningen av bekämpningsmedel och konstgödsel. Dessutom leder åtgärden till bättre skötsel av landskapselement så som stenmurar och diken samt bidrar till bättre hävd på värdefulla äng- och betesmarker.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Ekologisk odling
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

Kostnaden är löpande (minskade arrendeintäkter)

116. KOMPLETTERA KARTLÄGGNINGEN AV KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA ODLINGSLANDSKAP

SYFTE OCH BESKRIVNING

På vissa platser i Göteborg, till exempel på Hisingen och i Östra Göteborg, pågår en kartläggning av kulturhistoriskt värdefulla odlingslandskap.

Vi ska göra ytterligare kartläggning av kulturhistoriskt och biologiskt värdefulla odlingslandskap. Dessutom behövs en digitalisering av resultaten som ett komplement till kartläggningen.

Kompletteringen kan även vara ett underlag till översiktsplanen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker

KOSTNADER

117. UNDERLÄTTA MILJÖSTÖD TILL SMÅ JORDBRUK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag finns miljöstöd att söka för en mängd olika åtgärder i jordbrukslandskapet. Som markägare eller arrendator kan och ska vi underlätta för mindre jordbruk att få del av miljöstöd och därmed kunna sköta markerna på ett miljöanpassat sätt.

Det finns åtminstone två olika sätt att gå tillväga:

1. Göteborgs stad kan söka stöd för att utföra miljömålsinriktade engångsåtgärder på utarrenderad mark, t.ex. restaurera eller nyanlägga våtmarker, vilket kan underlätta för arrendatorer av små brukningsenheter.
2. Ibland kan det finnas för lite stödberättigad areal eller antal på varje enskild brukningsenhet för att stöd ska kunna fås t.ex. skyddszoner utmed vattendrag, stenmurar och diken.
 - a. Om Göteborgs Stad arrenderar ut mark kan vi söka miljöstöd så att kvalifikationsgränserna för stödet uppnås. Stödbeloppet (eventuellt med visst administrativt avdrag) kan sedan betalas ut som skötselersättning.
 - b. Om det är privatägd mark kan Göteborgs Stad gå in och arrendera från ett antal markägare så att kvalifikationsgränserna för stödet uppnås. Stödbeloppet (eventuellt med visst administrativt avdrag) kan sedan betalas ut som skötselersättning till markägarna mot att de åtar sig den stödgrundande skötseln.

Vi behöver bli bättre på att se till att få ut miljöstöd för de biotopskyddade objekt som finns på jordbruksfastigheter. Dessutom behöver vi bli bättre på att faktiskt söka miljöstöd när vi gör saker och även på att ge bättre information till privata markägare om möjligheten att få miljöstöd.

EFFEKT

En ökad areal jordbruksmark som sköts på ett miljömålsinriktat sätt

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Byggnadsnämnden, Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

En viss administrativ kostnad för ansökning, ekonomihantering och kontroll.

118. UPPRÄTTA NATURVÅRDS- OCH SKÖTSELAVTAL FÖR PRIVATA MARKÄGARE

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska upprätta naturvårdsavtal som riktar sig mot privata markägare. Naturvårdsavtalet skyddar naturvärdena mot negativa åtgärder mot att markägaren får en viss ersättning. Naturvårdsavtalet kompletteras med ett skötselavtal med skötselplan. Skötselavtalen ska resultera i att markägaren får ekonomiskt bidrag om marken sköts på ett sätt som är gynnsamt för miljön. Dessutom får kommunen rätt att genomföra naturvårdsåtgärder om markägaren inte själv har möjlighet.

Syftet med naturvårds- och skötselavtalen är att skydda och sköta buffertzoner, restaureringsområden och områden som inte är av "reservatsklass". Naturvårdsavtal är en frivillig överenskommelse som fungerar både lättare och snabbare än naturreservat.

EFFEKT

Naturvårds- och skötselavtalen ger effekt i form av landskapsekologiskt bevarande av biologisk mångfald genom ett nätverk av områden med rätt skötsel.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Vårda natur- och kulturmiljöer i jordbrukslandskap och våtmarker
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

119. UTÖKA SKYDDET AV SKOGSMARK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Fler områden ska undantas från skogsbruk. Det kan göras genom att utveckla biotopskydd och naturvårdsavtal samt genom att ta fram miljödifferenterade skötselavtal.

Även tillgänglighet till skogsmark är en viktig aspekt att ta med.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Biologisk mångfald i skogen
- Hållbart skogsbruk
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

120. ÖKA ANDELEN DÖD VED VID SKOGSAVVERKNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska lämna kvar fler högstubbar och mer död ved vid skogsavverkning för att gynna den biologiska mångfalden.

Ett område att börja med är Vättlefjäll.

EFFEKT

Åtgärden leder till ökade förutsättningar för sällsynta arter att leva kvar i produktionsskogarna.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Biologisk mångfald i skogen

KOSTNADER

Inom ordinarie budget

121. UPPRÄTTA MARINA BIOTOPSKYDD

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram marina biotopskydd som komplement till de större marina naturreservaten.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Skydd av marina områden
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

122. GENOMFÖR FISKEVÅRDANDE ÅTGÄRDER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska genomföra fiskevårdande åtgärder som till exempel att ta bort vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur. Vandringshinder är en starkt negativ faktor för möjligheterna att upprätthålla populationer. Att ta bort vandringshinder kan ge bl.a. fiskar tillgång till stora potentiella livsmiljöer uppströms hindret. Det kan även vara aktuellt med andra biotopförbättrande åtgärder och förbättring av lekplatser som att placera ut stenar och död ved eller att återskapa skuggande vegetation i strandkanter.

Syftet med åtgärden är att göra det möjligt för fisk och andra organismer att vandra fritt i våra vattendrag samt att återskapa vattenmiljöer där det finns utrymme för rika växt- och djurmiljöer och funktionella ekosystem.

EFFEKT

Fiskevårdande åtgärder leder till ökad areal med lekområden för fisk, ökade populationer av fiskar och andra organismer i vattendragen och därmed minskad risk för genetisk utarmning samt ökade möjligheter för rekreation genom fler fiskemöjligheter och ökade fiskbara bestånd.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Sportfiskarna, Länsstyrelsen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

Utom ram. Varierande kostnad beroende på åtgärdens storlek. Statliga bidrag: medel till fiskevårdande åtgärde, biologisk återställning (av kalkade vattendrag), LONA mm.

Angelägna åtgärder för att nå miljömålen för vattendrag, stora möjligheter till statlig finansiering/medfinansiering

123. ANPASSA EROSIONSSKYDD UTMED VATTENDRAG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag dimensioneras erosionsskydd utmed vattendrag utifrån högvattenflöden. Erosionsskydden består oftast av en bädd av makadam eller sten vilket ger en otillgänglig zon utmed vattendragen som även har låga naturvärden. På platser där det inte finns risk för skred eller andra problem med erosion ska vi istället anpassa erosionsskydd utmed vattendrag utifrån medelvattennivå istället för högvatten.

Den övre delen av erosionsskyddet ska ersättas med en grönyta som kan översvämmas vid höga flöden. Vid lägre flöden är denna zon tillgänglig och fungerar också som spridningskorridor för växter och djur. Materialvalet för erosionsskyddet kan anpassas till förutsättningarna. "Biologiska erosionsskydd" av döda och levande träd kan minska de negativa effekterna på vattenlevande organismer. Vi ska främja öppna vattendrag och undvika kulverteringar i största möjliga mån. Om en passage över vattendraget behövs ska en bro väljas i första hand. I andra hand ska vi välja en halv stor trumma för att bevara den naturliga bottenmiljön och i sista hand en hel stor trumma som grävs ner. Det ska finnas en gemensam manual för alla som planerar för eller utför liknande arbeten i vatten.

Det kan vara en svårighet att hitta rätt dimensionering så att risken för skred inte blir för hög. Dessutom antas kostnaderna för att åtgärda befintliga erosionsskydd bli höga.

Mer information och inspiration finns på

<http://www.svenljunga.se/naturmiljo/djurnatur/restaureringatran.4.6627596511d1abfc7b980005129.html>, <http://www4.banverket.se/raildokufile/pdf/MO1535.pdf>.

EFFEKT

En anpassning av erosionsskydden gör att vattendragen blir mer tillgängliga med en mer tilltalande miljö där grönytor sparas för naturupplevelser och promenad. Dessutom kan naturvärden sparas/skapas istället för en steril makadam-bädd. Vid högvatten fastläggs näringsämnen och föroreningar och vattendragen får överhängande träd och buskar, vilket är värdefullt för den biologiska mångfalden.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatinämnden, Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Fastighetsnämnden, Göteborg Vatten, Kretsloppsnämnden, Skredriskövervakningen i kommunen, Dagvattengruppen, Länsstyrelsen, Vattenråd

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- Tillgängliga sjöar och vattendrag

KOSTNADER

124. TA FRAM EN STRATEGI FÖR BEVARANDEÅTGÄRDER FÖR DAGFJÄRILAR I GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Dagfjärilar minskar på grund av landskapomvandling och fragmentering. Många arter är beroende av olika naturtyper under olika perioder av sin livscykel vilket gör att ett landskapsekologiskt tänkande måste ligga till grund för åtgärder. Dagfjärilar är en "paraplygrupp"; en mängd andra organismer gynnas av samma åtgärder, de är även en "skyltgrupp"; populära och lätta att känna igen.

Vi ska ta fram en strategi för hur dagfjärilar ska skyddas och gynnas i Göteborg. Strategin ska utgå från ett landskapsekologiskt helhetsperspektiv och bör innehålla en analys av lämpliga områden och en idékatalog för lämpliga åtgärder. Utifrån strategin görs en mängd mindre åtgärder som tillsammans har en betydande positiv effekt på dagfjärilar och andra naturvärden.

Syftet med åtgärden är bland annat att uppmärksamma dagfjärilarna och informera om fjärilsanpassad trädgårdsskötsel.

Projektet kan samordnas med andra pågående projekt, t.ex. stadsnära odling, skolträdgårdar m.fl.

EFFEKT

Genom att ta fram en strategi för bevarande kommer på sikt antal arter och individer av dagfjärilar i Göteborg att öka. Dessutom ökar kunskapsspridningen genom skyltning i "fjärilsområden" och fjärilsskådningsträffar. Åtgärden kommer också att ge en positiv effekt på andra lokala miljömål genom restaurering och nyskapande av fjärilsbiotoper.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Kulturnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- Livskraftiga bestånd av dagfjärilar

KOSTNADER

Kan finnas möjligheter att söka LONA-finansiering

125. ANLÄGG PLANTERINGAR SOM GYNNAR FJÄRILAR

SYFTE OCH BESKRIVNING

På ytor som är avrivna eller ännu inte exploaterade ska vi anlägga tillfälliga planteringar med växter som gynnar dagfjärilar, humlor, bin och andra insekter. Även när vi anlägger nya planteringar runt om i staden ska vi sträva efter att välja växter som gynnar fjärilar och andra insekter. Planteringarna ska göras på platser som är lämpliga utifrån fjärilars betingelser men också där människor har tillgänglighet till platserna. Sådana planteringar ökar den biologiska mångfalden i centrala staden och skapar en estetiskt tilltalande miljö.

Vi ska också anlägga fler allmänna "fjärilsrestauranger" och "fickparker" i den täta staden och fler fjärilsbuskar på småplättar. Längs exempelvis skyddsområdet vid hamnbanan kan även andra biotoper skapas där fjärilar kan övervintra.

Det är viktigt att skapa en samsyn kring frågan. Om vi själva äger marken har vi full rådighet över vad vi planterar. I de fall där marken ägs privat så bör vi informera markägare om vikten av att plantera för fjärilar.

Det pågår redan visst arbete i linje med denna åtgärd runt om i staden. Lundby tar fram ett paket för förskolor med pallkragar, jord, redskap och fröpåsar för att komma igång med odling. Paketet innehåller även andra växter än "fjärilsväxter". Detta koncept kanske även skulle kunna spridas till äldreboenden. Även kring Kvillebäcken pågår en del arbete med fjärilsplanteringar. Intresset från medborgarna och särskilt förskolorna har visat sig vara stort.

EFFEKT

Åtgärden bidrar till att öka den biologiska mångfalden i centrala staden. Dessutom skapas fler små attraktiva miljöer för rekreation och en ökning av pollinering som en ekosystemtjänst, vilket kan gynna stadsnära odlingar.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Miljö- och klimatinämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- Livskraftiga bestånd av dagfjärilar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

126. TA FRAM EN PLAN FÖR DAGVATTENHANTERING I GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en gemensam plan för dagvattenhantering som gäller för hela Göteborgs Stad. Viktiga aspekter att ha med är att ytor inte ska hårdgöras vid nybebyggelse och nyexploatering där grundvattenbildning sker samt principer om mindre hårdgjorda ytor och trög avledning av dagvatten.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Vatten

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Ingen övergödning
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

127. ANLÄGG GRÖNA TAK PÅ KOMMUNENS FASTIGHETER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Där det är möjligt ska vi ha gröna tak på kommunens fastigheter. Genom att ha växtplanteringar på tak minskar avrinningen av dagvattnet. Dessutom minskar bullret och till viss del leder det även till ett bättre inomhusklimat.

Gröna tak är en viktig åtgärd för trögare dagvatten och intressant vid ny- och ombyggnation i områden där det finns problem med dagvattenhanteringen. Genom att använda gröna tak och väggar ökar vi den biologiska mångfalden och de gröna ytorna i staden.

En motion kring detta behandlas av kommunfullmäktige under 2012.

Gröna tak finns i många olika varianter och är ett sätt att nyttja plana ytor i bebyggelse för mer växtlighet och fler grönytor. Gröna tak består antingen av lättvikliga material med ett tunt jordlager och lätta växter såsom gräs och örter, eller av tyngre varianter med intensiv vegetation såsom takträdgårdar eller parker.

Enligt Scandinavian Green Roof Association finns flera ekonomiska fördelar med gröna tak; takmaterialet håller längre och byggnadens kostnader för uppvärmning och kylning minskar av den isolerande effekten. Den ökade grönytan gör att regnvatten tas omhand på ett naturligt sätt vilket minskar kostnader för dränering och behandling av regnvatten. Utöver dessa effekter medför gröna tak bättre mikroklimat, dämpning av buller, minskad överhettning av städer och ökad biologisk mångfald. Ett exempel på gröna tak är Augustenborgs botaniska trädgård i Malmö.

EFFEKT

Gröna tak ger en minskning av avrinningen från taken med 50 %.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Lokalnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser, Kretsloppsnämnden, Göteborg vatten, Miljö- och klimatnämnden, Gemensam byggprocess

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Varierar beroende på konstruktion i projekt. 350-400 kr per m2 ovanpå ett godkänt tätskikt (papptak). Sedan får det dras ifrån kostnad för vad alternativ takbeläggning skulle kosta.

Investeringar och kostnader för förvaltning av grönområden kan stödjas externt genom brukarmedverkan eller sponsring och avtal för detta kan skrivas på kommunens villkor. Det är också möjligt att t.ex. parkvänföreningar kan stödja utvecklingen av parkerna.

128. SEPARERA DAGVATTEN OCH SPILLVATTEN INOM FASTIGHET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Åtgärdens syfte är att minska bräddningen av spillvatten ute på ledningsnätet. Spillvatten ska avledas separat till avloppsreningsverket för att förhindra att stora och intensiva regn leder till bräddning av spillvatten med utsläpp av fosfor och kväve som följd. Det är även ett mål att minska mängden rent dagvatten till Ryaverket för att i längden kunna upprätthålla en effektiv rening på verket.

Idag separerar lokalförvaltningen dagvatten och spillvatten i många ombyggnadsprojekt där frågan ändå kommer upp. Tanken är att försöka få fram mer information om hur dagvattnet och spillvattnet ser ut vid ombyggnader samt att i ökad grad jobba för separering. Detta görs genom att tydliggöra tekniska anvisningar för projektering av avlopp och dagvattenanläggningar.

På det allmänna ledningsnätet så görs detta i den löpande verksamheten men inom fastigheterna kan det behöva göras mer. Där har inte Kretsloppskontoret eller Göteborg Vatten rådighet, men mer samverkan mellan olika förvaltande kommunala verksamheter och bolag kan ge effekt.

Att separera dagvatten från spillvatten kan ge stora miljömässiga fördelar, främst om kombinerade system ersätts med separata. Dock medför en ombyggnad av avloppssystemet höga kostnader varför förändringar är viktiga att göra vid nyexploatering eller då ombyggnad av avloppssystemet krävs av andra anledningar. Det mest kostnadseffektiva behöver nödvändigtvis inte vara att ersätta det kombinerade systemet med ett separat utan alternativa åtgärder kan vara nog så kostnadseffektiva. Lokala förutsättningar för ersättning av kombinerade system samt vid nyexploatering bör tas i beaktande liksom känsligheten hos de aktuella recipienterna om förbättrade åtgärder för avloppssystemet ska införas och bedömas.

Avloppssystem (system för dagvatten och spillvatten) brukar ofta delas in i tre olika system; kombinerade, duplikata och separerade system. I Sverige var kombinerade system, som baseras på att dag-, dränerings-, och spillvatten avleds i en och samma ledning, det som främst byggdes fram till omkring 1950-talet. Efter de kombinerade systemens frammarsch byggdes framförallt duplikata system där spill- och dagvatten avleds i olika ledningar och där dräneringsvattnet kan kopplas till något av systemen. I äldre delar av städer är det därmed inte ovanligt att kombinerade system finns kvar även om de successivt byggs om till duplikata eller till separata system. I separata system avleds spillvatten i en ledning medan dagvattnet avleds i ett dike eller via ett LOD-system (Lokalt Omhändertagande av Dagvatten).

Dagvattenflödet, det vill säga regnvatten (ytvatten) från exempelvis tak- och markytor, fluktuerar i stor utsträckning. Vid kraftig nederbörd riskerar spillvattennätet, vid användning av kombinerade system, att bli överbelastat med källaröversvämningar i lågt belägna hus och bräddning som följd. Bräddningsvatten, som är en blandning av dagvatten och spillvatten, släpps då orenat ut till recipient, vilket kan leda till negativ påverkan i form av bland annat övergödning. Kvaliteten på dagvattnet varierar i mindre utsträckning än hos spillvattnet, vilket leder till att kvaliteten på bräddvattnet till största del beror på dagvattnets kvalitet. Avloppsreningsverken vill dessutom minimera mängden dagvatten i sina reningsprocesser. Vid kraftiga regn måste, om dagvatten och spillvatten inte separeras, tillsatsen av kemikalier till reningsprocesserna öka.

Om dagvattnet separeras från spillvattnet kan många av de ovan nämnda problemen undvikas. Om endast spillvatten leds till avloppsreningsverken innebär det att vattenflödet in till reningsverket blir mer förutsägbart och jämnt samt att reningsprocesserna har bättre förutsättningar att fungera optimalt.

Med duplikata system undviks den här typen av problem eftersom spillvattnet och dagvattnet skiljs åt. Dock släpps dagvatten orenad ut till recipient, där det kan ge skador på miljön. Det är framförallt suspenderat material som föroreningshalten i dagvatten är kopplat till. Trafikdagvatten innehåller generellt de högsta föroreningshalterna, bland annat av PAH, olja och näringsämnen. Dagvatten från taktor kan innehålla metaller. Biologiska undersökningar visar att utsläpp av dagvatten från recipient skapar instabilitet för växt- och djurliv. Kvantifierade effekter är dock svåra att uppskatta eftersom många andra faktorer, såsom temperatur, pH och syrehalt påverkar hur konsekvenserna av föroreningarna visar sig. Dessutom blir recipientflödet oregelbundet, vilket kan leda till negativa konsekvenser i form av erosionsskador.

I separata system, som framförallt förordas idag, fördröjs och behandlas dagvattnet så nära källan som möjligt. Dagvattenhanteringen är öppen, vilket innebär att vattnet leds ner i exempelvis diken eller på gräsmattor, eller fördröjs i dammar eller våtmarker. Det finns många fördelar med ett separat system, trots att det inte är lämpligt för alla områden. Separata system innefattar också skötselkrav på dammar, kanaler och diken som används för fördröjning av vattnet.

I Göteborg består avloppsledningssystemet framförallt av duplikata och separata system, men det finns också partier av kombinerade system. De kombinerade systemet finns främst i centrala Göteborg och i Mölndal. Andelen kombinerade system kommer successivt att minska efterhand som att avloppsledningsnätet byggs om. I Göteborg stads åtgärdsplan för avlopp finns det som mål att ytan som täcks av kombinerade avloppssystem ska minska med 15 ha per år.

Att ersätta befintliga kombinerade system med duplikatsystem eller separata system kan förväntas mycket stora kostnader. Vid nyexploatering eller i de fall avloppssystemet på ett eller annat sätt behöver bytas ut finns tillfälle att på ett mer kostnadseffektivt sätt ersätta systemen.

Även om kostnaden för att bygga om delar av ett avloppssystem är mycket höga måste även besparingar i form av exempelvis minskad kemikalieförbrukning vid avloppsreningsverken vid kraftig nederbörd, bättre slamkvalitet och kostnader för brukaren och huvudman vid exempelvis källaröversvämningar inkluderas i kalkylerna. För att utreda de mest kostnadseffektiva åtgärderna för planerat underhåll och ombyggnad av ledningssystem har Göteborg Vatten utvecklat en modell för kostnadsuppskattningar. Modellen tar hänsyn till anläggningskostnad, pumpkostnader i ledningssystem, minskad bräddning och jämför med kostnader för behandling på Ryaverket.

I en systemstudie över avloppssystemet i Göteborgsregionen gjord i samarbete mellan Göteborgs stad, Gryaab och Urban Water konstaterades att en separering av det befintliga, kombinerade avloppssystemet skulle medföra mycket stora kostnader även om åtgärden skulle resultera i mindre föroreningar till Ryaverket och mindre frekventa källaröversvämningar. Det bedömdes också att det finns mer kostnadseffektiva åtgärder att tillgå såsom bräddvattenrening och rening av dagvatten från de kombinerade systemen. Dock uteslöt inte bedömningen att separering av vissa delar av det kombinerade systemet kan vara att föredra.

I ett examensarbete från Lunds Universitet konstaterades det att fördelarna med att införa lokalt omhändertagande av dagvatten främst har miljömässiga fördelar, men kan också medföra ekonomiska vinster. Driftskostnader för avloppssystem som fungerar dåligt bär höga kostnader. Den bästa ekonomiska lösningen för LOD är att hela området, istället för enskilda tomter, innefattas av ett sådant system. Annars riskerar dagvattensystemet ändå att få byggas ut i sin helhet, vilket inte minskar anläggningskostnaden. I vissa kommuner har det införts avgifter för att tvinga fram en förbättrad dagvattenhantering alternativt att fastighetsägare får bidrag för att en förbättrad dagvattenhantering ska bli attraktivt.

EFFEKT

Åtgärden ger effekt i form av mer kunskap om hur dagvatten och spillvattensystemen ser ut och gör tydligare hur beslut om dessa tas i byggprojekten. I längden är förhoppningen att detta även leder till att separering av dagvatten och spillvatten ökar.

Att ersätta kombinerade avloppssystem med dupliksystem eller separata system medför fördelar för miljön i form av att spillvatten som resultat av bräddning orenat sprids till recipient. Med duplikata system undviks dock inte utsläpp av potentiellt förorenat dagvatten till recipient, vilket görs med separata avloppssystem. Vidare medför avskiljning av dagvatten från spillvatten fördelar för miljön såsom mer optimerade reningsprocesser på avloppsreningsverk på grund av jämnare och stabilare hydraulisk belastning.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden, Göteborg Vatten

SAMARBETSPARTNERS

Lokalnämnden, Fastighetsnämnden. Liknande arbete bör kunna genomföras i de kommunala bostadsbolagen. Ev. integrera frågan i Gemensam byggprocess.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

Varierar stort från fastighet till fastighet och vilka övriga åtgärder som genomförs samtidigt.

129. ANLÄGG EN DEMONSTRATIONSANLÄGGNING FÖR TRÖG DAGVATTENAVLEDNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Fördröjningsmagasin är en viktig åtgärd för trögare dagvatten och intressant vid ombyggnad i områden där det är problem med dagvattenhanteringen. Vi ska anlägga en demonstrationsanläggning för trög dagvattenavledning på Lindholmshamnen. Syftet med åtgärden är att få ett grönare stadsrum som ger trögare dagvattenhantering som minskar bräddning och därmed också näringsläckage.

Lokalförvaltningen anlägger fördröjningsmagasin redan idag vid en del större ombyggnader som inbegriper markarbeten. Vi behöver utveckla en gemensam princip för fördröjningsåtgärder på tomtmark vid ombyggnad så att detta sprid till och tillämpas av alla fastighetsförvaltande bolag. Det finns ofta krav på åtgärder för trögare dagvattenhantering vid nyetablering, men vid ombyggnad är det inte alltid så är fallet.

EFFEKT

Åtgärden ger effekt i form av att visa ett bra exempel på trögare dagvattenavledning.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Göteborg Vatten,
Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Park och naturnämnden, Gemensam byggprocess

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Frisk luft
- Ingen övergödning
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

130. ERSÄTT KULVERTERINGAR MED ÖPPNA VATTENDRAG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Många sträckor av stadens vattendrag är kulverterade. De har lågt värde för biologisk mångfald och liten reningspotential för näringsämnen och föroreningar. Om kulvertar ersätts med öppna vattendrag minskar riskerna för översvämning uppströms och en varierad och tilltalande miljö skapas.

Åtgärden handlar om undvika nya kulverteringar av vattendrag och att se över var kulvertar kan tas bort.

Byggnadsnämnden har ansvar för frågan vid detaljplaneprocesser och inom översiktsplansprocessen. Kretsloppsnämnden/Göteborg Vatten har ansvar för de befintliga dagvattenledningarna.

EFFEKT

Att ersätta kulverteringar med levande vattendrag skapar fler vattenmiljöer i stadsnära lägen, ger ökade natur- och rekreationsvärden samt ökar potentialen för rening av dagvatten.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden,
Göteborg Vatten

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Miljö- och klimatnämnden,
Park- och naturnämnden, Kulturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Livskraftiga ekosystem i sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

En förstudie kan vara en alternativ åtgärd i dagsläget för att kunna föreslå åtgärder i detalj

131. SKAPA FLER VATTENSPEGLAR I STADEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska skapa, bevara och lyfta fram befintligt vatten i staden. Vattendragen fungerar som dagvattendammar och utjämningsmagasin men ger också fler livsmiljöer för växter och djur och bidrar till att forma attraktiva bebyggelsemiljöer.

Byggnadsnämnden har ansvar för frågan vid detaljplaneprocesser och inom översiktsplansprocessen. Kretsloppsnämnden/Göteborg Vatten har ansvar för de befintliga dagvattenledningarna.

EFFEKT

Bättre dagvattenhantering och mer attraktiv bebyggelsestruktur

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Kretsloppsnämnden,
Göteborg Vatten

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Park- och naturnämnden,
Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

132. ÖKA KUNSKAPEN OM OÖNSKADE ÄMNER I AVLOPPSVATTEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det är viktigt att öka kännedomen om i vilken mån avloppsvattnet för med sig oönskade ämnen ut i havet. Därför ska vi genomföra analyser av utsläpp av exempelvis läkemedel, mikroplaster, silverjoner och biocider till havet.

Många analyser idag är mycket dyra och/eller har ingen bra upplösning. Metoderna för mätning behöver utvecklas, kanske genom något forskningsprojekt.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Gryaab, Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Vatten

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Giftfri miljö
- Minskad mängd marint skräp

KOSTNADER

133. GENOMFÖR EN MILJÖKAMPANJ PÅ BÅTMÄSSAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska genomföra en miljökampanj på båtmässan. Kampanjen ska vara riktad mot allmänheten och ska synliggöra stadens arbete för att underlätta miljöansvar i skärgården. Vi ska lyfta fram fördelar med miljövänlig fritidsbåtstrafik. Några områden som är intressanta att lyfta fram är alkylatbensin, toalettavfallhantering, nedskräpning samt kemikalier i samband med rengöring och målning.

Åtgärden syftar till att främja miljövänligare båtturism/fritidsbåtar och underlätta för att göra rätt på sjön.

EFFEKT

Åtgärden kommer leda till ökad miljömedvetenhet och engagemang som i sin tur förhoppningsvis leder till miljövänligare fritidsbåtsanvändning.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Länsstyrelsen, intresseföreningar för fritidsbåtar

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av flyktiga organiska kolväten
- Minskad påverkan från sjöfart
- Minskad mängd marint skräp

KOSTNADER

Antagligen inom ordinarie budget

134. UTVECKLA EN APP OM MILJÖVÄNLIGT BETEENDE I SKÄRGÅRDEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att underlätta för ett mer miljövänligt beteende på sjön ska vi ta fram en app som riktar sig till fritidsbåtsägare. I appen ska det finnas information om exempelvis var man kan tanka alkylatbensin, var det finns båttvätt samt på vilka platser man kan lämna latrin och sortera avfall. Informationen kan också kombineras med tips om miljövänligt beteende och spännande natur/växter/djur/kultur på båtsemestern i kommunen.

Syfte med appen är att främja miljövänligare båtutrustning/fritidsbåtar och underlätta för att göra rätt på sjön.

EFFEKT

Åtgärden leder förhoppningsvis till ökad efterfrågan på alkylatbensin och minskad användning av båtbottnfärger.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Bohuskommunerna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskad påverkan från sjöfart

KOSTNADER

135. ETABLERA EN TANKANLÄGGNING FÖR FLYTANDE NATURGAS (LNG) I GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska kunna erbjuda sjöfarten ett alternativt fartygsbränsle med lägre miljöpåverkan. Frågan drivs av lagstiftningen, men vi behöver medverka till att en terminal verkligen byggs så att det finns någonstans att tanka.

Till skillnad från övriga trafikslag har införandet av miljöanpassade motorer och avgasreningsteknik inte genomförts inom sjöfartssektorn. Livstiden för fartyg är också relativt lång varför många fartyg med äldre motorer trafikerar hamnen idag. De större handelsfartygen utrustas fortfarande med dieselmotorer med höga utsläpp kväveoxider och majoriteten är anpassade för drift på bunkeroljor. Antalet installationer av effektiv reningsteknik av avgaser är få och återfinns sällan i de större handelsfartygen. Detta leder till att majoriteten av de fartyg som angör och ligger i Göteborgs hamnar kontinuerligt släpper ut stora mängder orenade dieselavgaser innehållande höga halter av kväveoxider och partiklar. En positiv nyhet i sammanhanget är de kommande regleringarna av svavelinnehållet i bränslet, vilket från 2015 kommer begränsas till 0,1 procent. Sannolikt kommer detta att innebära minskade utsläpp av såväl svaveloxider och partiklar samt i viss mån även kväveoxider.

I en utredning av IVL där två centrala källor till höga halter av kväveoxider i Göteborg undersöktes pekades sjöfarten ut som en mycket viktig källa till de uppmätta kväveoxidhalterna i staden, detta särskilt under perioder med höga föroreningshalter. (Sedan mitten av 2010 är det krav på att bränslet som fartyg vid kaj använder får innehålla högst 0,1 procent svavel. Detta bör ha inneburit viss minskning av utsläppen.) Det är därför viktigt att vårt arbete med att minska halterna av kväveoxider omfattar de fartyg som anlöper Göteborgs hamn och de som trafikerar Göta Älv.

Vad gäller huvudmaskinen är övergång till gasdrift det alternativ som framstår som den snabbast framkomliga vägen för att lösa partikel-, kväveoxid-, - och svavelproblematiken. För att möjliggöra denna omställning krävs etablering av en tankanläggning för flytande naturgas (LNG). Även andra alternativa fartygsbränslen såsom metanol och DME (dimetyleter) kan vara intressanta.

Syftet med åtgärden är att erbjuda ett alternativt fartygsbränsle med lägre miljöpåverkan. LNG kan vara ett alternativ för redaren att uppfylla de tuffare lagkraven på svavel som träder i kraft 1 januari 2015. På sikt hoppas vi att utbyggnaden av LNG och dess infrastruktur skall kunna bana väg även för fossilfria alternativ (LBG). När IMO-direktivet om lågsvavligt bränsle slår igenom 2015 kommer LNG att bli ett verkligt alternativ för sjöfarten. Stadsbyggnadskontoret jobbar med att ändra detaljplanen och terminalen planeras att finnas på plats 2015.

EFFEKT

Till en början kommer effekten av en ny tankterminal främst att märkas inom en liten andel av sjöfarten. Åtgärden ger även positiva hälsoeffekter.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborgs Hamn

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Energi, privata aktörer

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft
- Minskade utsläpp av kväveoxider till luft

KOSTNADER

136. BEDRIV SKOGSBRUK SOM MINSKAR FÖRSURANDE EFFEKTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vårt skogsbruk ska bedrivas så att det minskar försurande effekter. Det kan göras genom att exempelvis anpassa uttaget av skogsbränsle, lämna mer ved och återföra aska vid GROT-uttag.

Syftet med åtgärden är att minska försurning av mark och vatten.

EFFEKT

Detta kommer förhoppningsvis leda till ökade pH-värden i markvatten och vattendrag i skogen, vilket ger ökad biologisk mångfald.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskad försurning av sötvatten
- Minskade utsläpp av svaveldioxid till luft
- Minskade utsläpp av kväveoxider till luft
- Hållbart skogsbruk

KOSTNADER

Delvis inom ram. Påverkar avkastningen?

137. UTÖKA RENINGEN AV KVÄVE PÅ AVLOPPSRENINGSVERKET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Enligt Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan (BSAP) ska utsläppen av kväve från svenska avloppsreningsverk minska med 3000 ton per år. Vi ska därför införa nya reningssteg för att uppfylla de hårdare kraven. Gryaab utreder och planerar nu vilka nya reningssteg som behövs för att uppfylla det troliga målet om en 80 % kvävereduktion.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Gryaab

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

138. MINSKA UTSLÄPPEN AV SPILLVATTEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att minska bräddning av spillvatten på avloppsledningsnätet ska mer av first flush styras om för att ledas till Ryaverket istället för att bräddas ut i vattendrag. På Ryaverket sker åtminstone kemisk rening av avloppsvatten om de är tvungna att brädda där. Detta har genomförts vid pumpstationen Kodammarna och ska nu utvärderas för att se om det kan genomföras vid andra pumpstationer också. Mål är fastställt i Åtgärdsplan avloppssavledning.

Dessutom ska vi separera dagvatten och spillvatten samt minska yta kopplat till kombinerat system.

Ambitionen är att öka mängden spillvatten till avloppsreningsverket och minska utsläpp av fosfor, kväve m,m till recipient

Syftet är att minska den bräddade volymen spillvatten till 0,4 % av den totala volymen spillvatten som avleds från Göteborg per år.

Genom att minska ansluten yta till kombinerat ledningssystem t.ex. genom avlastning och ombyggnad så avleds mindre dagvatten och dränvatten och mer spillvatten till Ryaverket. Det minskar även risken för källaröversvämning. Genom att minska de hårdgjorda ytorna som är anslutna till Ryaverket kan bräddningen minskas och slamkvaliteten förbättras.

EFFEKT

99,6% av total spillvattenmängd ska avledas till avloppsreningsverket för rening.

Minska tillrinningen till Ryaverket och minska bräddningen. Minska ansluten yta med 15 ha som medel varje år.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg Vatten

SAMARBETSPARTNERS

Grefab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

183 000 000 kr
30 200 000 kr (First flush till Ryaverket)
150 000 000 kr (Minska ansluten yta till kombinerat ledningssystem)
Stora kostnader att förändra i befintligt VA-system

139. TA FRAM EN PLAN FÖR UTBYGGNAD AV VA-LEDNINGSSYSTEM

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram en plan för utbyggnad av va-ledningssystem till upprustningsområden. Syftet med åtgärden är att minska utsläpp av spillvatten till recipient och uppfylla lagstiftning på området.

EFFEKT

Minska utsläpp av fosfor och kväve till recipient

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg Vatten

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

80 000 000 kr

140. MINSKA UTSLÄPPEN AV TOALETTAVFALL FRÅN FRITIDSBÅTAR GENOM TILLSYN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Från och med 2006 ska alla svenska, nyttillverkade fritidsbåtar kunna tömma sitt toalettavfall med sugning. 1 april 2015 införs ett förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Förbudet gäller alla fritidsbåtar, förutom de som är k-märkta. Hela Sveriges sjöterritorium omfattas. Eftersom antalet fritidsbåtar ökar i kommunen är det viktigt att det finns möjlighet att bli av med toalettavfall i hamn.

Det kan göras genom olika delåtgärder:

- Komplettera sugtömningsanläggningar i kommunala hamnar. 2012 finns tömningsanläggningar i åtta av de kommunala hamnarna. Att fortsätta bygga ut detta system är en viktig åtgärd.
- Påverka privata hamnägare att anlägga sugtömningsanläggningar. Vi kan påverka till detta genom tillsynsverksamheten.
- Verka för ökat användande av sugtömningsanläggningar i småbåtshamnar genom kommunikationsinsatser.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Grefab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade kväveutsläpp till vatten
- Minska påverkan från sjöfart

KOSTNADER

141. INTENSIFIERA TILLSYKEN AV JORDBRUK

SYFTE OCH BESKRIVNING

Jordbruk bidrar till utsläppen av växthusgaser i form av lustgas från odlad mark, koldioxid från mulljordar samt metan från idisslande djur. Jordbruket bidrar även till utsläppen bland annat genom användningen av fossila bränslen i form av diesel i traktorer, olja till spannmålstorkar och indirekt i tillverkningen av mineralgödsel och foder.

Att jordbruk läcker näring beror främst på att vi odlar marken. Jordbruksmark innehåller från början stora mängder kväve och fosfor och den omrörning i marken som odlingen medför gör att omsättningen i jorden ökar och näringsämnen frigörs. Gödslingen tillför sen mer vattenlösligt kväve och fosfor, som kan föras med regnen nedåt i marken. Det mesta tas upp av grödorna, men en del hamnar nedanför rotdjupet där den inte kan nås av växtrötterna. Den näringen förs istället vidare till grundvatten, diken och vattendrag och i slutändan hamnar den i haven.

Åtgärden syftar till att intensifiera tillsynen av jordbruket för att minska näringsläckaget för minskad övergödning och klimatpåverkan samt minska kemikalieanvändningen inom jordbruket. Samtidigt ska även hantering av bekämpningsmedel och konstgödsel kontrolleras. Intensifierad tillsyn av jordbruk ligger i linje med vattendirektivets åtgärdsprogram.

EFFEKT

En intensifiering av tillsynen leder till att vi kan säkerställa att anläggningarna har godkänd gödselplatta alternativt förvarar gödsel i täta behållare samt hanterar gödsel vid slamspridning på ett godtagbart sätt, avseende tider för spridning, areal samt säkerhetsmarginaler till närliggande vattendrag.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

142. FÖR DIALOG MED LÄNSSTYRELSEN OM NYA VILLKOR FÖR INDUSTRIERS UTSLÄPP TILL VATTEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Industrierna har stor påverkan på övergödningen. Vi ska därför ha en dialog med Länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet, om att ställa hårdare krav på industriernas utsläpp till vatten och mark.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Gryaab

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten

KOSTNADER

143. PLACERA UT FLER SOPMAJOR OCH BAJAMAJOR VID HAVET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska placera ut fler sopmajor och bajamajor vid havet för att minska risken för nedskräpning och därmed även för övergödning.

EFFEKT

Minskad nerskräpning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Grefab, privata hamninnehavare,
Västkuststiftelsen, länsstyrelsen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade fosforutsläpp till vatten
- Minskade kväveutsläpp till vatten
- Minskad mängd marint skräp

KOSTNADER

144. FASTSTÄLL EN GRÖNYTEFAKTOR FÖR GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Ett arbete med att ta fram en grönytefaktor för Göteborg är i startskedet. Verktöget ska användas i planprocessen för att säkerställa en viss andel grönyta vid nyexploatering. Grönytefaktorn kan även användas för befintliga miljöer och utveckling utanför bygg/planprocessen.

Uppdraget att ta fram en grönytefaktor för Göteborgs Stad ingår i miljö- och klimatanvändens uppdrag att se över kompensationsverktöget. Vi ska identifiera hur mycket grönyta staden behöver och hur mycket yta som då kan exploateras. Behovet av gröna ytor i stadsmiljön ska även kopplas till multifunktionalitet samt hantering av dagvatten.

Syfte med att fastställa en grönytefaktor är att få in mer gröna ytor runt om i Göteborg liksom att nyskapa småbiotoper i stadslandskapet.

För inspiration och exempel kan vi studera Bo01 Västra hamnen i Malmö, Tyskland, Kvillebäcken och Stockholm.

Grönytor definieras enligt SCB som ”bebyggd mark med eller med någon vegetation (t.ex. villaträdgårdar) och obebyggd mark med eller med någon vegetation (t.ex. parker, kyrkogårdar, alléer, stråk nära större vägar)”. Grönområden är sammanhängande grönytor, exklusive åkermark, med minst 50 meter till omgivande byggnader och med minsta areal 1 ha, enligt samma källa. Enligt SCB saknar 11 % av Göteborgs invånare grönområden inom 300 meter. Detta ska jämföras med Stockholm och Malmö för vilka motsvarande siffra är 18 %.

Grönytor har flera viktiga funktioner i staden, men får många gånger ge vika för nya byggnader i takt med att nya bostäder behövs. Detta är en aktuell fråga som nyligen diskuterats där det talas om ”förtätning” av städerna. En viktig anledning till att mängden grönytor i världens storstäder successivt minskar beror på att de ofta ligger på ur byggnadssynpunkt attraktiva områden, och att det kan vara svårt att i pengar värdera t.ex. ett parkområde gentemot de intäkter som ett nytt köpcentrum eller bostadsområde skulle ge.

Det finns flera tänkbara åtgärder för att öka mängden grönytor i staden och här kan man tänka på olika sätt. Det dominerande synsättet att planera grönområden i städer sträcker sig långt tillbaka i tiden och går ut på att anlägga tydligt avgränsade områden i staden i form av stadsskogar och parkområden, dvs. grönytorna fungerar som enskilda öar i stadsbilden. Denna bild har börjat luckras upp i takt med att nya sätt att smälta samman grönska och infrastruktur tas i anspråk. Genom att integrera växtlighet i infrastrukturen behöver grönytorna därigenom inte nödvändigtvis hindra byggandet av nya bostäder. Det finns flera exempel på sådana möjliga åtgärder från olika delar av världen:

- High Line Park i New York består av ett nedlagt spårområde som löper genom staden och som gjorts om till grönyta. Något liknande finns här i Sverige där efterfrågan på kolonilotter skjuter i höjden, t.ex. kan nämnas projektet ”Urban gardening” vid Eriksdal i Stockholm där ett järnvägsspår används för nya kolonilotter i form av mobila odlingssängar.
- Växtlighet kan anläggas på husfasader. Dagens bevattningsteknik gör också att växtligheten inte nödvändigtvis behöver jord att växa i då bevattning sker med näringslösning.
- Grästak och takträdgårdar är populära sätt att skapa gröna områden i tät bebyggelse.
- Visionära byggnationer pågår i Asien där skyskrapor byggs i form av ”verticalforests” som gör att man bygger grönytor på höjden. Flera andra stora satsningar pågår där stålkonstruktioner i form av träd fungerar som ställning för växtligheten.

EFFEKT

Fler grönytor medför många fördelar för stadens invånare som exempelvis:

- Hälsa, träning och rekreation. Genom fler grönytor uppmuntras invånarna till fler utomhusaktiviteter vilket främjar folkhälsan.
- Integration. Gröna ytor främjar integration och fungerar som mötesplatser för stadens invånare.
- Attraktivitet. Områden nära parker är mer attraktiva att bo på än områden långt ifrån dessa.
- Luftkvalitet. Grönområden fungerar som stadens lungor. De minskar buller, fångar upp en del av de farliga partiklar som alstras och ger skugga och frisk luft.
- Fördröjning av dagvatten.
- Naturen. Många av dagens storstadsbor lämnar sällan eller aldrig staden. Den kontakt många har med naturen sker genom stadens parker och rekreationsområden.

Det kan vara svårt att kvantifiera de typer av ovan nämnda kvalitativa nyttor som åtgärder i form av grönområden ger. Det finns en hel del forskning gjord på området om fördelarna med fler grönytor och grönområden i städerna och vad som kan sägas är att större mängd grönytor är en åtgärd som inte behöver innebära stora kostnader men som kan ge stora mervärden.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden, Park- och naturnämnden, Älvstranden Utveckling, Kretsloppsnämnden, Lokalnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

145. MARKNADSFÖR GRÖNOMRÅDEN SAMT STÖRRE NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborg & Co ska få i uppdrag att samordna en bred satsning på gemensam marknadsföring av Göteborgs alla grönområden samt större natur- och rekreatiomsområden.

Vi ska bli bättre på att visa de möjligheter och upplevelsevärden som finns i naturen i och kring Göteborg. För att öka tillgängligheten till naturen är det viktigt med information och tydlighet, exempelvis i form av bra skyltar till cykelbanor och ridvägar mm. Vi ska utveckla informationen om friluftsskogar på webben, med broschyrer, pressmeddelanden och "invigningsvandringar". Det ska finnas informationsskyltar på plats om värden och skogsskötsel liksom GPS-vandringar/appar med platsspecifik info. Vi ska även jobba för att göra vattendragen mer tillgängliga och minska tröskeln för att ta sig ut i naturen.

Därutöver ska vi bygga upp en portal/app där olika aktörer (kommunala, privata, föreningar, arkeologer) kan markera in aktiviteter, t.ex. promenadstigar, grillplatser, paddelturer etc. Appen ska vara interaktiv och det ska vara möjligt att lägga in ljud- och textguidning där det ges information om de olika platserna. Dessutom ska vi koppla på naturinformation på befintliga medborgar- och turistaktiviteter så som stadsvandringar och studiebesök.

Det görs en del marknadsföring om naturområdena redan idag, främst via kommunens hemsida. Men mer behövs. För att kunna göra detta krävs samverkan mellan olika förvaltningar och andra aktörer. Väst kuststiftelsen och Geocache kan kanske fungera som förebilder.

EFFEKT

Åtgärden ger effekt i form av att fler göteborgare är ute i grönområden, fler gånger och under längre tid. Dessutom bidrar det indirekt till positiva hälsoeffekter.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg & Co

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Kulturnämnden, Västtrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

146. ANSTÄLL KOMMUNALA NATURGUIDER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska anordna naturguidningar i kommunal regi med syfte att underlätta för göteborgare som inte är vana vid att komma ut i naturen att göra det. Vi ska aktivt jobba med att söka upp relevanta målgrupper och anpassa guidningarna efter olika målgruppers behov.

Åtgärden kan med fördel kopplas ihop med en framtida naturskola i Göteborg.

Inom Sjuhärad har det utbildats guider (leader+) och Eskilstuna har en parkguide som är något liknande och kanske kan fungera som inspiration.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna, Social resursnämnden,
Privata aktörer

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

Kräver extra resurser

147. INVENTERA BOSTADSNÄRA PARKER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Som ett led i att kartlägga det befintliga nätverket av bostadsnära parker ska tio bostadsnära parker inventeras varje år utifrån grönplanens definition av varierad natur.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

148. UTVECKLA BOSTADSNÄRA PARKER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Utifrån inventeringen av de bostadsnära parkerna ska sju stycken bostadsnära parker utvecklas varje år för att bättre uppfylla kriterierna för varierad natur i grönplanen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

149. SKAPA TILLFÄLLIGA GRÖNYTOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska odla och plantera på platser i Göteborg som väntar på att bebyggas. Det ska vara tillåtet att använda stadens ytor - både tillfälligt och permanent. Vi ska dels visa goda exempel och dels jobba för att utvidga och använda detta koncept mer.

Åtgärden har en tydlig koppling till arbetet med att ta fram en grönytefaktor för Göteborg.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Park- och naturnämnden,
Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

150. PLANTERA FLER TRÄD I STADSMILJÖN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ha fler gatuträd i stadsmiljön i Göteborg. Vi ska både ersätta gamla döende gatuträd och göra nyplanteringar där det behövs.

Vi ska göra en kartläggning som visar de gamla träden som har höga naturvärden och ta fram en strategi för bevarande och nyplantering som innehåller en naturvärdesbedömning.

Det pågår redan en del arbete med nyplantering av träd i centrala staden. Under den aktuella mandatperioden finns 8 miljoner kronor avsatt för detta, men det kommer att behövas pengar löpande även i framtiden och det skulle behöva säkerställas kontinuerligt.

EFFEKT

Gatuträd och mindre gröna ytor i centrala staden har många positiva effekter. De renar luften, binder koldioxid, hjälper till att hantera dagvatten, dämpar buller och bidrar till gott välbefinnande för människorna i staden

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppskontoret, Göteborg Vatten

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Frisk luft
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- God ljudmiljö

KOSTNADER

151. ERSÄTT PARKERINGSPLATSER VID KANALERNA MED AKTIVT STADSLIV OCH GRÖNSKA

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att öka tillgängligheten till vattnet i de centrala delarna av Göteborg ska vi ta bort de parkeringsplatser som finns utefter kanalerna och ersätta dem med ytor som främjar ett aktivt stadsliv, genom exempelvis parker och caféer.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Parkeringsbolaget, Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

152. SKAPA NÄTVERK AV MINDRE PARKER I ÄLVSTADEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

I Älvstaden behövs såväl bostadsnära parker som stadsdelsparker och även en stadspark. De olika parkerna har olika målgrupper. De små bostadsnära parkerna är främst till för de som bor nära medan stadsparker har hela staden som målgrupp.

Vi ska upprätthålla befintliga parker i Älvstaden och även anlägga nya där det saknas.

I alla nya parker som byggs ska grönt och blått, i form av växtlighet och dagvatten, kopplas ihop. För att bättre möta klimatförändringens översvämningssrisker ska gröna ytor kunna svämmas över tillfälligt (= multifunktionella ytor).

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden, Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppskontoret, Göteborg Vatten

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

153. UTVECKLA OCH SKYDDA STADSDELSPARKER

SYFTE OCH BESKRIVNING

I de befintliga stadsdelarna finns idag ett nätverk av stadsdelsparker men dessa behöver utvecklas för att skyddas från exploatering och bli så bra som möjligt. Planering för detta sker i de stadsdelsvisa parkplanerna. Vi ska ta fram eller uppdatera en parkplan för varje stadsdel per år.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

154. ANLÄGG "JUBILEUMSPARKEN" – EN NY STADSPARK I FRIHAMNEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att göra Älvstaden inbjudande och öppen för både värden och hela staden ska vi etablera en stadspark i ett centralt och attraktivt läge. Göteborg saknar en stor park vid älven och en park i ett sådant läge skulle kunna vara en länk som sammanfogar de båda sidorna av älven. En park i ett älvnära läge skulle även kunna fungera som ett stort dagvattenmagasin och vara fylld av olika typer av ekosystemtjänster som är bra för staden.

Både jubileumsplanen inför Göteborgs 400-årsjubileum och visionen för Älvstaden pekar ut en park i Frihamnen. Behovsutredningen som tas fram i samband med grönplanen visar tydligt på behovet av en stadspark i Älvstaden. Arbetet med att ta fram en detaljplan för jubileumsparken ska startas så fort som möjligt.

Jubileumsparken ska ha kontakt med älven och ligga i centrala älvstaden, till exempel i Frihamnen. Parken ska vara fri från bilar och vara levande året om, med lekplatser för barn, caféer och mycket grönområden. Parken ska innehålla multifunktionella ytor som kan översvämmas vid stora nederbördsmängder. Dessutom ska det finnas våtmarksytor i parken som främjar den biologiska mångfalden och har en pedagogisk funktion.

EFFEKT

Det finns många fördelar med att anlägga fler grönområden i staden. Bland annat kan nämnas att fler grönytor ökar upptagningen av koldioxidutsläpp och andra hälso- och miljöfarliga partiklar från biltrafiken, de ökar stadens anpassningsförmåga till ett förändrat klimat, förbättrar dagvattenhanteringen samt minskar upplevelsen av buller.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden, Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Älvstranden Utveckling, Kretsloppsnämnden, Göteborg Vatten

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

155. SKYDDA SLOTTSSKOGEN LÅNGSIKTIGT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Slottsskogen är en attraktiv plats i Göteborg ur många synvinklar och många intressen vill ta del av parken. Vart och ett av dessa intressen kan enskilt framstå som tämligen marginella men sammantaget så innebär det att Slottsskogens yta hela tiden minskar. Vi ska skydda Slottsskogen mot negativa intrång. Därför är det viktigt att Slottsskogen får ett långsiktigt skydd och under 2012 pågår en utredning om bästa sätt att skydda Slottsskogen.

EFFEKT

Beror på vilken skyddsform som väljs

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

156. ANLÄGG EN BADPLATS PÅ SKEPPSBRON

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska anlägga en central badplats vid Skeppsbron. Med ett allmänt bad kan samvaro, lek, och motion samsas i vatten i en öppen och spännande miljö. Älven som näring för många funktioner blir tydlig. Badet i sig blir en målpunkt och en mötesplats.

En central badplats är en tillgänglighetsfråga som kan minska transportbehovet och öka stadens attraktionskraft. En badplats på Skeppsbron pekas ut i både jubileumsplanen och visionen för Älvstaden och finns också med i det pågående planarbetet för Skeppsbron där det har hög prioritet. Dock saknas idag någon organisation som har ansvar att sköta driften av en sådan badplats. Åtgärden görs i samband med genomförande av detaljplan för Skeppsbron.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

40 000 000 kr enligt kalkyl för genomförande av Skeppsbron.

157. ANLÄGG EN BADPLATS I FÄRJENÄSPARKEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska anlägga en badplats i Färjenäsparken. I gällande detaljplan för Västra Eriksberg finns en badplats i Färjenäsparken med. Med ett allmänt bad kan samvaro, lek, och motion samsas i vatten i en öppen och spännande miljö. Badet i sig blir en målpunkt och en mötesplats. På samma sätt som för en badplats på Skeppsbron så saknas resurser i dagsläget för att sköta driften av denna badplats.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

158. SKAPA ETT PROMENADVÄNLIGT OCH VARIERAT UPPLEVELSESTRÅK MELLAN NYA VARVET OCH GULLBERGSVASS

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska skapa en promenadvänlig och varierad upplevelsemiljö från Nya Varvet i väster till Gullbergsvass i öster. På så vis knyter man ihop Nya Varvets fantastiska historiska miljö vid Älvmynningen med centrala Göteborg. Stråket kan kompletteras med en guide i form av en smartphone-app eller annan ljudinspelning.

Promenad- och cykelstråket vid Röda Sten och Klippan behöver breddas, i övrigt funkar det bra redan idag, men gestaltningen vid Tysklandsterminalen behöver förbättras. Miljön vid Fiskhamnen görs med fördel om till skuthamn (bl.a. för Ostindiefararen), det är ändå en mycket översvämningskänslig miljö, men som inte besvärar fartyg så mycket. Skuthamnen/Amerikaskjulet bör förbindas med den historiska miljön vid Sjöfartsmuseet/Stigbergstorget och gångstråket bör fortsätta längs Långgatorna, för att sedan förgrena sig vid Järntorget.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Kulturnämnden, Park- och naturnämnden, Stadsdelsnämnden Majorna/Linné, Stadsdelsnämnden Centrum, Göteborg & Co

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

159. ANLÄGG EN BRYGGPROMENAD UTMED GÖTA ÄLV

SYFTE OCH BESKRIVNING

I de centrala delarna försöker man redan idag anlägga promenader där marken inte används av pågående verksamhet. Detta borde även göras för de mindre centrala delarna.

I de delar av Göta Älvs kajkanter som inte används för näringsändamål ska vi anlägga bryggpromenader. Bryggorna ska utgöra fina stråk med utblick över vattnet och möjliggöra för att kunna komma närmare vattnet trots höga kajkanter. Upplevelsen av vattnet, älven, ska vara lättillgänglig. Med anlagda bryggor säkras handikappsanpassning och med trä som material blir intrycket mer välkomnande än med betongpirar.

EFFEKT

Åtgärden leder till att fler människor känner att älven är tillgänglig. Bryggpromenaden kan dessutom bli en turistattraktion och vara identitetsskapande för Göteborg.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Göteborgs Hamn, Byggnadsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

10 000 kr/m²

160. SKAPA EN STRANDPROMENAD UTMED SÄVEÅN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska göra Säveån mer tillgänglig genom att bland annat anlägga gångvägar och bryggor på lämpliga ställen. Dessutom ska vi öka tillgänglighet för laxfiske.

I samband med planläggning av Gamlestan och SKF finns stråken längs Säveån med som viktiga frågor. Avsikten är utveckla dessa.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Sportfiskarna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

161. TA FRAM ETT FRILUFTSPROGRAM FÖR GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det finns behov av att göra en översyn av möjligheterna till friluftsliv i Göteborg där vi kartlägger nuläget och vad behöver vi göra för att vidareutveckla och förbättra friluftsvärderna i Göteborg. Vi ska bland annat undersöka hur förändringar som t.ex. byggnation påverkar friluftslivet och hur många bostadsnära grönområden det finns samt av vilken kvalitet de är.

Vi ska därför ta fram ett friluftsprogram för Göteborg. Syftet att nå en hållbar struktur för friluftslivet i kommunen och tillgodose olika målgruppers behov och önskningar om friluftsliv. Friluftsprogrammet ska även innehålla en bristanalys för att nå miljömålen.

EFFEKT

Grönområden argumenteras för att ha såväl miljömässiga som socialt positiva effekter. Dels ökar grönområden upptagningen av koldioxidutsläpp och andra hälso- och miljöfarliga partiklar från biltrafiken, dels ökar de stadens anpassningsförmåga till ett förändrat klimat samt minskar upplevelsen av buller. Tillgängliga och bostadsnära grönområden har även positiva effekter på människors hälsa samt ökar integrationen och kontakten mellan människor.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

162. KÖP IN MARKOMRÅDEN FÖR FRILUFTSLIV

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utnyttja möjligheten att köpa in markområden som har höga värden för friluftsliv i områden där vi inte själva äger marken. På så sätt kan vi säkerställa tillgänglighet och bevarande av marken.

Vi behöver göra en fullständig behovsanalys inom ramen för det föreslagna friluftsprogrammet. Föreslagna områden att börja med är Majvik (ägs av Skanska) och Björlanda halvön (militärt) som borde köpas in av natur- och friluftsskäl. Båda dessa områden passar in som "större natur- och rekreationsområde" enligt grönplanen. Björlandahalvön är statlig mark nu och en tanke kan vara att utöka reservatet.

Att köpa upp mark med friluftsvärden kan vara en relativt dyr åtgärd (beorende på markpriser). Dock är den potentiella miljönyttan stor om dessa områden även har höga miljövärden (inte bara friluftsvärden), t.ex. innehåller viktiga ekosystemtjänster. Miljönyttan är också beroende av vad marken skulle ha använts till annars. "Räddar" kommunen områden med stora miljövärden från annan användning (t.ex. exploatering för bostäder eller åkermark) blir miljönyttan större.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

163. UTVECKLA ENTRÉERNA TILL DE STÖRRE NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDENA

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att underlätta tillgängligheten till Göteborgs natur- och rekreationsområden och få fler att hitta ut i naturen ska en satsning göras på att utveckla entréerna till dessa områden. Det kan till exempel göras genom enhetlig skyltning, mer marknadsföring och förbättrad tillgänglighet.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

164. FÖRBÄTTRA TILLGÄNGLIGHETEN TILL PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska inom ramen för trafikstrategin göra en översyn av tillgängligheten med kollektivtrafik och cykel till parker och rekreationsområden. Även vandringsleder och promenadstråk mellan platserna ska ses över.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

165. INFÖR BADBUSSAR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Badbussar till badplatser som inte ligger nära kollektivtrafik har tidigare funnits i vissa av Göteborgs stadsdelar, till exempel Länsmansgården. Detta ska införas igen för att öka tillgängligheten till badplatser som saknar kollektivtrafik och för att avlasta andra badplatser.

EFFEKT

Badbussar är ett konkret sätt att göra det lättare att leva utan bil i Göteborg.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Stadsdelsnämnderna

SAMARBETSPARTNERS

Trafikkontoret, Västrafik

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

Kostnaden beror på antal bussar, turfrekvens och kostnad för dessa bussar.

166. BYGG EN EKODUKT ÖVER BJÖRLANDAVÄGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Björlandavägen skapar en barriär mellan de två friluftsområdena Hisingsparken med Svarte mosseområdet. Genom att bygga en ekodukt över vägen skapar vi ett grönstråk och möjliggör vi för både djur och människor att passera mellan.

Syfte med åtgärden är att knyta samman populationer, skapa spridningsvägar och öka tillgängligheten för friluftslivet.

Fragmentering av landskapet till följd av olika barriärer (vägar) och förändrad markanvändning är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Faunapassager och ekodukter har utvecklats under det senaste halvsekle. I Sverige byggdes den första faunapassagen år 2000 över E6 utanför Uddevalla. "Cost 341" är ett stort europeiskt projekt som bl.a. behandlade detta, 1998-2003. Ett pågående svenskt forskningsprogram är www.triekol.se. Trafikverkets rapport 2011:159 beskriver lämplig utformning.

EFFEKT

Åtgärden bidrar till att isolerade populationer av växter och djur får kontakt vilket minskar risken för genetisk utarmning. Dessutom leder det till att göteborgaren kan ta sig mellan grönområden som idag har barriärer

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Byggnadsnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Varierat landskap med rik biologisk mångfald
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

Hög kostnad, utanför ram. Men åtgärden är viktig för att ge förutsättningar för långsiktig överlevnad för växter och djur och för att nå miljömålen.

167. BYGG EN EKODUKT ÖVER DAG HAMMARSKÖLDSLEDEN MELLAN SLOTTSSKOGEN OCH ÄNGGÅRDSBERGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Dag Hammarssköldsleden skapar en barriär mellan Slottsskogen och Änggårdsskogen. Vi ska bygga en ny passage över vägen och därmed skapa ett grönstråk och göra det möjligt för både djur och människor att passera mellan.

Mölnåls Stad arbetar för att få till en ekodukt över Söderleden för att binda ihop Änggårdsskogen med Sandsjöbacka naturreservat. Med en ekodukt även över Dag Hammarsskölds led mellan Slottsskogen och Änggårdsskogen så skulle ett sammanhängande grönstråk från Linnéplatsen i centrala Göteborg ända ner till Sandsjöbacka naturreservat skapas.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Byggnadsnämnden, Trafikverket

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Attraktiv bebyggelsestruktur
- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

168. UTVECKLA GÖTEBORG TILL EN HÅLLBAR DESTINATION

SYFTE OCH BESKRIVNING

En attraktiv stad och ett attraktivt närsamhälle är bra för såväl göteborgarna som turisterna. Turismen är idag en basnäring som genererar arbetstillfällen och skatteintäkter för staden. En hållbar infrastruktur för mötes-, evenemangs- och turismindustrin är en framgångsfaktor för att staden ska vara attraktiv såväl i dag som i morgon. Med infrastruktur avses i detta sammanhang anläggningar, evenemangsplatser, hotell, transporter, utbud av restauranger och upplevelser etc - saker som kommer medborgarna såväl som turisterna till godo.

Sustainable Gothenburg syftar till att utveckla Göteborg till en världsledande hållbar destination - nytänkare och föregångare. Ett samverkansprojekt för stadens turismindustri där såväl stadens förvaltningar som näring och akademi möts för att driva och utveckla hållbarhetsfrågan ur ett destinationsperspektiv. Ett inslag är att skapa en kommunikationsplattform för kommunikation, info och marknadsföring av den hållbara destinationen. Evenemang och möten, med alla delar som utgör dessa (leverantörer, hotell etc), fungerar som effektiv hävstång, kommunikationskanal och förändringsfaktor i hållbarhetsfrågor för såväl näring som hos den enskilde.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg & Co

SAMARBETSPARTNERS

Business Region Göteborg, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

169. SATSA PÅ CYKELTURISM

SYFTE OCH BESKRIVNING

En av de turistnäringar som växer allra snabbast i Europa är cykelturismen, men i Göteborg har vi hittills fokuserat främst på pendelcykling och vardagscykning. För att utveckla Göteborg som en cykelstad ska vi därför göra en särskild satsning på cykelturism.

En satsning på cykelturism skulle ge en god möjlighet till samverkan mellan många av stadens förvaltningar och bolag. Det skulle bidra till bilden av hela staden som en cykelstad.

Några viktiga åtgärder för att främja cykelturismen är att:

- Turistbyråerna ska informera om möjligheterna att cykelturista i och kring Göteborg.
- Det ska finnas möjlighet att hyra cykel i centrala Göteborg – allra helst i anslutning till centralstationen.
- Det ska finnas bra cykelvägar mellan Centralstationen och norra och södra skärgården.

Göteborgs Stad deltar genom stadsdelsförvaltningen Västra Göteborg i ett pågående projekt med cykelturism i Södra Bohuslän under namnet Skepp & Hoj. Inom projektet har det konstaterats att det är enkelt att cykla från centralstationen till Saltholmen, men att vi behöver bli bättre på att kommunicera och marknadsföra detta. Däremot är det svårare att ta sig till Norra skärgården med cykel, vilket behöver förbättras.

EFFEKT

Skapa möjligheter för både göteborgare och hitresta att cykelturista i och kring Göteborg.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Göteborg & Co

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Trafiknämnden, Kulturnämnden, Park- och naturnämnden, Idrotts- och föreningsnämnden, Västrafik, Stadsdelsnämnderna, Göteborgsregionens kommunalförbund

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

170. ODLA MER I GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska främja odling av mat för ett mer hållbart samhälle och kommunicera odlandets fördelar till invånarna och ge möjlighet att delta.

Syftet med åtgärden är att främja och underlätta för odling i stadsmiljö och lokal matproduktion. Vi ska utnyttja oanvända ytor för odling, t.ex. tak, väggar och gårdsytor. Stadsnära odling bidrar till mer grönska och renare luft i Göteborg.

Fastighetskontoret har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att stimulera stadsnära odling på kommunal mark och inom det uppdraget pågår ett intensivt och viktigt arbete med att:

- Utveckla och stimulera existerande koloni- och odlingsområden
- Hitta nya grupper, ge utrymme för nya odlare, utveckla nya former för odling
- Stödja projekt, idéer, verksamheter genom ekonomiskt bidrag
- Plats för bostadsnära odling i nyproduktion
- Sprida kunskap, inspiration, och kommunikation

Det är även viktigt med odling på mark som inte ägs av Göteborgs Stad, både i centrala staden och i förorterna.

För att stimulera stadsnära odling kan vi exempelvis utveckla odlingen på Skansberget samt ordna föreläsningar och workshops om ekologisk och stadsnära odling.

Åtgärden hänger ihop med åtgärden Ta fram en lokal livsmedelstrategi.

EFFEKT

Genom att odla i stadsmiljön får vi fler mångfacetterade grönytor och ökad biologisk mångfald. Ökad närodling bidrar också till social hållbarhet i form av delaktighet, ökad medvetenhet om livsmedelsproduktionens miljöpåverkan, högre rekreationsvärden och positiva hälsoeffekter.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Fastighetsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Framtiden, Park- och naturnämnden, Kulturnämnden, Lokalnämnden, Byggnadsnämnden, Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Ekologisk odling
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

171. SKAPA ETT NÄTVERK FÖR AKTÖRER INOM STADSNÄRA ODLING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Intresset för stadsnära odling växer rekordsnabbt och många olika aktörer är inblandade. Vi ska starta ett nätverk där offentliga, privata och frivilliga aktörer kan träffas och utbyta erfarenheter, berätta om aktuella projekt och ta hand om nya idéer. Även akademin är en viktig del i ett sådant nätverk.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatenämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Framtiden, Park- och naturnämnden, Kulturnämnden, Lokalnämnden, Byggnadsnämnden, Stadsdelsnämnderna, Göteborgs universitet, Botaniska trädgården m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Ekologisk odling
- Attraktiv bebyggelsestruktur

KOSTNADER

172. INFÖR MILJÖLEDNINGSSYSTEM ELLER MILJÖCERTIFIERING I ALLA KOMMUNENS VERKSAMHETER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det ska finnas ett systematiskt och långsiktigt miljöarbete i alla kommunens verksamheter för att identifiera verksamhetens miljöpåverkan och kunna arbeta för att minska den på ett strukturerat sätt. I pedagogisk verksamhet kan med fördel en certifiering med pedagogisk inriktning väljas.

Göteborgs Stads ambition, som den har uttryckts i miljöpolicyn från 1996, är att alla verksamheter skall ha ett miljöledningssystem. Med utgångspunkt i detta arbetar många av våra verksamheter inom ramen för ett miljöledningssystem redan idag. Det finns dock inga sanktioner mot de förvaltningar och bolag som inte har detta.

Ett miljöledningssystem eller en miljöcertifiering sätter igång mycket positivt – det leder till ständiga förbättringar på miljöområdet och ger ringar på vattnet. Miljöarbetet måste inte se likadant ut överallt. Olika varianter som är bäst lämpade kan användas. Huvudsaken är att det är systematiskt och långsiktigt.

Syftet med åtgärden är att få till ett systematiskt och långsiktigt miljöarbete i alla kommunens verksamheter.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade utsläpp av koldioxid
- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

173. KONSEKVENSBEDÖM DETALJPLANER OCH ANDRA PROJEKT GENTEMOT MILJÖMÅLEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad tar fram många olika styrdokument, i form av planer, program, policies och strategier. Det är viktigt att dessa underlättar möjligheten att nå miljömålen. Därför ska varje sådana styrdokument som påverkar de lokala miljömålen konsekvensbedömas gentemot dessa. Miljöprogrammet ska användas som en utgångspunkt när kommunala planeringsdokument, program och policies tas fram och revideras.

Vi behöver särskilt kunna belysa den fysiska planeringens påverkan på miljömålen. Vi vet att påverkan är betydande, men det finns ingen samlad bild av hur den ser ut. Startmötet kan vara ett bra tillfälle för att samla in synpunkter från förvaltningarna om vilka miljömål som kan tänkas bli berörda. Ofta är byggprojekten ganska vaga vid startmötet så stadsbyggnadskontoret måste arbeta med frågan kontinuerligt i processen fram till samrådet. Dessutom ska avstämningen mot miljömålen få ett eget avsnitt i planbeskrivningen. Det finns en möjlighet att följa upp antagna detaljplaner under året inom ramen för den årliga uppföljningen av översiktsplanen.

När det gäller planer som rör den fysiska miljön så är byggnadsnämnden ansvariga men konsekvensbedömningen ska gälla alla större planer och projekt som tas fram av de olika nämnderna eller kommunstyrelsen och som har inverkan på miljömålen.

EFFEKT

- Styrdokument som styr i samma riktning.
- Att större planer och projekt inte ska ha negativ påverkan på miljömålen.
- När det gäller detaljplaner: Ökad medvetenhet om den fysiska planeringens påverkan på miljömålen och därigenom en möjlighet att minska negativ påverkan.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Byggnadsnämnden, Alla

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Alla

KOSTNADER

174. UTVECKLA EN STÖDFOND FÖR KLIMATPROJEKT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Många klimatprojekt hindras från att genomföras för att ekonomiska resurser saknas. En möjlig utveckling av både det befintliga klimatkompensationsprogrammet för tjänsteresor och förslaget om klimatkompensation för fastighetsenergi är att alla insamlade pengar läggs i en gemensam pott och utgör underlag för en stödfond till bra klimatprojekt.

Syftet med åtgärden är att ge möjlighet till att styra pengar till åtgärder som i kommunen anses viktiga för att minska klimatpåverkan. Pengarna från stödfonden kan möjliggöra projekt som kräver samordning av flera aktörer. Dessutom ska stödfonden stimulera och inspirera till ny teknik och nya idéer som bidrar till att minska kommunens klimatpåverkan.

Inriktningen av stödfonden kan variera och ska bestämmas årsvis av miljö- och klimatnämndens politiker. En styrgrupp med representanter från olika bolag och förvaltningar ska fördela ut bidragen.

EFFEKT

Minskad energianvändning och minskade koldioxidutsläpp

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Extra resurser krävs

175. UTBILDA KOMMUNENS PERSONAL OM MILJÖMÅLEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska utbilda kommunens personal för att öka kunskapen om miljömålen och miljöpåverkan. Utbildningen ska vara inriktad mot de miljöfrågor som berör de områden man jobbar med.

För nyckelpersoner kan det finnas särskilt behov av specifika, skräddarsydda utbildningar, t.ex. med fokus kring avfall, matsvinn, inköp, upphandling mm.

Syftet med åtgärden är att kommunens personal ska få ökad kunskap om miljömålen och miljöpåverkan.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden,
Upphandlingsbolaget, Kretsloppsnämnden,
Renova, Gatubolaget, med flera

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade utsläpp av koldioxid
- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

176. TA FRAM PEDAGOGISKT MATERIAL OM MATENS MILJÖPÅVERKAN

SYFTE OCH BESKRIVNING

I samverkan med representanter från både den offentliga och den privata sektorn ska vi ta fram ett koncept för en miljömåltidsrecepttävling för elever, kallat "Böner bygger biceps". Ett färdigt koncept ska presenteras för stadsdelarna 2013.

Syftet är att göra elever medvetna om matens påverkan från jord till bord samt att attrahera eleverna genom att gå utanför ramarna och tänka nytt och annorlunda. Ett ytterligare syfte är att öka samverkan mellan måltidsorganisationen och den pedagogiska verksamheten i stadsdelarna. Miljömåltidsrecepttävlingen ska också generera att eleverna ser måltiden som en helhet.

EFFEKT

Inspiration och ökad kunskap bland elever om miljömåltider

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Ekologisk odling

KOSTNADER

Ryms inom befintlig budget

177. UTBILDA MÅLTIDSPERSONAL I VEGETARISK MATLAGNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Måltidspersonal inom Göteborgs Stad ska få erbjudande om att delta i en kurs i vegetarisk matlagning. Kursen ska inspirera till att laga mer vegetariska rätter i kommunens verksamheter.

EFFEKT

Minskad köttkonsumtion och större andel vegetarisk mat i Göteborgs Stads verksamheter leder till minskad klimatpåverkan

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatinämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

Inom befintlig budget

178. UPPHANDLA FLER EKOLOGISKA LIVSMEDEL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Som nästa steg efter beslutet om att enbart upphandla ekologiskt kaffe, te, mjölk, bananer och kött så ska vi ställa liknande krav på fler produktgrupper. Produktgrupper som ska prioriteras är potatis, lök, morötter, ägg samt fil och yoghurt.

EFFEKT

Minskad miljöpåverkan från upphandlade livsmedel i Göteborgs Stad

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Ekologisk odling

KOSTNADER

179. ÖKA UTBUDET AV EKOLOGISKT OCH VEGETARISKT PÅ KOMMUNALA RESTAURANGER OCH CAFÉER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Alla kommunala verksamheter som riktar sig till allmänheten och som i egen regi eller via entreprenörer serverar livsmedel ska erbjuda ekologiska och vegetariska alternativ. Maten som erbjuds ska följa Göteborgs Stads definition av miljömåltider, d.v.s. miljömärkta råvaror, säsongsanpassade och rika på grönsaker och baljväxter. Allt kött ska vara ekologiskt och det ska inte förekomma hotade djuphavsdjur.

EFFEKT

Minskad miljöpåverkan från maten som serveras i kommunala verksamheter.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Konsumentnämnden, Stadsdelsnämnderna, Liseberg, Kulturnämnden, Idrotts- och föreningsnämnden, Gotevent m.fl.

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Ekologisk odling

KOSTNADER

180. TYDLIGGÖR KALKYLFÖRUTSÄTTNINGARNA VID MILJÖ- OCH ENERGIÅTGÄRDER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag är det inte möjligt för Göteborgs Stads förvaltningar och bolag att genomföra vissa tyngre miljö- och energiinvesteringar då man är låst vid en viss kalkylränta (förvaltningarna) och avkastningskrav (bolagen). Eftersom vi vill gå före i omställningen är det nödvändigt att skapa de ekonomiska förutsättningarna för förvaltningar och bolag att göra sådana investeringar. Kommunfullmäktige behöver fatta ett övergripande beslut om att annan kalkylränta ska gälla vid miljö- och energiinvesteringar.

Vi föreslår att en grupp med brett deltagande från Göteborgs Stads förvaltningar och bolag gemensamt utreder och tar fram ett förslag för detta.

EFFEKT

Minskad energiförbrukning och minskade koldioxidutsläpp

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Ryms inom ordinarie budget

181. UTRED ETT SYSTEM FÖR KLIMATKOMPENSATION FÖR FASTIGHETSENERGI

SYFTE OCH BESKRIVNING

I Göteborgs Stad använder vi en kommunintern klimatkompensation för koldioxidutsläpp vid tjänsteresor. Klimatkostnaden på 1,50 kr/kg koldioxid återförs till förvaltningarna och bolagen genom investeringar i klimatåtgärder. Åtgärden går ut på att utreda om någon liknande modell går att anpassa och tillämpa på energianvändning i fastigheter.

Syftet är att göra energieffektiva investeringar mer "lönsamma", vilket innebär att fler energiåtgärder kommer att kunna genomföras.

Eftersom det är svårt för dem som köper fjärrvärme att styra fossilinnehållet i den, vore det bäst att styra mot energieffektivisering och lägga kostnaden på förbrukade kWh istället för att lägga den på utsläpp av koldioxid. Istället för att titta på totala förbrukningen skulle ett alternativ vara att titta på förändring med givna förutsättningar.

Miljönyttan respektive kostnaden kan variera och beror på hur kompensationen utformas, hur brett den kommer att tillämpas samt hur varje kWh värderas i kronor. Det kan vara svårt att hitta en lagom nivå på kostnaden som är tillräckligt hög för att ge effekt men som inte ger någon annan snedfördelning av resurser.

EFFEKT

Åtgärden leder till minskad energianvändning och minskade koldioxidutsläpp. Det sker dels genom att energikostnaden blir högre och fler energisparande åtgärder blir lönsamma och dels genom att öronmärkta pengar avsätts till energieffektivisering. För att åtgärden ska ge effekt så får kompensationskostnaden inte vara för liten.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla byggande och fastighetsförvaltande nämnder och styrelser

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Extra resurser krävs

182. ENERGIEFFEKTIVISERA DET BEFINTLIGA BOSTADSBESTÅNDET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Enligt stadens energieffektiviseringsstrategi ska de kommunala bostadsbolagen minska energianvändningen per kvadratmeter i bostadsbeståndet med 15 procent till 2020 jämfört med basåret 2009. Effektiviseringen ska uppnås genom bland annat tilläggsisolering, mer effektiv ventilation och mer energieffektiva fönster. För att minska problemet med lönsamhet för investeringarna ska effektiviseringen ske i samordning med underhåll, renovering och andra investeringar.

Förutsättningar för generella åtgärder för att minska energianvändningen i bostadsbebyggelsen handlar om större investeringar. De snabba åtgärderna är i stort redan genomförda. Det som kvarstår är tyngre investeringar såsom t.ex. förbättringar av klimatskalet, olika återvinningar och täthet av klimatskalet. Dessa åtgärder är sällan lönsamma enligt befintliga kalkylmetoder utan måste ses ur ett annat perspektiv för att kunna genomföras. Arbete pågår dels inom Framtiden men även i branschen för att finna möjlighet att motivera dessa investeringar. Vidare pågår flera forskningsprojekt med fokus på att hitta arbetssätt, material och hjälpmedel för att hitta smarta lösningar för att kunna utföra åtgärder utan för stora kostnader.

Framtiden samarbetar och bearbetar Göteborg energi för att minska miljöbelastningen från sin energianvändning men tittar även på andra sätt att minska sin miljöbelastning genom olika aktiviteter utöver vår nybyggnation och förvaltning. Framtiden skruvar, trimmar och investerar i befintliga installationer samt söker material och sätt att renovera för att minska kostnaderna och miljöbelastningen. Framtiden jobbar även aktivt med att förmå hyresgästerna att minska sin energianvändning genom olika informationsinsatser men även att ge dem hjälpmedel i form av snålspolande munstycken, automatik i trapphusbelysning samt olika system för att effektivisera användning av tvättutrustning. Vidare installeras vitvaror med låg miljöbelastning som bidrar till el-effektivisering.

En stor del av Framtidens bestånd har ett kulturhistoriskt- och bevarandebeskrivning för staden vilket gör uppgraderingen till mer energieffektivt ytterligare mer kostnadskrävande och byggtekniskt krångligare. Här söker koncernen aktivt och deltar i olika utvecklingsprojekt för att finna bra lösningar. Framtiden har 5-6 olika hustyper med specifika krav och möjligheter. Samtliga bebyggelse typer har sin egen lösning på tätning och isolering av klimatskalsförbättringar. De olika bebyggelse typerna kan sammanfattas i:

- Stenstaden
- Landshövdingehus
- Funkis
- Miljonprogram
- Modern bebyggelse
- Övrigt

Kommentar: Om Utred ett system för klimatkompensation för fastighetsenergi blir verklighet kan denna åtgärd utgå.

EFFEKT

Minskad energianvändning per kvadratmeter i bostadsbeståndet med 15 procent till 2020 jämfört med basåret 2009

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

Passivhuscentrum

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Extra resurser krävs

183. EFFEKTIVISERA UTOMHUSBELYSNINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Åtgärden går ut på att identifiera och (vid behov) bygga bort de belysningskällor som innehåller kvicksilver och uppgradera armaturer och armaturplacering för ökad trygghet och eleffektivisering.

Omfattande inventeringar i Familjebostäders bestånd är utförda inom ramarna för ett miljö- och effektiviseringsprojekt där det har identifierats ca 8 000 belysningskällor. Dessa belysningskällor representeras av entrébelysning, fasadbelysning, parkeringsbelysning, stolpar och pollare för gångstråk och säkerhet och dekorationsbelysning. Flera av dessa belysningskällor är försedda med belysningskällor som innehåller kvicksilver.

2011 gjordes en inventering av Familjebostäder dels för att identifiera vilka belysningskällor som innehåller kvicksilver och därför måste byggas bort och dels för att förbättra och uppgradera armaturer och armaturplacering för ökad trygghet och eleffektivisering. I projektet togs även hänsyn till drift och underhåll samt arkitektur och minskning av sortiment då även ett gestaltungsprogram ingått.

Trots att Framtidenkoncernens bostadsbolag har arbetat på olika sätt med dessa frågor har de bostäder som liknar varandra. Därför är en faktor 3 som genomsnitt på investering, besparing och miljövinst att betrakta som högst rimlig. Vår bedömning är att vi har ca 25 000 källor för utebelysning i koncernen. En liknande inventering som gjorts av Familjebostäder genomförs nu i Bostadsbolaget och Poseidon.

Att genomföra stora förändringar inom detta område kräver stora personella resurser och är inte enkla att genomföra snabbt trots att potentialen och energivinsten är stor. De sociala aspekterna såsom trygghet och säkerhet måste beaktas tillsammans med arkitektur, trivsel och miljö. Vi skall inte försämra den upplevda effekten av ljuset och inte skapa nya problem som bländning och stora färgförändringar och förändring av kontraster som gör det svårt för gamla och synsvaga att uppleva ljuset positivt.

Kommentar: Om åtgärden Utred ett system för klimatkompensation för fastighetsenergi blir verklighet kan denna åtgärd utgå.

EFFEKT

En beräkning visar på en potential på minskad energianvändning om 58%. Att särskilja belysning från övrig fastighetsenergi per fastighet kräver stora inventeringsinsatser och bedömningar på drifttider vilket kan skilja sig mycket per byggnad varför potentialen är beroende av att ett helhetsgrepp tas för samtlig belysning för att uppnå all besparing. I fallet Familjebostäder är den totala årliga energiförbrukningen ca 2 900 000 kWh och den installerade effekten 503 kW inklusive driftdon. Omräknat med ovanstående bedömning skulle den totala energianvändningen för AB Framtidens bolag motsvara 8 900 000 kWh/år. Med en årlig besparing på 58% motsvarar det en minskning av el-användningen till utebelysning om ca 5 100 000kWh/år.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Inventeringsarbetet och våra bedömningar om potentialer ryms inom ramarna för ordinarie verksamhet.

Baserat på de uträkningar som finns i Familjebostäders program bedöms den totala investeringen till ca 35 mkr exklusive egen tid samt projektering omfattande ca 25 000 belysningskällor inklusive ett bedömt antal armaturer som behöver bytas och kompletteras.

184. EFFEKTIVISERA INOMHUSBELYSNINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Framtiden och dess dotterbolag arbetar ständigt med renoveringar och effektiviseringar. Belysning i allmänna utrymmen är ett av dessa områden. Egen bedömning samt branschnyckeltal gör gällande att i normala icke uppgraderade belysningsinstallationer står för lika stor del som utebelysningen dvs ca 15% av den totala fastighetselen. Omräknat i faktiska energital i fallet Framtidens bostadsbolag innebär det en årlig energianvändning om ca 8 900 000 kWh/år lika ovan.

Innebelysning är ett område där dels den installerade effekten men även drifttiden spelar stor roll för energianvändningen. Inom detta område har våra bolag kommit olika långt vilket gör att dessa siffror utgör en större osäkerhetsfaktor med större tolerans. Inget omfattande inventeringsarbete är utfört liknande Familjebostäders utebelysningsprojekt. Bostads AB Poseidon har utfört en inventering i ett av sina områden (Frölunda) där trapphusbelysningen stod tänd dygnet runt där man investerade dels i energieffektiv led belysning samt även i belysningsstyrning. Resultatet var en effektivisering om över 90%. I andra fall där styrning redan finns installerad och där man byter belysningskällan till en mer energieffektiv sådan är besparingen betydligt mer blygsam på årsbasis. Den slutsats vi har tagit är ändå att besparingspotentialen inom området inomhusbelysning är lika utebelysning dvs. ca 58%. vilket skulle innebära en besparing om ca 5 100 000 kWh/år förutsatt ingen renovering utförd men om ca 50%, (som kan anses rimligt), redan är utbytt är potentialen ca 4 450 000 kWh/år.

Inom Framtiden finns ca 1800 byggnader som alla har ett antal trapphus och våningsplan och arbetet med att inventera för att fastställa en mer detaljerad potential genomförs löpande per distrikt men sammanställs inte bolagsvis då arbetet utförs löpande i förvaltningen. Åtgärden handlar om att belysning ska uppgraderas i samband med underhåll då vi gör eventuell komplettering av styrning samt effektivisering och utbyte av kvicksilverarmaturer.

Om åtgärden Utred ett system för klimatkompensation för fastighetsenergi blir verklighet kan denna åtgärd utgå.

EFFEKT

Besparing av den fastighetsel som är att härleda till inomhusbelysning 15% av all fastighetsel ger en elbesparing om ca 2,6 miljoner kWh/år ($8\,900\,000 \cdot 50\% = 4\,450\,000$ kWh, 58% av $4\,450\,000 = 2,6$ miljoner kWh)

Med ett elpris om 1,2 kr/kWh ger det en kostnadsminskning om $1,2 \cdot 2\,600\,000 = 3\,120\,000$ kr till en investering om 72 000 000 kr. En direkt pay off om 23 år.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Investeringar inom området är svårbedömda och kopplade till om styrning finns eller inte samt behov av armaturbyte eller enbart byte av belysningskälla. Armaturer för belysning i trapphus kostar erfarenhetsmässigt med våra avtal mellan 2-3000 kr per styck monterat och klart exklusive styrning. Ett byte av enbart belysningskällan till en mer energieffektiv kan kosta 50-200 kr per armatur beroende på typ och åtkomlighet. En grov bedömning av antalet armaturer som behöver byts ut ger;

- 1800 byggnader 50% redan åtgärdat ger ca 900.
- 900 byggnader har 50 armaturer per byggnad
- 50% klarar sig med bara byte av belysningskälla övriga 50% behöver armaturbyte
- 22500 armaturbyte ggr 3000 kr/st = 67,5 mkr
- 22500 byte av belysningskälla ggr 200 kr/st = 4,5 mkr

Total investering ca 72 mkr.

185. EFFEKTIVISERA FLÄKTAR OCH PUMPAR

SYFTE OCH BESKRIVNING

En viktig del i att minska utsläppen av växthusgaser är att minska elanvändningen, eftersom el i stora delar av Europa och även i Göteborg produceras från fossila bränslen. Kraven på ventilation är högt ställda. Detta innebär att det krävs fläktar för att uppnå kraven.

Åtgärden handlar om att byta till effektivare fläktar, motorer och pumpar samt att göra en översyn av drifttider och styrning. Behovet av ventilation varierar kraftigt i olika typer av byggnader och genom att ta hänsyn till den enskilda byggnadens behov kan användningen av fläktar och pumpar optimeras.

Fläktar och pumpar står för ca 40 % av den totala elanvändningen inom fastighetsel, motsvarar ca 50 000 MWh/år. Förutsättningen för el-effektivisering är svår eftersom man kommit olika långt inom området i de olika bostadsbolagen. De investeringar som vi ska göra är byte till mer effektiva fläktar och motorer samt översyn av drifttider. Det som i dagsläget talar emot en effektivisering är arbetet med höga radonkoncentrationer som ofta avhjälpas med ökad ventilation samt ökade drifttider. Arbetet med radon pågår i samtliga bolag. På pumpsidan handlar det även här om att byta till mer effektiva pumpar med ny typ av styrning.

EFFEKT

Den hypotes vi arbetar efter är att besparingspotentialen är ca 5-10% eller motsvarande 2,5- 5 000 MWh/år. De effekter man kan identifiera vad gäller pumpar och fläktar har en koppling till fjärrvärmeanvändningen som måste beaktas vid eventuella förändringar. Mer frånluftsventilation ger mer fjärrvärmeanvändning kalla årstider. Förutom att spara elenergi på att optimera ventilationssystemen kan också värme sparas genom att använda värmeåtervinning av frånluften.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Att byta en pump med ny styrutrustning kostar mellan 5-25 000 kr och att byta en fläkt med ny styr kostar motsvarande mellan 10-50 000 kr. Grov bedömning är att vi har mellan 10-15 000 pumpar och fläktar i hela beståndet. En inventering kommer att behövas för att få klarhet i dels investeringsbehovet och dels om potentialerna enligt en tidig bedömning är realiserbar.

186. EFFEKTIVISERA TVÄTTSTUGEANVÄNDANDET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Förutsättningar för el-effektivisering av tvättstugor är svårbedömt utan att en riktig inventering är utförd. Besparingspotentialen ligger i kall- och varmvattenanvändning men även i valet av tvättprogram och mängden tvättprogram som körs på ett år. Den installerade effekten är mer eller mindre detsamma för de olika fabrikaten och det handlar mycket om beteenden samt hur mycket varmvatten som krävs och dosering av tvättmedel som ger en miljöbelastning. En annan faktor som behöver inventeras är de olika system som finns för torkning av tvätt. Antingen har vi kondenstorktumlare eller annat, torkskåp finns och används i liten omfattning.

Ett antagande är att besparingspotentialerna för tvättstugor handlar mycket om personliga beteenden.

Åtgärden går ut på att utreda besparingspotentialen och metoder att genomföra detta.

Om åtgärden Utred ett system för klimatkompensation för fastighetsenergi blir verklighet kan denna åtgärd utgå.

EFFEKT

Med hjälp av nyckeltal påstår vi att vi har en energianvändning för våra tvättstugor motsvarande ca 20% av fastighetselen som motsvaras av ca 15-20 000 MWh/år. Vi har tidigare bedömt potentialen tillbesparing på ca 10% vilket kan ge en besparing om ca 1,5- 2 000 MWh/år.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Framtiden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

Investeringar ligger i effektivare maskiner och styr och bokningssystem.

187. AVECKLA KYLMASKINER

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att minska elanvändningen för kylning ska Älvstranden Utveckling AB byta ut befintliga kylmaskiner mot fjärrkyla i så stor utsträckning som möjligt. Syftet är att minska elförbrukningen från befintliga kylmaskiner.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Älvstranden Utveckling

SAMARBETSPARTNERS

Göteborg Energi

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

188. INFÖR MILJÖSTYRANDE RESEPOLICYS

SYFTE OCH BESKRIVNING

Det finns ett beslut från kommunfullmäktige att alla förvaltningar och bolag ska ha en resepolicy. Den fastställda resepolicyen ska styra mot miljöanpassat och trafiksäkert resande och syftet är att minska antalet tjänsteresor med bil och flyg.

Kommunfullmäktige har dessutom antagit riktlinjer för att miljöanpassa de anställdas tjänsteresor och beslutat om incitament för att stödja ett miljöanpassat resande till arbetet. De krav och prioriteringar som nämns i fullmäktiges riktlinjer ska utgöra en utgångspunkt och en miniminivå när respektive nämnd och styrelse fastställer sin resepolicy.

Denna åtgärd handlar dels om att bättre följa upp det resande som görs i Göteborgs Stad och dels om att säkerställa att alla nämnder och styrelser har fastställt en miljöstyrande resepolicy.

Ett sätt att minska antalet tjänsteresor med bil och flyg är att utöka stadens användning av resfria möten. Det finns ett beslut från fullmäktige att resfria möten ska användas och verktygen för detta finns på plats.

Kommentar: Det pågår en diskussion i staden om att alla (förvaltningar) ska följa den kommunövergripande resepolicyen. Frågan har lyfts till SLK som en del i styrdokuments/policyöversynen. Isåfall faller denna åtgärd. Kommunfullmäktige kan dock inte fastställa policies för bolagen, det kan bara bolagens styrelser göra. Hur det blir bör vi veta, om inte före remissen, så i alla fall innan beslut fattas. Det är viktigt i så fall att den enda resepolicy som skall gälla är skarp med effektiva principer.

EFFEKT

Minskat antal tjänsteresor med bil och flyg. Miljöanpassat arbetsresande

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden, Alla

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Ryms inom ordinarie budget

189. UTSE EN MOBILITETSANSVARIG

SYFTE OCH BESKRIVNING

En av de allra viktigaste åtgärderna för att effektivisera en förvaltnings/bolags resor och fordon är att det finns en ansvarig person som samordnar sådana frågor. Ofta kallas denna funktion "fordonsansvarig" men ett bättre namn är mobilitetsansvarig. Åtgärden handlar om att alla förvaltningar och bolag ska utse en mobilitetsansvarig. Denna person ska inte bara ha ansvar för bilar, utan ska se till hela organisationens behov av cyklar, bilar, kollektivtrafiktillgång, tjänsteresor mm.

EFFEKT

Ökad effektivitet, bättre styrning, minskade koldioxidutsläpp

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Rymt inom ordinarie budget. Ökade lönekostnader kommer i normalfallet kompenseras av lägre kostnader för fordon och resor.

190. TA BORT GRATIS PARKERING FÖR PERSONALEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Studier har visat att anställda som inte betalar för att parkera sin privata bil vid arbetsplatsen är mer benägna att ta bilen till arbetet jämfört med dem som betalar för arbetsplatsparkeringen.

Alla stadens förvaltningar och bolag ska ta ut marknadsmässiga priser för parkering vid arbetsplatsen av samtliga anställda. Detta ska ske även om den anställde behöver använda sin privata bil i tjänsten, och även om arbetsgivaren inte har någon intern kostnad för att förfoga över parkeringsytorna som används. Det är inte förenligt med miljömålen att subventionera de anställdas parkering.

Trafikkontoret har i sitt processägaransvar ansvar för att hämta in kunskap om hur marknadsvärdet ska bedömas enligt gällande lagstiftning och kostnadsläge i respektive område. Dessutom ska de informera berörda bolag och förvaltningar om detta och följa upp att riktlinjerna och prissättningen genomförs.

Ett problem finns med hur man kan prissätta p-ytor om det inte finns någon marknadsmässig kostnad för att parkera i närheten vilket är fallet i en del av stadsdelarna.

Hur omfattande arbetspendlingen inom en region är beror på ett flertal faktorer som t.ex. tillgången på parkeringar, hastighetsbegränsningar osv. Studier har till exempel visat att anställda som inte själva betalar för att parkera sin privata bil vid arbetsplatsen är mer benägna att ta bilen till jobbet än de som måste betala. En minskad arbetspendling främjar alltså kollektivtrafiken och/eller användandet av andra färdmedel som t.ex. cykel. Lång arbetspendling, såvida det inte är fråga om aktiv pendling, kan också påverka hälsan negativt.

Pendlingen kan delas in i fyra kategorier, i) geografiska och demografiska förutsättningar, ii) infrastruktur och kommunikationer, iii) boendepriiser och lönenivåer etc. samt iv) normer och värderingar. Det finns alltså ett flertal faktorer som inverkar på benägenheten att pendla i en region, och pendlingen oavsett kategori är störst i de tre storstadsregionerna. Göteborg hör till städerna med störst antal inpendlare.

Möjligheter till ökad samåkning är åtgärder som har prövats, till exempel i ett projekt som drivits av bland andra Trafikverket kallat "Samåkning vid arbetspendling" där målet var att öka samåkningen. Stora miljömässiga vinster skulle göras om pendlare istället för att använda egen bil kunde samåka. Utifrån det stora samåkningsprojektet som genomfördes blev resultaten sämre än väntat; det var alltså svårare att förmå människor att åka kollektivt. Slutsatserna som drogs i projektet för att få fler att samåka är kraftigt höjda parkeringsavgifter eller kraftigt minskad tillgång på parkeringsplatser.

EFFEKT

Minskade koldioxidutsläpp genom minskade arbetsresor med bil. Dessutom leder åtgärden till positiva hälsoeffekter om bilpendlingen ersätts med aktiv pendling med cykel eller promenad.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

Negativ. Åtgärden minskar kostnaden för parkeringsytor och ökar intäkter från parkering. Svårt att ange någon storlek dock.

Samhällskostnaderna förknippade med arbetspendling kan vara mycket stora. Enligt beräkningar från Trafikanalys kostar förseningar i samband med pendling 8,5 miljarder kronor per år endast i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Inkluderas miljökostnader i den kalkylen uppgår kostnaderna till 11 miljarder. Arbetspendlingen kan också minska de regionala tillväxtmöjligheterna (Trafikanalys, 2011). Av de totala kostnaderna är kostnader förknippade med kapacitetsbrister i spårbunden trafik störst, och det är också sådana åtgärder som medför de högsta kostnaderna.

191. UNDERLÄTTA FÖR KOMMUNANSTÄLLDA ATT ARBETA FRÅN ANNAN ORT

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska uppmuntra personalen inom Göteborgs Stad att när så är möjligt arbeta på distans och underlätta för detta. Distansarbete kan vara att arbeta antingen hemma eller inhyst i någon flexibel arbetsyta som kan hyras eller delas med andra. Åtgärden går ut på att utreda vilka förutsättningar som krävs för att minska arbetsresandet och öka flexibiliteten med hjälp av resfria möten, policy för säker it-miljö, arbetsgivaransvar kring arbetsplats och försäkringar, samt möjligheter att nyttja flexibla distanskontor eller kontorshotell, kanske tillsammans med andra arbetsgivare.

EFFEKT

Minskade koldioxidutsläpp genom minskade arbetsresor med bil

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Alla

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid
- Lägre halter av partiklar
- Lägre halter av kvävedioxid
- God ljudmiljö

KOSTNADER

192. SAMORDNA FORDONSPOOLER INOM GÖTEBORGS STAD

SYFTE OCH BESKRIVNING

Kommunens förvaltningar och bolag förfogar idag över ca 2100 fordon för resor i tjänsten. Många av dessa resor kan undvikas genom resfria möten med IT-stöd, men resandet kan även minska genom mer samåkning.

Många enheter har idag en bil för att man behöver ha den då och då. Det finns alltså ett antal fordon som skulle kunna tas bort och ett antal resor som skulle kunna minskas genom samordning. En del av lösningen är att införa fordonspooler i fler av våra verksamheter. En fordonspool är en samling av resurser som bokas upp av den person som behöver resa i tjänsten. En fordonspool är som namnet antyder inte bara en pool med bilar, utan det kan även vara cyklar, elcyklar, bokningsbara kollektivtrafikkort mm. Det vi främst vill komma åt är att minska antalet bilar till förmån för andra fordon, och på så sätt minska det totala utsläppet av klimatpåverkande gaser.

Det finns redan idag ett antal fordonspooler i Göteborgs Stad som har minskat det totala antalet fordon. Vi ska samordna dessa ytterligare och arbeta aktivt för att skapa fler.

Göteborgs Stad har som mål att till 2015 ska minst 90 procent av körsträckorna för tjänsteresor med bil inom stadens förvaltningar och bolag ske med bilpoolsbilar.

Genom att införa fordonspooler i stadens verksamheter, minskar vi gemensamt vårt resursanvändande då vi kan minska stadens totala antal fordon. Genom smarta bokningssystem uppmuntras även samåkning från en enhet till en annan, vilket gör att utsläppen minskar. Genom åtgärden uppmuntras också varje medarbetare att fundera en gång extra vid sitt val av resa, behöver man resa, kan man ta ett alternativt fordon osv.

En allmän uppskattning är att en bilpoolsbil ersätter 3-5 individuellt använda bilar. Detta gäller för pooler i allmänhet, och är kanske inte helt applicerbart på kommunens fordon. Men det ger i alla fall en bild av att det går att reducera antalet fordon på ett enkelt sätt. Många av fordonen i kommunen går ju hela dagar, och även kvällar, nätter och helger, och dessa kan ju inte reduceras. Men många fordon är av den karaktären att de skulle kunna innefattas i en pool, t.ex. vid administrativa enheter.

EFFEKT

Om en tredjedel av kommunens bilar (ca 700) skulle kunna ingå i en pool skulle detta, med ovan förda resonemang innebära en minskning med i storleksordningen 450 bilar om man antar ett en bil ersätter tre. Utsläppsminskningen blir dock inte i paritet med det minskade antalet fordon, då de fordon som används har en högre utnyttjandegrad. Dock arbetar Gatubolaget målmedvetet med att få in bilar med alternativa bränslen för att ersätta bilar som idag drivs med bensin eller diesel. Det är i första hand el eller gas som prioriteras, men även etanol kan vara aktuellt.

Det finns dock ett antal effekter som är svåra att beräkna av många olika anledningar. Dels vet vi inte idag hur många resor som sker ”i onödan” bara för att man har en bil att tillgå. Det är också svårt att beräkna hur många av bilresorna som istället kan komma att ske med en cykel, med kollektivtrafik eller annat. Men sammantaget kan man konstatera att i och med att man måste boka ett fordon för en resa, finns möjlighet att man kan hitta en samåkningspartner för en specifik resa. Detta är en funktion som förhoppningsvis kommer att utvecklas i nästa version av bilpoolssystemet som snart skall upphandlas. Dessutom kan man göra mer aktiva val i en fordonspool, då det finns mer än bara en bil att välja på. Framförallt kommer den stora vinsten att ligga i att medarbetarna blir medvetna om de val man kan göra vad gäller tjänsteresor, om man verkligen behöver resa, eller om det finns andra alternativ.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Gatubolaget

SAMARBETSPARTNERS

Alla

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid

KOSTNADER

193. HANDLA UPP TRANSPORTER SEPARAT FRÅN VAROR

SYFTE OCH BESKRIVNING

När en vara upphandlas så kallat fritt levererad kan inga krav ställas annat än på själva varan och därmed kan leveransen utföras utan specifika miljökrav annat än de som angetts via kommunens lokala trafikföreskrifter (t.ex. miljözon). Genom att upphandla varor och leveranser separat optimeras varuflödena. Därför ska vi i större utsträckning göra sådana separata upphandlingar.

Genom att separera upphandlingen av varan från transporten skapas nödvändiga förutsättningar för att ställa krav på själva transporttjänsten och på så vis ta kontroll över transporterna i kommunen. Kraven kan gälla såväl miljö som trafiksäkerhet. Stöd kring vilka krav som kan ställas och hur, finns till exempel via Trafikverket.

För att minska miljöbelastningen från de transporter Göteborgs Stad genererar genom varuleveranser till de kommunala verksamheterna måste det finnas möjlighet att ställa krav på en acceptabel nivå avseende både prestanda och förbättringar. Krav på transporten och återkoppling från transportören innebär också att vi får möjlighet att följa upp förbättringar vilket skapar förutsättningar för effektiva prioriteringar avseende kommunens miljöarbete.

Mindre och lokala leverantörer kan sakna egna effektiva leveranslösningar och genom att separera upphandlingen av varan från transporten skapas större möjligheter även för dessa att konkurrera då man i upphandlingen endast utvärderar priset på varan snarare än varan inklusive leverans.

Genom att skilja på upphandling av en vara och dess transport skapar vi organisatoriska förutsättningar för effektiviseringar genom att vi får möjlighet att samla gods i en eller flera noder som grund för samdistribution. Samdistribution är ett väl beprövat sätt att effektivisera godsdistribution och fungerar, enkelt beskrivet, som ett system med en eller flera noder där gods samlas ihop för att sedan distribueras med färre antal lastbilar med fasta slingor snarare än att varje enskild leverantör själv levererar direkt till dörr. Samma förutsättningar gäller vid införande av e-handelssystem.

Genom att handla upp transporter separat från varor får vi möjlighet att ställa miljökrav avseende t.ex:

- Fordonens miljöprestanda kopplat till utsläpp av CO₂
- Fordonens miljöprestanda kopplat till utsläpp av reglerade utsläpp
- Uppföljning och rapportering till kommunen för ett arbete med ständiga förbättringar

Vidare kan vi ställa krav på trafiksäkerhetshöjande åtgärder så som:

- Krav på användandet av bälte
- Alkolås
- Hastighet

EFFEKT

Minskad klimatpåverkan från transporter

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Trafiknämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid

KOSTNADER

Ryms i princip inom budget. Inledningsvis kan krävas ökade insatser för att utforma upphandling korrekt och teckna dubbla avtal, men i större skala bör kostnaden kompenseras av att varuupphandlingar sjunker i pris eftersom leverantörerna inte ska köra ut varorna.

194. KÖP IN FLER MILJÖFORDON

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad har antagit ambitiösa mål kring miljöfordon. Till år 2015 ska bland annat:

- 95 % av fordonen i stadens flotta vara miljöfordon
- Minst 100 stycken fordon vara eldrivna batterifordon och laddhybrider
- Biogas prioriteras som bränsle
- Energianvändningen hos nyanskaffade lätta fordon ha minskat med minst 25%

Arbetet med att nå dessa mål ska fortsätta. Miljöfordon ska därför alltid efterfrågas i upphandlingar när sådana fordon finns tillgängliga. Vi ska samverka med fordonsbranschen och energibolag för att underlätta en introduktion av eldrift och ökad användning av biogas.

EFFEKT

Ökad andel miljöfordon i fordonsflottan

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Trafiknämnden

SAMARBETSPARTNERS

Gatubolaget, Miljö- och klimatnämnden, Renova, Göteborg Energi, Parkeringsbolaget, Business Region Göteborg, Kretsloppsnämnden, Gryaab, Upphandlingsbolaget

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade utsläpp av koldioxid

KOSTNADER

Kräver ökade resurser eftersom vissa typer av fordon är dyrare än konventionella och även om de drar mindre drivmedel kan totalkostnaden bli högre.

195. FÖRBÄTTRA RESURSHUSHÅLLNINGEN I GÖTEBORGS STADS VERKSAMHETER

SYFTE OCH BESKRIVNING

I Sverige har vi haft stadigt växande avfallsmängder så länge som vi har kunnat mäta. De trendbrott som har funnits har hittills varit kopplade till svackor i konjunkturen. Detta är en trend som måste brytas. I ett hållbart samhälle måste vi kunna ha ekonomisk tillväxt utan att avfallsmängderna ökar. Staden ska vara förebilder. I det vi gör har vi göteborgarnas fokus. Där medborgarna möter Göteborgs Stad möts de av verksamheter som tydligt resurshushåller med sitt avfall.

Därför ska Göteborgs Stads verksamheter:

- Sortera ut allt sitt matavfall för rötning och näringsåterförning
- Sortera alla sina förpackningar och papper
- Minska sin användning av engångsartiklar.
- Hitta lämpliga rutiner för återanvändning av produkter t.ex. kontorsmöbler.
- Ha rutiner för att förhindra att farligt avfall och elektronikavfall (inklusive glödlampor/lågenergilampor) sorteras fel.

EFFEKT

Ökad resurshushållning och minskad klimatpåverkan

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

Ingen kostnad. Åtgärderna borde finansieras av t.ex. minskade avfallskostnader och minskat inköp.

196. KVALITETSSÄKRA INSAMLINGEN AV FARLIGT AVFALL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Att säkerställa att farligt avfall (inkl. läkemedelsrester) från våra verksamheter inte hanteras fel är prioriterat. Vi ska öka kunskapen hos nyckelpersoner inom Göteborgs Stad kring vad som är farligt avfall och elektronikskrot och hur det ska sorteras och hanteras. Vidare ska vi säkerställa att alla har bra rutiner för att förhindra att det farliga avfallet hamnar fel.

Stadsdelen Centrum har tidigare jobbat på detta sätt, åtgärden handlar om att skala upp arbetssättet till hela staden. Vidare ska vi se över möjligheten till upphandling av tjänster med lärdomar av vad som gjorts i centrum.

Målet är en halvering av mängden farligt avfall i restavfallet till 2020. För att kunna ta tillvara på de resurser som avfall kan utgöra så kan det inte blandas med farligt avfall. Det måste separeras och behandlas separat och i vissa fall destrueras eller långtidslagras. Målet är att inga gifter ska läcka ut i närmiljön och inte heller förorena andra avfallsmaterial, hamna i förbränningen eller i avloppet där det kan förorena slammet.

EFFEKT

Mindre mängd gifter i kretslopp

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Kretsloppsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnden Centrum, övriga förvaltningar och bolag

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

197. SORTERA UT MATAVFALL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad verksamheter och bolag ska sortera ut allt matavfall. Vi ska enligt planen för priomålet vara en förebild i staden.

Att göra biogas av matavfallet och återföra näringen till jordbruksmark är miljömässigt bättre än avfallsförbränning. Vi kan ännu inte kvantifiera hur stora mängder matavfall som Göteborgs Stads verksamheter sorterar ut eftersom matavfallet inte vägs överallt. Men om ett år kommer vi att kunna göra det och kan då räkna ut hur stor andel som sorteras ut. Men vi vet att verksamheterna kan bli mycket bättre. I många av stadens soprum sorteras idag inte matavfallet utan lämnas till förbränning.

EFFEKT

Ger mer biogas och ökad återföring av näring.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

198. ERBJUD AVFALLSUTBILDNING TILL NYCKELPERSONER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Som viktiga aktörer i avfallshanteringen och även i andra frågor som berör våra byggnader (el-effektivitet, resurshushållning, städkemikalier, transporter etc) är lokalvårdare och vaktmästare nyckelpersoner i ett förvaltningsövergripande miljöledningssystem. De ska erbjudas en avfallsutbildning som ger en bredare förståelse för miljönyttan med deras insatser och praktiska detaljkunskaper kring hantering av avfallet. Andra möjliga målgrupper kan vara servicegrupper och daglig verksamhet för funktionshindrade (kallas ibland miljöteam).

Metoder, idéer, tankar och erfarenhet kan hämtas från Kretsloppskontorets kampanj Skrota skräpet samt från stadsdelen Västra Hisingens pilotprojekt från 2012.

Kommentar: Blir denna överflödig när vi har en annan åtgärd om utbildning för personalen? (Se åtgärdsområde Stödjande åtgärder för hela strategin)

EFFEKT

Avfallsminimering, ökad sortering, minskad klimatpåverkan, bättre ekonomi

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Stadsdelsnämnderna

SAMARBETSPARTNERS

Kretsloppsnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Renova, Lokalnämnden, Trygg vacker stad, Ekocentrum, Förpacknings- och tidningsinsamlingen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

199. INVENTERA OCH UTVECKLA VERKSAMHETERNAS AVFALLSÅTERVINNING

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att kunna minska de olika verksamheternas avfallsmängder ska en inventering och kartläggning av verksamheternas avfallsåtervinning göras i alla stadsdelar. Både mängden och typen av avfall ska kartläggas. Syftet är att minska kostnader för avfallet och öka miljövinster samt att underlätta för återvinning.

Pilotstudie med inventering och kartläggning pågår i ett par stadsdelar under 2012. Omfattning av fysiska brister och tillhörande kostnader tas fram. Problemägare identifieras liksom mängden fastigheter med begränsade möjligheter till förbättringar. Här kommer också resultat från kretsloppskontorets analys av avfallsslag och -strömmar vara till hjälp.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Lokalnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

200. UTVÄRDERA OCH FÖLJ UPP KOMMUNENS BYTESSIDA FÖR MÖBLER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Inom kort startar en intern bytessida för möbler. Vi ska utvärdera användningen av denna och följa upp effekten av den.

EFFEKT

Ökad resurshushållning

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning

KOSTNADER

201. TA FRAM ETT IT-STÖD FÖR REGISTRERING OCH KONTROLL AV KEMISKA PRODUKTER

SYFTE OCH BESKRIVNING

Ett it-baserat stöd ska tas fram för registrering och kontroll över användning av kemiska produkter för alla kommunens verksamheter. Det innebär att alla verksamheter inom Göteborgs Stad får ansvaret för att förteckna sin kemikalieanvändning och att vi får en samlad bild över vilka kemikalier som används.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

202. TA FRAM GEMENSAMMA KRITERIER FÖR BEDÖMNING AV KEMISKA ÄMNEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska ta fram gemensamma kriterier för bedömning av vilka kemiska ämnen som ska fasas ut och vilka som kan användas.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

203. PRIORITERA VARUGRUPPER SOM ÄR VIKTIGAST FÖR UTFASNING SAR BETET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Även varor som kan köpas genom våra upphandlade leverantörer kan innehålla kemikalier som vi vill fasa ut och som t.ex. inte ska finnas i barns vardag. Vi ska prioritera varugrupper som är förknippade med det lokala delmålet om minskad förekomst av miljögifter i barns vardag.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

204. UTBILDA OM INKÖP AV KEMISKA PRODUKTER OCH VAROR

SYFTE OCH BESKRIVNING

I samband med införandet av kemikalieplanen ska vi erbjuda utbildningsinsatser inom it-stödet och om viktiga val vid inköp. Vid inköp av kemiska produkter och varor finns ett ansvar att välja en så miljöanpassad produkt som möjligt enligt miljöbalkens hänsynsregler. Sett utifrån miljömålen behövs både hälso- och miljöperspektiv i fråga om vilka val som ska göras och varför kemikaliefrågan är viktig.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

205. FÖLJ UPP OCH KONTROLLERA KEMIKALIEARBETET

SYFTE OCH BESKRIVNING

Införandet av kemikalieplanen kräver en organiserad uppföljning och intern kontroll av Göteborgs Stads kemikaliearbete och ett vägledande ”inköpsråd” som kan bidra med bedömningen av farliga ämnen i kemiska produkter och varor. Åtgärden handlar om att vi ska bygga upp en sådan organisation.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Minskade gifter i barns vardag
- Utfasningsämnen

KOSTNADER

206. MINSKA UTBUDET I WINST

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad handlar upp varor och tjänster för stora belopp årligen, vilket även innebär en stor miljöpåverkan. Det finns mycket vi skulle kunna jobba mer med i upphandlingen för att minska vår miljöpåverkan.

Vårt webbaserade inköpssystem Winst innehåller verktyg för bedömning av vilka produkter i utbudet som är aktuella för avrop. Idag är utbudet i Winst i princip obegränsat. Vi ska minska utbudet i Winst för att det ska gå enklare att kontrollera produkternas miljöbelastning. Enbart de upphandlade produkterna ska finnas i Winst, inte leverantörens alla övriga produkter.

EFFEKT

Lättare att hitta miljömärkta produkter i Winst

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

207. TYDLIGGÖR MILJÖMÄRKTA PRODUKTER I WINST

SYFTE OCH BESKRIVNING

Idag är det frivilligt för varje leverantör att ange i Winst om produkten har någon miljömärkning. Det ska istället vara obligatoriskt att tydliggöra produktens miljöprestanda där det är möjligt, med hjälp av miljömärkningar eller annan beskrivning.

Det ska också vara enkelt att söka efter miljömärkta produkter i Winst. Idag går det att markera det gröna lövet vid en sökning, men långt ifrån alla miljömärkta produkter kommer upp som resultat av sökningen. Det beror på att alla leverantörer inte markerar det gröna lövet utan istället skriver något i namnet som antyder att det är en miljömärkt produkt. Det är dock inte konsekvent vilken betäckning som används vilket gör det mycket svårt att hitta alla miljömärkta produkter i en sökning. För att underlätta för inköparen som vill välja miljömärkta produkter finns ett stort behov av att ha ett konsekvent system för att markera miljövänliga produkter så att de snabbt kommer fram i sökningen.

Syftet med åtgärden är att underlätta för inköparen att veta vilka produkter som är miljömärkta och kunna välja dem vid inköp.

EFFEKT

Fler kan köpa miljömärkta produkter eftersom det blir lättare att söka på dem i Winst

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

208. HA ETT TYDLIGARE MILJÖFOKUS I UTBILDNINGEN OM WINST

SYFTE OCH BESKRIVNING

I den utbildning som Göteborgs Stads personal får i Winst ska vi lägga mer fokus på att berätta hur man hittar miljömärkta produkter samt fördelarna med att välja dessa produkter.

EFFEKT

Större andel miljömärkta produkter köps in

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

209. STÄLL ÖKADE KRAV PÅ KLIMATHÄNSYN VID UPPHANDLING OCH INKÖP

SYFTE OCH BESKRIVNING

Göteborgs Stad upphandlar varor och tjänster för stora belopp årligen, vilket även innebär en stor klimatpåverkan. Vi ska göra en strategisk satsning för att minska denna klimatpåverkan genom att kartlägga vad som görs idag, vad som är möjligt att göra och sätta upp ett regelverk kring upphandling.

De olika stegen för att minska utsläppen av växthusgaser skulle kunna vara:

1. Intern kartläggning inom Göteborgs Stad
 - vad som görs
 - vilka verktyg som finns
 - vad som är möjligt enligt lagen om offentlig upphandling etc
2. Extern kartläggning, regionalt, nationellt och internationellt, omfattande motsvarande punkt 1.
3. Skapa regelverk/stöd för kommunala bolag och förvaltningar vid upphandling och inköp - utgå från ett antal fokusområden.
4. Skapa riktlinjer och stöd för hur kommunala bolag och förvaltningar kan och bör följa upp klimatpåverkan från olika inköp av tjänster, transporter och leveranser - utgå från ett antal fokusområden.
5. Samla informationen/stödet på ett ställe som alltid hålls uppdaterad.

Syftet med åtgärden är att styra mot minskad klimatpåverkan genom att ställa skarpare och tydligare krav vid upphandling, skapa en större medvetenhet kring vad som är möjligt vid inköp, skapa ett intresse och medvetenhet även hos leverantörerna samt sprida en modell kring klimatstyrning vid inköp till andra organisationer/företag (utöver de kommunala bolagen och förvaltningarna).

En förutsättning för att åtgärden ska bli meningsfull är att vi kan hitta en modell som hanterar olika konflikter (ex. värdera koldioxid med pengar).

EFFEKT

Minskad klimatpåverkan från varor och tjänster som upphandlas av Göteborgs Stad.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, andra upphandlande nämnder och styrelser.
Andra aktörer såsom Göteborgs Universitet (Handelshögskolan) och CSR Västsverige

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

210. GENOMFÖR INKÖPSUTBILDNINGAR MED MILJÖFOKUS

SYFTE OCH BESKRIVNING

Alla varor och tjänster köps inte in via upphandlade ramavtal utan en stor del köps in ”fritt” av respektive verksamhet. Alla som gör inköp ska få utbildning om vilka krav som kan och ska ställas på produkter och tjänster gällande miljöanpassning och etisk hänsyn. Allt som finns på ramavtal i Winst ska också handlas därifrån. Därför behöver vi också ta fram striktare inköpsrutiner och göra dem kända. Om det trots allt är nödvändigt att köpa något som inte finns upphandlat ska inköparen ta hänsyn till produktens miljöpåverkan, reparationsbarhet och livslängd.

Syftet med åtgärden är att miljöhänsyn ska tas vid alla inköp av varor och tjänster och att det ska bli lättare att välja ”rätt” produkter ur miljömässig synpunkt.

EFFEKT

Större andel miljömärkta produkter köps in i Göteborgs Stad

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Upphandlingsbolaget

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Kretsloppsnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

211. TA FRAM GEMENSAMMA INKÖPSMALLAR SOM FRÄMJAR MILJÖANPASSADE INKÖP

SYFTE OCH BESKRIVNING

Många verksamheter köper återkommande samma typer av produkter. För att underlätta för stadsdelarnas verksamheter att göra miljöanpassade inköp ska vi därför ta fram gemensamma inköpsmallar i Winst som verksamheterna kan använda för att göra sina återkommande inköp. Mallen ska bygga på kriterier som utgår från stadsdelarnas behov. Den ska vara användarvänlig och tillämpbar för liknande typer av verksamheter inom alla stadsdelar.

Varje beställare kan göra sina egna inköpsmallar i Winst. Den lokala administratören kan göra mallar som ska gälla för den egna förvaltningen. Innehållet i mallarna måste däremot beställaren bestämma själv. Administratören gör mallar på uppdrag av verksamheterna som beslutar vad som ska finnas i mallarna.

Upphandlingsbolagets administratörer kan vara behjälpliga med att bygga upp mallar för en pilotförvaltning efter deras önskemål. Innehållet måste respektive verksamhet och/eller förvaltning ta fram och ansvara för. Om det finns gemensamma "mallbehov" för stadens verksamheter kan de också byggas men innehållet måste tas fram av förvaltningarnas parter.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Stadsdelsnämnderna

SAMARBETSPARTNERS

Upphandlingsbolaget

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Minskade avfallsmängder och ökad resurshushållning
- Minskad energianvändning

KOSTNADER

212. KÖP URSPRUNGSMÄRKT EL

SYFTE OCH BESKRIVNING

Alla Göteborgs Stads nämnder och styrelser ska köpa ursprungsmärkt el, motsvarande Bra Miljöval för att minska användningen av fossila råvaror i elproduktionen.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Alla

SAMARBETSPARTNERS

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Begränsad klimatpåverkan

KOSTNADER

213. ETABLERA EN NATURSKOLA I GÖTEBORG

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska etablera en naturskoleverksamhet i Göteborg. En naturskola i Göteborg behöver nödvändigtvis inte vara en fysisk plats utan kan byggas kring en grupp pedagoger med särskild inriktning mot utomhuspedagogik. Naturskolans uppdrag blir att erbjuda klassbesök och lärarfortbildning med ett särskilt fokus på undervisning utomhus. Att skapa en eller flera naturskolor kan fungera som en katalysator för arbetet med att starta upp ett systematiskt och långsiktigt arbete med miljö- och hållbarhetsfrågor i stadens förskolor och skolor.

Vi ska samordna de insatser som görs redan idag för att stödja, fortbilda och stimulera till ökad utomhuspedagogik så att alla kommunens skolor och förskolor får tillgång till Göteborgs natur. Vi ska utgå från befintliga verksamheter och deras erfarenheter och samordna insatserna utifrån pedagogernas behov. Vi ska särskilt utreda möjligheten att utveckla en marin profilering av utomhuspedagogik för att bättre utnyttja närheten till havet.

Fortbildning för pedagoger ger ett viktigt stöd som hjälper och stärker dem att ta steget ut i naturen och på egen hand fortsätta besöka naturen med sina elever.

EFFEKT

Ett samlat grepp kring utomhuspedagogik i Göteborg och möjlighet att vidareutvecklas inom ämnet.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Stadsdelsnämnderna, Kulturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Utbildningsnämnden, Miljö- och klimatnämnden, Övriga aktörer inom utomhuspedagogik t.ex. Botaniska trädgården, Naturhistoriska museet m.fl

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

214. TA FRAM EN WEBBSIDA FÖR PEDAGOGER MED MATERIAL OM HÅLLBAR UTVECKLING

SYFTE OCH BESKRIVNING

Många av Göteborgs Stads egna verksamheter liksom andra externa verksamheter erbjuder pedagogiskt material, aktiviteter och studiebesök för skolor och förskolor inom området miljö och hållbar utveckling. Det saknas idag en tydlig samordning av stödet utifrån pedagogernas behov. Information om det stöd som finns bygger i stor utsträckning på personliga kontakter.

Vi ska därför skapa en webbsida där vi samlar det pedagogiska material och de möjligheter till studiebesök som erbjuds av både kommuninterna och externa verksamheter. Webbsidan ska rikta sig till pedagoger och syftar till att ge alla samma möjligheter att utnyttja det stöd som finns för att jobba med miljö och hållbar utveckling.

EFFEKT

Materialet blir tillgängligt för alla och fler får möjlighet att använda sig av det i undervisningen

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Utbildningsnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Stadsdelsnämnderna, alla fackförvaltningar med pedagogiskt material

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Alla

KOSTNADER

215. SKAPA FLER UTEKLASSRUM

SYFTE OCH BESKRIVNING

Vi ska skapa fler uteklassrum i olika miljöer samtidigt som vi ska underhålla och marknadsföra de som redan finns. Åtgärden är viktig för att skapa fysiska förutsättningar för utelektioner och skolutflykter.

Genom att ha undervisning i uteklassrummen får barnen vistas utomhus, röra på sig och lära med hela kroppen. På plats kan de titta, känna, lukta och lyssna på det som de annars bara läser om i böckerna. Naturen, barnens lust och uppfinningsrikedom avgör hur undervisningen kommer att se ut. Vid badstranden i Sillvik finns sedan hösten 2010 Göteborgs första naturklassrum vid en strand.

Vid etablering av förskolor diskuteras omgivningen, men alla skolor och förskolor kan inte placeras nära ett naturområde. Vi måste ta fram lösningar så att även dessa verksamheter får tillgång till naturen i och kring Göteborg. Naturen i staden är en gemensam resurs som höjer kvaliteten för alla.

EFFEKT

Bättre möjlighet till att förlägga undervisningen utomhus.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Park- och naturnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Fastighetsnämnden, Miljö- och klimatnämnden

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

216. FLYTTA UT UNDERVISNINGEN

SYFTE OCH BESKRIVNING

För att öka förståelsen för sambanden i naturen är det viktigt att barn och elever inte bara får undervisning inne i klassrummet, utan även möjlighet att uppleva naturen med alla sinnen. Alla barn och elever ska därför få minst två utelektioner per termin. Lektionerna ska vara i olika miljöer så som skog, hav, våtmark och odlingslandskap.

EFFEKT

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Stadsdelsnämnderna

SAMARBETSPARTNERS

Miljö- och klimatnämnden, Park- och naturförvaltningen

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Tillgängliga sjöar och vattendrag
- Tillgänglig kust och skärgård
- Tillgängliga jordbrukslandskap och våtmarker
- Tillgängliga skogar
- Tillgång till ett varierat växt- och djurliv

KOSTNADER

217. GENOMFÖR NATURPEDAGOGISKA PROJEKT FÖR SKOLOR OCH FÖRSKOLOR

SYFTE OCH BESKRIVNING

Under 2010 startade miljöförvaltningen och park- och naturförvaltningen ett pedagogiskt projekt kring fjärilar, som i första hand riktade sig mot förskolor och skolor. Pedagoger fick utbildning i fjärilskunskap samt hur man kan arbeta med fjärilar i undervisningen. Pedagogerna fick också anlägga fjärilsträdgårdar i Slotsskogen och Delsjöområdet. En folder och webbinformation togs fram. Under 2011 fortsatte arbetet med fjärilar, bl.a. genom en fjärilsinventeringstävling för förskolor och skolor, en fototävling med fjärilstema för allmänheten, anläggning av fjärilsrabatter på skolgårdar mm.

Som en fortsättning på fjärilsprojektet ska vi göra fler liknande projekt riktat mot förskolor, skolor och allmänhet, den här gången kring andra organismer, t.ex. grodor och salamandrar, snäckor och musslor samt kring livet i död ved.

Syftet med åtgärden är dels att skapa intresse och engagemang för naturen och dess värden och dels att öka kunskapen om olika arter hos barn i förskola och skola.

EFFEKT

Projektet bidrar till kunskapshöjning inom naturkunskap, vilket bidrar till förståelse för värdet av att skydda, vårda och förvalta naturen.

ANSVARIG NÄMND ELLER STYRELSE

Miljö- och klimatnämnden

SAMARBETSPARTNERS

Park- och naturnämnden, Stadsdelsnämnderna

BERÖRDA MILJÖMÅL OCH DELMÅL

- Varierat landskap med rik biologisk mångfald

KOSTNADER

Kanske i storleksordningen 500 000 kr